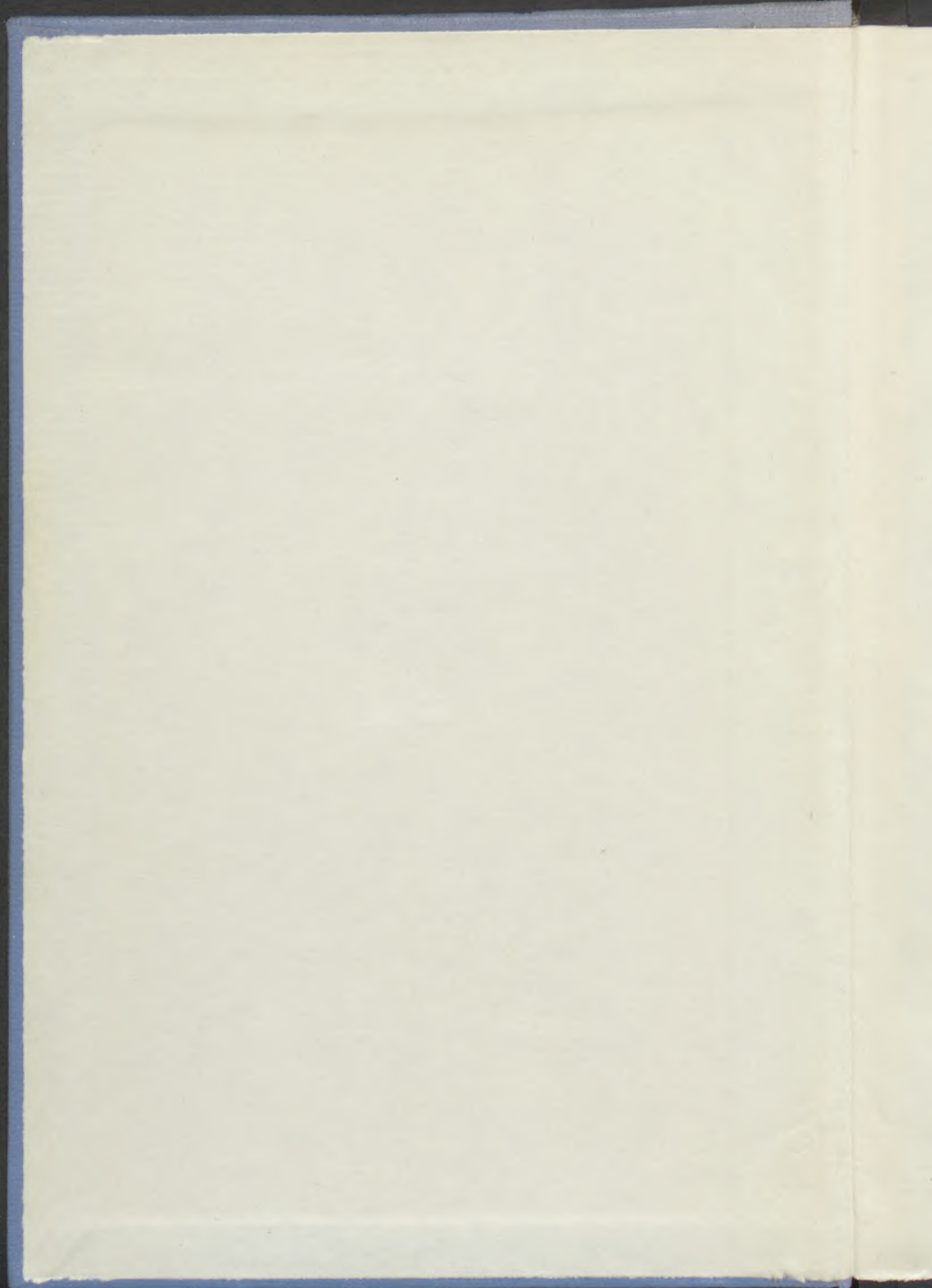
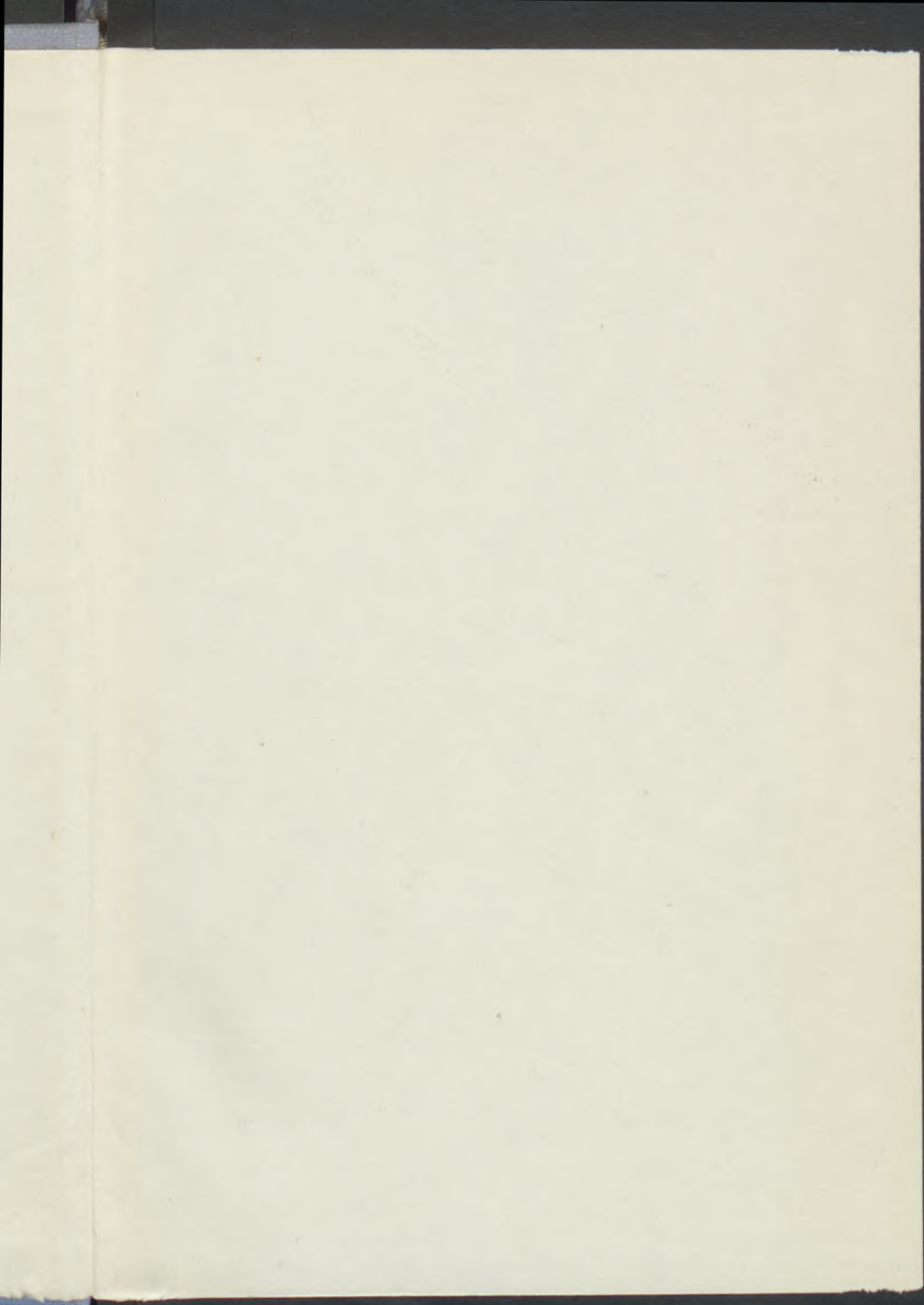
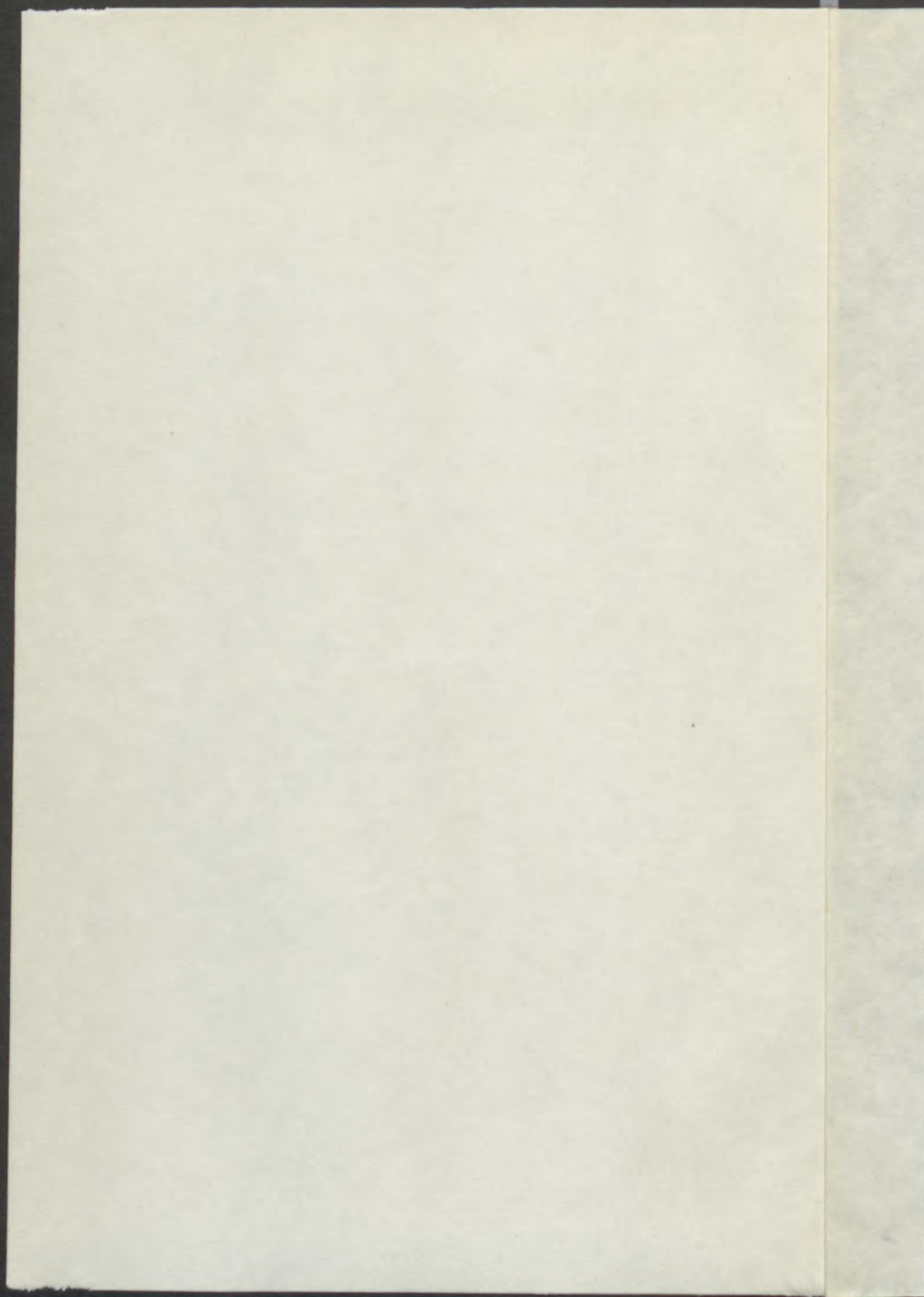

MB
97.214

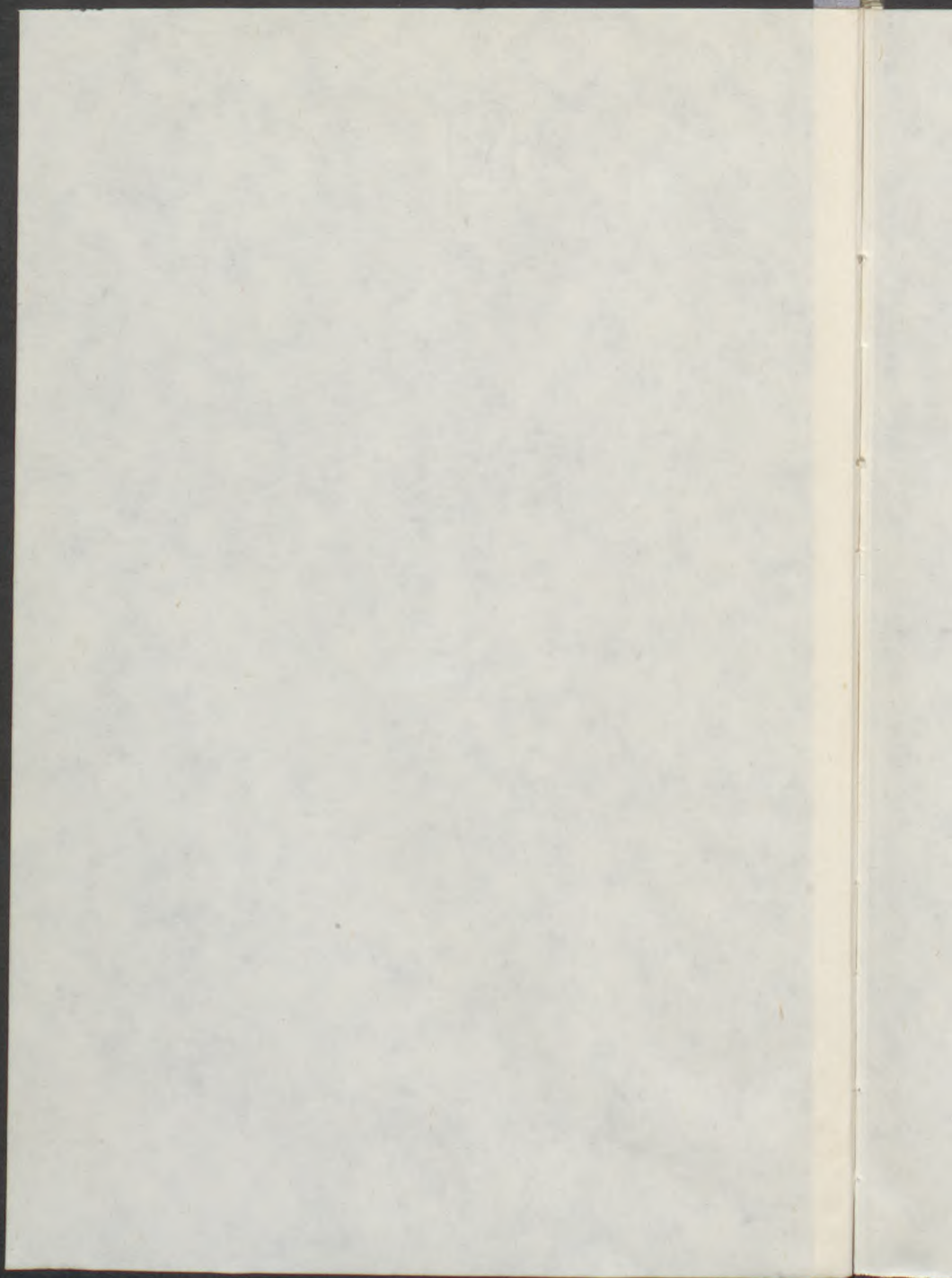
AZ Őrült

Oláh János
AZ ÓRÜLT

Regény

Szépirodalmi Könyvkiadó
Budapest

MB 97. 214

1983

© Oláh János, 1983

*Fuss körbe
olyan gyorsan,
hogy a saját hátadat elérd!*

so
k
le
e
f
k
sa
v
re
ta
le
a
ü
d
ta
f
j
á
f
a
a
h
n
K

Albérlet

A kopott, városszéli bérház vasárnap délutánja semmiben sem különbözött a többi vasárnap délutántól, talán csak egy kicsit barátságosabb volt az idő, mint általában tavasszal lenni szokott; a nap ilyenkor három-négy óra tájt most már egy teázás idejére besütött az udvari ablakon. Éppen hogy fölkapaszkodott a szemközti háztetőre, és kikerülve a csipkés tűzfalat, a rozsdás vaslétrával ellátott kéményt, pontosan az asztalra esett. Az asztalon, egy ottfelejtett tányérban víz állt, a vízben összetördelődött a nap képe, és a napcserepek azon szétszórva továbbvetültek a heverő mögötti in-tarziás szekrény öreg, de azért lakkosan föl-fölfénylő felületére, ahol a tányérba zárt víz gyűrűzésének ritmusa, sárga a sárgában, tettenérhetetlen erővel lobogott föl, minden üzenetét a hunyó nap cserepeire bízva. A két öreg a maradék idő eltöltésével vesződött. Döme a szemüvegét igazgatta, ezt se hívja senki már ókulának, s az újsághirdetések fölé hajolt, bal kezével a betűk között kotorászott, míg jobbájában, amikor valami érdekesebbet olvasott, meg-megállt az ezüst kávéskanál, amivel a törmelékes, ízetlen, kétforintos orosz teát kavargatta.

Istenem, micsoda lötyty! Hogy egy rendes teára ne jusson az embernek! Hát igen, itt kezdődik valahol. Nem, a vége az nem itt van, az valahol egészen másutt. Majd jön az ételhordó, az ingyenkonyha, azt hitte, még mindig létezik ilyesmi, hahaha. Szeretetház, fegyház, kórház, hullaház, pfoj. Kiköpött, ha csak gondolt is rá. Igen, így valahogy. Először

csak egy szobából, a végén az egész lakásból kitúrják az embert. Na, jól van, megfizet, hát persze, hogy megfizet. És akkor, mi van? Akkor is éppúgy összevissza mászkálja a lakást, éppúgy belenéz még a valagamba is, mintha semmit se fizetne. Kiverte a hideg veríték, ha arra gondolt, egy idegennel kell megosztania a lakását, hiszen ez azt jelentette számára, hogy az utolsó zugot is elveszíti, ahol, legalábbis eddig, biztonságban érezhette magát. Kicsit drága biztonság volt, de akkor is. Ezt nem lehet, egyszerűen nem lehet megfizetni.

Évek óta nem mozdult ki otthonról. Minek menjek el, ha egyszer jól érzem magam? Azok a koszos vendéglők! Nahát, megvan róluk a véleményem. Piszok zsebmetsző, bandita valamennyi; felárat számolnak a gyomorrontásért, beleköpnek a főzelékbe, megmossák a lábukat a sörbe, a szemed közé fújják a füstöt, rátaposnak a lábodra, leülik a kalapodat, a kabátodat leverik a fogasról, belepisálnak a szódába, a borba . . . Egyszóval nem. Nem és nem. Többnyire hó végén került szóba a dolog, ha a feleségének sikerült valamit félretennie az amúgy elég szűkös kosztpénzből. És többnyire sikerült, mert Éva nem egyszerűen gondos asszony volt, több ennél, valóságos varázsló, de ha ötször ennyi pénzük lett volna, valahogyan akkor is képtelenségnek tetszett elmenni otthonról, annyi veszélynek kitennie magát fölöslegesen. Éva még hajlandó lett volna efféle kétes vállalkozásokra. Kapcsolata a világgal, az emberekkel betegesen gyanútlan volt, bármennyiszer becsapták eddig, bármennyi csalódás érte, nem használt neki. Talán az a tíz év, amennyivel fiatalabb volt Döménél, az adta neki ezt a gyanútlan biztonságot?

Mindenesetre Döme kihasználta, hogy így van, Éva járt el helyette mindenhova, a piacra, a közértbe vásárolni, a patyolatba, a Tükerbe, és egyáltalán, ahova csak ebben a

városban a magafajta embernek el kell járnia. Ahova régebben a cselédek jártak. Miért, most nincs cseléd? Ha van is, nem neked. Egyébként sofőrnek hívják őket, meg háztartási alkalmazottnak. Elképzelhetetlennek tartotta, hogy neki személyesen kelljen megjelennie mindezekben a helyeken, ami pedig, ha nincs a felesége, elkerülhetetlen lett volna. Ismerte ugyan a buktatókat. Talán túlságosan is jól, az volt a baj, azért viszolygott tőlük annyira. Annak idején ő is, ahogy mondani szokták, alulról verekedte föl magát. Föl? Ugyan, nevetséges. Gazdász volt egy Pest melléki uradalomban. Nem nagy ügy. Az apja szabó egy kisvárosban. Egészen kis lépést tett hát előre. És még ezt is hányan irigyelték tőle, de hányan, te jó isten! Mindenre, amire csak irigykedni lehet, irigykedik az ember. Nincs mit csodálkozni ezen.

Minél kevésbé sikerült föltornásznia magát a ranglétrán, annál jobban igyekezett hasonlulni a fölötte levőkhöz, az igazi urakhoz, legalább azokban a dolgokban, amik nem kerültek pénzbe, az erkölcsök, a szokások, a nézetek terén. Mindennek praktikus célja is volt, így valamivel könnyebben tudta teljesíteni, amivel megbízták, az engedelmességet az erkölcs, a szolgálatkészséget meg a kölcsönös megbecsülés velejárójának tekinthette, s így nem kellett szégyenkeznie miattuk. Volt mindenre magyarázat. A lelke mélyén fészkelte ugyan valami kétely, de minden erejével arra törekedett, hogy ezt elhallgattassa, magába fojtssa, nehogy megakadályozza beilleszkedési törekvéseiben. Ha nem is könnyen, sikerült azért megkerülnie a szembenézést, néhány igazán elhanyagolható hazugság árán fönntartania a lelki egyensúlyát. Erre pedig mindenképpen szüksége volt, ha nem akarta elveszíteni a cselekvőképességét. Utolsó életenergiáit kellett igénybe vennie, hogy megfeleljen azoknak a követelményeknek, amiket a világ, ami a feljebbvalóival

volt azonos, vele szemben támasztott, és tessék, amikor már-már úgy nézett ki, sikerül, akkor összeomlik körülötte minden.

Még hálát se adhatott az istennek, hogy visszaengedte a háborúból, máris újabb kutyaszorítóba került. Szöktek az urak, és ami lent volt, az került fölültre. Neki is buknia kellett azokkal együtt, akiket szolgált. Pedig belül, de szívesen állt volna azok mellé, akik szabadságot ígértek, egyenlőséget, testvériséget, s annyi jogot mindenkinek, amennyi megilleti. Nem mutatta azonban ki, hogy mit érez. Nem is mutathatta, hiszen ezek az érzések alighogy megkísértették, nyomban el is múltak. Nem hitt, nem volt ereje hinni eleinte a változásban. Mikor meg nem volt módja kételkedni tovább, akkorra késő volt.

Lemaradtam, mint a borraivaló, gondolta némi öngúny-nyal, titkolt keserőséggel, ha az akkori események az eszébe jutottak. De nemcsak ennek a magatartásnak lett az eredménye, hogy le kellett mondania mindenről, amit addig elért, túl rigolyás is volt, észrevett minden hibát, sőt, szóvá tette őket, nem azért, mert annyira bátor lett volna, azt hitte, most is úgy kell, mint régen. Tévedett. Ebben is. Egy ideig egy fűszerkereskedésben dolgozott kisegítőként, és csak jóval később térhetett vissza a szakmájába, de elismerésre nem sokra számíthatott ekkor se. Megtűrt, régi világbeli szakember lett belőle. A lakásukat azért, hála a felesége ügyeskedésének, többszöri cserebere árán sikerült megmenteniük, úgy, hogy közben a felére olvadt, kölcsönökkel terhelődött. Csaknem mindenről, amit megszokott, le kellett mondania, és különösebb megrázkódtatás nélkül le is mondott róluk, annál eszelősebben ragaszkodott bizonyos apró és nevetséges semmiségekhez.

Szeretett kirándulni, s ha vasárnaponként, mikor jó idő volt, útra keltek a budai hegyekbe, úri vadásznak öltözött,

fácántollas kalapot nyomott a fejébe, bricsesz nadrágot húzott, és fokossal a kezében szállt föl a zsúfolt villamosra, mindez poros jelmeznek hatott, a könyörtelen iskolás gyerekek ki is nevették miatta. Persze, ez is az új világ romlottsága volt a szemében, egy újabb adat, amivel igazolni vélte lesújtó véleményét. Nehezen nyugodott bele, hogy az események ugyanúgy zajlanak körülötte, mintha mi sem történt volna, a világ nem vesz tudomást az ő sértettségéről, amikor tudomást vesz, akkor meg egyáltalán nem méltányolja.

Kénytelen volt hát maga megszakítani a kapcsolatát a világgal, ha szabadon akarta szövögetni az ábrándjait, mint a pók a hálóját a sarokban. Nem olvasott újságot, nem hallgatott rádiót, nem nézte a televíziót, ha mégis egy-egy hír eljutott hozzá, a kezébe került egy múlt heti vagy múlt havi lap, valahogyan a fülébe jutottak a rádió hírei, azon nyomban dühöngeni kezdett. Mit akarnak már megint evvel a mocskos Ben Bellával, evvel a piszkos, mocskos disznóval, fortyogott. Meg ez a Mobutu, ez se jobb a deákné vásznánál, rohadt Sztálin-bérencek mind egy szálig. Az annyukat eladnák egy marék aranyér. El is adják, ha már el nem adták. Pfoj. Ilyen mindegyik, mindegyik ilyen. Hogy rohadnának meg! Ben Bella, mi az anyja büdös istenit akar ez a Ben Bella? Pedig semmit se tudott róluk. Egy-egy föl szálló, véletlenül horogra akadt név volt csak valamennyi, akikre talán éppen ezért aggathatta teljesen gátlástalanul minden haragját, sértettség táplálta dühét, ellenszenvét.

A felesége megpróbálta békíteni; hagyd a fenébe az egészet, azt se tudod, kifélék, mifélék, sohase láttad őket, sohase beszéltél velük, nem ismered egyiket se, mit akarsz tőlük, mondta. Hát már te is a pártjukon vagy, hördült föl Döme, és most már, ekkora árulás láttán, végképp nem tudta türtőztetni magát: fölugrott, nagyot köpött a padlóra, ahogyan az apjától látta még odahaza, amikor az megmér-

gedt az eszetlen kuncsaftokra, ahogy a megrendelőket nevezte, kirohant az ajtón, amit meg se állva, útközben, csak úgy visszakézből csapott be maga után. Még a vécéről is behallatszott a harákolása, nagyokat köpött a kagylóba, aztán lehúzta rá a vizet.

Amikor kisvártatva visszajött, mintha mi sem történt volna, úgy viselkedett. Az asszony persze, eddigre már elzárta a rádiót, elrakta az asztalról az újságot, mikor mit kellett, csönd volt, mint gyerekkorában zokogás után, jólesően, igaz őszinteséggel fogadta vissza a világ, ami az imént, az volt az érzése, még kivetni készült magából. És ez a világ most semmi más nem volt, csak aminek alapjában véve mindig is lennie kéne, a pusztá levegő, amit magába szívott, amit bátran magába szívhatott, a szék, amire leülhetett, a víz, amit megihatott, a föld, amin megállhatott, csupa olyasmi, ami nem emlékeztette arra, hogy rajta kívül mások is élnek a földön, emberek, akik legszívesebben kitúrnák ebből az egyre szűkebbé váló zugból is, elszívják előle a levegőt, meginnák a vizét, leülnének a székére, akik örülnének neki, ha ő nem volna, ha egy talpalatnyival tágasabb lenne, mert az lenne nélküle a világ. Pedig ez már az utolsó hadállás volt, ezt már nem adhatta föl, csak egyféleképpen. Arra pedig nem érzett hajlamot magában, bár gondolni többször is gondolt rá. Az ötletnél tovább azonban soha nem jutott, gyermekes természete nem engedte, hogy végleg a kilátástalanságba forduljon minden.

Ideges volt, idegesebb, mint amilyennek lennie illett volna. Már hónapok óta avval foglalkoztak, hogy megfelelő albérlőt találjanak, és még mindig nem sikerült. Ha kell a pénz, hát akkor kell. Mindenki azt mondta, mi sem megy könnyebben ennél manapság, csak ki kell az embernek nyújtania a kezét, és száz albérlő akad mindenik ujjára. Hát ők kinyújtották, és nem akadt egy se. Döme olyan megfeszí-

tett figyelemmel, odaadással buzgólkodott, leste az újságokat, írta a címetek, fogalmazta a soha föl nem adott válaszokat, hogy még az izzadság is kiverte. Itt az utolsó oldalon megszűnt irtózata, amit a napilapokkal szemben táplált. Kíváncsi szenvedély lett rajta úrrá. Mohón kapta kezébe a reggeli újságot, egyetlen mozdulattal kifordította, s az apró betűs oldalon a szeme már keresés nélkül siklott az albérlet című rovatra, belefogott az első hirdetés olvasásába, de közben a tekintetét türelmetlenül kapkodta a következők felé, érezve, hogy nem ez, hanem azok közül valamelyik lesz esetleg az igazi. A keze ügyében ott volt a jegyzetfüzet. Az érdekesebb hirdetéseket fölolvasta a feleségének, s csak ha ő is jónak látta, akkor hajolt a füzet fölé, jegyezte bele, amit kellett, pár szót csak emlékeztetőül, cím, jelige. Később egy újabb selejtezés során aláhúzással jelölte meg azokat az ajánlatokat, amelyekre válaszolni akartak. Hogy aztán valóban elment-e a válasz, vagy sem, azt még ezer mellékes körülmény befolyásolta, olyanok, amikről maguk sem tudtak, és egyáltalán, amiket képtelenség számba venni. Nagy nehezen végül mégis föladtak egy-két levelet, és most már régóta csak a válaszra vártak.

Szinte lehetetlen, erre útközben jött rá, ennyire bizonytalan alapon, mint ezek a hirdetések, még egy ilyen egyszerű megállapodást is létrehozni. Már nem is mesterség, kész tudomány ez is. Ocsmány világ! Lassan a lélegzetet is diplomára osztják. Csak ha kitanulta, kérem, különben fulladjon meg! Így van ez, ne szépítsük. Kitanulni! Nevetséges. Osztják a papirokat, csak osztják, aztán semmi. Aki tényleg ért valamihez, hát az elmehet a sóhivatalba. Hogy valójában mi történik, avval meg senki nem törődik. Itt van, ni: Fiatal értelmiségi pár, jól hangzik, nem mondom, külön bejárátú albérleti szobát keres fürdőszoba, konyha használattal. Más nem kéne? Értelmiségi, hahaha, hogy oda

ne rohanjak. Meg hogy pár, párocscsa, hehe. Szép kis párocscsa az ilyen, mondhatom. S ment tovább: Szolid tisztviselő-nő, de ezt már itt az elején abbahagyta. Egy tisztviselő-nőnekem ne legyen szolid. Még ha szelíd lenne. Szelíd! Nem mondom. Az legalább jól hangzana. Szelíd tisztviselő-nő, ha így kezdődne, akkor talán el is olvasnám. Na, nézzük inkább a következőt: Kisgyermekkel, itt összeszorult a torka, és minden megjegyzés nélkül ugrotta át a bekezdést. Mért kell belekeverní a gyerekeket még ebbe is, ugyan miért? Mintha tudnák, hogy nekünk nem lehetett. Vegyük inkább a következőt: Végzős joghallgató, no azt azért nem, hogy kiforgasson abbul a kevesemből is, amim még van? Jogásszal, ha nem muszáj, ne kezdjen az ember. Na, az utolsó, hát ebben meg mi van, ugrott a végére: Egyetemista, de nagyra vagy vele, aztán közben lehet, hogy nem is igaz, nevetett föl, albérleti szobát keres. De ez legalább szűkszavú. És nincsenek kikötései.

– Na, találtál valamit? – szólalt meg a felesége. Főlné-zett, de nem válaszolt.

Az asszony puha, ősz kontya a tarkójára esett, a blúzáról hiányzott egy gomb, ezek az apró gondatlanságok semmit nem változtak az idő múlásával. Mintha még mindig húsz-éves volna, pedig hát nem az, de hát nem vagyok én se. Nem olyan nagy dolog. Valamikor nemigen hitt benne, de most már úgy látszott, mégiscsak sikerült megöregednie. Megöregednünk, javította ki nyomban magát gondolatban. Nem válaszolt, s időközben a felesége is mintha megfeledkezett volna az iménti kérdésről. Így aztán nyugodtan tovább sülyedhetett a saját rigolyás gondolataiba, oda se figyelve, már-már automatikusan jegyezte föl az utolsó hirdetést a jegyzetfüzetébe: Egyetemista albérleti... SOS jelígére...

Nem szívesen gondolt pedig vissza a fiatalságára. Menynyi elfecsérelt idő, micsoda terméketlen évek, te úristen! Nem tudni, miért, de a mögötte maradt idő nagy részét, szinte az egészet, elveszettnek érezte. Óriási erővel tört föl ebből az érzésből a lehangoltság. És ilyenkor már hiába küzdött ellene, nem tudta megakadályozni, hogy elhatalmasodjék rajta. Komoly erőfeszítésébe került, hogy aztán végül mégis visszaszerezze a lelki egyensúlyát, olyan erőfeszítésbe, hogy sokszor az volt az érzése, ez már nem is érte meg. De hát nem takarékoskodhatott az erejével. Vagy minden, vagy semmi, kockáztatnia kellett. Végül is azért eddig még mindig sikerült. Ez az önmagával folytatott örökös harc azonban lassan, de biztosan, egyre jobban felőrölte az önuralmát.

Így történhetett meg aztán, hogy olyan jelentéktelen apróságok, amiket észre se kellett volna vennie, annyira kihozták a sodrából, hogy szinte magán kívül volt. Ráadásul ezeknek az apróságoknak semmi közük nem volt azokhoz az indulatokhoz, amiket kiváltottak, se azokhoz a gondolatokhoz, érzésekhez, amik ezeknek az indulatoknak a hátterében lappangtak. A pillanatnyi ideggyöngeség, mert erről volt szó, éppen abban nyilvánult meg, hogy elveszítette a kapcsolatát a valódi viszonyokkal, és a képzelet martalékává vált, ami pedig nemegyszer ormóttan tréfát űzött vele.

Ez a keresgélés amennyire kitöltötte a napjaikat, legalább annyira bizonytalanná tette őket, a kielégületlen várakozás árnyéka rávetült minden újságharsanásra, minden szemüveg-villanásra, minden széknycorgásra, ajtócsapódásra, telefoncsörrenésre. Sokat hallott már róla, hogy ez is mondta, az is beszélte, az ilyesmi, mármint az albérleti szerződés, manapság nem jár semmi kockázattal, de ő még az idegeiben hordozta azokat az időket, amikor félni kellett az ismeretlen albérlőtől, aki bármikor kiigényelhette a lakást, följelent-

hette, elvitethette a szerencsétlen, reakciós főbérlet, hogy aztán maga terpeszkedjen el a megürült szobákban.

Ma már ilyesmi nincsen, mondta neki a vén portás, akivel néha, amikor sétálni ment odale, mindenről, erről is elbeszélgetett. Mintha ismerték volna valamikor régről egymást. Honnan ismered ezt a vén kocsmatöltelék, kérdezte egyszer a felesége, amikor észrevette, hogy köszönnek egymásnak. Sehonnan, mondta szemrebbenés nélkül. Nem szándékosan tagadta le az öreggel való ismeretségét, valóban úgy érezte ekkor már, hogy nem ismeri, hogy a kapcsolatuk nem nevezhető ismeretségnek. Alighanem azért pártolt az öreghez, aki ugyan nem volt tíz évvel se idősebb nála, de akit mégis mindig, már az első pillanattól kezdve öregnek nevezett, mert ő volt az utóbbi években az egyetlen ember a környezetében a feleségén kívül, aki némi megértéssel, sőt, tisztelettel közeledett hozzá. Ennyi lett volna hát az egész, kicsinyes önzés, merő hiúság, semmi több. Szomjasan itta be ezt a csöpp tiszteletet, mint az égett föld az esőt, avval, hogy milyen, már igazán nem törődhetett. Hallgatta, hallgatta az öreget, de sokat nem adott a tanácsaira, a jóslatait semmibe vette, hiába volt több tapasztalata a mai viszonyok tekintetében, mint neki. Ugyan, még hogy manapság már nem kell félni az albérlektől, senki se túrhatja ki az embert a saját lakásából, ki mondta ezt neki? A saját! Nevetséges. Hol él ez az ember? Mintha nem tudná, hogy manapság minden mindenkié, aki kapja, marja, ha megfogta, viheti, erről van szó. Persze, mindig így volt, csak a körítés volt más. De hát az emberek többségének csak ez kell, a körítés, a lényegre már nem is kíváncsiak. Elnevette magát. Váljék egészségükre! Ne félj, arra válik, s ha nem, hát a boldogulásukra, arra mindenképpen. Nem érdemes törődni vele, rántotta meg a vállát, semmivel se. Meggyőződése a világi hatalmak teljes megbízhatatlanságáról bele-

rögződött, szinte a szokásaiba, és bár csak véletlenszerűek voltak a tapasztalatai, a kép, amit magában őrzött, a tudás erejével irányította.

A fordulat beálltával, bár nagy volt a zürzavar, és nemcsak az ő fejében, az első érzés, ami a menekülő urak látán elfogta, a nagy és kifejezhetetlen öröm volt, de nem mert hangot adni neki, sőt, arra is ügyelt, nehogy a vigyázatlanul előbukkanó apró mozdulatok, arckifejezések, megjegyzések, hangsúlyok elárulják, már amennyire képes volt ügyelni ezekre az önkéntelen kifejező gesztusokra. Miközben az örömeivel küszködött, evvel a már-már fékezhetlenné fajuló belső kárörömmel, szép lassan őt magát is félreállították. Na, mit szólna a barátaihoz, kérdezte a felesége, amikor nem kapott állást az uradalom helyén alakult állami gazdaságban.

Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy megpróbáltak szót érteni vele. Maga a mi emberünk, mondta a párttitkár. S neki nem is lett volna kifogása e bizalom ellen. De ahelyett, hogy a szolgálatkészségét mozgósította volna ez a bizalom, mély és rossz ízű meghatottságot fakasztott a bensejéből, ami ránehezült a mellére, nem tudott tőle lélegezni, csaknem könnyeket préselt ki a szeme sarkából. Egészen megundorodott magától. Azok persze, a tétovázását hamar és könnyen húzódozásnak vették. Nem szívelték a társaságát. A háta mögött a legszívesebben lebüdösparasztolták, szemtől szembe túlzott udvariasság mögé rejtették a félelmüket, mert féltek, tartottak tőle, pökhendi és rigolyás szakértelmétől, amivel rögtön, amint egy kis bizalmat vélte fölfedezni maga körül, előhozakodott, így aztán nem esett nehezükre osztályellenségnek, az úri osztály kiszolgálójának, a múlt csökevényének bélyegezni.

Egy darabig nem jutott álláshoz, de aztán mégis minden jóra fordult, igaz, a felesége segítségével, aki a saját gond-

jaival nem sokat törődve, teljes szívvel azon fáradozott, hogy legalább őt kisegítse a bajból. Mégis csalódott volt. Valahogy több elismerésre várt, nagyobb tervei voltak. Úgy érezte, ő is el tudta volna végezni, és sokkal jobban, azokat a feladatokat, amikkel másokat bíztak meg. A morzsák, amik neki jutottak, nem elégítették ki. Csalódottsága akkor juttatta a mélypontra, amikor megérezte, hogy a tudása, a képességei is elfecsérlődtek, megkoptak ebben a hosszú-hosszú tehetetlenségben, szélmalomharcban, és ha most megbíznák valami igazán nagy, vagy akár csak közepes feladattal, nem tudna neki megfelelni. A törpe dolgok magukhoz törpítették. A csalódottsága nem volt egészen alaptalan, de hát kissé maga is hibás volt abban, hogy minden így alakult. Persze, ez nem vigasztalta, sőt, még keserűbbé tette a szája ízét, a csalódásba az önvád durva és ízléstelen háborgását szöve bele.

Nemcsak az ő hibája volt, hogy kikerült a forgalomból, hanem a helyzet is ezt hozta magával. Azok az erények, amikkel rendelkezett, amikkel valaha megindult a lassú előmenetel útján, mert annak idején is csak a lassú előmenetelhez volt mindez elég, mára sokat veszítettek az értékükből. A kicsinyes megbízhatóságra, a már-már aggályos gyakorlatiasságra, a szinte bután konok szakértelemre senkinek se volt szüksége a zavarosan szárnyaló álmok megvalósításának illúziója közben. Igazodnia kellett volna a politikai elvekhez, megfontolásokhoz, ha nem is kellett volna teljesen a magáévá tennie őket, s kevesebbet kellett volna bíbelődni a talajelőkészítéssel, a vetőmagminőséggel, s az egyéb, amúgy is megoldhatatlan szakmai apróságokkal, amikre a gyapotnak, a gumipitypangnak, s az egyéb micsuriniádáknak valóban nem volt semmi szükségük. De hát képtelen volt eltekinteni a szakszerűségtől, nem ismert magasabb szempontokat, s már-már az ésszerűtlenség hatá-

rát súroló makacssággal ragaszkodott hozzájuk. Nem első sorban a becsület miatt. Régen ezt követelték tőle, s mire idáig ért, elpazarolta az alkalmazkodóképességét.

Valamikor a szabóműhely világa állandónak és megin-gathatatlannak látszott, s bármennyien jöttek-mentek benne, alapjában véve tökéletesen zárt volt, mintha volna a világon bármi, ami mindig és minden körülmények között ugyanaz maradhatna. De jó volt azt hinni. Aztán meg váratlanul és hirtelen mindez szétrobbant. A főiskola, a szolgáltat a végponthoz vezette. Egyszerűen nem tudott más lenni, mint amivé az eddigi körülmények alakították. Ennek ellenére zokon vette a mellőztetését. Az a mocskos Rózsahegy, morgott magában, az az oka mindennek. Bárhogy szerette volna, csak nem tudta lenyelni egészen a bosszúságot.

– Szóltál? – kérdezte a felesége, és fölneézett a kötésből, mert kötött éppen.

– Á, semmi – mondta Döme –, csak... Hagyjuk, minek rágódni ezeken a régi dolgokon, amikor változtatni már úgyse lehet rajtuk.

– Miféle dolgokon?

– Emlékszel arra a szaros Rózsahegyire?

– Hát persze.

– Miket meg nem csinált velem a piszok!

– Ugyan, hagyd már el!

– Na, nem, nem haragszom én rá, csak hát azért, ami sok, az sok. És most is... Jól fölvitte az Isten a dolgát. Nem mintha irigyelném, de az ilyen emberek teszik tönkre az országot.

– Tönkre!? Az volt a te bajod, hogy ezekkel az eszelős túlzásaiddal mindig túllőttél a célon.

– Igazad van, úgy lett, ahogy lett, nincs értelme rágódni rajta!

– Sok nincsen, az egyszer biztos. Én se rágódom, pedig nekem is volna min.

– Te ott rontottad el, hogy hozzám jöttél feleségül. Erre gondolsz, tudom én.

– Hát ha azt hiszed, akkor . . . – A sírás környékezte.

– Tudom. Egy más ember, aki biztosítani tudta volna . . . Semmi se lett volna olyant találnod, aki . . .

– Nevetséges vagy, egyszerűen nevetséges vagy ezekkel az örökös komplexusaiddal, tudod-e! Hogy neked mikor, hogyan, mi nem sikerült, hogy veled ki, mikor és miért tolt ki, mintha mással soha nem toltak volna ki, mintha mást nem értek volna kudarcok! Dehogynem. Csak más igyekszik elfelejteni őket, túltenni magát rajtuk, és továbbmegy, és él, és élni akar, csinálni valami mást, amivel, azt hiszi legalábbis, több szerencséje lesz, és ez akkor is szép, akkor is csodálatos, ha tudja, ha jól tudja, mert hát tudnia kell, hogy nem lesz. De te, te belesüppedsz ebbe az örökös rossz-kedvedbe, nem is akarsz kimászni belőle, és magaddal rántod az embert, de én ezt nem bírom, én ezt nem csinálom tovább. Akinek van esze, az csak a szépre emlékezik. Arra, ami szép volt, meg jó. Jobb volna, ha te is ezt csinálnád, különben az lesz a vége, hogy egészen bedilizel. Amúgy se vagy túlságosan messze tőle.

– Mitől?

– Ugyan, hagyjuk ezt! Bedilizni! Mit ki nem találsz!

– A bedilizéstől.

– Nem én találom ki.

– Hanem? A nagyokos barátnőid, mi?

– Legalább őket hagyd békén! Bántott valamelyik is? Mért fáj neked, hogy velük jól érzem magam?

– Te bolond vagy.

– Én? Te vagy bolond. Nem, hát ezt nem bírom. Ezt egészen egyszerűen nem lehet kibírni. Nem értelek, neked

is jobb lenne, ha egy kicsit megnyugodnál, elengednéd magad, vagy nem?

– Dehogynem. Csakhogy nem rajtam múlik.

– Most mondd azt, hogy én nem hagylak pihenni, most mondd azt!

– Nem mondom.

– De azt gondolod.

– Nem gondolom.

– Dehogynem.

– Jól van, ha egyszer te jobban tudod, hogy mit gondolkodok, akkor csak tudd jobban! – Nyugodt arc kifejezést erőltetett magára, de a gyomra már remegett. Csak azt tudnám, mi az istennyilától vagyok olyan ideges. Most kellene a hideg fej, most kellene abbahagyni, megérteni a másikat is, most, amikor szinte mindez lehetetlen. Érezte, hogy az aszszonyban szinte fékevesztetten vibrál az ingerültség, és érezte, hogy mindjárt szavakba öltözik, és ezek a szavak sok, túl sok igazságot hordanak a mélyükben ahhoz, hogy csak úgy egyszerűen elérhesse őket a füle mellett.

– Jobban tennéd, ha nem indulatoskodnál, inkább próbálnál megérteni engem is. Olyan nehéz? Amit megcsinállok, szívesen csinálom, de mért nekem kell mindent... – mély lélegzetet vett – ...mindent elintéznem?

– Mindent?

– Jó, nem mindent. Túloztam, megengedem. De az is igaz, hogy te olyan nehezen szánod rá magadat bármire, olyan nehezen, hogy sokszor egyszerűbb, ha a hátad mögött magam csinálom meg. Itt van ez az albérlőügy, csak húzódik, húzódik, mint a rétestészta.

– Én tehetek róla? Föladtam a leveleket.

– Egy hetet késtél.

– A posta azért elviszi.

– El, de hogy jön-e válasz, az más kérdés.

– Ha jön, jön, ha nem jön, nem jön.
– Te könnyen beszélsz.
– Mért beszélnék én könnyebben, mint te?
– Mert igénytelen vagy. De én ehhez nem szoktam hozzá, nálunk, a mi családukban nem volt probléma...

– Értem – horkant föl Döme, de ekkor már az asszony is észrevette, hogy túllőtt a célon, hogy ezt azért nem kellett volna. Éppen a legérzékenyebb ponton megbántani Dömét! De ha egyszer így sikerült... Különben megérdemelte. Olyan magabiztos, olyan önző volt, olyan magos lóról beszélt, hogy nem lehetett mást tenni... Mindent megpróbáltam, semmi nem hatott. Kénytelen voltam a végsőkéig elmenni. Legalább ő is megtudja, mi az, gondolta, ha megbántják az embert. Amikor meglátta Döme arcán a tehetetlen düh szederjes hullámaint átvetülni, már szeretett volna visszalépni. Aztán mégis maradt. Csak azért se, szegte föl dacosan az állát, nehogy azt higgye, megijedek tőle! Keményen a szemébe nézett, s ekkor bármennyire dühítette az a gyerekes, fölfuvalkodott önzés, ami áradt belőle, megsajnálta. Előrenyújtotta a kezét, megfogta a csuklóját, nem szorította meg, csak megpihent rajta a keze, mintha egy lepke szállt volna rá.

Döme elhúzta a kezét, az érintés azonban követte. Ugyanolyan lepkékönnyű volt, mint amikor odaröppent, nem erőödött, nem gyöngült, nem rebbent föl, egyszerűen csak volt. Döme megérezte, hogy az ütőerén pihen, és az az érzése támadt, hogy irányítja, irányítani tudja a szívverését. Éva mintha maga is tisztában lett volna gyógyító erejével, olyan fölényesen hallgatott. A hosszú csöndből bátortalanul mérszkedtek elő a szavak.

– Mindkettőnknek jó volna, nemcsak nekem, neked is, ha megbékülnél. Ne idegessz, az a lényeg. Meglásd, minden simán megy majd.

– Nem idegeskedem – mondta Döme. Szégyellte, hogy elérzékenyült, s mert ez a hangján is észrevehető volt, inkább elhallgatott.

– Engem már nem tudsz becsapni, túlságosan jól ismerlek ahhoz. Kár volt ezért a negyven évért, igaz-e, megjárja, aki ennyit együtt tölt valakivel? – Éva hangjában egészen váratlanul a régi, lányos évődés vibrált föl megint.

És Dömén, mintha semmit nem felejtett volna, azonnal átvillámlott az emlék, amikor először meglátta azt a idegen, ifjú asszonyt abban a hányaveti, nemtörődöm társaságban, ahogy feléje villantotta a szemét, ugyanazt a sokat ígérő, ugyanakkor a tréfára, gúnyolódásra mindig kész tekintetet, amit most is magán érzett. A könnyű, laza konty a nyakába csúszott, mint most is, fiatalasszonyosan. Ki az a bolond, aki megpróbálna uralkodni ilyen asszony fölött, olyasmire próbálna kényszeríteni, amit ő nem akar?

Már akkor, ott, azután az első találkozás után, amikor végigbaktatott az esti akácok alatt a kisváros fojtott, kutyaugatásoktól szüvas csöndjében, megértette, nem tehet mást, megpróbál az asszony közelében maradni. Bár úgy tűnt, lehetetlen ennél többet remélnie, nem habozott egy pillanattig se, maradt, és várt. Aztán az egész sokkal egyszerűbben és könnyebben oldódott meg, mint ahogyan képzelte. Maga szinte nem is kezdeményezett semmit, csak nézte, lemondóan, fantaszta terveket szövögetve magában, nézte az asszonyt, ennyi volt az egész. Az asszony visszanézett rá, át a beszélgető társaság feje fölött. Ez a gyermekes elfogulatlanság, romlottság vette le végképp a lábáról, készítette arra, hogy cselekedjék, ami pedig egyébként igencsak messze állt a természetétől, és megszőktesse az asszonyt. Ez a szöktetés persze, nem volt igazi szöktetés, azért emlegette csak így, hogy öngúnnal leplezze szégyenérzetét, ami az ügyvel kapcsolatban azóta se csillapodott benne.

Kezdetől Éva intézett mindent, szerzett új állást neki, nézte ki a vonatot a menetrendből, vette meg a jegyeket, csomagolt, rendezkedett be az új helyen, az összes tennivalók rája hárultak, ügyvéd, bíróság. Csodálta, és negyven év nem volt elég hozzá, hogy ez a csodálat lanyhuljon, hogy megszokja kiszámíthatatlanságát, lányos vakmerőségét, ami nemcsak a cselekedeteit hatotta át, ott sugárzott a szemében a leghétköznapiabb pillanatokban is. Mindig meglepte, mindig újdonság maradt számára ez az éretlenség, ez a fiatalos bizonytalanságba ágyazott határozottság, amivel ő maga a legkisebb mértékben sem rendelkezett.

Kórosan beleragadt néha a legésszerűtlenebb apróságokba, és azok elkísérték hosszú éveken át, sok közülük minden valószínűség szerint egész élete végéig elkíséri most már. Nem tartotta magát kicsinyesnek, de volt benne valami kicsinyesség. Ez a tulajdonsága nem volt bántó és kellemetlen mások szempontjából, hiszen elsősorban a becsületességéből, az egyszerűségéből táplálkozott, inkább csak őt magát nyomasztotta, régi sérelmek raktározódtak el miatta benne, olyan apróságok, amiket jobb lett volna percek alatt elfelejteni. Esmélete használatlan, de elevenen ható rétegeiben riasztó mennyiségben gyűltek össze ezek a sérelmek, és kórosan hamar megöregítették, nem a külsejét, ott ebből semmi se látszott, ellenkezőleg, hogy ne mondjam, túlságosan is fiatalos volt, a haja, a bajusza dús volt, s egyetlen ősz szál se látszott benne, a belsejébe, a gondolataiba, az érzéseibe rágott bele először az öregség.

Az asszony megérezte ezt, azért is állt melléje, mert látta, mennyire szüksége van valakire, egy őrzőangyalra, aki odaáll közé és a világ közé, és kíméletesen átsegíti a veszélyeken, akadályokon; azokon a kudarcokon, amiket talán senki nem kerülhet el, de amiket ő képtelen lett volna elviselni a

felesége enyhítő fondorkodása, kedvesnővéri türelme nélkül. Az asszony sohase tette szóvá ezt a segítséget, pedig nagyon sokat föláldozott miatta a saját energiáiból, életéből, fáradozását azonban maga se tekintette áldozatnak, természetesen adta, Döme is természetesen, minden gondolkodás és fontolgatás nélkül, szinte gyermekes mohósággal fogadta el.

Nem szólt, csak nézte az asszonyt. Szeretett volna ellenállni a meghatottságnak, ami fölébredt benne, mert szégyellnivalónak tartotta, de nem tudott. Ott habozott a fele úton, ámbár nem a saját jószántából. Alig várta, hogy Éva megenyhüljön iránta; nem érzett elég erőt magában, hogy a megvetését, a neheztelését elviselje, akár csak percekre is. Nem tudta, mit tegyen, hogyan békítse meg. Elmélyülten turkált az emlékezetében, de képtelen volt valamiféle biztonságos megoldásra akadni. Ugyanaz a néhány hizelgő szó egyszer heves gyöngédségi rohamot eredményezett, máskor hosszú és makacs ellenállást. Talán egy szál virág, ami, mint a kutya farka, úgy áll a kezemben? Körülnézett, és a tekintete teli volt kétségbeeséssel. Semmit nem talált a szobában, ami a segítségére lehetett volna. Elöntötte az elkeseredés és a reménytelenség, mint mindig, ha egyedül kényszerült szembenézni a feladatokkal. Bárhogya kerülte, egészen nem kerülhette el ezeket a helyzeteket. Mit tegyen? Tanácstalanságában egyre közelebb húzódott az asszonyhoz. Ott állt a háta mögött, érezte a mozdulatlan testben lapuló feszültséget, az ellenséges taszítást, mégsem tudott ellenállni. Megérintette a vállát. Megszorítani, átölelni, magához vonni, nem riadva vissza az erőszaktól se, ezt szerette volna, de nem mozdult tovább, csak állt, csak állt az első érintés tétova, se ide, se oda keresztútján, és örült ennek is, hogy megállhat itt, hogy nem történik semmi, hogy az asszony se

vissza nem utasítja, se el nem fogadja a közeledését. Beláthatatlanul hosszú és beláthatatlanul rövid idő múlt el így.

Végül Éva mégiscsak visszafordult. Vörös volt a szeme a visszafojtott sírástól. Találkozott a tekintetük. Döme megverten állt, szégyenével küszködve, mint a lopáson ért gyerek.

– Mi van? – kérdezte Éva.

– Semmi – mondta Döme, és megpróbált mosolyogni. Nem sikerült.

– Megijesztettél – húzódott el Éva. Döme kétségbeesve látta, hogy a nehezen ellopott távolság megint ott van, visszatüremlett kettőjük közé.

– Ne haragudj – mondta, és eddigi békülési szándéka attól, hogy ilyen nyíltan és egyszerűen kimondta, nyomban a visszájára fordult. A hanghordozásán is meg lehetett már érezni a sértődöttséget, hogy amit mond, nem őszintén, nem tiszta szívből mondja.

– Nem haragszom – mondta az asszony. – Már régóta nem arról van szó, haragszom-e, vagy nem.

– Hanem miről?

– Tudod te is, minek erről annyit beszélni? Ha akarnád, már rég megérthetted volna, megérthettél volna, de nem akarod, nem akarod, nem akarod. – Döme a sarokban állt, az ablak mellett, és kinézett az udvarra. A feje mintha egy üres kapubolt lett volna, ahol önkényesen és elhallgattathatatlanul visszhangzott a nemakarod, nemakarod, nemakarod lánc.

A sárga keramitkockákkal kirakott sokszög szinte világított a hideg napsütésben. Nem szeretett lenézni ide, betegesen vonzotta a mélység, úgy érezte, nem tud parancsolni magának, bármelyik pillanatban leugorhat, és akkor vége. Szerencséire most zárva volt az ablak, homlokát biztonságosan hajthatta neki az üvegnek, és nem kísértette a zuhanás

réme, ami a nyitott ablakban állandóan ott leselkedett egész nyáron át. Nem mert volna előállni a kéréssel, hogy ne nyissanak ablakot, szégyellte volna még a felesége előtt is, aki előtt pedig már nem sok szégyellni valója maradt. De egyébként se lehetett volna csukva tartani az ablakot, hiszen sokszor így is szinte fuldokoltak a levegőtleniségtől, a kőszivá-
tag nyári, mocskosan forró leheletétől. A kísértés néha annyira elhatalmasodott rajta, hogy szinte az egész test görcsösen megmerevedett. Szólni se tudott ilyenkor. És ez az állapot akár percekig eltarthatott. Most szinte élvezte ezt a kétes biztonságot, amit a törékeny üveg csalogán nyújtott feléje, mintha a maga erejéből lett volna úrrá a félelmén.

Egy ismeretlen alak vergődött az udvar csapdájában. Kétségbeesetten keresett valamit. Mintha nem találná, hirtelen elfelejtette volna az utat, bizonytalan sietséggel indult el, állt meg, nézett körül, s tett néhány tétova lépést megint. A kabátja gallérját fölhajtotta, oda fújta bele a leheletét, az izgalomtól átfűlt párát, ami a hűvös gallérszárnyakon nyomban lecsapódott, kényelmetlenül átnyirkosítva azokat.

Az idegen vergődését figyelve, különös ellenszenv ébredt föl Dömében. Nem találja a kaput a marha, az isten marhája. Persze, a hátsó kapu, ez vezetett a lépcsőházba, eléggé el volt dugva, csak az itt lakóknak volt olyan egyszerű rátalálni, hogy föl se néztek, úgy vágtak át az udvaron és tűntek el a mellvédszerű fal mögött, ami a lépcsőfeljáró ajtaját takarta. Döme már nem emlékezett rá, hogy eleinte ő is ugyanilyen bizonytalankodva közelítette meg a lépcsőházat, nem, föl se merült benne ez az emlék, ideérkezésének az emléke, túl sok kínos érzés települt rája, nyomta, tartotta lenn a mélyben ahhoz, hogy csak úgy magától, minden kényszer nélkül képes legyen szembenézni vele. Eljött az ablaktól, nem várva meg, hogy az az alak odalenn ráta-

lál-e a helyes útra, vagy sem. Nem érdekel, szögezte le magában. Az asszonynak föltűnt Döme viselkedése, már nem figyelt olyan éberén rá, az alkalomra, hogy megsértődjék, vagy hogy kiengesztelje, valami más foglalta le.

– Mi van veled? – kérdezte Dömétől. Még ki se mondta a kérdést, érezte, eltévesztette a hangnemet, az irányt, nem ezt és nem így kellett volna kérdeznie, sokkal határozottabban, lényegretörőbben, és valami egészen mást, de már nem tudott változtatni az elhangzott szavakon.

– Semmi – rázta le magáról a kérdést Döme.

– Pedig olyan nyugtalannak látszol!

– Nyugtalannak? Ezt meg honnan veszed?

– Hát csak abból, ahogy itt jársz-kelsz föl meg alá.

– Én nem járok-kelek.

– Dehogynem. – Döme erre már nem válaszolt, érezte, hogy meg kell hátrálnia, nem bírja tovább a céltalan ellenállást.

Szeretett volna megint hallgatásba burkolózni, élvezni a hallgatás védettségét, ugyanakkor félt is tőle, ezért elkerülni is szeretette volna, nem tudta, mitévő legyen, melyik rosszat válassza a kettő közül. Miközben Döme a választást mérlegelte, az asszony máris elfordult tőle, hagyta, hadd füstölögjön, düljön-füljön magában, hátha lecsillapodik, mert azt már érezte, hogy nem tud mit kezdeni vele, se megbékíteni, se megbántani nem akarja, de ha akarná is bármelyiket, akkor se lehetne benne biztos, nem az ellenkezőjét éri-e el a szándékának, az egész helyzet, mindkettőjük hangulata, annyira kiszámíthatatlan volt.

Éppen a legjobbkor berregett föl a csengő undorító hangja. Mindketten az ajtó felé fordultak, de nem mozdult egyikük sem.

– Ki lehet az? – morfondírozott Döme szinte csak magában, mégis az asszonyhoz intézve a szavait. A szorult

helyzetben azonnal, tétovázás nélkül talált rá a föloldódás, a békülés egyetlen lehetséges útjára, amit eddig, talán jó dolgában, olyan hányavetien kerülgettet. Az asszony elfogadta a közeledést, a vállát föl húzva, a karját szétárva jelezte, hogy fogalma sincs róla, ki az. Nem tudom, akarta mondani, de mielőtt a hang kijöhetett volna a száján, újra megszólalt a csengő, durván beléfojtva a békülékeny szavakat. Döme, mint egy tehetetlen gyerek, értetlenül bámult az ajtóra, látszott, hogy fogalma sincs, mit kellene tennie, mit vár tőle a helyzet. Az újabb csöngetés aztán végleg ráébresztette az asszonyt, neki kell cselekednie.

– Hát én nyissak ajtót? – kérdezte szemrehányóan. A választ meg se várva, máris indult, hogy megtegye. Döme megfogta a karját, visszahúzta egy barátságos félig-öleléssel, és maga ment ki az előszobába. Az asszony nem láthatta, mi történik, csak hallotta a hosszas lábtörlőzajt, a fojtott köszönéseket, a jó napotot, a kit kerest, a tessék befáradnit. Túl hosszadalmasnak ítélte az előkészületeket, legszívesebben odament volna, hogy megnézzze, maga győződjön meg róla, ki az, nem bízott Dömében, de nem mozdult. Rá kell hagynom, ha már egyszer így alakult, törődött bele, miközben az emésztő kíváncsisággal küszködött.

Az idegen Döme csaknem haragos lökdösésétől kísérvé nyomakodott be az előszobából. Éva egyetlen szempillanással fölmérte bizalmatlanságot keltő, de azért nem kimondottan ellenszenves alakját. Még nem vette igazán szemügyre a kabát kikopott könyökét, rojtosodó kézelőjét, leszakadt gombjait, divatjamúlt szabását; az arc borotvátlanlansága se volt feltűnő, a körömök se voltak túlságosan mocskosak, a kézen látszott, hogy nem kétkezi munkás keze, mégis durva volt, a cipő szét volt taposva, de nemrég tisztították; ha átsiklott is ezek fölött az apróságok fölött, az ösztöne, a női ébersége azért látott, és ítélkezett. Az albérlő, állapította

meg magában kissé csalódottan. Tudta, hogy ez lesz, egy ilyen se ilyen, se olyan alak, és mégis mást várt, reménykedett, hogy velük kivételt tesz a szerencse, egy választékos fiatal diákkal ajándékozza meg őket, valami vidéki úrifíúval, egy orvos vagy egy állatorvos fiával, papfival esetleg, aki a frissen vasalt kisváros illatát hozza el hozzájuk, zsúrok bugyborékoló vidámságát, gondoosan címzett lányleveleket az otthon hagyott barátnőktől, amilyeneket ő is írogatott annak idején, mindazt, amit olyan fennsőbbiséges megvetéssel került el későbbi fiatalságában, s amire most, végül, annyi, de annyi nosztalgiával emlékezett vissza, hogy magának is csak szégyenkezve vallotta be. Hát ennek vége, gondolta lehangoltan. Ha nem itt lagnánk, nem itt a város szélén, ha nem volna olyan közel hozzánk a rossz hírű Illatos út, akkor volna remény, várhatnánk másra, elutasíthatnánk ezt az alakot, akivel egyébként, ha az álmaiktól képes lett volna eltekinteni, nem lett volna semmi baja, akitől így ránézésre se jót, se rosszat nem várhatott.

Könnyen belátta, hogy le kell mondania az ábrándjairól, de megfeledezni nem tudott róluk. Igyekezett leplezni a csalódottságát, de maga se hitt benne, hogy ez sikerülhet. A fiatalember éles pillantással fedezett föl minden riasztó jelet, raktározta el magában a fintorokat, az akaratlan kélegyintéseket, a szánt szándékkal köhögésbe fullasztott félszavakat, mindent, amiből a bizalmatlanság légköre összeállt körülötte. Alighanem ez volt az oka, hogy félszégése mögül elő-előbukkant a pimasz szemtelenség, ami különösen Dömét böszítette föl. Éva nem neheztelt érte, talán, mert némileg maga is büntudatot érzett.

Mire van annyira föl a lyukas valagú barátunk, csak azt tudnám, mire, mintha másnak nem ugyanolyan lyuk lenne a fenekén, úgy csinál, na hiszen, nekem aztán jöhet, tehet egy szívességet, dúlt-fúlt magában Döme. Micsoda pökhen-

di alak! Mit biggyesztgeti itt a száját, ha nem tetszik, jól van, fel is út, le is út, nem kényszeríti senki, hogy itt maradjon. Hát persze, hogy ez nem a rócsild palotája, az istenit, de oda őt be se engednék, az biztos, talán még engem se, gondolta, pedig én azért... És ez megnyugtatta, hogy ő azért egészen más.

– Ugye a szoba miatt jött? – szólt ki ebből az általános, kellemetlen gyanakvásból az asszony, némi barátságos színt erőltetve a hangjába.

– Igen – mondta a fiatalember. – Süket vagyok, Süket Sándor – mutatkozott be, pedig ezt most senki nem várta tőle.

– Ó, Sanyi! – csivített gyanús lelkendezéssel Éva. – Ugye, szólíthatom így? – Nem várta meg a választ, máris iramodott tovább. – Volt egy nagybátyám, azt is Sanyinak hívták. Aranyos ember volt, de nem hasonlított magára. – Döme közben becsukta az ajtót, várakozva állt egy darabig Süket háta mögött, aztán tüntetően topogni kezdett. Valami már megint nem tetszik neki, gondolta bosszúsan Éva, de megpróbált nem törődni vele. Most, hogy rájött, ez a szoba nem alkalmas arra, hogy akár egy csapdával, megfogja vele fiatalsága megtagadott világát, nem érzett csalódást, inkább némi elégtételt, hogy nincs kiút, nincs viszszakozz, hogy végérvényesen elszakadt onnan, ahonnan el akart szakadni. Fáradt volt, úgy érezte, az egész élete fáradtsága, ami az idők folyamán belerakódott a testébe, az idegeibe, most mind egyszerre támad ellene, követeli a jusát, a véget nem érő pihenést; telhetetlenül és falánkan nyújtotta ki feléje mancsát az álomosság. – Nem akarja meg nézni a szobát? – szólt ki az álom alól, ami majdnem úgy fogta meg, ahogy ő hajdan, gyermekkorában a bogáncs dézsmálásába feledkezett fecskefarkú lepkéket, egy egészen más fajta foglalatosság kábulata közben.

– Dehogynem – kapott az ajánlaton Süket, bár nem nagyon bízott a dologban. Ahogy ezt a két csodabogarat meglátta, mint mindig, ha szembetalálkozott a valós helyzettel, elment még az élettől is a kedve. Vagy túl sokat kérnek, vagy valami képtelen ötlettel hozakodnak elő, de hogy nem akarják kiadni a szobájukat, az egyszer biztos. Nem úgy néznek ki. Mégis kitartott. Az volt az elve, ha úgy sincs semmi értelme, akkor legalább a végsőkéig ki kell tartani. Megpróbált nyájasnak, jólneveltnek mutatkozni, már amennyire tellett tőle. Ezen ne múljon, gondolta.

A szoba kicsi volt. Tenyérnyi ablaka a szellőzőudvarra nézett. Az ajtó az előszobából nyílt, szembe a nagyszoba ajtajával. A bútorok szegényessége, meg a rendetlenség, Döme dülhatha föl valamikor, amikor Éva nem figyelt oda, nem érdekelték. A rendhez, a lakályossághoz nem volt érzéke. Egyedül lehetek, gondolta. Nem leskelődik utánam senki. És nem pöröl velem senki. Ez az én helyem lesz. Itt végre azt csinállok, amit akarok, olvasok, cipőt pucolok, vagy a valagamat vakarom, senkinek semmi köze hozzá, az úristenit. Még talán nőt is hozhatok. Lelkesültsége azonban lelohadt, amikor az árra gondolt, úgyse tudom megfizetni, nem, hát az biztos. Szinte már bele is törődött.

– Tetszik? – kérdezte némi aggodalommal a hangjában Éva. Kezdte, maga számára is érthetetlen volt ez az ügykezete, szíven viselni a fiatalember ügyét. Talán így remélte elfelejteni a csalódottságát? Süket kívárt, mint egy ravasz alkusz, és csak akkor mondta ki az igent, amikor már senki se számított rá. – Akkor talán beszéljük meg a részleteket – tért az asszony is a rendes kerékvágásba.

Kimentek a nagyszobába, Éva hellyel kínálta Süketet. Süket leült, szerénységét bizonyítandó, a legócskább székre. Nem értette, miért lepte el hirtelen Döme arcát a dühös sérődöttség. Fogalma se volt, mivel bántotta meg. Honnan

tudta volna, hogy az ő helyét foglalta el? Tanácstalansága elől a szórakozottságba menekült. A terítő rojtjával kezdett játszani, a cipője sarkával kopogott a padlón, és nem nézett föl, de így is magán érezte Döme dühös tekintetét.

– Mennyibe kerül? – kérdezte. Most jönnek majd ők, gondolta letörve. Mindegy, ha nem tudom, hát nem tudom megfizetni. Nem ez lesz az első, és alighanem az utolsó se.

– Ötszáz – mondta az asszony. Süket föllélegzett. Micsoda mázlim van, csodálkozott el a váratlanul szerencsés fordulaton. Erőszakkal kellett visszatartania magát, nehogy elárulja az örömét. Ez az, amit még éppen hogy ki tudok fizetni.

– Rendben van – mondta. Döme csak bámult. Eredetileg négyszázat beszéltek meg a feleségével, s most csodálkozott, hogyan érzett rá Éva ilyen hirtelen és váratlanul, hogy többet kell mondania. Talán arra várt, hogy a másik alkuszik? Talán így is keveset kértünk, ébredt föl Dömében a mindenkiben ott szunnyadó telhetetlenség. Nem értette, miért kell mindjárt, az első alkalommal megegyezniük, hát ha akadna később olyan jelentkező, aki többet ígér. De Éva a végére akart járni a dolognak. Dömét még egyszer kimozdítani, belelovalni egy hasonló keresésbe, alkudozásba, ahhoz már nem lett volna ereje. A pénz meg kellett. Döme nem tudott róla, de egyre nehezebben jöttek ki a nyugdíjból. Nem mintha többet költöttek volna, az élet lett drágább. Döme végignézett a fiatalember szegényes ruházatán, jelentéktelen ábrázatán, és nem tudott napirendre térni a dolog fölött. Honnan veszik ezek a pénzt, lopják talán, vagy mi az ördög? Nem tartotta helyénvalónak, nem, egyáltalán nem, hogy ennek a senkiházinak pénze legyen, akár csak annyi is, hogy az odút, amiben meghúzhatja magát, kifizesse. Ne legyen nekik, ha nem érdemlik meg, ez volt a véleménye. – Mikor jöhetnek? – kérdezte Süket. Evvel aztán

megint sikerült fölingernie Dömét. De sürgős, az anyád istenit! Talán nincs hol aludnod?

– Amikor akar – mondta az asszony.

– Ma?

– Még szeretném rendbe hozni egy kicsit!

– Akkor holnap?

– Az jó lesz – mondta Éva –, nekünk is megfelel, ugye?
– nézett Dömére, de az most nem volt hajlandó helyeselni.
– A fürdőszobát meg a konyhát használhatja. – Itt megállt, rövid szünetet tartott. – Hát a vendégekről! Nézze, nem mondom, hogy senkit nem hozhat be a lakásba, de azért akárkit nem. Rokon, jóbarát, az igen, az jöhet, de válogassa meg az ismerőseit, azt azért kérem. Kérjük! Ugye, Döme?
– Szeretett volna egy kis támogatást kapni. Döme azonban még mindig a szék meg a pénz miatt bosszankodott, és nem figyelt, így aztán nem is tudta, mit kéne mondania, tennie. Fölkapta a fejét, de értetlen arckifejezésén látszott, hogy valahol egészen másutt jár az esze. Ismerte Dömét, most mégis ingerült volt, hogy az olyannak mutatkozott, amilyennek eddig mindig. – Vagy szerinted mindegy, kit engedünk be a lakásba?

– Már hogy volna mindegy – horkant föl Döme. – Az én lakásom nem kupleráj. Hogy képzeled azt maga, ki maga, hogy csak úgy jön nekem, aztán egyből kurvákat akar ide hordani. Meg ne lássam, hogy...

– Nem arról van szó – csillapította az asszony.

– Csak azt kértem a fiatalembertől, válogassa meg a vendégeit.

– Ritkán jönnek hozzám – mondta Süket.

– Ajánlom is – mondta Döme.

– Akkor megegyeztünk volna? – kérdezte az asszony.

– Igen – mondta Süket. – És holnap, holnap itt vagyok. Elindult az ajtó felé, még nem otthonosan, de maga nyi-

totta ki magának. Elköszönt. Már odakint állt a függőfolyosón, amikor visszafordult, s a saját válla fölött, az ajtóresben még egyszer végignézett a két öreg, Döme éppen néhány megjegyzést készült elereszteni róla, de benneakadt a szó, amikor találkozott a tekintetük. Az asszony hátrafe-szítette a nyakát, fölemelte a fejét, s egy önkéntelen mozdúlattal megigazította a kontyát, mintha nem is tudná, hogy valaki nézi. Döme az ajtó végleges becsukódása után se hozta szóba Süketet, nem próbálkozott vele, hogy eredeti szándéka szerint megjegyzéseket tegyen rá, csak a fejét csó-válta, a bajsza alatt dörmögött.

– Mi bajod van vele? – kérdezte az asszony.

– Nekem? – kérdezett vissza Döme. – Nekem semmi. Mi bajom lehetne, amikor nem is ismerem. – Ez is bántotta, hogy nem kérdezte ki a fiatalurat, kiféle-miféle, pedig hát nem mindegy, ha egyszer a lakásukba fogadják. Most már azonban késő. Csak magát vádolhatta a mulyaságáért, ezért inkább igyekezett úgy tenni, mintha nem tulajdonítana je-lentőséget neki. Így legalább nem csapott be. Ha kérdezem, biztosan hazudik. Ahogy magamat ismerem, még el is hit-tem volna a sok bolond mesét, amivel etetett volna.

– Rendes fiúnak látszik – mondta az asszony. – Nem?

– De igen.

– Tényleg, van valami kifogásod ellene?

– Azon kívül, hogy itt akar lakni, az égvilágon semmi.

– Igazságtalan vagy velem. Úgy csinálsz, mintha ez az egész az én passzióm volna, pedig hát te is tudod, hogy ab-ból a pénzből, amit kapunk, abból egyszerűen nem lehet ki-jönni. De téged ez nem érdekel. Semmi a magad kedvtelé-sein kívül, semmi az égvilágon, hogy én hogyan jövök ki, hogy én mit csinállok a...

– Na! – lépett oda Döme Évához, megfogta a vállát, maga felé fordította az öreg, de még mindig eleven, lányo-

san nyugtalan arcot, és megsimogatta. Az ujjbőgye nedves lett a láthatatlanul szivárgó könnyektől. Elvette a kezét, az asszony háta mögött eldörzsölte az ujján, először sós sikkamlósság futotta el a bőrét, majd ragadós forróság járta át. A gyöngédség és a kiábrándult közöny egyszerre rohanták meg. Nem tudta, mit kezdjen az érzéseivel. – Ne sírj! – mondta. – Tudom én, hogy igazad van, nem is azért mondtam, amit mondtam, csak hát... – Átölelte Évát, aki akaratlan ellenére némi irtózattal tartotta távol magát tőle, s csak jóval később győzte le ezt az izmaiban fészkelő ellenállást, és engedett a makacs, bár szelíd erőszaknak, s fogadta el Döme közeledését. Nem beszéltek róla, de ez a belső, önkéntelen törés mindkettejükben nyomot hagyott.

Süket ekkor már hazafelé igyekezett. A helyi érdekű vasút Diesel-mozdonya fűjtatva indult ki az állomásból, a szerelvény megrándult, a füsttel bélelt zöld kocsi kattogva ügettek a tavaszi külváros házai között, mezőkön, dombokon át, majd megint a házak között. Ki se kellett néznie az ablakon, a szerelvény rándulásaiból meg tudta állapítani, hol járnak, melyik állomásnál. Amikor leszállt, már a kocsmailatú tavaszi este sötétje vette körül. Megborzongott, aztán mélyet lélegzett az ismerős levegőből, de nem állt meg, ment tovább egyenesen, mintha valami sürgős dolga volna. Az utca, aminek nekiindult, kifelé vitt, egyre kijebb és kijebb e külvároshá füstösödött faluból. A lába alól elmaradt a járda, a sáros, homokos pusztas földet taposta. A gyárak enyvés vegyszerszagába itt már beleérzett a frissen sarjadó búza illata, a trágyás földeké. A ház ugyanolyan volt, mint az utcában, a többi, régen parasztok laktak, elől a lakószobák, hátul, hosszan elnyújtózva az istállók, de most ezekben is lakók szorongtak, a szűk közfalak közé zárva négy-öt család is egyben-egyben. Itt lakott a nagynéni is, s vele Süket, az egyik ilyen, istállóból lekerített szobában.

Otthonos unottsággal készült belökni az ajtót, de ekkor eszébe jutott, mit is akar, itthagyni ezt a szűkös, barátságatlan helyet, amely így-úgy, de mégiscsak befogadta eddig, ahova mindig visszatérhetett. Annyi sok viszontagság közepette, mégiscsak ez volt az egyetlen biztos pont az életében. Szorongással gondolt most a bizonytalan jövőre. Mert akár-milyen volt, amit itt hagy, bármennyire is az egész életét emésztették föl az itt töltött, szemrehányásokkal, veszekedésekkel teli napok. A kályha és a szekrény mögötti zug, az ismerős szagú szalmazsák, a gyűrött kendervászon lepedő, a hibás, vedlett-kopott fal bármennyire is ki volt béelve az öreg Örzse harapós szitkaival, káromkodásaival, olyannak fogadta el, amilyen volt, semmit nem kért, nem várt, nem követelt tőle.

Visszanézett, és meglepődve tapasztalta, a búcsúzás hahug nosztalgiája mennyire más, eddig sose látott fényben fürdette meg a fészekgörbe, odúszagú utcákat, a bütykökre visszavágott akáctörzseket, a szappanos víztől bűzlő árkokat; minden, amin eddig a megszokás penésze ült, most teljesen ismeretlenként állt eléje, a saját ellentétükbe fordultak a tulajdonságok is, ami romlás, kopottság volt, újdonságként vakította; ott futottak az állomás felé végig az utca mentén, amerre jött, a hullámozó, dülöngő, korhadás nyűtte, festéküket elhányt deszka- és léckerítések, a púpos vakolatú tűzfalak, a csapott, horpadt, siennabarnára szítt, moha csipkézte cseréptető, annyira új és különös, és idegen volt mindez, mintha nem is az este fojtogatta volna a színeket, tompította volna el az éleket, hanem a délelőtti éles kése alatt bontakoztak volna ki a hivalgó részletek. Félni való volt, hogy ez a kés esetleg mélyebbre, a belső titkokig lehatol, evvel pedig beláthatatlan zavart okozott volna, olyan igazságokat leplezve esetleg le, amelyek, ha kitudódnak, mindenkinek csak fájnak.

Kicsit tétovázott, mielőtt belökte volna a kaput. Előbb belehallgatott az udvar alvó szuszogására emlékeztető csöndjébe, de nem hallott semmi gyanúsat, semmi szokatlant, de hát ugyan miért kellett volna bármi gyanússal, bármi szokatlannal találkoznia éppen most. Ugyanez a tanácsalanság a tornác végére érve, a szobaajtó előtt is megkörnyékezte. Lenyomta a kilincset, aztán a vállával tolta be az ajtót, a lehető legkeskenyebb résen préselte magát befelé, de nem sikerült észrevétlennek maradnia, az ágy, ami mozdulatlanak tetszett eddig, váratlanul, pedig számíthatott volna rá, megmozdult, a nagynéni fölült, torzonborz, ősz haja, beesett, sárga arca szinte világított. Ilyenkor a tyúkokkal fekszik, de reggel, reggel már sötét hajnalban fönt van . . . pedig semmi dolga, még csak egy macskája sincs.

– Ki van ott? – kérdezte tettetett rémülettel a hangjában Örzse.

– Na, mit gondolsz? – morgott bosszúsán Süket.

– Ja, csak te?

– Talán valaki mást várt?

– Hallod-e, ne szemtelenkedj velem! Anélkül is ölegem van belüled, az éccakai csavargásaidbu. Most is, hun vótá ilyen későig?

– Bankot rabolni.

– Na ne szórakozz velem itt éjvíz idején, hallod-e, mert enékü is van bajom öleg . . . Te könnyen beszélsz, vihogsz mindönön, de én má öreg vagyok, nem bírom ezt az éccakázást.

– Hiszen nyolc óra sincs. Még világos van.

– A rosseb valaga düjjön rád, hogy mindönre tudod a választ . . . De velem ne vitatkozz, mert kizárlak, oszt leközelebb a'hacc az árokba, hallod-e!

– Többet nem jövök későn.

– Eddig is mindig ezt mondtad. Hányszor montad má,

te úristen, hányszor, osztán ugyanúgy mönt mégis mindön tovább.

– Most másról van szó. Egészen nyugodt lehet, nem zavarom többet.

– Hogyhogy?

– Elmegyek.

– Hova?

– Albérletbe.

– Szöröncse, hogy az anyád má' nem él, mer belepusztúna, ha megtunná, az eccer biztos, mit forra'sz. Osztán möggondutad-e jól?

– Meggondoltam.

– És mibe kerül?

– Négy százba – mondta. Százat letagadott, de így is zavarban volt, mert még ez az összeg is duplája volt annak, amit a nagynéninek fizetett eddig.

– Osztánnék ki fizeti?

– Én.

– Te?

– Én hát.

– Mibű, ha szabad kérődnöm?

– Dolgozom.

– És az iskola, az iskoláva' mi van?

– Majd elvégzem estin.

– Az meg mi?

– Nappal dolgozom, este van a tanítás.

– Naiszen, szép kis iskola lehet az is, mondhatom. Képzelm, mit tanítanak nektők abban az iskolában éccaka?

– Nem éjszaka, este.

– Semmi közöm hozzá, nem vagyok se az anyád, se az apád, te tudod, micsinyász, vagy még te se, de annyit mondhatok, nem jó vége lössz ennek.

– Van nekem magamhoz való eszem.

- Van ám! Mind azt hiszi, osztán hun végzi mégis?
- Mit gondol maga rólam?
- Tudom, amit tudok.
- Aztán mit tud?
- Láttak a szomszédok. Mögmonták.
- Mit láttak? - csattant föl Süket. Örzse azonban úgy tett, mintha nem értené a kérdést, morogva, köhögve viszszaereszkedett a párnára.

Mit láthattak ezek, villant át Süketen a bénító kétely. Pedig azt hittem . . . nem látott meg senki. Tévedtem volna? Egyetlen szemvillanás alatt végigjárta azt a nem kívánt kalandot, azt a szégyenletes estét, ami a feledés homályából most vádolón tolult az emlékezetébe.

A hirtelen megenyhült levegő meg-megremegett a sötét utcában, mintha belülről rázkódott volna. Kedvetlenül bakatott hazafelé, egyáltalán nem számított rá, hogy találkozik valakivel, és akkor egyszerre csak ott volt előtte az a nő. Még sohase látta, nem volt ismerős, fogalma se volt, hogyan kerülhetett ide. Ahogyan magossarkú cipőjére kapaszkodva túlságos riszálással át-átvonaglott egy-egy lámpa alatt, rosszízű látomásnak tűnt. Eleinte még nem követte, hiszen amúgy is egyfelé mentek, de amikor a nő letért az egyik mellékutcába, utánament. A tüntetően ritka lépések, a vonagló járás, aminek ritmusára az egész kövér test rázkódni érzett a sötétség leple alatt, ellenállhatatlan erővel vonzották magukhoz. Pár lépéssel csaknem utolérte. Miért megy ilyen lassan, azt akarja, hogy megszólítsam? Lassított inkább ő is, hogy időt nyerjen. Akármilyen lassan haladt, egyre közelebb került a hiába halogatott célhoz. Egymás mellé értek. Lopva ránézett a nőre, de az nem viszonzta a tekintetét, csak ment előre merev arccal, a teste azonban, a kövér has, a vonagló comb szinte füstölt az indulattól. Mit használna itt a szó, döbbszent rá erőlködése hiábavalóságára, és

kinyújtotta a kezét, hogy megérintse ezt az irdatlan testet, hiszen ekkor még afelől se volt egészen bizonyos, nem a szeme káprázata-e csak ez az egész, ami a kinyújtott kéz, az izgatott érintés nyomán semmivé foszlik. Nem ez történt. A nő arcán, ezen a kövér, durva arcon itt-ott: a szájugban, az orrcimpák tájékán, s a szem szögletében rángatózás lobbant föl és enyészett el, ami az övéhez hasonló belső felindultságra utalt, akárcsak a lassú, fátyolos tekintet, ami ekkor váratlanul feléje fordult, és tetőtől talpig végigmérte. Keze ekkor a nő kezére tévedt, a kövér, kerges ujjak, mintha viszonozták volna kereső, tétova érintését. Nem volt mit mondania, de valami belső kényszer arra indította, nyissa ki a száját, próbáljon meg hangokat képezni. Nem sikerült. Az üres torokból csak a légvétel kapkodó, görcsös zaja tolult föl riasztó lihegésként. S ekkor hirtelen és váratlanul a kéz, ami az imént még viszonozni tetszett a kereső érintést, most durván megrándult, majd az arca irányába lendült. Nem hitt a mozdulatnak, de talán különben sem védekezett volna. A lelke mélyén jogosnak érezte a pofont. Furcsa megnyugvás töltötte el. Megérdemeltem, megérdemeltem, morzsolódtak le benne az egyforma szavak, mint egy olvasó szemei. Rohanni kezdett. Hallotta, legalábbis hallani vélte a nő lihegését, a lépéseit, mintha kergetné. Éles hangja ugyanakkor valamivel távolabbról sívított fel: Rendőr! Rendőr! Rendőr! Addig rohant, míg a nő sikoltozása bele nem veszett a messzeségbe. Csak ekkor nézett körül, kezdett tájékozódni, próbált óvatosan, jókora kerülővel hazajutni. Izzadtan, a mezők hideg érintésével a nyakában tévelygett az alig ismert utcákon, az alig ismert házak között. Éberén figyelt az este eddig figyelemre se méltatott zajaira: ahogy a serkenő búzavetés között surrogva kotorászott a szél, a kerítésdeszkákból makacsul visszapercegett a tavaszi napmeleg, a vasgyár, a szövőgyár, a kénsavgyár

más-más ütemben zúgott, morgott. A külváros megszokott csöndje volt ez, amit csak a helyi járatú Diesel-mozdony dudája, az iparvágányon tolató gőzös füttye lyuggatott át, rendőrcsizmák dobogásának, sikoltozásnak, kiabálásnak, kutyaugatásnak nyoma sem volt sehol.

Megúsztam volna? A reménykedésbe némi csalódottság vegyült. Hát ennyi volt csak az egész? Vagy mégse csak ennyi?

– Mit láttak? – kérdezte újra most már színtelen, megbi-csakló hangon Süket.

– Hát a kék fényt. A tévébe. Benne vótá te is, aszonták.

– Marhaság – lélegzett föl megkönnyebbülten Süket.

– Na, na!

– Csak nem hiszi el nekik?

– Mér hazunnának?

– Mit tudom én?

– Ha eccer láttak, hát láttak, kár tagannod.

– Látták ám az anyjuk valagát.

– Hogy beszélsz, te!

– Ahogyan akarok.

– De nem itt, bűdös kölok, nem az én hajlékomba. Amíg én adok neköd helet, addig tartsd a szádat neköm, mögértötted?

– Szarok a hajlékába! – Maga is megtántorult, amikor ezt kimondta. Vörös indulat szorította a markába, és nyomta egyre összébb és összébb, mint egy fogkrémes tubust. Orrán, száján, mindenütt a méltánytalan, nyers gyűlölet dőlt belőle.

Az anyád testvére, te hülye, te marha, a karján ringatott, mesélt. Érzelmek boldog csalétke, de jó is volna lépre menni, de jó is, ha nem forgatna föl mindent tévedés, csalás, oktalan szitok. A cselekvés esélye eltűnőben, aztán egyszerre egy képtelen érzés forrása táján fölbugyog. Nyaklott

korsó, fölsebzett marok az aratás porette forró völgyiből, gyere, ígyál, a csordakút üzen, s én megyek, mennék, ha volna még erőm, hitem. Szerezz magadnak, fald föl, a fájdalom amit az asztalon hagyott étkező, vagy hörcsögpopófa, hurcold ótvarbűdös vackod mélyibe, légy, amivé lenned kéne, amivé lenned nem lehet.

Szinte a semmiből kényszerítette ki az első lépéseket, hogy aztán a többi annál egyszerűbben kövesse őket. A leköpött küszöb ott maradt mögötte, s a becsapódó ajtó részébe szorulva egy árva, örökre árva hívás megcsukló hangja:

– Hová mégy, hova, minek? Ne mennyi! – De se az ajtó, se a kéz ekkor már nem tétovázott. – Maraggy! – s a fortyogó szavakra ridegen kattant rá a kilincs. Nincs visszaút. Ennyi csak.

A kabátja nyitva, a sálja kibontva, szinte futott. Nem érzékelte a levegő hideg érintését, mégis megborzongott. Az oktan sietség egyszerre föltárta minden értelmetlenségét. Megállt. Behunyta a szemét. Nem akarta látni a sötétség fölfénylő vidrahátát, a csillagoktól vemhes ég bolondító öblét, semmit, semmit, semmit, csak hullani, hullani, egyre beljebb, egyre beljebb és megint csak beljebb, nem máshova, önmagába, hunyt szeme sötétje felé, ahol nem várja ítélet, semmi se várja, ezt akarta. A holmimért még vissza kell jönnöm! De nem most! Szinte ijedten indult újra a megálló felé. Nektámaszkodott a váróterem falának. A mocskos pincehideg belemart a húsába. Egyre kisebbre húzta magát. Végül is sikerült teljesen összetöporódnia, s eltűnt a pad támlája és a fal közötti részben.

Csak a szuszogása hallatszott ki, ahogy félálomban fölriadva kocogó foga közé szorította, és hangosan rázta, cibálta, nyeldekelt az engedetlen levegőt. Az éjszaka még ebbe a mocskos kis zugba is, ami a kutyák és részegek vizeletétől bűzlött, steril tisztaságot lehelt. Átitatta és lehűtötte

nyárhideg sodrával az ereit. Ekkor már nem érzett különbséget szó és hallgatás, indulat és békeség, cselekvés és tétlenség, van és nincs között. Különös találkozások hegesztőfénye tépte föl a kobaltkékbe burkolózó álmok alvadását, az érzetlen vér babilonja kavargó útján fölfelé süvített, fölfelé, ahol a hullatag égbolt egykedvűen várta a napfelkelte beköszöntét. Szerette volna megállítani az időt, ellökni magától a virradatot, lerázni az első szerelvény dübörgését a dobhártyájáról, szeretett volna visszabékülni az éjszaka érzéketlenül egynemű hidegébe, az átható borzongás alá, de hiába.

Nem is annyira a szerelvény távoli csattogása, a mozdony dudája, az érkező hajnali utasok lépéseinek kőkopogása ébresztette föl, rántotta ki gémberedéssel teli odvából. Mint ha valaki seggbe rúgta volna, úgy penderedett ki a rejték helyéről. Kénytelen-kelletlen, de elfogadta a reggel nemtörődöm hívását, beállt az álmoságtól ragadós szemű utasok közé. Egyáltalán nem keltett föltűnést, ebben a jótékony szürkeségben senki nem mondta volna meg róla, hogy nem ágyból kelt fel, nem egy meleg vackot hagyott oda a didergető utazás kedvéért.

a t
te
lan
nek
nén
löv
elej
tatl
kép
cse
gen
for
hús
kig
T
is f
véd
vol
utá
por
izga
hog
mir
rá.

A szerződés

A kezében megcsúszott a teáscsésze, túl forró volt benne a tea, és a meggondolatlan szorítás következtében megégette az ujját, nem nagyon, éppen csak annyira, hogy egy pillanatra, a pillanatnak egy töredékére, engedjen a kísértésnek, lazítson a szorításon, de még idejében észbe kapott, és némi szűrő-lüktető fájdalom árán, amit a csésze meleg fala lövellt az ujjá bögébe, újra megszorította a forró porcelánt, elejét véve így a bajnak, amit a figyelmetlensége, az állhatatlansága majdnem előidézett. Pedig már mindent előre elképzelt, lejátszott magának, látta leesni a csészét, hallotta a cserepek csörrenését, ahogy szétugranak a padlón, a szőnyegen a székek meg az asztal alá, érezte a ruhájára ömlő tea forróságát, ahogy túlsüt szinte a bőrén is, bele egyenesen a húsába, és még tovább, annál is tovább, csaknem a csontokig. Már-már fölsikított.

Tudta, hogy csak a képzelet szülte, mégis a valóságosnál is feketébben áradt lefelé benne egyre mélyebbre, egyre kivédhetetlenebb titkok közé ez az érzés. Ellenőrizhetetlenebb volt, mintha valóságos érzetek alakították volna ki. A délutáni nap a szokott egykedvűséggel sütött, csak sütött be a poros, hiába tisztítom örökké, ablakon. Fulladj meg, súgta izgatottan, fulladj meg! De hát kinek? Az volt a furcsa, hogy közben érezte is a fulladás mohó, rossz ízű csókját, mintha a szájára is meg az orrára is egyszerre tapadt volna rá. Nem ijedt meg, pedig szinte illett volna megijednie. Fá-

sultabb volt annál, hogy bármi meglepje. Nem érzett semmi erőt a tagjaiban, igyekezett hát mozdulatlan maradni.

A szék, amin ült, mintha lassan, lassan, aztán egyre gyorsabban csúszni kezdett volna vele, kifelé ebből az egész valamiből, amit szívesen nevez hol ennek, hol annak, de legtöbbször valami ősi és furcsa tévedés folytán egyszerűen csak életnek hív az ember. Arra gondolt, talán nem is áll meg sohasem. Kifelé! Nem volt kellemes érezni, amit tudni se igen akart. Megpróbált hidegen hátat fordítani, fölülke-rekedni, megpróbálta lenézni, semmibe venni a saját képzel-géseit, de hát még ez sem volt olyan könnyű, amilyennek látszott. Kifelé sodródunk már megszületésünk óta. Jó volna, persze, hogy jó volna nem venni tudomást róla, de egy idő után már nem lehet. Gyermekek voltak, és egyszer csak nem vagy az. Nem gondolsz rá, de tudod, többé nem is leszél. Ekkor még úgy véled, hiszen ezer betöltetlen szerep, elvégzetlen gond, elérhetetlen ábránd, annyi minden vár rád, hogy ez mindegy is talán, elhanyagolható, közömbös. Aztán megszűnik ez is, ez a méhzsongásos tervzavar, meg-állsz, vagy legalábbis próbálsz megállni, mert van idő, egy pillanatra, s érzed, hogy inog alattad a padló, a föld, a szék, az ágy, és már belülről is az elmúlás sejtelve ráz, nincs szilárd pont, közel az idő, amikor mindent föl kell adnod egyszer s mindenkorra, végül is mindent. Éva, hallotta, Éva, és ez a név most mintha nem az ő neve lett volna, messzibb gyűrűzött tudásban és időben. Éva, Éva! Ki hív, ugyan ki hívhat engem? Szerette volna, ha valódi hang valódi hívása kísérti, bár lehet, hogy akkor meg se hallja, fittyet hány neki, volt ilyen. De ez most más. Meztelen lábbal a forró homokra lépni, s aztán a víz, ennyi tékozlás szinte fáj, ha télen emlékszik rá az ember.

A csésze már üres volt, a szájpaddlásán még érezte a tea cukortól alig háborított dohánykeserűségét, és újra egészen

vára
tette
ezer
hón,
látsz
tudn
Az
ki, h
lakp
ha e
bebiz
köpt
gyok
sebb,
már
kor n
pénzl
valak
lapok
rom
Az
jezte
böng
mind
tudja
zong
tort,
el ne
Furcs
mond
tetler
valós
ban r

váratlanul összefutott a szájában a nyál. Az üres csészét letette az asztalra, de nem állt föl, pedig ezer tennivaló üzte, ezer meg ezer apró-cseprő napi gond hajszolta sárkánymóhón, kitátott szájjal, de ő meg se mozdult, csak ült olyan látszólagos nyugalommal, olyan rezzenéstelenül, mintha nem tudna semmiről semmit.

Az ágakat vadul csapkodta a szél, Döme hiába súgta neki, hogy ne fújj, az rá se hederített, belecsapta a fekete salakport az arcába, a kabátja fölhajtott gallérja mögé, mintha egyenesen őt akarta volna bosszantani, azt akarta volna bebizonyítani, hogy előle nem lehet elbújni. Egykedvűen köpte ki a szájába került salakot, és ment tovább. Nem vagyok normális, hogy még ilyen időben is leevett ide a rosszabb, egészen egyszerűen nem vagyok normális. Ráadásul már semmi szükségem sincs azokra a rohadt újságokra. Akkor meg minek? Csak pénzkidobás az egész, egyszerűen csak pénzkidobás, semmi más. Sietősen, mintha titkolnia kéne valaki előtt, kotorta elő a pénzt, adta oda az újságosnak. A lapokat a kabátja belső zsebébe gyűrte, hogy aztán két-három lépéssel odébb ugyanilyen sietősen rángassa elő őket.

Az olvasást most is a hirdetéseknel kezdte, és ott is fejezte be. Amikor belemélyedt ezeknek az apró betűknek a böngészésébe, úgy érezte, a világ ütőerén tartja a kezét, mindent első kézből tud meg, és megtudja valóban, és azt tudja meg, ami igazán fontos: ki milyen férjet, feleséget, zongorát, tánctanárt, papagájt, kutyát, perzsaszőnyeget, bútor, motort, autót, telket, lakást, könyvet, s hány és hány el nem sorolt tárgyat, érzést, álmot, szeszélyt kínál, keres. Furcsa reménytelenség áradt ezekből a szabványos semmitmondás álarcába öltözött, de belül túlfűtött sorokból, lehetetlen volt elképzelni, hogy kínálat és kereslet, ha minden valószínűség ellenére egy-egy esetben mégis egybeesne, valóban meg is találja egymást. Aki nagyon akar változtatni, az

megalkuszik, aki nem, az marad a régiben, egészen addig, amíg csak annyira nem romlik a helyzet, hogy beéri valamivel, ami az álmaihoz nem is hasonlít, csak éppen más, vagy legalább másnak látszik, mint a régi. A legormótlanabb türelemjáték, ha megpróbálsz összepárosítani őket, de legalább az vigasztalhat, hogy semmi értelme. Hangosan fölrohögött. Ennek is van értelme.

Értelmiségi, szolidan jól öltözött – az meg milyen lehet – ápoltság – a bensővel, avval már nem is törődünk, mi, ez bizony, akárhogy is vesszük, a kor szava – kulturált életvitelű – ne tégy megjegyzést, legalább erre ne –, zenét, komoly zenét is, irodalmat, színházat, utazást kedvelő – itt már szóhoz se jutsz, vén pernahajder – szorgalmas – az előbbieket után ez már egyenesen meglepetés – rendezett körülmények között élő, nem dohányzó, nyugdíjas asszony becsületes, józan életű, nem dohányzó – az előbb még sajnáltam, hogy nem vagyok mohamedán – intell., kellemes külsejű 65–70 éves nyugdíjas férfi levelét várja, várja, várja, akinek budapesti vagy Budapest környéki otthonából hiányzik egy házias, gondoskodó, alkalmazkodó természetű, takaros feleség – köszönöm, nem hiányzik. – Remélem, talállok olyan 70–75 éves özvegy, nyugdíjas, szerény lakással bíró, érzelmi igényes feleséget, aki pótolni tudná, akit elvesztettem... – Csak az az átkozott lakás ne volna! Hány érzelmi igényes szívet köt gúzsba, ha nincs, mérgez meg, ha van, rosszabb, mint a legkurtább föld, a legforróbb vagyon. .. Ne fennhéjazz, te hólyag, rászorulhatsz még te is, hogy így keresd, amit...

A lobogó, gyűrődő lapok nehezen álltak meg a szélben, szinte a két körme közé kellett vennie a betűket, ha olvasni akart. Fönn ült az utcai pad támláján, lábát az ülőkére tette, mint a kamaszok. Ha látta volna magát, hát nem ússza meg szárazon, az biztos. A kabátja szárnyával igyekezett egy

kis szélárnyékot összehozni. Annyira elmerült hiábavaló foglalatosságában, amennyire csak hiábavaló foglalatosságokban tud elmerülni az ember. Ügyet se vetett a kocsmára, aminek pedig éppen a bejáratára látott volna, ha fölnéz.

– Mi van, öreg, odafagyta? – Fölkapta a fejét, nem vette ki pontosan a mondat értelmét, csak annyit észlelt, hogy neki szóltak. Néhány nagypofájú kamasz álldogált a kocsmajátóban. Most jöttek ki, vagy befelé készültek éppen? Bosszús volt, hogy foglalkoznia kell velük. A tojáshéj még ott lóg a valagukon, de inni, meg szemtelenkedni, azt már tudnak. – Mért nem mégis be melegedni?

– Hova?

– A föld alá! – Kopár hangok csikorogtak végig a kavicson, mintha valaki közeledett volna feléje.

Egy pillanatra behunyta a szemét. Csak egy pillanatra. Időt akart nyerni. Hogy közben vesztett? Igen, vesztett. És mi mindent, te úristen, mi mindent! Málló por a keréknyomokban, elsüpped benne a bot. Szegénység és hatalom egyazon jelképe. Kipukkadt falu sodródik az időben. Valaki a kongó udvaron, a sárgán lüktető föld szennyvízlepedékes homorulatában áll.

– No, tata, mire vársz? Segítsünk?

– Kotródjatok, mert szólok a rendőrnek!

– Szaladj, fater!

– Ügess!

– Mocskok... – Fulladásos köhögési roham lepte meg, s így nem tudta mindazt a szitkozódásözönt rájuk zúdítani, amit pedig szeretett volna. Nyögve, a köhögés görcsében görbedve kászálódott le a padról, begyűrte a félig olvasott újságokat a kabátja zsebébe, s elindult, ekkor még avval az elhatározással, hogy rendőrt kerít. Az üres templomtér felé tartott, ahol a rendőrség volt. Szerette volna lerázni magáról a köhögés kényszerét, menekült előle. Féktelen erőt ér-

zett, képes lett volna megforgatni a világot is, s valóban, mintha sikerült volna, pedig csak szédült.

Ne légy igazságtalan! Ha lehetek, miért ne? Szembe hízeleg, de hátulról a beledet ontja ki, bármire kapható, nem undorodik semmitől, még önmagától se. Kezével az elveszett egyensúly után kapott, maga is természetesen tartva, hogy nem találja.

Talán, hogy megkeresse, azért indult neki a dülöngő sikátornak, pedig most már nem is forgott körülötte a világ. Főlegyenessedett, szembenézhetett hát a házakkal újra. Volt köztük néhány emeletes, de többnyire földszintes volt mind. A vedlő vakolat a markába pergett, amikor a falnak támaszkodott. Ha nem volnának újságpapírral leragasztva, persze azért akadt függöny is néhol, beláthatnék az ablakokon. De talán jobb így. Különben sem érdekelté már más, egyedül csak önmaga, amit, néha úgy érezte, unásig ismer, néha meg úgy, szégyenletesen kevésbé. A rendőrrel ekkorra már teljesen elfeledkezett, ezért lepődött talán meg annyira, amikor mégis szembe találkozott eggyel.

– Jó napot – köszönt rá olyan kihívón, hogy az már-már tolakodásnak is fölfogható volt. A rendőr feléje lesett, aztán, mint aki semmit se hallott, elfordította a fejét, csak a háta, a szürke, kipúposodó rendőrkabát nézett farkasszemet vele. A nyomába eredt. Akkor lett igazán tanácstalan, amikor utolérte. Érezte, hogy valamit mondania kéne, de hát ekkorra már nem volt mit. – Jó napot – nyögte ki újra az iménti köszönést, de ennek még annyi eredménye se volt, mint az előbbinek. – ... rendőr elvtárs! – tette hozzá végső elkeseredésében, a rendőr erre még jobban meggyorsította a lépteit, olyan tempót diktált, amit már futva se tudott követni. Egy darabig még vitte a lendület. Aztán ez is elfogyott. Megállt, kezét egy bádogozott ablakpárkányra tette, hogy támaszkodjék. Így nézte végig az ellenséges teknősbé-

kahát távozását, várta meg, míg eltűnt az egyik mellékutca csapdájában.

Amikor újra elindult, váratlan könnyűséget érzett a mozgulataiban, ami leginkább az álmatlansághoz hasonlított. Feladat, cél, kötöttség, értelem nélkül menni tovább, a szél, a néha föl-fölbukkanó napsütés kénye-kedvének adva magát, meg-megállva hányódni az ismerősen ismeretlen utcák során, jobb volt, mint gondolta, megérezhette így, amit valahova igyekeztében soha, a levegő, a szennyes napsütés, a föld szinte érzéki közelségét.

Elővette a zsebéből az újságokat, és miközben valami szemétkosarat keresett, ahova bedobhatná őket, szórakozottan paskolta, ütögette velük a házfalakat, akár egy légyecsapóval. Végül ledobta a járdára őket, még beléjük is rúgott.

És ebből a mozgulathoz váratlanul és merészen visszaráadt hozzá, amire a legkevésbé számított, a megtagadott, a lenézett, a megutált, az elfecsérelt, a semmibe vett legelső bűnbak, valamikori ifjúsága. Nem örült ennek a találkozásnak, de elfogadta, bokaficamító szokellésekkel ugrotta át az árkokat, a köveket, a pocsolyákat, és futott és rohant, amerre az egyre zavarosabban gabalygó utcák forgatták és vezették, és eltávolodott, és visszatért, és körbe-körbe járt, és nem tudta, hogy ezt teszi, azt remélte, egyszer csak kijut innen, mint akkor is, gyerekkorában, a házak közül, mikor eltévedt, s futni kezdett, ki a szabad mezőre, ahol a szél szembe futott vele, s arcába csapta a megsebzett föld vérforraló szagát, amit még nem nyomott el, nem olthatott ki egészen sem a füst, sem a korom, sem a benzingőz, sem a városi szemet, sem a kénsav, sem az enyv, sem a vágóhíd szaga, semmi, de hiába remélt, minden ésszerűtlen erőfeszítése ellenére se jutott sehova, maradt ugyanott, ahol eddig bolyongott az üres, hideg külvárosi mellékutczák labirintusában.

Görbedve állt be az egyik kapualjba, fuldokló köhögés rázta, ebbe torkolt a fiatalos zihálás, a nagyravágyó lendület ide nyaklott. Van út azért innen is tovább, mint annak az egy helynek a kivételével mindennűn, ha örege sen, ha botorkálva, ha bizonytalanul, ha félbe-szerbe is, de van, gondolta Döme.

A bevásárlókosár ott volt a szék mellett, benne a visszaváltandó üvegek, csak indulnia kellett volna, de azonnal, mert máris ki volt csúszva az időből. Annak ellenére, vagy talán éppen azért, mert a vérében egyre fenyegetőbben halmozódott föl a türelmetlenség, Éva egyre kevésbé tudott parancsolni magának. A kábultság peremére csúszva ült a székben, és az iménti, szavak se érintette üzenetre figyelt, ami ott dobolt, bizsergett, kaparászott a halántékán. Szeretett volna együtt maradni evvel a rejtelmes, távoli és minden bizonnyal örökre megfejtethetlen érzéssel, de mennie kellett, s ha egyre halogatta is az indulást, a kötelességérzet pusztá jelentkezése elég volt, hogy eltépje onnan, ahol maradni szeretett volna, s evvel megakadályozza e menedéket ígérő kapcsolatnak a kialakulását. Menni és maradni, két-felől is lesett rá a csalódás.

Lépések zaja zökkentette ki tépelődéséből. Valami idegen ritmust fedezett föl bennük, de nem tulajdonított neki jelentőséget. Bolond ez, hogy a csöngőt nyomkodja? Ingerülten állt föl a székből, harmadszor hasította át a szobát a csengő berregése.

– Nyitom már, nyitom, na, ne szerencsétlenkedj – próbálta megnyugtadni Dömét. Ki más lehetne! Haragudott rá. Hol csavarogtál ennyi ideig? Alkalmas szemrehányó mondatokat keresgért magában. Még szerencse, hogy fölnézett, mielőtt előhozakodott volna velük. Az albérlő állt előtte. Megpróbált közönyösnek mutatkozni.

– A férjem nincs itthon – mondta némileg meggondo-

högés
ó len-
nt an-
örege-
is, de
vissza-
onnal,
vagy
n hal-
tudott
ült a
t, ami
eretett
inden
e kel-
gérzet
l ma-
dédket
két-
i ide-
t neki
Inge-
bát a
pró-
tt rá.
mon-
ézett,
lőtte.
ondo-

latlanul. Lemondóan fedezte föl, hogy már nem is érdeklí, mennyi kihívás lehetne ebben a mondatban. Persze, ha nem én, nem így, nem most... Eh, hagyjuk ezt... Gúnyos, megvető fintor ugrott a szája szögletébe, s a szeme sarkába. E gúnyos mosoly láttán, nem tudta, honnan is tudhatta volna, hogy Éva magát neveti ki, Süket fölkapta a fejét, és mereven, sértetten figyelte az asszonyt. Titokban még egyszer végignézett magán, nem maradt-e valami föltűnő nyoma rajta a szokatlan körülmények között eltöltött éjszakának, de mást, mint odakint az ajtó előtt, meg lenn a lépcsőházban, most sem tudott fölfedezni, a ruhája gyűrött volt egy kicsit, a cipője kopott, de hát ez senki beavatatlan szemében sem lehetett több egyszerű hanyagságnál. Még egyszer a cipőjére nézett, és valahogy most elégedetlenebb volt vele, mint az előbb, megpróbált hát segíteni magán: föl emelte először a jobb lábát, és a cipője fejét a bal nadrágszára térdhajlatába törülte, aztán ugyanígy járt el a bal cipőjével is, miközben tüntetően máshova nézett, hogy ezzel elterelje a figyelmet nem éppen szalonképes mesterkedéséről, csak amikor elkészült, akkor nézett le újra a cipőjére: az eredmény siralmas volt. No, mindegy, gondolta, és hogy valamivel kárpótolja magát a sikertelenségéért, kihívóan, szemtelenül nézett bele az asszony arcába, aki meglepődve, de elfogadta a kihívást, visszanézett rá. Észrevett volna valamit? Süketben fölnyilallt a mindig támadni kész büntudat. Most mit csináljak, kapta a cipőjére újra a tekintetét. Valahol igazán rendbehozhattam volna magam. Egyre elesettebb tartásba görnyedt, alig mert az asszonyra nézni, akiben, látva a fiú zavarát, fölébredt az anyáskodó fölény. Mégsem akart eszerint cselekedni. – Éppen vásárolni indultam – mondta. Lehajolt, és odébb tolta a kosarat. Az ablak felé nézett, mintha onnan várna segítséget.

– Megjöttem – mondta szinte boldogan Süket. Az asz-

szony bosszúsan nézett rá. Legszívesebben elküldeném, gondolta, ehhez volna a legtöbb kedvem. Ugyanakkor nem tudta elhallgattatni magában a józan megfontolás hangját sem: be kell hívnom, le kell ültetnem, bármennyire nincs kedvem hozzá. Milyen igaza volt Dömének! Nincs az a pénz, ami ezt megérné. Na de most már mindegy. Mivel kínáljam? A sütemény elfogyott. Nem baj, akkor majd eszik kek-szet... Ha van...

– Mért nem jön beljebb? – mondta, és a karjával a szék felé terelte Süketet. – Üljön le! – mondta szinte parancsolva. Süket elfogadta a kínálást, leült. A jóleső meleg, a kényelmes szék az álom közelébe szippantotta. Az asszony közben türelmetlenül járt föl-le a szobában. Persze, ha Döme itt volna, akkor igen, akkor nem volna semmi baj, mehetne a dolga után, de hát nincs. Egyedül meg csak nem hagyhatom itt a lakásban? Különben is, most már mindegy, majd eszünk konzervet. És ekkor határozottság szállta meg. Na, hát akkor járunk a végére, gondolta. – Szóval... – kezdte volna, de ahogy közelebb hajolt Sükethez, észrevette, hogy alszik. A szeme ugyan nyitva volt, a tartása normális, de a lélegzete árulkodóan egyenletes volt. Közelebb lépett hozzá, hogy megbizonyosodjék. A nehéz szemhéjak ekkorra már engedetlenül lecsukódtak. Kinyújtotta a kezét, az alvó vállára tette, nem túl súlyosan, nem túl könnyedén, éppen csak annyira, hogy fölébredjen. Nem számított ilyen gyors hatásra. Süket összerezsent, mintha valami csínytevésen kapták volna, először föl akart ugrani, félig-meddig föl is egyenesedett, aztán amikor egészen fölébredt, letett a szándékáról, lassan, a beletörődés leplezetlen roskatagságával ereszkedett vissza a székbe, s készségesen az asszony felé fordult.

– Tessék – mondta.

– Nem akarja megnézni a szobáját?

– De igen.

– Hát akkor jöjjön! – mondta Éva, s a választ meg se várva, elindult a szoba felé. – Kitakarítottunk. Szép rend van – mondta. – Megnézheti. De igazán! – Még nevetni is volt kedve. – És a csomagja? Hova tette a csomagját?

– A csomagom? – kérdezett vissza Süket, mintha tényleg csak most jutott volna eszébe. Még körül is nézett. – Biztosan ott felejtettem az előző helyemen. – Látva az asszony várakozásteli arckifejezését, még hozzátette: – Majd később elhozom.

– Felőlem – vonta meg a vállát az asszony – akkor hozza, amikor akarja. Ha magának nem hiányzik, nekem aztán nem. Csak azt hittem, kint felejtette valahol itt az ajtó előtt.

– Kint? – Süket bármennyire is kerülni akarta a témát, azért eljátszott a lehetőséggel, megtetszett neki. – Nem rossz ötlet.

– Mi?

– Hát hogy esetleg kint is hagyhattam volna.

– Most kint hagyta, vagy nem?

– Á, nem, csak úgy mondtam. Vissza kell érte mennem, az előző helyemre. Nem akartam csak úgy beállítani egy rahedli cuccal. Majd, ha itt már minden rendbe jött, akkor elhozom, jó? – Gyorsan elhallgatott, szégyellte, hogy az imént ilyen bőbeszédű, ilyen közlékeny volt. Az asszony belépett a szobába. – Remélem, meg lesz elégedve velem! – mondta, és körbemutatott.

– Biztosan – hajolt hozzá közelebb Süket, pedig itt a szobában amúgy is összeszorultak egy kicsit. Meglepő volt ez a bizalmas mozdulat. – Csak meg ne lásson valaki! Szégyen szorította össze a torkát. Evvel a vén banyával! És az öregember jutott eszébe. Ugyan mit szólna hozzá? Éva nem húzódott el, mintha észre se vette volna Süket tolakvó közelségét. Ennyire nem érdekli már, csodálkozott el Süket.

Szeretett volna a végére járni a dolognak, s meg is teszi talán, ha nem fél ennyire a megaláztatástól, attól, hogy Éva esetleg ellöki magától. Mit képzél maga, maga szemtelen disznó! Talán még pofon is ütné. A veszélye mindenesetre ott lapult kettejük között. Letörten lépett vissza. Az asszony nyakig merült a különféle látszat-tennivalókba, verte föl az amúgy is feszes párnát, rendezte el a takarót, igazította meg a lepedő sarkait. Csak nem fél? Süket csodálkozása lassan ellenszenvvé alakult. Mit nem képzél ez rólam? A legszívesebben kiment volna, itt hagyta volna a szobájával együtt, igen, ezt tette volna, ha nincsen ennyire ráutalva, a vén szipirtyót. Az iménti közeledés kísértő villanása még csak jobban tüzelte, mintha az oktan gyűlölet kiüríthetné az emlékezetéből mindazt, amire nem akart emlékezni. Szerencse, hogy nem volt rá tanú, gondolta, s ennek a kicsiségnek is olyan visszataszítóan tudott örülni, amennyire csak véletlen, meg nem szolgált előnynek képes örülni az ember. Érdemtelenül kapni, ősrégről jön, s legalább olyan elemi vágy, mint a káröröm. Alighogy lecsillapodott, megint az álmoság kezdte környékezni. Az asszony közben tovább tett-vett, mutogatott.

– Ez itt a szekrény – mondta, miközben kinyitotta a szárazan recsegő ajtót. Az ajtó mögül akár a szélfúvás egy váratlan oldalrohama, úgy tört elő a poros, levendulaízű szekrényszag, ami eddig békésen lapult a polcokon. – A ruháit... – A visszanyelt indulat egyre jobban akadályozta Süketet a levegővételben, annyira, hogy még az asszony is észrevette. – Mi baj van? – kérdezte.

– Semmi, csak egy kicsit megfáztam –, s hogy bebizonyítsa, nem a levegőbe beszél, köhentett egyet, kettőt.

– Ez az átkozott időjárás! Én is csak nemrég gyógyultam ki belőle – mondta az asszony, és sietve visszatért az előző témához. Még ki se nyitotta a száját, Süket már tudta,

Éva tetlen esetre asz-verte gazí-álko-lam? bája-utal-nása kiirt-mlé-nnek meny-rülni lább dött, zben ta a egy laízű a ru-rozta ny is bizo-gyul-t az dta,

érezte, hogy megint az az átkozott szekrény következik. El-sápadt. Nem igaz, hogy nem direkt csinálja, gondolta, de közben hallgatott. – A ruháit – mondta az asszony mit sem sejtve – ide rakhatja. Van egy akasztós része, van is itt pár akasztó – s odébb tolta őket –, de ha nem elég, csak szől-jon, van nálunk odaát annyi . . . – Mint a szemét, egészít-tette ki gondolatban Süket. Nem riadt vissza a legolcsóbb tréfától se. – Ezek meg itt a polcok – indult tovább az asz-szony, s meglapogatta a polcokat, hogy csak úgy duhogott az egész alkotmány, s a láthatatlan por illata újult erővel tört elő belőle. – Jó tágasak – mondta, és ránézett Süketre. Zavarba jött, amikor a tekintete találkozott annak üres és érdektelen tekintetével. Hát hülye vagyok én? Na, nem, nekem ebből elég volt, egy ilyen flegma, tökéletlen alak miatt nem fogom strapálni magamat. Hogyne, hogy aztán kiröhögjön. Mintha nem is rajta akartam volna segíteni! Most már aztán elmehet felőlem a nénikéjéhez . . . Megvon-ta a vállát, és elfordult. Ha ugyan van neki. Kisvártatva, amikor újra visszafordult, s szembe találta magát ugyanav-val az arccal, már nem érzett szánalmat iránta, se szánalmat, se gyűlöletet, úgy érezte, végre képes, amire eddig sose volt, hideg fővel mérlegelni. Süket nem nézett vissza, a mé-lyen ülő malacszemekben huzat nyomta gyertyaként füstöl-gött, pislákolt a kialvó tekintet, a leplezetlen álmoság mar-taléka. De hát Éva nem hagyta ennyiben. – A szerző-dést . . . – kezdte olyan rendreutasító hangon, amiből Süket megérthette, úgyse lesz nyugta, amíg eleget nem tesz Éva kérésének.

– Tessék? – tért vissza hát az álmosággal viaskodó áb-rándjaiból.

– Mondom, meg kéne csinálni a szerződést! – úgy be-szélt, mintha nagyothallóval társalogna, igyekezett inkább

a szájmozgással, a mimikával, semmint hangokkal, hang-
erővel kifejezni magát.

– Jól van – mondta Süket közömbösen.

– És mikor csináljuk meg?

– Felőlem, akár most is – ajánlotta föl könnyelműen
Süket, talán, mert fogalma se volt, mire vállalkozik.

– Nem tart sokáig – mondta az asszony, aki most, hogy
a dolgok elrendeződni látszottak, ismét elemében volt. – Én
már mindent előkészítettem. – Elindult az ajtó felé. – Vár-
jon, mindjárt hozom a papírokat! – A másik szobából kia-
bált át: – Magának csak alá kell írnia. – Hallani lehetett,
ahogy a szekrényajtót nyitja, a fiókokat huzigálja. De át-
hallatszik minden, fortyant föl Süket, aztán mosolyogva
iménti együgyűségén, nyomban meg is nyugtatta magát: hát
persze, te bolond, amikor nyitva vannak az ajtók. És ekkor
mély, ellenállhatatlan nyugalom szállta meg. Érezte, hogy
belesüpped, jobban, sokkal jobban a kelleténél, de nem tu-
dott ellenállni neki, képtelen volt megakadályozni, mintha
egyenesen akarta volna, hogy elhatalmasodjék rajta. Egy
volt ez a nyugalom a lélegzetvételével. Szokatlan zajra éb-
redt, a homloka a szekrény élének koppant. Világosság
gyúlt körülötte, mint a villany, s ebben a hirtelen fényben
valótlan élességgel rajzolódtak ki a tárgyak. Kénytelen volt
látni és cselekedni. A homlokához kapott. Az ujjá belega-
balyodott a vér ijesztő melegébe. Megnézte, vér volt való-
ban. A zsebkendőjét kezdte keresni, de nem találta. Még
féltérden igyekezett megőrizni a maradék egyensúlyát, ami-
kor az asszony belépett. Hirtelen a cipőjére görbedt, nem
akadt jobb ötlete, azt kezdte bogozni, s a fejét mélyen le-
hajtotta, nehogy az asszony észrevegyen valamit. Még csak
az hiányzik, hogy részegnek nézzen! – Mi baj? – hajolt oda
hozzá Éva mégis ijedten. Nem csel volt ez, nem alakosko-

dás, amivel a kíváncsiságát akarta volna leplezni, őszinte aggodalom. Süket ezt rögtön megérezte.

– Ez a rohadt cipő... – morogta csak úgy mellékesen, mintha enélkül is nyilvánvalónak kellene lenni, miben merkedik. Nem akarta elárulni a megihatottságát. Az asszony, úgy látszik, bevette a cselt.

– Van egy pár cipőfűzőnk odakint. Behozzam?

– Nem kell! – mondta Süket, bár nyomban meg is sajnálta, hogy egy ilyen kitűnő lehetőséget elszalasztott. Talán még egy tűkröt is találtam volna annyi idő alatt, és rendbehozhattam volna magamat, ábrándozott, de visszatáncolni már nem akart. Majd csak megleszek valahogy így is, egyenesedett föl a lesz, ami lesz bátorságával, de azért igyekezett úgy fordulni, hogy a homloka ne lássék.

– Sikerült?

– Mi? – kérdezett vissza, mert a homloka takargatása közben már meg is feledkezett a cipőfűzőről.

– Megkötni a cipőfűzőjét. Vagy nem avval volt a baj?

– Dehogynem – kapcsolt most már sietve Süket. – Hát persze. Miért ne sikerült volna?

– Ha megint elszakadna, csak szóljon, nekünk van tartalékunk, szívesen odaadom. Majd hoz helyette másikat. De ha nem, az se baj.

– Köszönöm, remélem, nem lesz rá szükség – morogta bele Süket a szekrényajtóba. Még mindig nem szánta rá magát, hogy megforduljon, pedig tudta, nem kerülheti el a szembenézést, de érthetetlen elszántsággal ragaszkodott a legapróbb haladékhhoz is.

– Itt van – mondta az asszony, és kiterítette a papírokat az asztalon –, amit ígértem: a szerződés. – Leült az egyik székre, és várta, hogy Süket is elfoglalja a maga helyét a másikon. Csak nem köthetik meg állva a szerződést. Süket megtörölte a keze fejével a homlokát, aztán visszafordult.

– Jézusom! – szaladt ki az asszony száján önkéntelenül.
– Véres a homloka.

– Ja – mondta Süket tettetett nemtörődomséggel –, biztosan elvakartam. Valami seb volt rajta.

– Adok egy papírsebkenőt, jó?

– Papírsebkenőt?

– Hát persze, hogy letörölje – mondta az asszony, és máris vette elő a zsebéből, nyújtotta Süketnek.

– Köszönöm – mondta Süket, és elvette, majd a homlokára szorította a zsebkenőt, aztán megnyálazta, és még jobban szétdörzsölte a homlokán a vért.

– Hagyja, nem lesz ez így jó – mondta Éva, és kiszaladt a szobából. – Na végre, lélegzett föl Süket, hogy egyedül maradt. Az asztalon felejtett szerződéssel nem sokat törődött, a sebet igyekezett lázas sietséggel rendbehozni, de nem talált jobb módszert a nyálazásnál és a dörzsölésnél. A zsebkenő szétmállott a kezében, véres cafatjai odaragadtak a homlokára, a hajába. Nem volt mit tennie, elkáromkodta magát, és hagyta az egészet úgy, ahogy volt. Ekkor jött vissza az asszony, a kezében sebpor, ragtapasz, olló, vatta, benzin. – Hajoljon hátra – mondta, és megfogta Süket fejét, hogy az a benzinszagon át is megérezte a ruhája illatát. A kíméletesen matató kezek hamar rendbehozták. – Így ni – mondta az asszony –, már készen is vagyunk. – Egy köszönömöt azért megérdemelne, gondolta magában Süket, de néma maradt. – Magának csak alá kell írnia – mondta Éva, és rámutatott a szerződésre.

– Hol? – kérdezte Süket.

– Itt.

– Rendben van – mondta Süket, és a tolla után kezdett kutatni hosszan és reménytelenül. – A tollam... Hova az istenbe tehettem?

– Adok én – mondta az asszony.

– Nem, nem, meg kell annak lennie – ellenkezett Süket, és nem vette el a feléje nyújtott tollat, elszántan keresett tovább, túrta föl egymás után többször is ugyanazokat a zsebeket. – Csak nem vesztettem el valahol? – Az asszony még mindig a kezében tartotta a saját tollát, Süket felé nyújtotta, aki most már kénytelen volt elfogadni. Mohón, sietve írta alá vele a nevét.

– El se olvassa? – kérdezte csodálkozva az asszony.

– Minek?

– Nem érdekli, hogy mi van benne?

– Úgyis mindegy.

– Hogy volna mindegy? Ha az ember szerződést köt, akkor be kell tartania, amit vállal.

– Én betartom.

– Hogyan akarja betartani, ha egyszer azt se tudja, mit vállal?

– Igaz is – mondta Süket. – Magának igaza van – de azért nem nagy meggyőződéssel hajolt a papír fölé. A betűk nem akartak engedelmeskedni a tekintetének, minduntalan elugráltak a figyelem ujjbögye alól. Minek kell ennyit írni, gondolta, istenem, minek! Újra nekifohászkodott az olvasásnak, de most már tudta, hogy ez is csak színlelés, s lázasan kutatott az agya valami más, jobb megoldás után, és meg is találta hamarosan. – Egy példány úgyis nálam marad – nézett föl egyenesen bele az asszony szemébe –, nem?

– De igen – mondta az asszony, és nem tudta mire vélni a Süket viselkedésében végbement változást.

– Nahát, akkor majd elolvasom... – mondta, és meg se várta, hogy Éva kimenjen a szobából, vetkőzni kezdett. Már az ingét gombolta, amikor, látva az asszony tétovázását, még hozzátette: – ... később.

– Csak a fürdőszobát akartam megmutatni – eszmélt föl Éva, és már hátrált is kifelé. – Itt van. Az előszobából nyí-

lik. Mindjárt a második ajtó. – A mondatot már kint fejezte be. – Ott megmosakodhat.

– Köszönöm – kiabált Süket, aki ekkor már egy szál gatyában állt a szoba közepén, az asztal mellett, és fázott. Akármilyen meleg volt, hirtelen, ahogy levette a ruháját, csupa lúdbőr lett a háta, a combja, mindene. Reszketve és tanácstalanul téblábolt, mintha időközben még azt is elfelejtette volna, miért vetkőzött le.

Kisvártatva ugyan újra fölébredt benne az alvás utáni vágy, és csaknem olyan elemi erővel, mint az imént, amikor állva elaludt, és nekiesett a szekrény élének, de most az újabb balesettől visszatartotta az az egyszerű tény, hogy fázott. Úgy érezte, nem tehet semmit, egyszerűen nem tehet semmit, és mintha egyenesen élvezte volna, szinte nem is akart megszabadulni ettől a tehetetlenségtől. Járkálni kezdett a szobában, mintha keresne valamit, de alighanem csak azért, mert így kevésbé fázott. Egészen váratlanul jutott eszébe az ágy. Még csodálkozott is. Óvatosan közelítette meg. Kétszer is körülcserkészte, mire meg merte tapogatni. Ettől kezdve aztán minden gyorsan ment. A párna csücskét már két kézzel markolta meg, nem környékezte, nem udvarolt tovább neki, egyszerűen rávetette magát, belecsavarodott a takaróba, és elaludt.

Félálomban még fölérezte a bőréhez simuló takaró fáját, megcsapta saját testének mosdatlan szaga, s az ágynemű enyhítő vasalásillata, de ekkor már azt se igen tudta eldönteni, hol van. Szaggatottan szedte a levegőt, mintha valami fukar kereskedőtől kellene külön-külön fortéllal kicsalni minden egyes kortyát. Többször is fölriadt.

Valami kisasztalt borított föl, ami csörömpölve zuhant a padlóra, csészék, kistányérok, meg egy teáskanna gurultak le róla, s váltak szét gerezdszerű cserepekre. És ki fogja ezt

megfizetni, nyilallt belé egy kellemetlen hang. Nem értette. Hiszen, nem is én voltam, nem is én voltam, egyre csak ezt hajtogatta magában, és valóban, mintha tényleg nem ő lett volna, hiszen a mozdulatra, amivel fölborította az asztalt, egyáltalán nem emlékezett. Valaki más lehetett, talán éppen az, aki most abban mesterkedik, hogy ráterelje a gyantút.

Eddig, a félálom pereméig bukott föl, aztán látva, vagy legalábbis megsejtve, hogy mindez csak álom, merült máris mohón vissza egészen a következő kényszerképzetig, ahol kezdődött megint előről minden.

Ébren volt, de a takarót szorosan a fejére húzta. Azt képzelte, egy huzatos folyosón áll, és lépéseket hall. Megpróbált a rejtélyes alak nyomába szegődni, folyosószögleteken leskelődött, ajtórésen kukucskált, és mégse látta meg sehol a lépések tulajdonosát. Nem lett volna kellemetlen ez a játék, ha biztos lehetett volna benne, hogy az a másik nem akarja ugyanígy meglesni őt. Vagy ha legalább abban bízhatott volna, hogy ha akarja is, nem sikerülhet neki, de nem, erre nézve semmi, de semmi biztosíték nem volt.

Már egyáltalán nem volt álmos, és éppen ez volt a baja, nem tudta, mi történhetett vele. Aludni nem tudott, fölkelni nem akart. Ezer kifogása lett volna, ami fölmentheti a fölkelés kötelezettsége alól, de tudta, s ez kínos volt, hogy egyszer mégis csak ki kell lépnie mögülük. Elismerte, hogy képtelenség, szeretne volna mégis a végtelenségig elnyújtani az ágyban eltölthető időt. Mindent utált, amit attól kezdve, hogy kibújt a takaró alól, tennie kellett. Még ha nem volna itthon senki, reménykedett, de a konyha és a nagyszoba felől beszűrődő zajok hamar kijózanították. Ezeket leste hát, ezeket a zajokat, s egyre türelmetlenebbül igyekezett összeállítani belőlük a készülődés, a távozás hangjátékát, de a befejezésig sohase sikerült eljutnia.

Egyszer aztán, váratlanul, tökéletesen ellentmondva a megelőző zajoknak, fölhangzott mégis a várva várt ajtócsapódás. Nem kételkedett, nem mérlegelt tovább, megkönynyebbültén rúgta le magáról a takarót, kelt föl, kezdett öltözni, de a következő pillanatban félúton megállt a kezében a gatyá. Ahelyett, hogy elcsöndesedett volna a lakás, inkább megsokasodtak benne a zajok, mintha nem eltávozott, hanem, éppen ellenkezőleg, érkezett volna valaki. Nehézség léptektől nyögött föl az előszoba parkettja. A gusztustalan férfiharakolás meg már minden kétséget kizáróan Dömée volt.

Így legalább nem kell találgatnom, ki az, állapította meg magában majdnem elégedetten. Csak azt tudnám, mit csinál ennyi ideig itt az előszobában. Idegesítette, hogy Döme semmiképpen sem akart tágitani az előszobából, mintha valami dolga volna ott. Már-már attól félt, hogy rányitja az ajtót, hiszen még nem is tudhatja, hogy ő itt van, és régebben alighanem ez az ő szobája volt, és se zár, se kulcs. Hát ezért majd szólnom kell, ehhez azért nincs joguk. Különben sem hiszem, hogy örülne neki, hogy elfoglaltam a szobáját. Már csak bosszúból is rám nyit, ha eszébe jut, az egyszer biztos. Nem merte még az öltözködést se folytatni, nehogy zajt üssön. Volt egy pillanat, amikor úgy látta, hogy már-már megmozdul a kilincs, aztán mégse. Csupa libabőr volt a teste, de maga se tudta volna megmondani, hogy a félelemtől borzong-e, vagy a hidegtől. Föllélegzett, amikor az első beszélgetésfoszlányok eljutottak hozzá, mert ez azt jelentette, hogy Döme már elhagyta az előszobát, s elmúlt a közvetlen veszély. Fölszabadultan kapkodta magára a ruhát.

– Megmondtad neki? – hallotta, miközben a nadrágját gombolta.

– Aláírta – mondta az asszony. – Nem elég az?

– Elég, nem elég, nem erről van szó. Akkor is meg kellett volna mondanod.

– Mit, könyörgöm, mi az úristent mondhattam volna?

– Hát, amiről beszéltünk.

– Benne van a szerződésben.

– Mit kíméled, mit sajnálsz, nem ma született bárány ez, albérlő, ha nem tudnád.

– Tudom, de azért az albérlő is ember.

– Na, majd megmondom én neki, ne félj, nem lesz ott így fiatalúr, meg úgy fiatalúr, mi az istennyilat kell annyit teketóriázni, meg kell mondani úgy, ahogy van, hogy ide nekünk márpedig asszonyt nem hoz, gyereket nem csinál, és kész. Ez a világos beszéd, nem? – Süket ekkor már fel volt öltözve, kiment az előszobába, és ott hallgatózott Döméék félig nyitott ajtaja előtt. Nem az sértette, hogy kikötéseik vannak a nősüléssel meg a gyerekekkel kapcsolatban, hiszen egyelőre olyan messze volt mindez, annyira lehetetlennek látszott, hogy nyugodt lélekkel egyezett bele bármi-féle kikötésbe, hanem ahogyan Döme beszélt róla. És akkor már jobb szerette volna, ha nem hallja mindezt. Igyekezett eliszkolni a színhelyről, mintha evvel még megmenthetne valamit az önbecsüléséből. Már majdnem elérte a fürdőszobát, amikor újra meghallotta Döme hangját. Nem tudott ellenállni a kíváncsiságnak, hiába vesztett rajta az imént is. Ahelyett, hogy benyitott volna a fürdőszobába, visszaarszolt a nagyszoba ajtajához, csaknem bedugta a fejét a résen, hogy jobban halljon. – Velem nem fog kukoricázni, az egyszer biztos – harsogott Döme olyan erővel, amiért bizony kár volt visszaossonnia, nyugodtan meghallgathatta volna a fürdőszobában. A vizezési inger, ami eddig is, már kényszerű álmái szünetében, többször megtámadta, most egy utolsó rohamot intézett ellene. Ez talán végleg visszavonulásra készítette volna, ha nem nyílik rá hirtelen az ajtó.

– Jó napot – köszönt gúnyosan Döme. Mi dolga van ennek folyton az előszobában, méltatlankodott Süket, de azért visszaköszönt.

– Jó napot – mondta. – Bosszantotta, hogy Döme tetten érte, s ráadásul piszok módon még vissza is él a helyzetével, elállja az útját, mozdulni se engedi. Mindent megpróbált, hogy közelebb kerüljön a fürdőszobához, de akárhogyan mesterkedett, Döme résen volt, és lecsapott azonnal. Ne nézz hülyének, kisapám, ez volt a szemében, azért engem se a gólya költött.

– Maga még itthon van? – kérdezte fennhangon. Süket össze volt törve. Görcs húzta a hólyagját, s már a veséjét környékezte. Most mit csináljak, föllökjem, egyszerűen csak lökjem föl? Közben megpróbált kellemes pofát vágni, tartani a látszatot.

– Igen, itthon vagyok, ahogy látni tetszik. – Tetszik a fenének, mondta volna legszívesebben Döme, de ő is mérsekelte magát.

– Jöjjön be – mondta –, megiszunk valamit. Egy kávét? – Látva Süket kínos vonakodását, mással próbálkozott. – Főzhetek teát is, ha azt jobban szereti. Süket úgy tett, mint ha megadta volna magát, elindult az ajtó felé. – És elbeszélgetünk – tette hozzá ábrándosan Döme, annyira meghatotta a nem várt, gyors siker, szinte látható volt, ahogy kialszik benne minden gyanakvás. Ezt használta ki Süket. Tudta, most vagy soha. Bármilyen aljasság is, nem lesz más alkalom.

– Ne haragudjon! – mondta udvariasan, miközben félrelökte Dömét. – Igazán hálás vagyok – hadarta –, hogy meghívott, nagyon köszönöm, megtisztel, de máris elkés... – úgy tett, mintha megnézte volna az óráját, ami pedig nem is volt a karján –, ...tem a munkából. – Az utolsó szó

már a fürdőszobában, az ajtó mögül hangzott el, s elkeveredett a mohón lövellő vizezés sustorgásával.

– Mi az, maga dolgozik? – kiabált be Döme a fürdőszobába. – Hát nem egyetemista? – Várt egy darabig a válasza, de aztán, hogy nem jött, legyintve odébbállt. – Na, mindegy, maga tudja. – Megverve somfordált el, szégyellte, hogy így kiszolgáltatta magát ennek a senkiházinak. Bár nem remélhetett semmi megértést, azért befejezte. – Ha ráér, egyszer igazán benézhetne hozzánk. – Most már a víz csobogott. Hosszan.

Mit folytatja annyit a vizet? Na, ezt majd még megbeszéljük, méltatlankodott magában Döme. No, persze, nem most. Visszament a szobájába. Még az ajtót is magára csukta.

Süket mindent hallott, és alig tudta visszafojtani magába a kitörni készülő hangos nevetést. A vak diadalézés egészen megszedítette: táncot járt a szűk fürdőszobában. Nem sok hiányzott, hogy leverje a polcot, egy ing le is esett a szárítóról, szerencsére csak a W. C. mellé, és nem bele. Visszaterítette, s kilépett az előszobába. Már nem osont, kidüllesztett mellel vonult, mint egy hadvezér. A nagyszoba előtt megállt egy pillanatra, tisztelgett, és ráöltötte a nyelvét az ajtóra, annyira biztos volt a dolgában. S ez a biztonságérzet boldoggá tette. Egyáltalán nem törődött vele, hogy milyen áron szerezte meg. Győztem, győztem, győztem, ezt hajtogatta magában. Szüksége volt erre a diadalézésre, kititta hát az utolsó kortyig, bármennyi visszásságot volt kénytelen nyeldekelni vele.

Mari

Nézd a szelet, a látható szelet! Nézd, de ne lásd! Eredj a nyomába! Légy izgatott! Árva alkonylevelet a szádba, egyet a szélben tévelygők közül, végy, ne végy? Itt kezd bizonytalanná válni a használati utasítás, amit adhatok, s végül is nem adhatok.

Előbbről kellett volna kezdenem, igaz, hogy akkor száz oldalakon se érnék a végire, ezreken se, úgy lehet... Van, aki irigylésre méltó biztonsággal ezt teszi. Másnak eszébe se jut. Lesajnálja. A piacról él. Ha se itt, se ott, akkor én hol vagyok? Közbul talán? Nem, közbul nem, az egészen biztos.

Ha akarjuk, ha nem, valahova mégiscsak visszatapad az emlékezet köldökzsinórja. Nézz farkasszemet, s ne szégyenkezz miatta, fű illata, s lótrágyaszag, mint gyerekkorodban, ez követ, s a penészes föld lehelete, a csatakos érmellyék sásbozótja az ipari bűzön át egy kikövetkeztethetetlen s mondhatatlan messzeségben...

Segíts megfejteti, ezt kérem tőled, aki egyszer talán beletúrsz e romlékony lapokba, ne várj kinyilatkoztatást, hízélgést, haragot, bosszantást, izgalmat, szemforgatást, semmit se tőlem, az igazat se, ha várhatsz valamit, azt csak magadtól várhatod. Segíts megfejteti, ennyit kérek, segíts, ne ezt az írást, ezeket az eltévedt mondatokat, önmagadat, nem többet és nem kevesebbet, ennyit kérek, önmagadat! Túl sok, azt mondod, vagy túl kevés talán? Bárminek tartod, cserben hagysz. Főlkészültem rá, nem nagy ügy, felejt-

sük el, tegyünk úgy, mintha másképpen volna, úgy, ahogy nem lehet. Ne csodálkozz a kérésemen, nem perverz ötlet szülte, a való élet ez, ha röstelljük is, ha fáj is.

Egy szeles akáctörzs árnyékában lapulsz, kéregeknek düttött homlok, földön ódalgó tekintet... Látszatra nyugodt vagy, de belül? Tekinteted vadul pásztázza a levizelt törzsmellék földmorzsalékát. Nem hajolsz le, hogy az ujjad közé vedd, mint hajdan a nagyapád a párolgó szántás ölébe... Hűtlen lettél. Talán, mert nincs mihez. Kezed terméketlen fogatkozás büvkörén kutat, szelet szűr, hályogot ken, álomkendőt harap. Csak el ne vétsd!

A gyárszagú szél, amikor az arcába csapott, ellenállhatatlanul áradt föl benne a lemondás, még a beleiből is. Az öntudata egyelőre visszaverni látszott az ostromot. Mintha csak álmos lett volna, pedig veszített. Sóváran áradt el rajta a vereség íze. Mélyebb és kietlenebb teljesség volt ez, mint amire valaha is számított, számíthatott.

Szerette volna is, meg nem is, ha találkozik valakivel. Csábító csalétek lapul a mélyén, s ha ráharapsz, rab vagy, ilyen minden találkozás, csapda, örülj, ha elkerülheted. Mindenki uralkodni vágyik, és sokan többé-kevésbé még meg is teszik, ezt rejtik csalódottságunk rébuszai... Csak ezt? Senki se kotorász szívesen régi kacatok közt, ha a szenvedély rá nem fanyalítja. A múlt másra emlékeztet, kiforgat önmagadból, szembeköpi önzésedet. Az igazságról hiába próbálsz a szétvágódó szentbeszéd tűzét, sarát seperni le, nadrágod hályogát, kabátodét, a bőrödét...

Sárga fénytől csapzottan, itatós füst boglyában elmerülve kohók homloka állt elé, a város izgatott bőföggése. Megvacogott. Haza kéne mennem, gondolta, de hiába képzelte el a szoba száraz, szinte csípős melegét, a pattogzó fűtőtest pállott festékszagát, mindennek még a szűrős, hidegen sze-

merkélő eső ellenére sem volt elég vonzóereje ahhoz, hogy kimozdítsa tehetetlen helyzetéből.

Elkeseredett harákolással igyekezett megszabadulni a torkára hurkolódó undortól, amiről első pillanatban azt hitte, nem más, mint a felbőfögő sör kocsmáize, csak később, többszöri sikertelen kísérlet után jött rá, hogy egészen másról van szó. Így utólag persze, könnyű okosnak lenni, könnyű lett volna, ha akarja, de nem akarta. Hagyta inkább úgy visszarémleni a dolgokat, ahogyan a múlt idő távlatából véletlen rájuk látott.

Mint nevetgélő diáklányokból, buggyant ki belőlük a jókedv. Nem csoda, hiszen félig-meddig talán valóban azok is voltak. Mintha csak egy hamis orvosi igazolás biztos fedezékéből néznének elő, a makacsul kísértő iskolaszagot olcsó kölnivel próbálták leplezni, rendszeren a W. C.-ben szítt cigarettát hanyagul az asztalra dobták, édes martinint nyalogattak macskarózsaszín nyelvüket sokáig forgatva a pohárban, s a kihűlt kávé szivarvég illatától bódultan, miközben a harisnyájukat combig megmutatták, a káprázó zaj függönyén át Süketre mosolyogtak. Szemükben, ezekben az ártatlan diáklányszemekben máris minden női sötétség viszszafejt, ami évezredek óta e nem éppen szeplőtlen hagyomány zsákjában összegyűlt. Süket elkapta a tekintetét. Szégyellte, mennyire ki van szolgáltatva nekik. A harisnya egy elvétett ránca nem kevesebb a vallomásnál. Bosszantotta a nevetésük. Csak nem rajtam nevetnek? Szaros csitrik, dobolt föl idegesen az ujjával az asztalon, az iménti érdeklődés már-már dühödt ellenszenvvé változott benne.

– Sört kérek – mordult a pincérre tettetett fennhéjázással, amit persze, az meg se hallott. A lányok nevettek. Pedig a kisebbik határozottan csinos, gondolta Süket, most kezdte sajnálni, hogy így alakultak a dolgok. Szerette volna, ha megszólíthatja őket, esetleg odaülhet az asztalukhoz,

szívesen elhallgatta volna, amit a suliról mesélnek, a hülye tanárokról, meg minden efféle bennfentes butaságról. Az előbb mindez még egyáltalán nem látszott elérhetetlennek, most meg... Igyekezett úgy fordítani a széket, hogy még csak ne is lássa őket.

– Kettő sör – állt meg a pincér az asztal mellett, és rá se nézve, szinte sértetten csapta le a két sört a mocskos terítőre. Némi elégtételt érzett. Ha ragaszkodik eredeti szándékához, és szóvá teszi, hogy csak egyet kért, veszélyezteti ezt az amúgy is elég csalóka diadalt, amire pedig nagy szüksége volt. A pincér még el se ment, ő máris a lányok felé fordult.

Azokból megint kibuggyant a nevetés, de az idősebbik, aki egy kicsit kövérebb is, csúnyább is volt, most komolyságot erőltetett az arcára. Csak nem az én kedvemért, bizsergett föl Süketben a meglepett öröm. Ugyanakkor egy kis csalódás is vegyült ebbe az örömbbe, hogy miért nem a másik. Nem vette volna észre, hogy nekem ő tetszik, hogy én rá várok? Nem volt azonban idő több szemrehányásra, az idősebbik félreérthetetlenül feléje fordult, intett neki, hogy hajoljon közelebb. Süketnek azonban, mielőtt még engedelmeskedett volna, összevillant a szeme a másikkal, aki szerényen mosolyogva húzódott barátnője háta mögé, de egyáltalán nem titkolta, hogy bármikor kész megcsalni azt. Süket most már megkönnyebbülten követte az iménti intést.

– Eljössz velem – hallotta a cigarettától repedezett hangot, ahogy ópiumos egyszerűséggel a lényegre tért, majd, nem tudva mire vélni Süket tétovázását, rögtön irányt is váltott: – Vagy vele inkább? – s önzetlenül a barátnőjére mutatott. Hát még ezt is észrevette, csodálkozott el Süket, miközben önkéntelenül hátrahőkölt. A lányok, mintha csak összebeszéltek volna, egyszerre emelték föl keresztbe vetett lábukat, s a cipőjük talpát mutatták feléje, amire egy-egy

háromjegyű szám volt krétával gondosan fölírva. Micsoda otromba tréfa! Süket nem hitt még a szemének se. Holnap az egész iskola rajtam röhög, gondolta, s a szégyentől paprikavörösén ugrott föl az asztaltól, s rohant volna kifelé, de a keresztbe tett székek között inkább csak botladozott. Remélem, az osztályfőnök úr is bekukkant egy pillanatra, és jól fölpofoz benneteket, vagy ha nem, hát...

Egy erős kéz kapta meg hátulról a kabátja gallérját, és rántotta vissza. A következő pillanatban már el is terült, egyensúlyát veszítve, az olajos padlón.

– Hé, fiatalember, hova ilyen sürgősen? – Egy láb a gyomrába taposott. Aztán valaki fölültette, és durván a falhoz szorította.

– W. C.-re – nyögte ki az egyetlen lehetséges választ Süket.

– És a két sör?

– Máris – mondta –, máris fizetek. – Kotorászni kezdett a zsebében. – Egy pillanat, mindjárt meglesz – nézett föl bocsánatkérő tekintettel, egyenesen bele a két izzadt, vörös arcba, ahonnan pedig, jól tudta, nem remélhet semmit, de legfőképpen bocsánatot nem.

– Ne szórakozzon itt velünk, nem érünk rá. Eriggy, Pici, hívjad a rendőrt!

Konyhakéssel hasítják föl a nadrágod szárát, forró krumplit dugnak a hónod alá, pengével metszik kockásra a talpadat, bakanccsal rugdalják össze a sípcsondot, a töködet, hideg vízzel locsolják a hátadat a havas, téli udvaron, kalapáccsal verik a körmödet, ha úgy tartja a kedvük, vagy a szájadba hügyoznak éppen, és nem kéri számon tőlük senki, kényükre-kedvükre ki vagy szolgáltatva nekik, az egyenruha kalodájában megromlott tájszólásnak, lehetetük alkoholszagának, a képtelen szadista ötleteiknek, vagy éppen megbocsátó jóságuknak, amikor mindezek után, vagy

ha isten is veled volt, mindezek előtt egy éjszaka az utcára löknek, ereggy, légy szabad, s te mégy, és elhiszed, mert hinneked kell, és mondod is, mert mondanod kell, az vagyok.

Olyan lendülettel lódult meg a karja, a lába, hogy maga is meglepődött. A pincér, mintha csak tréfából tette volna, szinte minden ellenállás nélkül vágódott neki a mögötte levő üvegajtónak, csak az volt furcsa az egészben, hogy az ajtó mégis valódi csörömpöléssel tört össze. Az álomszerű esemény sorban egyedül ez a csörömpölés hatott bántóan ki-
józanítóan.

Süket azonban ekkor már messze járt. Hallotta ugyan a gyűrűző kiáltásokat maga mögött, de csak alig, mintha egy ablak mögé szorult légy zümmögött, sirt volna a fülébe. Nyugodt volt, az izzadság se verte ki, a lélegzete se lett szaporább. Mintha álmodta volna, olyan magától értetődő volt a legnagyobb képtelenség is.

Egyből megismerte, amikor szembe jött vele, hogy ez ugyanaz a pincér, mégse jutott eszébe, hogy védekezze, hogy meneküljön, sőt, köszönni akart, de erre már nem jutott ideje, mert a pincér hirtelen az arcába ütött. Az álnok mosoly mögül szúette fogsor villant elő. Süketet gyöngeség fogta el, görnyedten csuklott le a házfal tövébe, az arcát a térde közé temette, tenyerét a tarkójára tapasztotta. Mindjárt összeszedem magamat, gondolta. Nem akarta tudomásul venni, mennyire reménytelen a helyzete. Az ütések, a rúgások számolatlanul érték.

Remegő testének kellemetlen bűze, mintha egy árnyékszék huzatos, sötét gödre fölé hajolt volna, úgy csapta meg.

– Szétverem a pofáját!

– Hagyd a francba!

– Nem hagyom.

– Gyere, nézzük meg inkább, mi van a zsebébe. Hátha találunk nála valamit – és a hideg, erőszakos kéz máris a

zsebeiben kutatott. Süket érezte, hogy megtalálta a tárcáját, olyan mohón rántotta ki, hogy a zseb bélését is vele szakította. – Megvan – mutatta föl diadalmasan a zsákmányt. – Gyerünk! – adta ki nyomban az utasítást. A szűk utcában fölhangzott a távolodó léptek dobogása.

Süket egyedül maradt. Föl tudok-e állni? Nem úgy nézett ki, hogy sikerülhet. A falba kapaszkodva, szédelegve, de végül azért föltápáskodott. Látszatra nem volt semmi baj, hiszen két lábon állt, a feje tiszta volt, eh, túlságosan is tiszta. A tarkója vérzett csak egy elcsúszott rúgás horzsoltsától, ezt igyekezett most a zsebkendőjével elállítani. Csak a tárcája aggasztotta, nem is annyira a pénz, hiszen az alig volt benne, hanem az igazolványok miatt. Valószínű a csatornába dobják. Hacsak föl nem jelentenek. Nyugtalanította ez az eshetőség. Hiába próbálta elhessegetni magától, hiába szólt minden ésszerűség ellene, mégse sikerült a gyanakvását elaltatnia. Akárhogy is, minden esetben a kezükben volt.

Az akáctörzs kérge, miközben mélyen a bőrébe nyomódott, felhorzsolta a kezét, az arcát. Még mindig kétségbeesetten lapult hozzá, s szinte fuldokolt a hálától, hogy védelmet adott neki. Levette a tarkójára szorított zsebkendőt, és megnézte: a vérzés már csaknem teljesen elállt. Végigmította az ujjával a sebet, áttetsző nyirok szivárgott belőle, mint a csiga nyála. Megtörölte az arcát. A szeme alja mint ha nedves lett volna. Csak nem sírtam, állt meg egy pillanatra az öngúny és a hitetlenség határán. Szégyenkezett. Fekete szél fújt a salakdombok felől. Ismerősen cibálta meg a haját, nyúlt be az inge alá. Hát megúsztam volna? Igazán örülni se tudott a szerencséjének. Elengedte az akácfa törzsét. Támolyogva indult a megálló felé.

Na, nemsokára otthon leszek. Első pillanatban föl se tűnt neki, milyen természetesen jön a szájára a szó: otthon.

Pár hónapja sincs még, hogy birtokba vette, s máris úgy érezte, mintha örökké ezeknek a falaknak az oltalmában lapult volna: a sarokba húzódás vakságában, a paplan, s a lepedő közé gyűrődő félálom kábulatában, egy tea-szalonnakenyér vacsora meghitt ízetől fuldokolva, a radiátornál való szárítkozás délutáni álomosságában, a bútorok percegésébe gabalyodott idegekkel, minden itt volt, pár hónap, amit összehordott, az emlékezés, amit sietve zsákjába gyűrt.

A villamos döcögve araszolt ki a kanyarból, majd sikoltva rándult össze, s állt meg előtte. Cipőcsattogásra figyelt föl, valaki futott a megálló felé. Mintha női cipők lettek volna, de ebben nem volt biztos. Megfogta a kapaszkodót, de nem szállt föl, megvárta, amíg a lépések teljesen elhalakulnak, amíg ott a hátsó lépcsőn az az ismeretlen valaki fölkapaszkodik a peronra, ekkor lódult csak neki maga is. Inkább bosszantotta, semmint elégedettséggel töltötte el, hogy így, szinte az akaratán kívül segített valakinek. Meg se nézte, ki lehet az, inkább a sötétbe bámult. Szinte tüntetően tartotta oda az arcát a szélnek. Most érezte csak, mennyire fázik. Megborzongott, még a foga is belekoccant. Kénytelen volt bemenni a kocsiba. Szemben a peronon egy lányt látott tollászkodni, éppen a haját igazgatta a hátsó ablak üvegét használva tükörnek. Amikor már elég borzasnak találta magát, szembe fordult a fénnel, ami mögül Süket nézett ki rá. Hunyorgó szemmel lépett be a kocsiba. Egy pillanatra megállt, mintha alkalmas helyet keresne, aztán leült a Sükettel szemben levő ülésre.

– Kösz – mondta. Szőke vadmacska kócosága, piros szoknyája szinte vakított a villanyragyogásban. Nem hagyta zavartatni magát, zöld, hínáros tekintetét Süket szemébe mélyesztette, görbe, izmos lábát a lábához szorította. Süket, hogy izgatottságát valahogy elleplezze, összevissza forgolódott, izgett-mozgott, az ablakon nézett ki, a zakója gomb-

jával babrált. – Mi az, nem ismersz meg? – szögezte neki a kínos kérdést a lány. Süket szégyellte volna beismerni, hogy így van, inkább hallgatott, kényszeredett mosollyal igyekezve leplezni zavarát. A lány átlátott a szitán. – Mari vagyok – mondta. – Együtt jártunk általánosba ... – próbált segíteni Süketnek. – Nem emlékszel?

– Dehogynem – mondta Süket az örömtől s a csalódástól egyszerre elbutulva. Előrehajolt, Mari szemébe nézett, s megszorította a kezét. Mari szemében most fölfedezni vélte mindazt, amire már nem szívesen emlékezett, ami már majdnem elveszítette egykor, de ami mindezek ellenére mégiscsak a gyerekkora volt. Meglepte, hogy Mari mennyire természetesen, szégyenkezés nélkül, hálától átfűlt arccal fogadja el a tekintetét.

– Rég láttalak – mondta. – Mi van veled? – Képtelen volt elkerülni, bármennyire szeretne volna, hogy ilyen hétköznapi szavakba temesse a meghatottságát. Annak idején nem volt semmiféle kapcsolat közöttük, soha egyetlen szót se váltottak, hacsak a kölcsönös csúfolódásokat, nyelvtölggetést nem számítjuk, és most mégis ... Amilyen érthetetlen, olyan természetes volt, hogy egymáshoz tartoznak.

– Hazafelé? – próbálkozott újra Mari.

– Már nem itt lakom.

– Hogyhogy?

– Elköltöztem.

– Csak nem megnősültél?

– Ugyan ...

– Miért? Az osztályból majdnem mindenki megnősült, férjhez ment: a Babit a kocsmáros vette el, az Incit a Kosuth téri boltos fia, a Rózsina most lesz az eljegyzése ...

– És a tiéd mikor lesz? Vagy már meg is volt?

– Lett volna kérőm, de nem mentem hozzá.

– Miért?

– Nem volt kedvem.

– Nem?

– Hagyjuk ezt – hárította el váratlan ingerültséggel a faggatózást Mari. Süket, nehogy valami harklövést kövessen el, témát váltott.

– Mit csinálsz most?

– Dolgozom.

– Hol?

– Fodrász vagyok.

– Jó szakma.

– Á, ne hidd. Keresni lehet vele, de nem szeretem. Tanulni szerettem volna, de hát nem lehetett. És te, te befejeztél az iskolát?

– Még nem.

– Sok van vissza?

– Két év.

– Á, azt féllábon is ki lehet bírni – nevetett föl Mari. – Aztán meg... – Itt egy kicsit tétozott, mintha a helyes kifejezést kereste volna. – ...előtted az egész élet. – Nem hagyta, hogy Süket közbevágjon, megragadta a kezét, és vonszolta kifelé a kocsiból: – Gyere, itt leszállunk!

Beljebb vezette az akácosba, aminek a szélén a villamosról leszállva megálltak. Süket érezte, hogy Mari reszket, hogy fölbomlóban van az a magabiztosság, amire eddig olyan jóleső érzéssel hagyta rá magát. Ijedten kapott utána. A keze Mari derekára tévedt. Türelmetlenül karolta át, szorította magához. A száját kereste, hogy megcsókolja. Jött valaki. Szétrebbentek.

– Ne – mondta Mari –, ne menjünk még! – Süket kérdően nézett vissza, mire Mari szinte hozzátapadt, úgy súgta a fülébe: – Nem jöhetsz be. Otthon vannak az öregek – és egyre mélyebbre fészkelte magát Süket kitárt kabátszárnya közé. A kezét az egyik lepattant gomb résén becsúsztatta az ing alá. Ahhoz, hogy letérjenek az útról, csak néhány kon-

zervdobozt kellett félrerúgniuk, s máris az egyik sötétlő bokor fedezékében találták magukat. Olyan szorosan ölelték egymást, hogy csaknem a levegő is elfogyott körülük. Mindketten engedtek hát a szorításukon, Mari kiszabadította a kezét, és Süket hajába túrt, aki erre önkéntelenül fölsziszszent.

– Mi baj van?

– Semmi.

– Dehogynem, hiszen vérzik – mondta ijedten Mari, és a szájához emelte vértől nedves ujját, és a nyelvével megízlelte. – Hol ütötted be?

– Nem érdekes. Semmi az egész.

– Be kéne kötni. Gyere be hozzánk, otthon van kötszer, bekötöm.

– Az előbb még azt mondtad, hogy ne menjünk, mert anyádék otthon vannak.

– Hát persze, mert akkor még nem tudtam, hogy megsebesültél.

– Semmi az egész!

– Legalább a zsebkendőmet hadd szorítsam rá – mondta Mari. – Elővette a zsebkendőjét, és Süket tarkójára szorította. Süket megrázkódott a fájdalomtól, mintha áramütés érte volna. – Mi baj van? – kérdezte Mari. – Csak nem vagy rosszul?

– Á, dehogy – mondta Süket, és sietve szájon csókolta Marit, mintha csak azért tenné, hogy véget vessen a további kérdezősködésnek. Mari lehelete forró volt, az ajka csepeges. Süket nem számított ennyire szenvedélyes fogadtatásra. Boldog volt. Úgy érezte, ennél boldogabb nem is lehetne. Egy tompa árnyék vetült át az ösztönei mélyén: hiszen nem érdemlem meg. Megpróbált nem törődni vele. Az egyik keze a lány combjára csúszott, a másikkal a derekát fogta át.

– Na, te, mit csinálsz? – szisszent föl Mari. Nem visszatartás volt ez, inkább leplezetlen, gyerekes öröm, hogy megkapta, amit akart. A kezét Süket kezére tette, egy darabig így maradtak várakozón mind a ketten. Amikor aztán Mari keze mégiscsak megmozdult, Süket megérezte, hogy nem ellökni, inkább vezetni akarja az övét. Mari forró lehelete a fülébe szökött: – Ne most, ne itt, jó? – mondta.

– Miért?

– Még nem voltam soha senkivel, és ... – de a hangjában már beleegyezés rezdült. Süket megértette. A keze végigcsúszott Mari combján, és a szoknyája alá nyúlt. A szemétszagú erdő hűvösen borzongott körülöttük az ide-oda ingadozó szélben. – Nem mondtam ám igazat az előbb – suttogta az izgalomtól s a bűnbánattól rekedten Mari. – Egyszer ... Még tavaly, egy kőműves ... De az nem számított, nem éreztem semmit ...

– Hagyd! – mondta Süket.

– Nem is azért, csak úgy mondtam. Mert ez veled, ez egészen más – mondta, és sírva Süket nyakába harapott. Szinte fuldokolt a másik bőrének túlon túl közeli, már-már tolakvó izzadtságzagától, de boldog volt. – Olyan jó – mondta. – Olyan jó. – Süket hallgatott. Könny szökött a szemébe, nem értette, mi van vele, mi ez az ízetlen meghatottság. Arra eszmélt, hogy Mari kezd kibontakozni az öleléséből. – Emlékszel még? – kérdezte, amikor észrevette, hogy Süket újra figyel rá.

– Mire?

– A sulira ...

– Aha ...

– Vigyázz, te, a táskám! – mondta, és lehajolt a táskáért. – Majdnem ráléptél. – Indulni készült.

– Ne menj még!

– Várnak.

– Kik?

– Anyámék. Idegesek, ha nem jövök időre.

– Hát aztán...

– Nem úgy van. Ha szólok nekik, az más, akkor elme-
hetek. De így, így nem rendes dolog. Gyere, menjünk! –
Hamar kiérték az erdőből, a vasgyár tompán dübörgött a
hátuk mögött, villamos zakatolt, messze valahol fölböngött
a HÉV Diesel-mozdonya, a gőzmozdony a másik oldalról
harsogó fütytel felelt rá. – Tovább ne gyere! – tapasztotta
Süket mellére a tenyerét Mari.

– Miért?

– Nem akarom, hogy anyámék... szóval, hogy lássa-
nak. Majd máskor, jó? – és a másik kezével békítően meg-
simogatta a fiú arcát: – Hát szevasz! – mondta, s elmoso-
lyodott.

– Mikor találkozunk? – szakadt ki Süketből szemérmes-
len mohósággal a kérdés. Megijedt a lehetőségtől, ami most
hirtelen nagyon is közelinek tűnt, hogy elveszítheti Marit.

– Tudod, hol melózok, a fodrászatban, a megállónál, ott
megtalálsz. A héten délutános vagyok. Megvárhatsz, amikor
csak akarsz. Nincs programom – tette hozzá biztatóan. Egy
csókot nyomott Süket arcára, aztán hátat fordított neki.

– Ott leszek – kiabált Süket Mari után, alighogy sikerült
néhány használható hangot kipréselni a torkán. Mindaz,
ami megtörtént, olyan gyorsan jött, s annyira csak a pillan-
at csalóka látszatának tűnt, hogy egyelőre képtelen volt
bármit is kezdeni vele, se hinni, se kételkedni nem akart,
nem mert benne, se bízni abban, hogy esetleg tovább foly-
tatódik.

Bizonytalan léptekkel haladt a megálló felé. Most kez-
dett csak igazán kiütközni rajta a fáradtság, hogy elszlott
benne az a felfokozott idegfeszültség, ami eddig erejének
szinte természetellenes összpontosítására sarkallta. Betá-

molygott a váróba, és leroskadt a padra. Egy esőtetős, huzatos bódé volt ez, a pad, amire leült, törött volt és mocskos, a sarkok vizelettől bűzlöttek, de nem zavarta most a mocskoknak, a tisztátalanságnak ez a durva közelléte, egyetlen törekvése volt csak, hogy minél kisebbre zsugorodjék, így próbálta megőrizni testének fogyó melegét, amit a hűvösödő éjszaka egyre lehetetlenebb mohósággal szívott ki belőle. A lélegzetvételért is meg kellett harcolnia. Minden üresen, hidegen csillogott a sötétben, egykedvűen futottak a sínek a gyéren világított úttest mellett, a gyárfalak tövében, a sötét, embermagasságú betűkkel fölmázolt jelszavak alatt. Úgy érezte, sose ér véget ez a várakozás. Talán örökké így lesz. Vacogott. Mintha zsinórpadlásról cresztették volna alá, olyan különös nyikorgással, váratlanul állt eléje a villamos. Álomból riasztott mozdulatokkal ugrott föl a lépcsőre. Betornászta magát a kocsiba, leroskadt a legközelebbi ülésre, a feje lenyaklott, csaknem a kabátja szárnya alá, mint egy madárnak.

Az ágyban feküdt, és a sötétséget bámulta. Kimondhatatlanul fáradtnak érezte magát, és mégsem volt egyáltalán álmos, sőt, éberebb volt, mint eddig bármikor. Elmenjek holnap? Megpróbált, mintha lett volna választása, eljátszani a gondolattal, feszélyezte, mennyire mohón, mondhatni durván kap az első adódó alkalom után, milyen szomjasan és kíméletlenül csap le az első megértő szóra, gyöngéd szemrebbenésre. Másnak akart látszani, nem annak, annak semmiképpen sem, aki volt. Ugyanakkor azt is jól tudta, hogy esetleg már reggel ott fog ólálkodni a fodrászműhely előtt.

Hasra fordult, és kínjában beleharapott a párnába. Erről jutott eszébe, hogy ma még se nem ebédelt, se nem vacsorázott. Nem érzett éhséget, inkább csak az éhségtől való félelem készítette arra, hogy fölkeljen, és ennivaló után nézen. A ruhásszekrényben egy csontkeményre száradt kenyér-

végre s egy avas szalonnadarabra akadt. Tudta, hogy valahol teának is kell lennie, de nem találta, pedig ott állt előtte az asztalon egy újságpapírral letakart befőttes üvegben. Leült, és rágni kezdte a pattogzó kenyérdarabot, s hozzá a megsárgult szalonnaveget. Véletlenül sodorta le a könyökével a befőttesüvegről az újságpapírt, vette észre a teát, möhön csapott le rá. Egy hajtásra kiitta, pedig jobb lett volna, ha beosztja, s kortyonként puhítja meg vele a kenyeret. Megtörülte a száját a pizsamája ujjában, és csaknem mindennel elégedett volt. Kimegyek a fürdőszobába, aztán lefekszem, gondolta, de nehezen szánta rá magát, hogy meztelen lábát beledugja az átnedvesedett cipőbe. Mekkora megkönnyebbülés volt aztán újra ott ülni az ágy szélén, lerúgni a lábáról a hideg cipőt, végignyújtózni a gyűrött lepedőn, magára cibálni az összegubancolódott paplant, s aludni, aludni, aludni.

Az elintézett s az elintézetlen tennivalók mind egyformán újakat fialnak, s minél tevékenyebb az ember, annál inkább. Egy menekvés van csak, a hanyagság. Kutyaszorítóban volt: annyi mindennel kellett volna foglalkoznia, annyi mindent kellett volna intéznie, hogy inkább semmivel se törődött. Már-már úgy látszott, a Marival való találkozás is, amit pedig tegnap még annyira akart, áldozatul esik ennek a nemtörődömségnek. Aztán egyszer csak mégis a vilamoson találta magát, amely egykedvűen dőcögött a külváros felé. A peron koszfátyolos hátsó ablakához préselődve bámulta, hogyan rázódnak mindegyre odébb a talpfák egyetlen álnokszürke szédüléssé keveredve. Már megint elefejtett ebédelni. Első mérgében le akart szállni, aztán mégis inkább beletörődött a sorsába. Megelégedett avval, hogy elképzelje magát, amint az önkiszolgáló sárga, tejfoltos műanyag lapjára könyököl, a beeső napfény az arcába

süt, kalácsot rág, tejet iszik. S máris itt volt a fodrászműhely, ami előtt le kellett szállnia.

Csak véletlenül jár erre, azt a látszatot akarta kelteni, úgy próbált belesni a függönyhasadékra. Nem látott semmit. Mindent sötét árnyék takart. Lenyomni a kilincset, benyitni valahogy nem akaródzott. Hátat fordított inkább, s a trafikosbódé napos oldalának támaszkodva várta, hogy a fejlemények a maguk sorsára bízva kuszálódjanak össze, rendeződjenek el. Nem tudta, mennyi idő telt el, egyszer csak úgy érezte, nincsen értelme a további várakozásnak.

Megérkezett a villamos. Ellökte magát a faltól, és bepréslődött az egyik lépcsőn lógó fűrtbe.

– Szia – szaladt ki a száján, mielőtt még megfontolhatta volna, helyesen teszi-e, vagy sem, ha ráköszön Marira. A lány meglepetten fordult hátra:

– Te meg hogy kerülsz ide?

– Vártalak.

– Hol?

– Hát az üzlet előtt.

– Jaj, ne haragudj, a hátsó kijáraton jöttem be – mondta, és elnevette magát. – Na, nem azért, hogy elkerüljelek, húst kellett vennem, és onnan közelebb van a hentes. Nem gondoltam, hogy már ma itt leszel. – Süket hitte is, nem is a magyarázatot. Mari közelebb fészkelődött. Úgy bújt oda hozzá, mintha mindez még a tegnapi együttlét zavartalan folytatása lett volna. Süketben a maradék gyanakvás is elcsitult erre. Mari hátrafesztette a fejét, és megpróbált egyenesen Süket szemébe nézni. – Komolyan akarok veled beszélni – mondta. – Lehet? – aztán, talán Süket kérdő-csódlakozó pillantását tekintve válasznak, máris belekezdett.

– Ugye, eljössz hozzánk?

– Anyádék nincsenek otthon?

– Dehogynem – nevetett föl türelmetlenül Mari. – Ép-

pen hogy be akarlak mutatni nekik. Már várnak. Sokat meséltem rólad.

– Igen?

– Hát persze. Nem hiszed?

– Dehogynem – mondta beletörődve Süket, miközben a villamos fékezését ellensúlyozva a leszálláshoz készülődött. Ugyanazon az ösvényen léptek be a kiserdőbe, mint tegnap, ugyanúgy sötétedett, és mégis minden annyira más volt. Süketben hirtelen és fájdalmasan sajdult meg a fölismerés. Egy hirtelen mozdulattal átfogta Marit, magához húzta, meg akarta csókolni, de Mari ijedten bújt ki az ölelésből.

– Mit csinálsz, te? – és nevetett, talán még egy csipetnyi gúny is volt ebben a nevetésben. – Itt, mindenki szeme látára! – Süket értetlen arc kifejezése kissé ingerültté tette. – Nem érted, hogy várnak? – aztán meg mintha megbánta volna a nyers, rendreutasító hangot, engesztelően bújt vissza Süket karjába. – Baj? – kérdezte hízelegve.

– Nem – mondta Süket, és végtelenül csalódottnak érezte magát, pedig pontosan úgy történt minden, ahogyan elképzelte, ahogyan várta.

– Hát akkor gyere, menjünk – penderült Süket oldalára Mari. Süket lehajtotta a fejét, a földet nézte, a szürke, száradó fücsomókkal szegélyezett salakutat, a szétrugdalt, zsíros papírcafatokat, újságokat, tejeszacskókat, konzervdobozokat. Mint egy megfélemlített, alázatos kisgyerek, olyan megadással hagyta vezetni magát. Marit egészen elvakította ez az engedékenység. – Gyere – próbálta a karját rángatva gyorsabb haladásra ösztökélni Süketet –, ne andalogjunk, mint valami szerelmesek – maga is megérezte e tréfa rossz ízét, s hogy valamivel feledtetni próbálja, erőltetetten újra fölnevetett. Már a ház előtt álltak, amikor Süket érthetetlenül megmakacsolta magát. Mari megpróbálta tovább rángatni, de mintha egy villanyoszlopot akart volna kimozdí-

tani a helyéből. – Na, mi van, mért álltál meg? – kérdezte a csodálkozástól és a bosszúságtól eltorzult hangon. Süket megvonta a vállát. – Nem tudod? Na ne hülyéskedj!

– Valahogy nincs kedvem.

– Nincs kedved, jó vicc. És rám nem gondolsz? Mit mondok a szüleimnek?

– Ennyire várnak?

– Mondom, hogy megbeszéltem velük.

– Azt hittem, hülyéskedsz.

– Mért hülyéskednék? – Süket engedett. Beléptek a kapun. – Anyám már nagyon kíváncsi rád. Ismer ám még az iskolából. Na, nem csoda, hiszen egy osztályba jártunk.

– Majdnem.

– Hát persze, te a fiúba, én a lányba, de különben ugyanoda.

– És mit szólt, amikor megtudta, hogy mi ketten ...

– Azt mondta, nem keresel.

– Igaza van.

– Mondtam, neki, hogy nem baj, keresek én.

– Eltartasz, mi? – Mari megpróbálta elereszteni a füle mellett Süket utálatos, száraz nevetését, de képtelen volt túltenni magát a megbántottságán. Elengedte Süket kezét, és szembe fordult vele.

– Most mért mondod ezt? – kérdezte, és vallatón nézett Süket szemébe. Már az ajtóban álltak, ahonnan minden szó behallatszott, jobbnak látszott hát befejezni a beszélgetést.

– Feltételezed rólam, hogy így gondolkodom?

– Ne haragudj – mondta Süket.

– De, haragszom – mondta Mari. Mutatóujját Süket homlokára tette, aztán végighúzta az arcán, egészen az álla csúcsáig. – Te bolond – mondta, és nem tudta megállni mosolygás nélkül. Beléptek a konyhába. Odabentről, a szobából kékes fény szűrődött ki. – Tévéznek – állapította meg

Mari csaldódotan. Szégyellte, hogy így fest a beharangozott nagy várakozás. Ideges lett, s ettől kissé erősebben lökte be a szobaajtót, mint ahogyan kellett volna. Az apja, meg se várva a köszönését, azonnal ráfordult:

– Mi az, nem tudod rendesen kinyitni az ajtót?

– Hagyd, apa – próbálta békíteni az öreget az anya. Az asztalnál ült, s félretolva a művirágokkal telerakott vázát, a tv-t bámulta. – Még meg se jött, máris veszekszel vele. – Az öreg a díványon ült. Hátát a falvédőnek vetette, s egyelőre nem szólt többet. – Szerbusztok, hát megjöttetek? – kérdezte az anya mézesmázosan, de közben el nem mozdította volna egy pillanatra se a tekintetét a készülékről. Süket megriadt ettől a túlzott kedvességtől, attól tartott, hogy esetleg viszonznia kellene, akkor már inkább az öreg barátságatlan dörögése, az legalább nem kötelez semmire. Fáj, fáj, fáj, ordította bele egyenesen az arcába egy ferde vállú, szemüveges alak, olyan átéléssel, hogy Süket elszégyellte magát. Csodálkozott, hogy az öregek milyen zavaratlan figyelemmel nézik a képet, szinte csüggenek a látványon, aminek hivalkodó szemérmatlensége őt ennyire zavarba hozta.

– Hát ti nem nézitek... – kérdezte az anya csodálkozva – ... a slágerfesztivált? Titeket nem érdekel? – Látszott rajta, hogy nem hiszi.

– De érdekel – adta meg magát Süket.

– Hát akkor üljetek le! Marikám, hozz még egy széket Sanyinak. Ugye, így hívnak?

– Igen. De nem kell a szék. Jó lesz nekem így is.

– Emlékszem rád az iskolából! Csuda pofa voltál. Kis jótanuló. Milyen büszkén mentél ki azért a vacak könyvért. Hahaha... Hogy tartottad azt a muris nagy fejedet, a vörös hajad meg félre volt fésülve...

– Össze tetszik téveszteni valakivel.

– Dehogy tévesztelek.
– Sose volt vörös a hajam.
– Már hogyan lett volna.
– De hát anyukám – vágott közbe szinte könyörögve
Mari –, ha egyszer tényleg nem volt vörös a haja.

– Hanem milyen volt?
– Barna.
– Ugyan, az már mindegy. Különben is, te mit beszélsz
bele? Nem is emlékezhetsz rá, hiszen akkor meg se láttad
Sanyit, Morgós Bélába voltál beleesve idáig, ni – s mutatta,
hoggy fülig.

– Ne tessék már ilyeneket mondani – próbált tiltakozni
zavartan Mari.

– Mért, talán nem igaz? Mit szégyelled, ez is másnak
csapta akkoriban a szelet.

– Nem csaptam senkinek.

– Nem ám, hát a Kotlós Juli, arra már nem emlékszel?
Vagy nem te kísérgetted folyton a templomba? – Hosszan,
bugyborékolva fölnevetett, csak úgy süttött belőle az elége-
dettség. – Eh, ti fiatalok semmire se emlékeztek. Bezzeg én
még arra is emlékszem, milyen ruhám volt, amikor első-
áldozó voltam.

– Arra ki nem emlékszik? – mondta lenézően Mari.

– Nézd a csitrit, hogy fölvágták a nyelvét – s evvel mint-
ha napirendre is tért volna Mari megjegyzése fölött. – Na,
kíváncsi vagyok, a zsüri hány pontot ad neki – mondta, és
ekkor már minden figyelme újra a képernyőé volt. – Még
szerencse, hogy a közönség szavazata is beleszámít. – Le-
biggyesztette a száját. Nem tudta megállni, hogy valahogy
ki ne fejezze a zsüriről alkotott véleményét. De még evvel
se érte be: – Ökrök – mondta –, emeletes ökör ez mind. –
Süket odahajolt Marihoz, és megsimogatta a haját. Az anya

félreértette a mozdulatot. – Mit súgdolóztok? – csattant föl azonnal.

– Nem mondtam semmit – próbált szabadkozni Süket.

– Még le is tagadod? Nem szép dolog, fiam, ez igazán nem szép dolog. Nem minden, ha valaki jó tanuló, az illemet is ismerni kell. Mert arról ítélik meg az embert, és nem a bizonyítványáról. Különben nehogy azt hidd, hogy csak te voltál jó tanuló, Mari is az volt, csak nem szerették a tanárok, mert nem voltam benne a szülői munkaközösségben. Még el is jött az egyik tanár... Hogy is hívták? Nem jut eszembe. Na, mindegy. A lényeg az, hogy eljött.

– Na, azért nem egészen így volt – jegyezte meg Mari.

– Igazad van. Először behívtak. De én nem mentem. Hát ráérek én folyton az iskolába rohangálni, nem a napot lopom én, dolgozó ember vagyok, vagy mi a frászkarika. Nahát erre kijött. Nem akarják, azt mondja, továbbtaníttatni a kislányukat? Ez meg, mutatott a férjére: Akarja a hóhér, azt mondta – mind a ketten nevetni kezdtek olyan jóízűen, ahogy csak gyerekek tudnak nevetni.

– Még röhögnek is rajta, van pofájuk röhögni – görbült sírásra Mari szája, és hirtelen, mintha menekülne valami elől, kiszaladt a konyhába. Süket utána akart menni.

– Hagyd, majd visszajön magától – mondta az anya. A szeme a képernyőre tapadt, de közben tovább beszélt. – Aztán beadtuk fodrásznak, de hiszen ezt már tudod. Többet keres, mint én meg a férjem együtt. Ha iskolába járattuk, amíg el nem végzi, egy vasat nem keres, csak a pénzt kell ráköltetni, ha meg elvégzi, mi nem tudunk neki rendes állást szerezni, bedugják egy irodába, aztán jól van. Lesheti, hogy elveszi-e a főnök, vagy nem. Ez persze – és Mari felébökött a könyökével –, még mindig szájal, hogy így nincs igazunk, meg úgy nincs igazunk. Esti iskolába jár most is.

Gimnáziumba. Érettségizik. Csak azt tudnám, mi a fenének!

– Nem akar olyan lenni, mint az apja meg az anyja, ez az igazság, a kutya úristenit. Lenéz minket, urizálni akar – szólalt meg újra az apa. Látszott rajta, hogy az elvei ellenére.

– Azt, persze, urizálni – feleselt vissza reszkető hangon a konyhából Mari. – Hogy ti mindig csak ilyen hülyeségeket tudtok mondani!

– Hát akkor mit akarsz, ha még azt se? – horkant föl végképp nekibőszülve az apa.

– Semmi közöttök hozzá.

– Ezért aztán tényleg fölösleges iskolába járni, hogy a végén így beszélj a szüleiddel!

– Hagyjátok abba – avatkozott közbe az anya. – Ezek folyton veszekednek – fordult Sükethez elnéző mosollyal. Süket nem kért ebből a rossz ízű szövetségből, úgy tett inkább, mintha nem vette volna észre az ajánlkozást. – Te mikor végzel?

– Nemsokára.

– Az mit jelent?

– Két év.

– És az neked nem sok?

– Hát ha ahhoz mérjük, amit eddig eltöltöttem vele, akkor nem.

– És ha végeztél? – Süket úgy tett, mintha nem értené el a célzást, az anya azonban nem hagyta annyiban: – Mik a kilátásaid?

– Ezt meg hogy tetszik érteni?

– Mennyi pénzt kapsz?

– Nem tudom, de az biztos, hogy keveset.

– Mari azt hiszi, hogy ha te most elveszed...

– Na de anyu...

– Hadd mondjam végig! Te csak veszekedj az apáddal, és ne figyelj ide. Szóval, ha elveszed, megélték a fizetéséből, aztán meg, ha végeztél, ő fog tanulni, és a te fizetéséből éltek. Hiába mondom neki, hogy ez hülyeség, egyszerűen nem hiszi el. Addig jön a gyerek, és egy kezdő tanár fizetéséből, ugye, tanár leszel – Süket bólintott –, nemhogy hárman, de még ketten se éltek meg, az egyszer biztos. Csak azért mondtam el ezt az egészet, mert rám már nem hallgat. Próbáld te lebeszélni, neked hátha sikerül! – Süket hallotta, hogy Mari föltépi a konyhaajtót, és kirohan a lakásból. A nyitva felejtett ajtón át behallatszott a zokogása. Erre Süket sarkon fordult, és egyetlen szó nélkül kirohant ő is. A ház sarkánál érte utol Marit, aki könnytől nedves arcát a mocskos, durva vakolatnak szorítva vigasztalhatatlanul zokogott. Megfogta a vállát, és elhúzta a faltól, mire a zokogása nem hogy csillapult volna, inkább még elkeseredettebbé vált.

– Mi van veled, miért sírsz?

– Hiszen hallottad. Mért kellett ezt csinálnia velem, azt mondd meg, miért, miért, miért?

– Szeretlek – mondta Süket, és magához szorította Marit, aki menekült volna tőle, s bújt is volna hozzá egyszerre.

– Gyere, és ne törődj az egésszel! – Mari úgy érezte, nincs más választása, mennie kell, és most már, minden kételye ellenére, rá kell bíznia magát Süketre egészen.

Ne
ges v
s mo
kös ö
Mari
ágyon
udva
–
minth
szégy
– áll
–
száló
Inget
– Vá
ment
–
Mari.
–
–
mond
Kapk
fordu
olyan
utol,
–

Kapás

Nemrég maga se gondolta volna, hogy ennyire bensőséges viszonyba kerül a radiátor hangjával, szinte megszereti, s most mégis szinte kedvtelve hallgatta az ormótlan, rücskös öntöttvas alkotmány szúnyogzűmmögését. Ébren volt, Marit figyelte, aki ott feküdt mellette a szűk, matracos vaságyon. Késő volt. Az ablakon féhéren ütött át a világítóudvar fénye.

– Jaj! – szisszent föl Mari, s úgy ugrott ki az ágyból, mintha nagyon régen ébren lett volna. – Hány óra van? – szégyenlősen kapta magára a ruháját. – Mosakodnom kéne – állt meg aztán zavartan.

– Megmutatom a fürdőszobát – mondta Süket, és kikászálódott az ágyból, kelletlenül, mintha csak ezért kelne föl. Inget, nadrágot vett, de papucs nem volt, mezítláb ment ki. – Várj, mindjárt jövök – dugta vissza a fejét, s tényleg, alig ment ki, máris itt volt. – Jöhetsz – szólt be.

– Mi a fenének suttoysz? – kérdezte riadt gyanakvással Mari.

– Nem akarom, hogy az öreg meghallja.

– Hát itthon vannak? – ijedt meg Mari. – Ezt nem mondtad – és csak úgy sütött a hangjából a szemrehányás. Kapkodva mosakodott. – Fordulj el! – mondta. Süket elfordult. Mari, amikor elkészült, mintha szökni akart volna, olyan csöndben osont ki. Süket már az előszobában érte utol, ahogy a kijáratí ajtóval bajlódott.

– Engem meg se vársz?

– Majd kint – mondta Mari, miközben az ajtó éppen fölhasadt résén, mint egy csík, siklott ki a függőfolyosóra. Szemmel láthatóan fölengedett, a szája elnyílt, zöld, hunyori szeme kitágult. – Jaj, a táskám – hasított bele ebbe a már-már boldog pillanatba a kínos fölismerés. Kapkodva, szelesen futott vissza a szobába. Süket némi elégtételt érzett, hogy mégse sikerült Marinak olyan könnyen megszöknie, mint szeretett volna. – Sanyi, Sanyi, mi van? – suttogott izgatottan a becsukott ajtó mögött. Megijedt valamitől. Sükettől várta a segítséget, de Süket most mással volt elfoglalva, Dömének ajtaját figyelte. Megérezte, hogy az öreg leskelődik, és rajta akarta kapni. De Döme megelőzte. Kilozte az ajtót.

– Jó reggelt – fordult Sükehez, mintha véletlenül tenné. Süket nem tudta mire vélni ezt a viselkedést. Talán tudja, hogy Mari még bent van?

– Jó reggelt – köszönt vissza foghegyről Dömének, aki örömmel ismerte föl ebben az eltorzult köszönésben a csapdába szorult féreg tehetetlen, szájalmas fújtatását.

– Nézelődünk, nézelődünk?

– Na, hát arról azért beszélgethetnénk, ki ki után nézelődik – bosszankodott Süket. Döme mintha nem is hallotta volna.

– Hova, hova ilyen korán?

– Korán? – ütközött meg Süket. – Máris el vagyok késve.

– Na, csak tréfáltam. Előadás?

– Igen – Süket nem habozott a hazugsággal.

– Akkor nem tartom föl. A viszontlátásra – köszönt el, de nem mozdult. Tud valamit, törődött bele Süket.

– A cipőm – mondta, és kényszeredetten mutatta meztelen lábfejét Dömének. – Még cipőt kell vennem – és viszsza ment a szobájába, s dühödten csapta rá az ajtót a kajánul

vigyorgó öreg orrára. Az ajtó mögött Mari aggódó, sírásba gabalyodott suttogása fogadta.

– Mi lesz most, Sanyikám, mi lesz, mi lesz?

– Semmi.

– Hogyhogy?

– Ahogy mondom. Na, gyere, menjünk! – Kézen fogta Marit, és vitte kifelé, mit sem törődve a még mindig őrt áló Dömével. Közben beleugrott a cipőjébe, csak úgy fűzetlenül, mint egy papucsba.

– Jónapot, kisasszonykám, csókolom a kezét – rikkantott fel Döme, diadaltól mámoros hangját a kelleténél is jobban kieresztve. – Hát maga meg hogy kerül ide?

– Ééén? Háhát úgy, hogy... – nyökögött Mari zavartan, miközben segélykérő pillantásaival Süketet ostromolta.

– Meglátogatott – vágta el a kényelmetlen beszélgetés fonalát Süket.

– Csak nem rokonok? – intézte az újabb kérdést is makacsul Marihoz Döme, mintha tudomást se vett volna Süket beavatkozási szándékáról.

– De igen – válaszolta Mari helyett ismét csak Süket –, rokonok vagyunk. – Kicsit gondolkodott. – Az unokahúgom – mondta végül. Mari arcáról lerítt, bármennyire is várta a segítséget, nem ilyennek képzelte, nem gondolta, hogy egyszerű hazugság képiben jön el. Ha lett volna ereje, bátorsága hozzá, legszívesebben ellöki magától, de nem volt. Időközben Éva is megjelent az ajtóban. Egyetlen pillanattal fölmérte, baj van.

– Kész a kávé – mondta Dömének, evvel próbálva valahogy enyhíteni a helyzetet, aztán Sükethez és Marihoz fordult. – Maguk nem kérnek?

– Köszönjük, nem – háritotta el Süket az ármányos meghívást. Belekarolt Mariba. – Gyere! – mondta. – Nálad van minden? – Mari bólintott. A hálától elszorult a tor-

ka. – Viszontlátásra – köszönt vissza Süket. Éva ott állt az ajtóban, és barátságosan integetett Mari felé, aki ekkor már a lépcsőház csapóajtájának biztos fedezéke mögött lapult. Kénytelen Sükethez fordult hát.

– Aztán hozza el a kis unokahúgát máskor is, és ne dugdossa előlünk! – Majd helyeslést várva a háta mögött nyomakvó Dömére nézett. – Elhozhatja, nem?

– Elhozni elhozhatja, csak el ne vegye!

– Ne hallgasson rá, folyton tréfál... Megiszunk egy kávét, elbeszélgetünk egy kicsit... Elvégre nem vagyunk idegenek. – Süket szeretett volna indulni, csak illendőségből toporgott az ajtó előtt.

– Sok ilyen unokahúga van? – Döme rosszmájú megjegyzése váratlanul érte. Elöntötte a méreg. Foghegyről vágta oda:

– Van egypár! – Mari ekkor már a lépcsőn rohant lefelé, Süket utánavetette magát, hármásával, négyesével vette a fokokat. Befűzetlen cipője esetlenül klaffogott. – Várjál, hova rohansz? – lihegte Mari hátába, amikor végre sikerült utolérnie. – Még a cipőmet se kötöttem be. – Azt hitte, ennyi elég hozzá, hogy Mari megvárja. Nyugodtan lehajolt hát, és bekötötte a cipőjét, de amire fölegyenesedett, Mari már megint messze járt. – Nem tudsz lassabban menni? – kérdezte, amikor sikerült újra utolérnie.

– Sietek.

– Azért megvárhattál volna...

– Utálok elkésni.

– Ki nem?

– Hát akkor megértheted – mondta Mari. Süket, hogy valahogy megengesztelje, átfogta Mari vállát, de Mari úgy rázta le magáról a kezét, mint kutya a vizet. – Hagyjál! – mondta.

– Most mi bajod van?

– Semmi – zárkózott be Mari még jobban sértődöttsége pózába.

– Te tudod – fogadta el kénytelen-kelletlen a hadiállapotot Süket. Szótlanul mentek egymás mellett, tisztes távolságban, mint két idegen. Kértek az utcára, a szürke falak közé sisteregve szakadt alá a hideg, de napfényes ég. Süket előreengedte Marit. Hát csak menj, ha annyira sietsz, gondolta bosszuállón. És Mari ment, a nyakát behúзва, mint egy gyerek, aki a verést várja. Süket jogtalanul érezte Mari viselkedését. Durván megmarkolta a lány karját, és maga felé fordította. Mari engedelmes volt, a hallgatását azonban nem adta föl. Megpróbálta legalább az arcát félrefordítani, s amikor ez nem sikerült, a kezével takarta el. – Te sírsz? – hökkent meg Süket. Erre nem számított.

– Nem sírok – tagadott Mari. Ettől azonban még jobban elveszítette az önuralmát. Szabadon ömlött a szeméből a könny, eltorzultak a vonásai, s már arról a hiábavaló igyekvéséről is le kellett mondania, hogy az arcát eltakarja.

– Miért? – képedt el Süket. – De hát miért?

– Tudhatnád – fakadt ki Mari.

– De nem tudom! Mért nem akarod megmondani?

– Ha magadtól nem jössz rá, fölösleges mondanom... akármit.

– De hát hogyan jöhetnék rá?

– Gondolkozz! Gondolj vissza...

– Mire?

– Hát amit mondtál.

– Mikor?

– Az előbb. Ott fönn.

– Neked?

– Nem. Az öregnek. Az nem igaz, hogy nem emlékszel – ráta meg újult erővel a zokogás Marit. – Csak kínozni akarsz. De hát miért, miért, miért?

– Hogy az unokahúgom vagy?
– Nem, nem, amit utoljára mondtál, amikor eljöttünk.
– Amikor eljöttünk? – Süketnek most hirtelen világosság gyúlt az agyában, de időt akart nyerni. – Nem emlékszem – mondta.

– Hogy neked sok ilyen... unokahúgod van... mint én – fuldokolt Mari. – Van egypár, ezt mondtad. Van egypár, pontosan ezt.

– Csak hülyéskedtem.

– Ugyan, ezt most azért mondod, hogy megvigasztalj – nem hitt Süketnek, de már az is, hogy tagad, megnyugtatta.

– Dehogyan... – Süket megérezte, hogy vége Mari ellenállásának, átölelte hát. Mari most nem ellenkezett. A forró meghatottságba, amit a visszatalálás váltott ki belőle, valahogyan mégis belekeveredett a kiábrándultság mérgé.

– Itt a busz – súgta, de nem engedte el Süketet, továbbra is a nyakába kapaszkodott. Süket fölszállt vele. Fogták egymás kezét. Amikor leszálltak, még akkor is ugyanígy kéz a kézben. Megálltak a járdaszigeten búcsúzkodni. – Hát akkor szevasz – mondta Mari. – Találkozunk valahol, vagy inkább értem jössz?

– Nem tudom.

– Várlak – suttogetta bele a piszkos utcazajba Mari, és most már tényleg hátat fordított Süketnek, és elindult az aluljáró lépcsőjén lefelé.

Valami képtelen gondolat motoszkált benne, valami megszületni kész, de még alakatlan sejtés. Erre figyelt, erre próbált figyelni, azonban észre kellett vennie, hogy a figyelem nem segít, nem biztosít megfelelő körülményeket ahhoz, hogy a gondolat alakot öltjön. Ki tudja, miért ült már a helyén, a könyve fölött, az asztali lámpa fénykörében, és az asztalt nézte, a meglazult szálkákat kapargálta. Semmi ér-

telme, ez motoszkált benne, semmi, ha nyáron elmegyek dolgozni, abból talán ki tudom fizetni az adósságaimat, de jövőre már úgyis képtelen lennék folytatni, ha Mari nem volna, akkor még talán, de így, így minek... hogyan... Lehetetlen. De ha mégis, ha mindezek ellenére valahogy sikerülne, igaza van az öreglánynak, utána jönne csak a neheze, érvényesülni, semmi lehetőségem, semmi kapcsolatom, megszerezni őket, ápolni, nincs erőm, aki pedig nem szerez hivatalt, hiába erőlködik, nem fejtheti ki a képességeit, így aztán méltán nyomják el, ez az a bűvös kör, amit csak egy fölülről lenyújtott segítő kéz törhet meg, utánam pedig mért nyúlna ilyen, kinek volna fontos, hogy én ki és mi vagyok, mit csinálok, hogyan élek, senkinek, senkinek, senkinek, földadni valamit, ahhoz is kell lelkiem, hát igen, ehhez is.

Álmos volt, valami szerencsés véletlen folytán azonban mégsem merült el az álomban egészen. Ügyetlenül kotorászott a lerúgott cipője után, nem tudta, hány óra van, de érezte, hogy mennie kell. Befűzte, megkötötte a cipőjét, még át is törölte egy koszos ronggyal, fölvette a kabátját, begombolkozott, megfésülködött, mindenre volt gondja, talán még több is a kelleténél, csak éppen az evésről feledkezett meg, ami pedig most az összes többinél fontosabb lett volna, de hát így van ez, a bőség csak arra jó, hogy elveszítsük benne a legfontosabbat.

A vártnál langyosabb este bebújt a kabátja szárnya alá, és vele tartott. Az ég valószínűtlenül messze volt, a csillagok is alig látszottak, s ettől egyszerre szabadnak érezte magát. Kettesével ugrotta a lépcsőket, fűtyülve futott lefelé a lejtőn a hunyorogva gyullongó lámpák alatt. Aztán egyszer csak ez a könnyűség, mintha hirtelen kiteljesedett volna, már nemcsak a gondolatai, az érzései lebegtek benne, az egész testét magával ragadta, eltépte a lábát a földtől, a

karja kitárult, úgy úszott ebben a megmagyarázhatatlanul kopár és mégis bő elemben, mintha sohase akarna többet földet érni.

Akkor se érzett fájdalmat, amikor végül mégiscsak leesett. Arccal zuhant előre az úttestre. Nem volt kedve fölállni, a legszívesebben most már mindig így maradt volna. A szeme sarkából nézett körül. Ijedten látta, hogy a járókelők mind feléje sietnek. Fölpattant, mintha mi sem történt volna, s könnyedséget, jókedvet tettetve iramodott tovább. Hoppon maradtatok, hullarablók, nézett vissza némi elégedettséggel.

A barátja, Nagy, az étkezőpultra könyökölve várta. A porkölt nyoma még ott volt a szája szögletében.

– Már azt hittem, nem jössz – nyerített föl –, megijedtél – tette hozzá becsmélően, miközben szörcsögve szívtá ki lyukas fogából a vacsora maradékát. – Eszel valamit?

– Nincs pénzem.

– Meghívnálak, de nekem sincs – ütött a zsebére csaknem boldogan Nagy. – Ha előbb jössz, felezhettünk volna.

– Könnyű ígérni olyasmit, ami már úgyis teljesíthetetlen. Süketet bántotta ez az elégedettség, bízni szeretett volna Nagyban fenntartás nélkül, de nem tehetette. – Pedig jó lett volna, ha kajálsz valamit, mert majd nem bírod.

– Hagyjuk! – legyintett ingerülten Süket.

– Jól van, te tudod – mondta Nagy, s lecsusszant a magas ülőkére. – Akkor mehetünk? – Süket nem várt biztatásra, ment magától is. Nagy az ajtóban érte utol. Együtt léptek ki a sötétbe. A város nyirka, mert közben valami megnevezhetetlen mélységből, mintha szitálni kezdett volna, beleragadt a hajukba. Süket fölismerte, ez az a pont, ahol, ha teljesen egyedül van, visszahőkölt volna. Szégyellte, hogy már ennyire az elején megingott. Szerencsére Nagy ebből semmit se vett észre, s így nem kellett szégyenkeznie előtte.

Ismerni a jót könnyebb, mint követni. Lehetnél akár vén haza bölcse, elfelednek. No persze, nem akárhogyan. Fröcskölt belőle a néma gyűlölet. Elásott nyelven hűlő csatabárd. Ha mindenki másként, ha senki más már, olvadás, közöny, én akkor is... Mintha vér lepedéke tapadt volna az ínyére. Észben tartani mindent, az sem gyerekség, hát még elfeledni!

Az áporodtt, mosdatlanságszagú előtérben a fénycsóvilágítás olyan gyöngé volt, mintha gyertya égett volna. Nagy beállt az ajtóhoz legközelebb eső sorba. Süket a sarokba húzódott. Egy vén, esőkabátos, hetes borostás alak nyomban ki is nézte magának, melléje szegődött, és nem túl feltűnően, de figyelte. Süket észrevette, hogy az öreg a rendesnél többet pislog feléje, de nem tudta mire vélni az érdeklődését. Közben Nagy kivergődött a sorból.

– Monorra megyünk – mondta, s már lépett volna is ki az esőbe, de Süket visszatartotta. – Mi van?

– Te, van itt egy alak...

– Na és... – rántotta meg a vállát Nagy, s vizslatva nézett körül.

– Az előbb még itt volt – mentegetőzött Süket. – Folyton engem figyelt.

– Baleknak nézett – nevetett föl bántóan Nagy. – Gondolta, a felébe ott hagyod a melót, ő meg újra kikéri magának, így aztán fél munkával egész pénzt keres. Jó szem és szerencse kell hozzá. Alighanem akkor tűnt el, amikor meghallotta, hogy Monorra megyünk. Úgy látszik, utazni nem szeret. – Mintha cseppek nélkül esett volna, a jeges permet főlészívódott a ruhájukba, kiült a bőrükre, hajukra, szemöldökükre, átjárta még a csontjukat is. – Fázol? – Süket bólintott. – Jobb is, ha most, mert aztán később nem lesz rá időd – próbált valami alkalmi tréfát összeütni Nagy, de nem volt sikere, így aztán nem erőlködött tovább. – Na,

ez az – mondta – a monori – és fölkapaszkodott az egyik személyvonat lépcsőjére. Süket utána. A kocsiiban fűtöttek. A meleg hihetetlen erővel sodorta bele Süketet az álmos-ságba. Nagy alig fért a bőrébe, folyton fészkelődött, föl-fölugrált, Süketet azonban ez sem zavarta. Arra ébredt, hogy Nagy rázza a vállát. – Mi lesz, hé, ez nem hálókocsi!

Leszálltak. A forgalmista ekkor már, hóna alatt az indító-tárcsával, az állomás épülete felé baktatott. Nekilódultak hát ők is, és hamarosan utolérték. Egyáltalán nem látszott meglepettnek.

– Á, maguk azok! – mondta, és az irodába vezette őket. Az olajos padló átható vonatszagot árasztott. Nagy letette az asztalra a papírokat. – Adom a szerszámokat – mondta a forgalmista, és kiment. Süket és Nagy követték. Egy kamrához értek. A forgalmista kinyitotta az ajtót, aztán eltűnt a görnyesztő sötétben. Odabentről szerszámok csörömpölése hallatszott, s egy cifra káromkodás kíséretében két lapát röpült ki a közúzalékkal fölhintett útra. – Elég lesz? – kérdezte a sötétből a forgalmista. Nem kapott választ. Előmászott hát, és kulcsra zárta maga mögött a kamraajtót. Nagy és Süket fogták a lapátokat, s elindultak a forgalmista után, aki menet közben levette a sapkáját, és most a pókhálót törölgette róla. Mire a sapka újra a fejére került, meg is érkeztek a céljukhoz. – Ez lesz az – mondta a forgalmista, s a két sín pár között tornyosodó szénhalomra mutatott. Süket és Nagy egymásra néztek. – Oda kell fölraakni – s hüvelykujjával a mellettük álló vagon platója felé bökött. – Értették? – Választ nem kapott, de talán nem is várt. – Na, hát akkor én megyek – mondta –, a többi a maguk dolga. – Süket és Nagy csalódottan néztek egymásra. Mikor már biztonságban voltak, Nagy vastagon kiköpött:

– Jól kibaszta velünk.

– Most mit csináljunk? – támaszkodott tanácstalanul a lapátjára Süket.

– Berakjuk.

– Miért?

– Pénzért, te marha – mondta Nagy, s mélyen belevágta a szénbe a lapátot, jelezve, hogy részéről a téma be van fejezve.

Csak a lapátok harsanása hallatszott, s a szén huppogása odafönről. Nem sok idő telhetett el, Süket mégis végtelennek érezte, s izmaiban kibírhatatlannak a fáradságot. Szeretett volna megállni, de attól félt, nem tudná újra kezdeni. Nagy felhős tekintetében is együtt fénylett a düh és a kimerültség. Süket elszégyellte magát. – Na, mi van – lökte oda Nagy Süket elé kihívóan –, nem bírod?

Az éjszaka tágassága megállt fölöttük, s mint egy óriási távcső, meredt a végtelenbe, már a csillagok is elő-előtűneztek a ködös esőlepel alól, de ők nem néztek bele ebbe a távcsőbe, lefelé néztek, a földre, ahol a szén, mintha bűdös ördögmélységek fekete lelke lett volna, hiába csikorgatták benne a lapátjukat, egyre moccsatlanabbnak látszott. Éberen, kegyetlenül lesték egymás mozdulatait. Egyikük sem akarta előbb feladni, mindketten a másikra vártak. Süket vesztítette el hamarabb a szeme elől Nagyt. A lapátnyelbe kapaszkodott, s így nem esett el. – Rosszul vagy? – A kimerültségtől tétova arcon látszott a káröröm. Süket úgy érezte, előre, egyre csak előre röpül, mintha olyan hintán ülne, amelyik sohase lendül vissza.

– Nem – csattant föl. A lekapcsolt öntudat sötétje alatt, maga is meglepődött, mennyire nem volt szüksége rá, jutott el az utolsó lapátig. Virradt, s ez váratlan volt. Mindehütt az égen, a kezük fején, a lapátnyeleken, a szénporban, a kavicsok között elfojtott hegesztőfényként vibrált a vilá-

gosság. Süket egy pillanatra, mintha létezni is elfelejtett volna. Rekedt, gúnyos nevetés zavarta meg.

– Ezt nem hagyjuk itt, hehehehe, hahahaha... – Nagy volt az, egy lapát szemet sikerült összekotornia, s afölött állt. Süket alája döfte a lapátját, és föllendítette a szemet a többi felé, de úgy látszik, kevés volt a lendület, mert a lapát tartalma visszahullott a nyakukba. Nagy arca elsötétült. – Menjünk – mondta –, most már mehetünk. – A lapátokat visszaadták, átvették a lepecsételt munkalapot, mire a csapnál, a kerítés tövében megmosakodtak, leporolták a ruhájukat, addigra megjött a vonat.

Alig ismertek rá a munkakiadóra. Most nem volt tolongás, alig néhányan lézengtek csak az ablakok előtt. Nagy komoran jött vissza. Lelökte a sarokban levő pultra a pénzt Süket elé.

– Becsaptak, a kurva anyjukat!

– Kik?

– Ha én azt tudnám, most nem itt volnék.

– Hanem? – kérdezte Süket, miközben eltette a saját részét. Nem számolta meg.

– Közöttük. Miért, te nem?

– Ezen még sose gondolkoztam, de amúgy se sok értelme van, nincs módom választani. – Már az utcán mentek az önkiszolgáló felé.

– És ha volna?

– Nem értem, mért olyan fontos ez?

– Majd megérted – veregette meg leereszkedően Nagy Süket vállát. Az önkiszolgáló bejáratánál megálltak. Süket az ajtó fogantyújára tette a kezét.

– Na, most jól bepofázok – mondta. – Te nem jössz? – kérdezte Nagyot.

– Nem – mondta Nagy, és az órájára nézett. – Bemelegyek a menzára, még elérem a reggelit. Gyere inkább te is!

– Nincs jegyem.
 – Hagyd, majd szerzünk valamit.
 – Á, most nincs hozzá kedvem.
 – Te tudod – mondta Nagy, s a hangja elvékonyodott, mintha megsértődött volna. Hátba vágta Süketet, és elfutott a megálló felé.

Süket kinyitotta az ajtót, végigment az asztalok között, beállt a sorba, tálcát vett, evőeszközöket, kenyeret, aztán sokáig, kedvtelve válogatott a kitett ételek között. Végül egy sonkás rántottában, egy fél liter kakaóban és három buktában állapodott meg. Mohón mélyesztette bele a fogát a kerges öreg kalácsba, kakaót kellett rá innia, hogy megpuhítsa a csomós falatokat. Evett, semmi mással nem törődött, az se érdekelte, hogy erre a lakomára elment a keresetének a fele. Kéz, láb, arc, világtalan, egyszerű kívánságába merülni el, most ezt akarta, nem állni ellent nekik, nem zavarni meg, nem dobni martalékul őket semmilyen megfontolásnak.

A peronon állt, a dunai szél szinte belezuhant az arcába. Láta a kerekeket, ahogy rozsdásan, fényesen fölvibrálnak, elfutnak alatta. Közel voltak, s ugyanakkor olyan kivédhetetlenül messze, hogy vissza kellett hőkölnie tőlük.

A rekedt hang a harminchatoshoz ért. Ez én vagyok, gondolta. Fölállt, lement a lépcsőn. Félrelökte a függőnyt, és a forróságban sárgán hólyagzó kabinok közé lépett. Kezében a köténnyel és a papuccsal, utcai ruhában izzadva állt a néptelen kabinfolyosón és a sorsára várt. A meleg füstölögve szállt föl a kövezetről.

– Rám vár? – kérdezte a kabinos meghökkenve.
 – Igen – nyögte ki Süket
 – Akkor mért nem szól, uram?
 – Elnézést – szabadkozott Süket, s evvel sikerült kivívnia a másik megvetését.

– Ötvenhatos – mondta a kabinos, miközben ajtót nyitott, s máris rohant tovább.

Nem szerette a gőzfürdő szagát, álmatlanság szaga volt ez, szaga-íze a megkeseredett fáradtságnak, ugyanakkor a semmittevés híg verejtékbüze is, büze a belső forttyogásnak, bőfögés, fíngás pácolódott egybe, fertőtlenedett a gőz forróságában. A meleg áthat, és nem sebez meg, ez az egyetlen talán, ami valami mást sugall, mint amit átélsz. Zuhany kopog a fehér fürdőszobafényben, s aztán a medence állott napize áll eléd. Záptojás szag. Szinte dörömböl a szomjúságod, a párolgó csap fölé hajolsz, hogy letépd torkodról a fájdalom undok lepedékét, a fogad közt kibuggyanni készülő kortyokat az élvezettől s az undortól egyszerre megszedülve és elcsitulva mégiscsak visszasajtolsz. A halántékon s a haj között kövér cseppekben ül meg a szénporos izadtság, és meleg és sötét, mint a vér.

Török fényűzés kaleidoszkópja játszik bele száz évek távolából, csalni és hazudni, ami sose volt rest. S a megvertségből megvertségbe támolygó város tekintete zavartanvergődik át a tarka üvegablakokon, s hullik le, olt ki minden tekintetet, ne nézz vele farkasszemet. Bújj meg, ez az egyetlen parancs, ha élni akarsz... Van vagy nincs értelme, kutatni merő hiúság, inkább kövesd, mint annyi megvert, kiosztott; megaláztatást, korbácsot, börtönt, kalodát nyögő ösöd. Fejjel a falnak mért rohannál? Vagy azt hiszed, különb vagy, ha vakmerőn fordulsz föl? Tűrjem inkább, hogy akik a hatalmat bitorolják, a hatalommal nap mint nap visszaélnek, arcul köpjenek? Igen. Tűrj, ha egyszer tűrni kell! Nem, ez sem kevesebb, mint csaló eszmék után loholni, vagy esetleg kihasználni őket.

Akik alul vagyunk, nem remélhetünk mást, hatalmi játszadozások asztalán a kocka tétje mindig is mi voltunk, mi leszünk, mi vagyunk, figyeld, mikor mi merre fordul, úgy

lapulj, sunyíts, kerüld, ha elkerülheted a sorsodat! Mennyi idomítás kellett hozzá, te úristen, mennyi jutalom, büntetés, hogy ezt megértsd. Nincs más út: elérékenyült, könnyes talpnyalással hálálni meg az életet, testvért föladva koldulni kegyét, próbálni szaporán enni, inni, hízni, tetüként színi el egymás elől, amit lehet... Érdemes, mondd, hát érdemes?

Beszédfoszlányok, álomzsongás gomolygása a kupola alatt, az értelmüktől megszabadult szavak szinte szárnyalnak könnyedén, szabadon. Süketnek ki kellett másznia a zuhany alá, sokaig kellett folytatnia a fejére a hideg vizet, hogy minden újra megkeményedjék, s visszanyerje körvonalai hazugságát a világ.

Nem akart bemenni a pihenőbe, mert félt, hogy elalszik. Aztán mégis engedett a kísértésnek. Nem alszom el, gondolta, amikor ledőlt, csak pihenek egy kicsit. Az álom persze alattomosan a legkészségtlenebb pillanatban támadta meg, éppen fogadkozás közben. Nem volt átmenet. Így kéne a végére járni mindennek, az volna szép, bár talán még szerencse is, hogy nem lehet, az ember mohó, ilyen hatalom nem való neki: akadályokon egyetlen vállrándítással jutni át, úgyis csak rosszra használná fel. Aki vergődésre született, annak úgy kell meghalnia. A túlságba vitt hatalom, gőg csak arra jó, hogy idő előtt elveszejtse előbb a környezetét, míg végül önmagát. Úgy hívják, világtörténelem. Aki túléli, csak az győzi le, a makacsul őrzött szaporaság.

Ahogy a meleg víz a tarkótól hirtelen a sarokig szalad, sisteregve sügdös a bőrnek, becéz, vigyáz, kérdez... Ez vagy. A száj maradéktalanul ölti ki fullánkját, amely lehet egy szó, egy lehelet, bármi, ha elér, egyformán csíp vele. Egy fölviharzott, egy megcsömörlött vágy nyomába hajszol. Megragad, ráz kétségbeesve, mint a hideglelés. Hiszen te reszketsz! A kihült szobában senki sincs. Vagy mégis? Kö-

zelebb húzódsz hozzá, és közben azt súgod: Mari, Mari! S amikor már-már boldogan nyitnád rá a szemedet, egy szuszogó, szőrös, kövér férget kell látnod magad mellett, és érezned, ahogyan a combja a combodhoz nyomódik. Még mindig nem volt egészen a tudatában annak, hogy mi történik, de már tudta, mit kell tennie: menekült.

A lepedőjét a dereka köré kapta, csoszogó papucsban, apró léptekkel ugrándozott kifelé az ajtón. Az új jövevény kedvtelve nézett utána, majd végigdőlt az ágyon. Nem állhatta meg egy egészséges, bamba nevetés nélkül, amelyik nevetés elkísérte Süketet a kabinokhoz vezető folyosón végig, bárhog is szerette volna lerázni magáról, bárhog is szerette volna elhallgattatni, nem sikerült.

A vetetlen ágyba fúrní a fejét, és aludni, aludni, aludni, ezt akarta, de mindez, habár csak néhány villamosmegállónyira, mégis annyira messze volt most, s olyan elérhetetlennek látszott, hogy meg kellett győznie magát, valami mást akarjon. Menni akart, mégis maradt, ha maradni, ment: görnyedve várta az idő múlását, s lám csak, ez az egy, ez nem csalta meg. Jött bámulatlan szófukarság mentén, bár nem ugyanaz volt, ami a történelem évszámainak képében kísért, de mégis ő, araszolva, gyalog, elcsigázott katonaléptekkel, vizes bakancsban kúszott fel a nappal meredekén, az emlékezet homokos alján hagyott nyomot, mint vizes folyóparti fövényen, eltörölhető, szélre, hullámok kényire bízott nyomot. Kétségbeejtő igyekezet, de ez még nem volna baj, erre még volna mentség, na de a többire . . .

Látta hullámszani, érezte kísértetni, dobogni jonha mélyin, kopár kopogását vélte hallani, ahogy mint heveny lázat, utolsó erejét morzsolja el. Ennyi kényrt egy lapra vetni, ennyi rontást, képet és képzetet, nem volt vele tisztában, mit jelent: kalapok alá rejtőzött a megzápult világosság, lázak tojásalbuma, kétszer kettő nélküli irgalom, te hányaveti,

vén katáng, aki még evvel se döböntesz meg senkit, a her-
vadással, pusztai szelek lovasaként nyargalva, álmodva, ki-
tépvé, kócos sötét este sörényébe bukva, gyulladt tekinte-
ted tövise a földben, hogy lásd a virradást, a reggelt, hogy
tudj még egyszer, utoljára érezni, fájni, élni, halni. Amikor
a W. C. is aranyból lesz, hahaha, mondják, mert az arany
nem ér már semmit. Hülyeség, akármilyen elvétett villám-
csapás, kódorgó ráncia időt boncol, akár a képzelet, majd
öregkorodban, amikor már későn lesz, jól tudom. Egyszerre
mindent, a hasznosat se elvetni, bárhogyan vonz a haszonta-
lan, tűrni mért nem lehet? Mert nem lehet. Gondold meg,
ha te volnál a helyükben, bizonyosabbat mondani tudnál-e,
tudnál-e mást, mint hazudni?

Ijedten nézett föl, mintha rajtakapták, meglesték volna.
Az alvásnak ezek a lopott, nyomasztó percei bármennyi
zűr zavart áramoltattak át rajta, mintha megtisztították vol-
na a fejét. Bement az egyetemre. A folyosón Naggyal talál-
kozott. Meglepetten bámult rá.

- Hát te meg mit csinálsz itt?
- Vizsgáztam.
- Miből?
- Finnugor nyelvészetből.
- Nem is tudtam, hogy érdekel.
- Micsoda?
- Hát a nyelvészet.
- Érdekli az istennyilát – rikkantott föl Nagy.
- Hát akkor?
- A jelesemhez kellett.
- És megvan?
- Naná...
- Gratulálok. Nincs is több vizsgád?
- Nincs. És neked?
- Nekem sincs.

– Tegnap még volt. Végeztél vele?
 – Dehogy.
 – Hát akkor?
 – Nem jöttem be.
 – Nem?
 – Abbahagyom.
 – Mit?
 – Ezt az egészet.
 – Hülye vagy.
 – Komolyan mondom.
 – Azért csak aludj rá egyet. Én a helyedben, hiszen még nem is voltál otthon, hazamennék, és lefeküdnék. Holnap, tiszta fejjel egészen másképp látsz majd mindent, ebben biztos vagyok. Na, de most már megyek. Sietnem kell. – Süket az ablakfélfának támaszkodott, és Nagyot nézte, ahogy hajlottan, feje a vállá közé csúszott, végigsietett legzetesen oldalazó járásával a folyosón, aztán eltűnt a fordulóban.

Indulni készült maga is, a nap állította meg. A háta mögötti ablakból vicsorgott rá gondtalanul. Milyen messze volt most ez is. Talán még annál is messzebb, mint a valóságban. Csiling, csiling, hallotta, galang, galang, egy buja sügdosás vészcsengőjét a füle mellett, a hajnali gyors légvonata támad így, ilyen érzéketlen arculcsapással, s mindent feledtető szenvedéllyel ugyanakkor. Mert attól is őrizni kell, attól igazán, aki a leggazdagabb, még ezt is, a testünk melegét, ezt a menthetetlenül fogyó lángot, mielőtt meglopni nyúlna érte. Tudta, nem beszélhet. Csendben köll megtennie mindent. Mert nem várják tőle, titokban. Jobb ez így. Behunyta a szemét, és odatartotta az álnok nap alá, csak úgy próbaképpen, hogy mi lesz. A fejét lehajtotta, a kövezet piszkos kockáit ügyelte, így ment meg-megállva, imbolyogva, mint aki nem is titkolja céltalanságát, az ólálkodó folyo-

són. Az ajtóra, ami előtt megállt, egy koszos keménypapír volt kitűzve. KISZ-bizottság, ez állt rajta. Az első négy betű gondosan volt rajzolva, a többi azonban mintha csak úgy futólag kanyarította volna oda valaki, ráadásul egy másik kéz. Ismerős hangot vélt hallani odabentről. Nem értette pontosan, ezért aztán egyre közelebb osont, már avval se törődött, hogy a hallgatónak legalább a látszatát elkerülje.

– Hát én csak azt tudom mondani, hogy nem alkalmasak, egészen egyszerűen nem ide valók – megismerte, ez Kapás. A másik beszéde azonban nem hallatszott ki. Ő, úgy látszik, jobban ismerte a helyi viszonyokat, s vigyázott. Süketet váratlanul érte, hogy szembe került a kíméletlen igazsággal, ami pedig már benne is megfogalmazódott, ha nem is ilyen alattomosan: nem való ide. Mért vette magára ilyen készségesen, ki tudja? – Nem viccelek – tört ki hevesen Kapás –, egészen egyszerűen nem valók ide. Közösségellenesek. Ezt, kérlek, mindenki tudja, ez nem vita. Ráadásul ideológiailag teljesen éretlenek. Nekik csak a pénz a fontos, mindent azért csinálnak . . . – Hülye, marha, bukott ki Süketből a fölháborodás önkéntelenül, nem tudom, ha neked a rózsadombi papád-mamád nem nyálná ki a seggedet, tömne külön könyvtárral, zsebpénzzel, külföldi utazásokkal, akkor mit csinálnál. Kapkodva vette a levegőt, ami így a görcsös izommozgás rései között fennakadt, s belülről szorította a mellkasát. Tudta, jobban tenné, ha elmenekülne a kíméletlen szavak elől, mégsem tette, hagyta, hadd záporozzanak tovább a dobhártyájára. – Nekik csak a pénz a fontos, azért bármit megtesznek, de a társadalmi munka, az, kérlek, smafu. A múltkor is azt mondták nekem, ezt hallgasd meg, szarunk mi a te társadalmi munkádra, inkább elmegyünk trógerolni a vasútra, azért legalább fizetnek. – A másik türelmetlenül vágott közbe. – Úgy érted, neveket mondjak? – hökkent meg Kapás egy

pillanatra, de hamar feltalálta magát. – Máris mondom –
vágott bele aztán rögtön a közepébe: – Nagy, Répás, Sü-
ket... – Most megint a másik sügdosása következett, de
Kapás nem hagyta sokáig beszélni. – Ha nem toroljuk meg
azonnal és határozottan ezt a magatartást, ha teret enge-
dünk az efféle konformizmusnak, akkor az egyetem képte-
len lesz megfelelni a feladatának, képtelen lesz rá, hogy egy
új szocialista érzületű értelmiséget neveljen, akkor akár föl
is lehetne oszlatni. Éppen elég baj az, hogy bekerültek ide,
nem szabadna avval is tetézni, hogy megtűrjük őket. – Sü-
ket elképzelte, föltépi az ajtót, nekiesik Kapásnak, ismerte,
a taknya-nyála egyből összefolyna, már az ijedtségtől, de
nem mozdult. – Határozottan kell föllépni ellenük, külön-
ben mindent megfertőznek. Igen, ki kell vágni őket. Nem,
nemcsak a KISZ-ből, az egyetemről is. – Süket nem számí-
tott rá, hogy éppen most nyílik ki az ajtó, de ez történt.
Megpróbált minél jobban behúzódní az ablakmélyedésbe,
minél mozdulatlanabbá, észrevétlenebbé válni. Azok ket-
ten, Kapás meg Kabos Pali, mert ő volt az, a kari KISZ-
titkár, úgy tettek, mintha tényleg nem vették volna észre.
– Most az egyszer próbáljátok komolyan venni, amit mond-
tam – szólt vissza Kapás az ajtórésbe.

– Ne viccelj! Nagyon köszönjük... – hallotta Süket
most már Kabost is – ... a bejelentésedet. A legközelebbi
kari gyűlésen foglalkozunk vele. Addig is gyűjtsd össze a
bizonyítékokat, és foglald írásba, arra kérlek, amit mondtál.

– Rendben van – mondta Kapás –, akár le is írhatom –
és megvonta a vállát –, ha nektek mindenképpen írás kell.
Sértődötten fordult el a becsapódó ajtótól. Egyenesen szem-
be találta magát Sükettel. Süket fölkinálta a lehetőséget,
ha Kapás nem akarja, ne vegye észre, hátat fordított neki.
Kapás azonban nem élt az alkalommal. Természetes hatá-
rozottsággal ment oda Sükethez, csapott a vállára, ölelte át:

– Szeerbusz, szeerbusz – köszöntötte hamisan. El kéne lök-nöm, pofon kéne vágnom, ahogyan akartam is, gondolta Süket, de nem tette. Viszonozta a szívélyes köszönést, ha-bár kicsit kedvetlenül, s evvel elfogadta a Kapás kínálta játékszabályokat. Eleinte maga se értette, mi tartotta visz-sza tőle, hogy szabadjára engedje az indulatait, csak később jött rá, az elérzékenyülés volt mindennek az oka. Annyira vágyott a megértésre, hogy képes volt elfogadni bármi áron.

– Szervusz, egykomám – cifrázta tovább népies stílusban Kapás. Valljuk be, volt ebben némi gúny is. – Olyan régen láttalak, mit csinálsz itt?

– Semmit – mondta sietve Süket. Nem szerette volna, ha kiderül, hallgatózott.

– Na, na, mi ez a dekadens hangvétel?

– Dekadens? – kérdezett vissza ingerülten Süket, az ajtó mögötti támadás visszhangját vélve fölismerni a rosszul idő-zített tréfában. – Hogyhogy dekadens?

– Nem kell mindjárt megsértődni, hiszen csak vicceltem – duruzsolt behízselgőn Kapás, és átfogta Süket vállát, és vitte, vitte magával. Süket boldog volt. – Gyere, na! Mu-tatok neked valamit, valami olyant, amit még sose láttál. – És Süket ment, esze ágában se volt már, hogy ellenálljon. Kapás most bármit csinálhatott volna vele, annyira ki volt szolgáltatta neki. Csupán a stílus apró árnyalatai múlnak a jellemen, a lényegét a helyzet határozza meg, ez világos volt, az esze azonban képtelen volt ennyi cinizmusra, amire az ösztönei már réges-rég megérttek.

Kapást persze nem kísértette meg az érzelmességnek ez a zavaros kotyvaléka, őt más fából faragták, de azért, mint ahogy senki, ő se lehetett biztos a dolgában. Tudta, mit kell tennie, mégse volt ereje kizárólag erre figyelni. Őszintén el-mondtam a véleményemet. Különben sem lesz tőle semmi bajuk, próbálta menteketni magát. S már ennyi lelkiismeret-

furdalás is túl szép volt tőle, hiszen senki nem kérte rá. Ők a kedvencek, dúlt-fúlt magában. Hátrányos helyzetűek, hogy oda ne rohanjak. És az én helyzetemmel ki törődik? Mindenki a maga képességei szerint érvényesüljön, az volna az igazságos. Minek ez a sok fölösleges szemforgatás? A helyes utat nem az indulatok, nem az erkölcsi érzék, hanem mindig is a társadalmi körülmények határozták meg. Annak van igaza, aki alkalmazkodni tud hozzájuk, nem pedig, aki esztelenül kapálózik ellenük. Ez a társadalmi szint, ahova eljutottunk, az együttműködésre épül, itt már az egész társadalom nem más, mint szakadatlan együttműködés, no persze a fölül levők diktálta szabályok szerint, aki kivonja magát ebből az együttműködésből, képtelen megfelelni neki, vagy csak egyszerűen fütyül rá, az elveszett, ezt tudomásul kell venni, mert aki nem veszi tudomásul, hát az magára vessen. Azt hitte, sose érnek véget, sose szabadul meg erőszakosan egymásba kapcsolódó gondolataitól, pedig már nem volt rájuk szüksége.

Oldalt pislogott Süketre, kíváncsi volt, hányadán áll vele. Lenéző mosoly villant föl a szája szögletében. Süket könnyű zsákmánynak látszott, mélyen merült bele tehetetlen meghatottságába. Valószínű, fenntartás nélkül engedett volna a legképtelenebb kívánságnak is. Kapás végtelenül lenézte most ezért is, a meghunyászkodásáért. Ugyanakkor magára is dühös volt, még mindig nem tudta, hallgatózott-e Süket, vagy sem. A viselkedése arra vallott, semmiről se tud, Kapás mégis gyanakodva kutatott a bizonyítékok után. Mitől van ennyire beszarva, mitől fél? Csak nem tőlem? Ez a feltevés hízelgett neki. Miért pont most félne, ha eddig sose félt?

– Hova megyünk? – kérdezte Süket felbátorodva Kapás hallgatásán.

– Majd meglátod – vágta el a kezdődő beszélgetés fo-

nalát ingerülten Kapás. Nem akart fecsegni addig, amíg nem volt biztos a dolgában. Hallgatózott, hát persze, most olyan vitathatatlan ténynek érezte ezt, amennyire kétségesnek vélte az imént. És ekkor, a megkerült döntés fényében nyilvánvalóvá vált a rejtélyesnek látszó viselkedés magyarázata is. Rájött, hogy nem félelem az, ami Süketet igazgatja, egyszerű sunyiság. Puhatolózik a pizsok, no de csak puhatolózzon, adok én neki puhatolóznivalót eleget! Elégedett volt magával. – Ide bemegyünk – mondta váratlanul, s a karjánál fogva megállította Süketet.

– Miért, mi ez? – nézett körül Süket. Egy beüvegezett ajtó állta útjukat, az üveg mögött vasrács. Az ajtó előtt sötétkék öltönyös, világoskék inges, bordó nyakkendő KISZ-rendező állt.

– Klub. KISZ-klub. Az aktivistáknak.

– Mit keresnék én itt?

– Hülye vagy. Egy ilyen fasza nyugati filmet vetítenek. Francia – tette hozzá még a nyomaték kedvéért, hunyorogva Kapás, mint aki tudja, hogy a döntő érvet a végére tartogatta.

– Nincs belépőm.

– Sose félj, amíg engem látsz! Majd elintézem, jó? – Süket most kezdett kijózanodni. A jóindulatnak, a segítőkészégnek ez a valószínűtlen áradása gyanakvóvá tette, de nem volt visszakozz. – Itt várj meg – súgta a fülébe Kapás, és máris eltűnt az ajtó mögött.

Közben kint megszorodtak a gyanús külsejű ólálkodók. Az a fajta népség ez, amelyik mindig mindenről tudomást szerez, s mindig mindenhova befurakszik lassú, szívós szemtelenségét használva ajánlólevélnek. Süket utálta még a szagukat is, most kénytelen-kelletlen mégis elvállalta velük a sorsközösséget. Elszántan őrizte a helyét, és megpróbált nem törődni semmi mással.

Egyszer csak megcsörrent az ajtó üvege, odakapta a tekintetét, Kapás állt mögötte, és őt nézte. Visszanézett. Kapás egy félkört rajzolt a levegőbe, és várt. Süket értetlenül nézett vissza, Kapáson látszott, hogy bosszantja ez az értetlenség, és már fogytán a türelme, de azért tett még egy próbát. Aztán meg se várva Süket választát, megindult az egyik hátsó folyosó felé.

Süket inkább csak az ösztönére, semmint az értelmére hallgatva megkerülte az épületet. A sarkon túl egy sötét, mocskos kis benyíló elé jutott, amit vasajtó zárt el az utcától. Nagyon is valószínűtlennek látszott, hogy éppen ez lenne az az ajtó, amire Kapás célzott, mégis, jobb híján, itt állt meg. És igaza lett: csakhamar lépések, kulcsörgés hallatszottak odaátrol, megcsikordult a zár, és az ajtó kinyílt, de annyira csak, hogy egy kéz, Kapás keze, éppen kiferjen rajta.

A kéz belekapaszkodott Süket kabátjába, és berántotta egy rosszul világított, kukákkal, vödörrel, ládával, papírdobozokkal, söprűkkel s más ismeretlen lomokkal megrakott kis előtérbe. Sötét volt, de Süket azért mindent látott. Kapáson kívül még volt itt valaki. Az idegen most avval foglalkozott, hogy újra kulcsra zárja az ajtót. Nagy orr, rosszkedvű teknősbéka-tekinet a fekete keretes szemüveg mögött, előrecsücsörödő száj, mintha éppen köpni készülne. Süket elkapta róla a tekintetét, nehogy azt higgye, hogy őt bámulja, annyira csúnyának találta. Kapás megfogta mindkettejük vállát, s közelebb húzta őket egymáshoz.

– Az öcsém – mutatott Süketre, aki erre hirtelen zavarba jött, még a feléje nyújtott kezét sem akarta elfogadni, csak akkor kapott utána, amikor az már sértetten visszahúzódt. Mindketten mormogtak valamit az orruk alatt, ami a nevüket volt hivatott helyettesíteni, és evvel befejezettek is tekintették a bemutatkozást. A házigazda eltette a

kulcsokat, amikor elsüllyesztette őket, más kulcsosomók is megcsörrentek feneketlen zsebében, és maga előtt tolva a két botcsinálta testvért, a vetítőterembe kormányozta őket.

– Jó szórakozást – mondta, és eltűnt.

– Na, mit szólna hozzám – döllesztette ki a mellét Kapás.

– Nem gondoltam, hogy el tudod intézni – ismerte be Süket.

– Hajjaj, sok mindent nem gondolsz te rólam – nevetett föl diadalittasan Kapás, és Süketre nézett. A hatást leste, fél-e már. Inkább féljen, mint sunyítson, gondolta. Leoltották a villanyt, és a termet ellepte a vetítés kétértelmű, ragadós homálya.

A világosság mindig váratlanul csapja arcul az embert, hát még egy ilyen film végén! Egymás sarkát taposva lökdösődtek kifelé.

– Honnan szedték ezt az ócska pornót? – próbálta a film hatását fölényességgel eltakarni Süket.

– Te annyi jobbat láttál!

– Azt nem mondtam.

– Akkor meg mire vagy föl annyira? – Süket megvonta a vállát. Kapást bosszantotta ez a hirtelen ridegség, ami már-már ellenségesnek is fölfogható volt. Nem értette, honnan meríti hozzá Süket a bátorságot. – Különben sem pornó. A négerkérdésről van benne szó. A nyugati társadalomnak egy olyan alapvető ellentmondásáról, amit a fiatalok a szerelemmel vélnek megoldani, de ami így nem oldható meg, ez a filmből is kiderül. Csakis társadalmi forradalommal, ahogy azt a marxizmus tanítja. Azért vetítjük csak itt, ilyen szűk körű, ideológiailag képzett közönségnek, mert a közönséges néző nem tudná felfogni a filmnek ezeket a rejtett üzeneteit, ő csak a felszínt, a pornót látná.

– Kösz a kioktatást – mondta Süket –, de ne fáraszd magad, rajtam már nem fog, be vagyok oltva ellene – és

fölröhögött. Kapás, mire az utcára értek, úgy eltűnt, mint-ha a föld nyelte volna el. Süketnek nem fért a fejébe, hogyan tudott megszökni úgy, hogy ő nem vette észre, ami-
kor pedig mindvégig mellette volt.

Begubózott a szobájába, senkivel se akart találkozni, még a boltba se ment le, száraz kenyeret evett, teát ivott, ezt is csak megszokásból, mert éhes se, szomjas se volt igazán. Azt remélte, az összekuszálódott szálak majd maguktól kibogozódnak. Egyedül volt otthon, a háziak a zajokból ítélve moziba mehettek, amikor valaki kopogott az ajtón. Igen, kopogott, mintha nem találná a csöngőt. A csöngetésre talán meg se mozdult volna, de ez a kopogás túl talányos volt ahhoz, hogy csak úgy elengedje a füle mellett. Kinézett. Nagy állt az ajtó előtt.

– Hát veled meg mi van? – kérdezte Nagy, s nem mert beljebb lépni, félt, hogy elbotlik a homályban. – Beteg vagy? – próbálta még mindig az ajtóban állva szóra bírni Süketet.

– Gyere be! – suttogetta Süket. Alig jött ki a hang a torkán, mintha tényleg beteg lett volna, pedig nem játszott rá. Nagy beoldalazott az ajtón. Szemmel láthatóan nem ízlett neki a fogadtatás.

– A torkod fáj? – tudakozódott tovább. Keserű, kurta nevetés volt a válasz, meg egy vállrándítás. – Már azt hittem, beteg vagy – tűnődött Nagy Süket szokatlan viselkedésén.

– A francokat – mondta Süket, és érdekes módon most már mintha a hangjával se lett volna semmi baj. – Gyere már! – mondta. Talán túlságosan barátságos volt, mert Nagy kissé kelleetlenkedve engedelmeskedett az unszolásnak. Beléptek a szobába. Süket széket tolt Nagy alá. A szék hátulról úgy ütődött Nagy térdhajlatának, hogy akár akarta, akár nem, le kellett ülnie. Tehetetlenül huppant le a ké-

nyelmetlen, rozoga konyhai székre. Süket az ágyra ült. – Tudod már te is? – kérdezte Nagyt a kíváncsiságtól elcsukló hangon.

– Mit?

– Hát, hogy Kapás . . . följelentett.

– Kit?

– Bennünket.

– Hol?

– A KISZ-ben.

– Ugyan, rémeket látsz.

– Saját fülemmel hallottam, amikor a KISZ-titkárnak, tudod, Kabos Palinak, vagy hogy hívják, azt mondta, hogy mi nem vagyunk az egyetemre valók, ki kell rúgni bennünket. Megbízhatatlanok vagyunk, nem járunk társadalmi munkára, meg mit tudom én, még mit össze nem hordott.

– És Kabos Pali mit szólt hozzá?

– Hogy szerezzen bizonyítékokat, vagy valami ilyesmit. Nem tudom, azt már nem hallottam jól.

– Á, nincs olyan nagy baj.

– Miből gondolod?

– Kabos Palit nem érdeklik az efféle apró hülyeségek, magosabbra kacsingat az már.

– Hát aztán, minél nagyobbakat rúghat lefelé, annál gyorsabban halad fölfelé. Velünk se lesz szívbajos, ne félj!

– De hogy kibe rúg, az teljesen mindegy neki, csak rúghasson, az a lényeg, nem igaz?

– Hogy érted ezt?

– Bíz csak ide – mondta Nagy némi rossz színű fölényességgel a hangjában –, kitekerem a nyakát, az hétszentség.

– Kinek?

– Kapásnak.

– Hogyan?

– Ne légy olyan kíváncsi, mert hamar megöregszel – próbálta tréfával elütni a dolog élet Nagy.

– Te is föl akarod jelenteni?

– Mért olyan fontos ez neked? Vegyük úgy, hogy még magam se tudom.

– A Kabos Palinál? – makacskodott tovább Süket.

– És ha valaki másnál? Azt hiszed, a Kabos Palinál nagyobb ember már nincs is a világon?

– De hiszen, ez képtelenség. Kapás apja, tudod, valami nagykutya. Inkább meghallgatják, mint téged, ebben biztos lehetsz. Különben is, a besúgás ocsmány dolog.

– A becsületemmel elmehetek a sóhivatalba. Ha valamilyen tanúskodni kell, azért nem hazudtolsz meg?

– Ha igazat mondasz.

– Úristen! Sírba viszel az erkölcsseiddel. Azt mondd meg, számíthatok rád, vagy nem!

– Számíthatsz.

– Kösz – mondta Nagy, és sietve ugrott föl a székből. Kezet fogtak. – Hát akkor ebben maradtunk – próbálta nyomatékosítani az előbbi megállapodás súlyát Nagy, mintha még mindig nem volna eléggé biztos a dolgában.

– Ha valamit megígérek, azt meg szoktam tartani.

– Tudom – mondta Nagy. Mintha egy kicsit röstellné a bizalmatlanságát, szinte kullogva, lehajtott fejjel távozott. Süket nem kísérte ki, ott maradt ülve az ágyon.

Hanyatt dőlt, és a mennyezetet bámulta. Azt próbálta megfigyelni, mennyi idő telik el így, de minél éberebben csak ezen csüggött, annál bizonytalanabbá vált a megítélése. Hiábavaló várakozásából újabb kopogás zökkentette ki, de most nem a bejárati ajtón kopogtak a tétova ujjak, közvetlenül a szobája ajtaján. Hát persze, a lakbér, nyilallt bele azonnal a rémület. De sürgős nekik, az anyjuk kapzsi úristenit, próbálta sértettségbe fojtani a félelmét.

– Tessék – szólt ki kelletlenül. Éva, mert ő kopogott, értve a hangsúlyból, nem nyitotta ki az ajtót, csak a kilincset nyomta le. – Mindjárt jövök – szólt ki Süket.

– Igazán nem akartam zavarni – mentegetőzött Éva.

– Éppen most akartam átmenni magukhoz – próbált magyarázkodni Süket.

– Jöjjön csak bátran, mi mindig szívesen látjuk, hiszen tudja! – mondta Éva, és megpróbálta az előszobába lépő Süketet a saját szobájuk felé terelni. – Csak nincs valami baj? – súgta anyás elnézéssel. Süketet inkább gyanakvóvá tette, semmint hogy bátorította volna ez a cinkosság, de azért engedelmeskedett.

– Na, mi van, fiatalember? – rikkantott rá odaát jókedvűen Döme. Süket nem értette, miféle hátsó szándék vezeti őket.

– Csak azt szerettem volna ... – kezdte, de annyira belezavarodott a mondókájába, hogy újra kellett kezdenie. – Elnézést kérek, de most csak egy százast tudok adni, a többire szeretnék haladékat kérni ... elsejéig.

– Foglaljon helyet – mondta az asszony, és egy széket tolt Süket alá.

– Az elseje az biztos, arra mérget lehet venni ...

– De nem muszáj? – tréfált Döme.

– Ó, nincs semmi baj – mondta Éva –, jó lesz az akkor is. Nem kenyérre kell. Hanem az a kislány ... – Gyanakvón fürkészte Süket arcát. A hatást leste.

– Mari? – kérdezte kényszeredetten Süket.

– Az unokahúga ... – próbált kellemetlenkedni Döme.

– ... kereste – fejezte be Éva, amikor végre szóhoz jutott.

– Itt volt? – érdeklődött Süket.

– Telefonon – mondta az asszony.

– Köszönöm – állt föl Süket a székből. – Mennem kell – intett az ajtó felé. – Viszontlátásra.

– Kikísérem – mondta Éva. – Itt volt ám – súgta Süket fülébe, mikor az előszobába értek –, csak előtte – s itt a szemével a szobában maradt Döme felé vágott – nem akartam mondani. – Megadtam neki a telefonszámot. Rosszul tettem? – csodálkozott el, látva Süket ingerült arckifejezését. – Értse meg, az ember nem szökhethet el az elől, amit... – bosszantotta, hogy belezavarodott, de nem hagyhatta ennyiben. – Annak a kislánynak szüksége van magára, igazán csúnya dolog lenne, ha pont most hagyná cserben.

– Én cserben?

– Nem kereste, pedig ő annyira várta.

– Nem volt időm.

– A kötelességét akkor se mulaszthatja el az ember. Legyen jó hozzá, hiszen maga rendes fiú. Mondtam én a kislánynak is, nem olyannak ismerem magát, aki ne tudná, mi a kötelessége... egy nővel szemben – fejezte be sietve a mondatot, miközben hátra-hátra pislogott a szobája felé, nem sokallta-e meg Döme máris a távollétét. Mielőtt végleg magára hagyta volna Süketet, még egyszer visszaszólott neki, kockára téve ezzel a családi békességet is: – Ne feledje el, amit mondtam, és legyen jó fiú!

A gyerek

Bemegyek a fodrászatba, gondolta, biztosan ott találom, úgy emlékezett rá, Mari most délelőttös, de már a lépcsőházban úgy érezte, képtelen megküzdeni a mozdulatait behálózó gyöngeséggel. Olyan volt mindez, mintha máris az öregség mindent felborító utolsó szédülete legyintette volna meg. Valószínűtlennek tetszett, hogy eljuthat akárcsak a legközelebbi sarokig is, nemhogy a város másik végébe, a zavaros villamos-, autóbuszjáratok labirintusába zárt fodrászműhelyig. Az utóbbi napokban többször nekivágott már ennek az útnak, de valahol mindig elakadt, s a kísérletek egyre reménytelenebbekké váltak. Arra azonban még az elmúlt napok rossz tapasztalatai alapján se számított, hogy ilyen hamar, már a lépcsőházban, a kezdet kezdetén elfogy az ereje. Azonban a teljes kilátástalanság nem szegte kedvét, ahogyan az várható lett volna, ellenkezőleg, inkább fölszabadulttá tette.

A részegség határán imbolygó mozdulatokkal, de szinte jókedvűen botorkált le, jutott a szemétszagú, hideg kapualjba. Mélyet lélegzett az erjedés sugallatától áthatott levegőből. A magukat hunyorgással álcázni akaró szembogarak szemérmetlenül meredtek a kapunyíláson át beözönlő világosságba, aminek kételkedés ette függőnye mögött, mintha Marit vélte volna fölfedezni. Nem tudta, rossz tréfának, egyszerű káprázatnak vélje, amit lát, vagy esetleg mégis higgyen neki? Úgy állt Mari előtt, úgy nézett rá, mintha

szántsándékkal nem akarná észrevenni, még köszönni is el-
fejtett.

– Mi az, már meg se ismeresz? – kérdezte Mari. Süket
meglepetten tapasztalta, bármennyire félt ettől a találkozás-
tól, most nyoma sincsen benne a félelemnek, sőt, bizonyos
bántó könnyedség fertőzte meg a viselkedését, aminek a
nyoma a hangjában is fölfedezhető volt, hiába próbálta el-
rejtetni.

– Éppen hozzád indultam.

– Hagyjuk ezt.

– Nem hiszed?

– Elhinném szívesen, de hát ez képtelenség, egészen
egyszerűen képtelenség.

– Miért?

– Még kérdezed? Ezek után? Azért kéne hinnem neked,
hogy aztán annál könnyebben kiröhögess?

– Miért mondod ezt? Hiszen én mindig, mindig is...
Sohase hazudtam neked...

– Ne vigasztalj – mondta Mari –, nincs rá szükségem!
– ugyanakkor a szavaiból az értelmükkel tökéletesen ellen-
tétes jelentés süttött.

– Talán van valaki más, aki megvigasztaljon? – bizony-
talanodott el Süket.

– Hülye vagy, hülye, hülye, hülye... – robbant ki erre
Mariból ellenállhatatlanul a zokogás. S hogy Süket ne lát-
hassa, a hideg, vizeletszagú falhoz szorította az arcát, ide
sírta, ide mázolta a könnyeit.

A szövetség, ami csalások, hazugságok, ezer megalkuvás
árán, de mégiscsak épülni látszott közöttük, most mintha
minden különösebb ok nélkül, szinte egyik pillanatról a má-
sikra magától összeomlott volna. Minek ezt a kiábrándító
utat, ezt a kicsinyes, valószerűtlen életet végigjárni, bármit
csinálsz, úgyis ugyanaz lesz a vége, mindig ugyanaz, ugyan-

az, ugyanaz... Egy-egy pillanatra elcsitult a zokogása, de aztán visszatért, s újult erővel lapította a falhoz a vállát, és egyre kíméletlenebbül csak rázta, rázta, rázta...

– Ne sírj, na, ne sírj már... – próbálta kérlelni Marit minden meggyőződés nélkül Süket, talán csak azért, hogy a büntudatán enyhítsen. Olyasfajta reményt vesztett makacssággal hajtogatta a lassan teljesen értelmüket veszített szavakat, mint amikor valaki a földhöz vágott pohár cserepeit próbálja újra meg újra sikertelenül összeilleszteni. Bár érezte a mozdulat ügyetlenségét, nem ide való voltát, megpróbálta átfogni Mari vállát. Mari ingerülten, szinte iszonyodva lökte el magától. Nem mert újabb kísérletet tenni. Elámult ekkora erő, ilyen fékevesztett kétségbeesés láttán: Én volnék mindennek az oka, én tettem volna mindez?

– Hagyjál békén, hagyjál békén... – rázkódott össze Mari, s szinte eltorzult az arca. Az elszánt és vad visszatartás láttán Süket egyszeriben eltántorodott eddigi lelkiismeret-furdalás táplálta békülési szándékától. Mintha hideg fővel tette volna, olyan számítóan, kegyetlenül vágta Mari szemébe a kérdést:

– Hát akkor minek jöttél ide? – Mari körül megfordult a világ. Sok mindenre számított, de erre nem. Hiába hangoztatta magában, hogy semmi jót nem várhat Sükettől, s hiába tudta is, belülről azért mind ez idáig azt remélte, hogy végül másképp lesz. Jobban fájt neki, hogy ez a belső, titkos előérzete megcsalta, mintha nyíltan tévedett volna, az eszével. Hogy lehet ilyen, te úristen, hogy lehet! A legszívesebben azonnal elrohant volna, de az ereje csak arra futotta, hogy visszatapadjon a falhoz, s a vállát még megadóbban dobja oda a teljesen elvadult zokogásnak.

– Csak – sírta bele a falba dacosan, a fulladással küszködve. Süket úgy érezte, akarata és szándéka nélkül kény-

szerült bele ebbe a megalázó helyzetbe, és hogy ez Mari műve. S hiába tudta, hogy alaptalanul vádaskodik, az igaz-talan gyanakvás mocsara egyre lejjebb és lejjebb húzta. Amikor némi együttérzést erőltetve a hangjába, mégiscsak megszólalt, evvel is csupán önmagát próbálta igazolni, Mari mintha már egyáltalán nem is érdekelte volna. Mari valamit megérezett ebből a sanda szándékból, s makacsul szegült ellen újra. Ez a rejtett, de annál könyörtelenebb leleplező-dés váratlanul sodorta a megértés közelébe Süketet. Bármilyen egyszerű, hétköznapi érzés is, eddig sose sikerült igazán kapcsolatba kerülnie vele, talán még kimondani is szégyellte volna a szót, amit most olyan kedvtelven ízlelgetett. – Miért csináltad ezt velem, mondd, mondd meg, miért? – a lépcsőház visszhangos távirószobájából, mint morzejelek kopogtak vissza a szavak. – Miért, miért, miért... – ti-tá ti-tá ti-tá...

– Nem tudom – mondta Süket. Zavarban volt. A megértés hirtelen gyulladt világossága szavakat nem kölcsönzött neki.

– S ha meg tudnád is magyarázni, most már hiába...
– süllyedt egyre mélyebbre a saját kiábrándultságába Mari.

– Nem, az nem lehet... – mondta Süket.

– Akkor mért nem mondd? – úgy szöktek ki, olyan őszinte reszketéssel, bizalommal a belső kétségbeesés csapdájából ezek a szavak, mintha idekint valóban a szabadság várná őket. – Hiszen tudod jól, elhinnék neked mindent szívesen, bármit hazudnál, ha tudnám, ha biztos lehetnék benne, hogy azért mondd, mert tényleg meg akarsz vigasztalni... – és Mari ujja zavartan Süket markába szökött. Egymásra találtak, s most már az se zavarta őket, hogy mi minden ellenére.

– Nem akartam, hidd el, hogy nem akartam...

– Annál rosszabb.

– Hogy érted ezt?

– Már észre se veszed, hogy bántasz, annyira . . . – Mari nem tudta befejezni, levegőt kellett vennie.

– Szeretlek . . . – mondta Süket váratlanul, de mintha ki se mondta volna. Talán azért érzem így, mert nem egészen igaz, töprengett magában. Mari érezte, mennyi figyelmet érdemel ez a vallomás, nem bántóan, de átsiklott rajta:

– . . . nem érdekellek – fejezte be az iménti lélegzet törte mondatot.

– Szeretlek – mondta újra, szégyentől száraz, forró torkának ellenszegülését is legyőzve Süket.

– Miért mondod ezt?

– Mert így van.

– Csak ki akarsz csúfolni – suttogta Mari alig hallhatóan. Látszólag még mindig ugyanolyan makacsul állt ellen, mint eddig. Süket, szinte eleve beletörődve a sikertelenségbe, mintha csak megszokásból tenné, úgy békítgette. Váratlanul érte, amikor Mari könnytől mocskos mókusarcát a kabátjába fúrta.

– Mi baj van? – Megpróbált Mari arcába nézni, de nem sikerült. A makacsul leszegett áll nem engedett az erőszakoskodásnak sem. Süket elszégyellte magát. Eddig is tudta, hogy Mari sír, mégis úgy tett, mintha csak most vette volna észre. – Te sírsz? Ne sírj! – mondta. – Mostantól minden másképp lesz, minden.

– Késő – mondta Mari –, most már késő.

– Hogy volna? – próbált kitérni Süket. – Hogy mondatsz ilyet? – Ugyanaz a bizonytalanság bujkált benne, ami Mariban, csak éppen szégyellte.

Mari, amikor úgy döntött, eljön Sükehez, otthon egészen másként tervezte el a találkozást, azt hitte, lesz benne erő egyetlen kurta mondattal megpecsételni eddigi viszonyukat, ugyanakkor véget is vetni neki, de hát semmi se

úgy alakult, ahogyan szerette volna. Már ott kezdődött a vesszőfutása, azokkal a rohadt villamosokkal, egészen átfázott a hideg, huzatos peronokon, mire ideért, aztán itt is, nem fönt találta Süketet, ahogyan elképzelte, a szobájában, hanem már a lépcsőházban. Arra számított, mielőtt becsonget, kifújhatja magát az ajtó előtt, de ez a váratlan összefutás kihúzta a lába alól a talajt. Nem volt ereje Süket arcába vágni az igazságot, ami a csömörig csomósodva gyűlt meg a torkában: terhes vagyok. Pedig ezt kellett volna tennie, de szinte lehetetlen volt hátat fordítani, elindulni vissza az ellenséges városon át a még ellenségesebb otthon felé.

Ahogy fölfedezte Süketben a megértés első rezdülését, azonnal belékapaszkodott. Szégyellte, hogy így, szinte erőszakkal csikarta ki a megbékélés hazugságát, mégsem tudott lemondani róla. A megkönnyebbülés pillanatában, szinte akaratlanul buggyant ki a száján a vallomás:

– Terhes vagyok! – A szavak belepréslődtek Süket kabátjába, a füstös, szekrényszagú szövetbe. Pártatlan fül talán meg se hallja őket, de Süket éber gyanakvással kapta föl a fejét. Riadt tanácstalanság volt benne. Hát erre aztán nem számított! Pedig számíthatott volna. Mari érezte, minden, minden a visszájára fordul, de furcsamód valahogy most nem bánta már ezt se. A zokogását se akarta rejteni tovább, az arcát fölemelte, még a szemét se sütötte le, belénézett egyenesen Süket szemébe. Megadóan viselte a szégyenét, olyannyira, hogy az már-már hivalkodásnak tettszett. Könnyű volt, és a valószínűtlenségig érzéketlen, mint ha összeroppannát volna benne az a belső feszültség, ami ide juttatta.

– Mióta?

– Azóta, hogy... Mit kérdezhetsz ilyen hülyeségeket, hiszen te is tudod!

– És biztos?

– Voltam orvosnál.

– Orvosnál?

– Hát persze – Mari már ingerült volt. – Azt hitted, a levegőbe beszélek? – Süket hallgatott. – Ne reménykedj! – Süket úgy érezte, mintha csak most nyílt volna rá a szemé mindarra, amivel eddig nem törődött, most találta volna magát először szembe megszokásainak mulékony fényével, most ébredt volna rá, hogy minden, de minden jóvátehetetlenül egyszeri. Haladékot kérni, megállni, dédelgess bármilyen hazug reményt, lehetetlen. Kapkodva, futtában kell odahagyni mindent az idő és az időtlenség örökös zavarában, de talán így természetes. A rend, a szabályosság vágya csupán az emberi hiúság bagolyvárában fészkel, ott huhog, az élet sodra, a mindennapok gyalázata nem ismeri. – Most kell visszamennem – mondta Mari.

– Hova?

– Az orvoshoz.

– Minek?

– Hát hogy elvetessem – mondta Mari idegesen. Megalázónak találta a kényszeredett helyzetet, amibe Süket a kérdéseivel belecsalta, de már sírni se tudott igazán, csak reszketett hangtalanul. Süketet is átjárta ennek a reszketésnek az árama, érezte, hogy tennie kellene valamit, de képtelen volt bármire rászánni magát. Amikor mégis megszólalt, a szavai már csaknem minden időszerűségüket elveszítették.

– Ne hülyéskedj! – mondta. Bár érezte, milyen nevetséges, amit mond, valahogy nem futotta többre.

– Mi mást csinálhatnék?

– Mondjuk, akár meg is tarthatnád ... tarthatnánk ...

– Röhögnöm kell.

– Miért?

– Hát azért, mert ez egyszerűen nevetséges. Mi az, hogy

tarthatnánk? Egyáltalán nem úgy viselkedtél eddig, mint akinek bármi köze van ehhez az egészhez.

– Nem tudtam.

– Hát éppen ez az, tudnod kellett volna.

– Honnan, ha egyszer nem mondtad...

– Kérdezted? Még csak nem is kerestél, ki se jöttél egyszer se azóta... A gyerek az nem játék. Nem elég megcsinálni, megszülni, el kell tartani, föl kell nevelni... És ez már sokkal nehezebb.

– Ahogy más, mi is fölneveljük.

– Hát persze, csak hogy se lakás, se semmi...

– Szerzek albérletet.

– Miből fizetjük? Ha én szülni megyek, tudod, mi táppénzt kapok...

– Elmegyek dolgozni.

– Abbahagyod az iskolát?

– Igen.

– Aztán meg engem szídsz majd. Sose bocsátanád meg, tudom.

– Befejezhetném estin.

– Gyerek mellett, albérletben... Á, ezt nem gondolod te se komolyan.

– Miért? Ha más kibírja, én is kibírom.

– És velem, velem mi lesz? Ne haragudj, de ez felelőtlenség. Manapság már nem lehet egy gyereket a világra hozni csak úgy vaktában. Előbb egzisztenciát kell neki teremteni, ha ez nem megy, akkor inkább ne is jöjjön a világra... Most mit nézel rám úgy, mint egy gyilkosra? Ez nemcsak az én véleményem, akárkit megkérdezhetsz, mindenki ezt mondja. Azt hiszed, ha a homokba dugod a fejedet és nem veszel tudomást róla, akkor olyan lesz a világ, amilyennek szeretnéd? Hát nagyon tévedsz.

– Ezt meg hogy érted?

– Nincsen sok időnk gondolkozni. Most kell észnél lennünk, amikor még választhatunk.

– Nekem ez nem választás.

– Más is megteszi. Mindenki.

– Én akkor se.

– Hülye vagy.

– Inkább az legyenek, mint gyilkos.

– Hagyd már abba, és próbáld végre józanul végiggondolni az egészet.

– Ha arra várunk, hogy mindenünk meglegyen, sose lesz gyerek, az biztos.

– Nem kéne nekem minden, csak egy lakás.

– Ad a tanács.

– De mikor?

– Honnan tudjam? – vont a vállát Süket.

– És addig?

– Szerzek albérletet. Vagy jobban szeretnél anyádékhoz költözni?

– Ugyan, abba az egy szobába?

– Akkor marad az albérlet.

– Soha.

– Miért? Venni képtelenség, annyi pénz talán nincs is a világon, amennyiért manapság lakást lehet szerezni. Nincs más lehetőség, húzódj be valamelyik bűdös patkánylyukba, aztán várd, a tanács, az állam talán egyszer majd megkegyelmez. Persze, ha nincs szerencséd, holtad napjáig elvárhatsz. Én is tudom, hát persze, de akárhogy is van, azért csak hadd éljen az a gyerek. Próbálj meg bízni, most igazán bíznod kellene.

– Miben?

– Hát hogy majd minden jobbra fordul.

– Már nem tudok.

– Bennem se? – kérdezte Süket egészen váratlanul a sze-

mélyes érzelmek felé terelve a beszélgetést. Mari nem válaszolt. Ízléstelennek találta ezt a fajta személyeskedést. Neki kellett szégyenkeznie Süket helyett is, amiért átlátott annak önző nagyképűségén.

– Benned? – kérdezte gúnyosan. – Tudom, hogy rosszul teszem, ha most hiszek neked, keservesen meg fogok érte fizetni, és mégse tudok mást csinálni. Bolond vagyok, te úristen, milyen bolond is vagyok én! – Az arcát a kezébe temette, de úgy, mintha önmagát akarná kicsúfolni vele. Süket közelebb lépett hozzá, megfogta a kezét.

– Te fázol! – fedezte föl álmélkodva. – Gyere föl, legalább megmelegszel egy kicsit.

– Ki van otthon?

– Nem érdekes.

– Nem, nem megyek – mondta Mari, talán attól ijedt meg, hogy túlságosan is nagy kedve lett volna engedni a csábításnak. Kilépett a kapualjból. Süket elkapta a karját, és visszarántotta. – Na, mit csinálsz? – próbált szabadulni Mari, megriadva a ragaszkodásnak e váratlanul megnyilvánuló brutalitásától.

– Elkísérlek, jó?

– Rángatni azért nem kell.

– Bocsáss meg – mondta Süket, de nem engedett.

– Fölösleges fáradnod – mondta Mari –, egyedül is hazatalálok.

– Na, nem is azért.

– Hanem?

– Ilyen állapotban...

– Hagyd már! – rázkódott össze Mari. – Másról nem tudsz beszélni? Nem elég, hogy így alakult, mért kínozol még te is?

– Nem akartam.

– Te könnyen beszélsz, de nekem... – Végül is sike-

rült kitépnie a karját Süket szorításából. Megállt, és szembe fordult vele, megmarkolta mellén a kabátot, és rázni kezdte, rázni, rázni, mintha egy lehetetlenül mély álomból próbálná fölébreszteni – ... döntené mégiscsak nekem kell. – Süket úgy érezte, annyira igazak, tiszták ezek a szavak, hogy most már neki igazán nincs, nem lehet mit mondanía.

Mintha még egyszer, utoljára annak a nyögve, prüszkölve induló mozdonynak az erőfeszítésére kellene bíznia magát, amelyik annak idején kipöfögött vele a ködbe tőpörödő, meszelt kerítésű, sárga állomásról, olyan volt minden, üres, és mégis teli a változás fenyegetésével. A kerekék a melléig értek, vén kezek lökték odább, alámerült a kicsapó gőz sustorgásában, szén és olaj szaga metszette át a reggeli földek illatát, a szántásokét, a rétekét. Valami nemcsak elveszni, de megszületni is sejtett. Lába a lépcső reszkető palólóján feszült, keze a fogantyú mocskos, hideg vasára ragadt, de ez már mindegy is volt, nem törődött vele tovább senki. A föld azon mód, gazos árokpárt képiben futott ki a lába alól. És ebben a szédülésben az esztelen ragaszkodás mellett, ott lapult az elszakadni tudás káröröme, fennhéjázása is.

– Igazad van – mondta Süket, és megállt egy lélegzetvételtelre. – De hát éppen ezért nem kéne elvetetni.

– Hanem?

– Fölnevelnénk.

– Örültség.

– Akkor is! – Alig tudta visszatartani a könnyeit, úgy meghatódott a saját jószágától. – Ha már összetartozunk, minek tépnénk szét...

– Örültség – állt ellen továbbra is Mari.

– Hát aztán!

– Mit szólnak ehhez anyámék! – Süket megértette, a gyakorlati nehézségek számbavétele már a belenyugvást elő-

legezi. És valóban, Mari szinte kedvtelve játszott a gondolat-
lattal. Úgy kell nekik, támadt föl benne a dac. Úgy érezte,
joga van ennyi kárörömhöz. Odaállni a szülei elé, és nyil-
tan közölni velük, mi történt, arra mégsem lett volna képes.
Szökve, lopva, sunyítva tenni meg, annak meg mi értelme
van? A hatást mindenképpen látni akarta. – Hogy mondom
meg nekik?

– Kiknek?

– Hát a szüleimnek.

– Egyszerűen, odaállsz elébük, és ...

– Könnyen beszélsz.

– Mondjam meg én? Megmondom szívesen. Nem szé-
gyen az.

– Nem is azért, mintha szégyellném, inkább valahogyan
olyan furcsa, hiszen nincs hozzá semmi közük. Ez csak a
mi ... – ... kettőnk dolga, akarta mondani, de nem fejezte
be a mondatot. Nem akarta tolakodóan az együvé tartozá-
sukra emlékeztetni Süketet. Szeretett volna még egy lehető-
séget adni neki a meghátrálásra, hogy kibújhasson a fele-
lősség alól. Ezt mindenképpen meg kell tennie, úgy érezte,
bármennyire is félt most már tőle, hogy Süket esetleg való-
ban él az alkalommal. – Elvetetem inkább és kész ... –
mondta. Hamar félig elharapva hagyta abba a mondatot,
annyira türelmetlenül várta rá a választ. Süket nem értette,
miért fordult meg ilyen hirtelen Mari, mi a szándéka vele,
gondolta, egyelőre jobb, ha nem vesz tudomást róla, ott foly-
tatja, ahol az imént voltaképpen még abba se hagyták.

– Igazad van – mondta. Marival erre megfordult a vi-
lág. Hiába próbált közönyös arcot erőltetni magára, nem
sikerült. Nem akart, most már végképp nem akart színt val-
lani Süket előtt. – Ha gondolod ... – Süket meglepődve
tapasztalta szavai váratlan hatását, de megpróbálta nem za-
vartatni magát – ... nem szólunk senkinek. Egyszerűen el-

költözöl otthonról, és kész. – Mari csak most vette észre, hogy Süket másról beszél, s megkönnyebbült.

– De hová? – kérdezte szinte boldogan.

– Mondtam már, evvel ne törődj, szerzek valamit, az biztos. Ezek – bökött hátra a ház felé, amit jócskán elhagytak már – nem hiszem, hogy beengednének, olyan rigolyások, különösen az öreg, de nem érdekes, az egyik haverom már meg is ígérte – úgy érezte, szüksége van erre a kis házugságra –, hogy szerez valamit, egy nyaralót...

– Hát nem tudom...

– Nem bízol bennem?

– Nem benned nem bízom, valahogy ebben az egészben, minden olyan bizonytalan.

– Majd csak lesz valahogy. Különben is, ettől a bizonytalanságtól csak az életeddel együtt szabadulhatsz meg.

– Ne beszélj ilyen cinikusan!

– Úgy hangzott? Nem annak szántam.

– Tudom – mondta Mari, és odabújt Sükehez, és a vállára hajtotta a fejét, mintha valóban minden rendben volna.

A zötykölődő peronzug ketrecében álltak, csöndben nézték, ahogyan valami ismeretlen erő rázza, ingatja a házfalakat, remegteti az ablakokat. Amikor a kiskapu elé értek, Süket megfogta Mari kezét, s egy pillanatra visszatartotta.

– Bemenjek veled?

– Ne – tolta el magától Mari gyöngéden Süketet –, most ne. Majd én elintézem, jó? – és otthagya egy gyorsan illanó csók kámforízével a száján. Süket szorongva tette meg az utat hazáig, mint aki menekül.

A kollégium előtt állt, Nagyot várta, mindenképpen találkozni akart vele. A fák ágai közt megbúvó lámpák nem sok világosságot adtak, s ő ráadásul még a telefonfülke árnyékát is magára húzta, hogy észrevétlenné váljék. Nagy szemrebbenés nélkül ment el mellette. Süket, mintha csak

erre várt volna, kilépett az árnyékból. A kezét Nagy vállára tette. Nagy összerezzen. Csak nem megijedt? Sosem gondolta volna, hogy képes rá, egyáltalán, hogy bármiben is részese azoknak az emberi gyöngeségeknek, amikkel ő olyan kilátástalanul küszködik már a megszületése óta.

Nagy bokszolóállásba helyezkedett: a keze ökölbe szorult, ütni készült.

– Á, te vagy az – engedte le csalogódottan a kezét, amikor fölismerte Süketet. – Mit akarsz? Valami baj van?

– Semmi.

– Hát akkor?

– Kéne valami állás, azt mondtad, tudsz szerezni.

– Most rögtön, vagy jó lesz azonnal is?

– Ne hülyéskedj, ez most komoly.

– Mint a vakbélgyulladás.

– Ha nem akarsz velem normálisan beszélni, akár el is mehetek.

– Megsértődöttél? – hátrált meg Nagy. – Nem érted a tréfát. Na, ne hülyéskedj! Gyere, szedd össze magad! – mondta, és Süket vállára tette a kezét. – Majd odabent elmondod, mi nyomja a lelkedet.

– Nem, nem akarok bemenni.

– Gyere, akkor menjünk be legalább ide a büfébe!

– Nincs pénzem.

– Ne törődj vele! – Nagy még mindig átkarolva tartotta Süket vállát, erős markának érintéséből biztonság sugárzott. Elindultak lefelé a lépcsőn. – Mit akarsz te avval az állással? – tért vissza a lényegre most már egészen bizalmasan Nagy.

– Kell a pénz.

– Mire?

– Lakásra.

– Mért nem kérsz kollégiumot?

– Tavaly se adtak.
– Az tavaly volt. Az idén biztos fölvennének.
– Már nem lehet.
– Miért? – Süket vállat vont. – Csak nem nősültél meg?
– próbálta tréfára fordítani a szót Nagy, de a szavai éppen az ellenkező hatást váltották ki, mint amit várt. Süket ahe-
lyett, hogy harsányan röhögni kezdett volna, magába ros-
kadt. – Na, mi van, csak nem találtam el?

– Majdnem.

– Öregem, te teljesen megőrültél. Ráadásul a csaj is ugyanolyan ágrólszakadt, mint te, mi, azért nincs lakás, ál-
lás, semmi, így van? Ne csinálj hülyeséget, hagyd ott, amíg nem késő.

– Nem lehet.

– Miért, annyira szerelmes vagy?

– Nem arról van szó.

– Hanem? – Süket makacsul hallgatott. – Gyerek? –
talált rá a hallgatás okára a vártnál is gyorsabban Nagy.

– Igen.

– És már nem lehet elvetetni?

– El lehetne, csak . . .

– Nem akarja a csaj?

– Én nem akarom.

– Te?

– Én.

– Nem értem.

– Az én gyerekem, föl akarom nevelni, mit nem értesz
ezen?

– Tönkreteszed magad.

– Nem érdekel.

– Akit szülők, nagybácsik segítenek, még csak bírja va-
lahogy, de egyedül . . . Igazán találhattál volna valami me-
nő csajt, van itt belőlük elég, más sincs jószerivel, akinek a

papája eligazította volna a szénádat, lakás, állás nem lenne gond, de így vaktában belevágni... Ennek nem lesz jó vége.

– Nem arra kértelek, hogy jósolj, azt kérdeztem: tudsz-e valami állást?

– Jót nem tudok, azt mind elhappolják odafönt, hozzám csak a szemete jut.

– Nem válogatok.

– Akkor gyere be holnap a KISZ-bizottságra, adok egy pár címet.

– Hogy kerülsz te a KISZ-bizottságra?

– Amíg annak a hülye Kapásnak a balháját elrendeztem, sikerült bedolgoznom magamat. Jól jön ez majd. Ha végzek, nem akarok hoppon maradni. – Beléptek a büfébe, s megálltak az egyik pult előtt.

– Akárhova kerül az ember, ha van benne kitartás, tehetség, megcsinálja, amit akar, ha meg nincs, akkor úgyis mindegy.

– Akinek az állam hivatalt adott, annak ész is adott, akinek meg nem, avval a kutya se törődik... Ha van megfelelő állásod, van időd, van lehetőség, elismerik, amit csinálsz, ha kívülálló vagy, se idő, se lehetőség, se elismerés, se pénz, és ebbe előbb-utóbb belerokkan az ember. Majd meglátod.

– Lelkiismeret is van a világon. Nekem legalább tiszta a lelkiismeretem.

– Sokra mész vele! – legyintett Nagy, s elindult a pénztár felé. Két pohár sörrel tért vissza nemsokára. – Itt van, igyál – tolta az egyiket alig leplezett bosszús sajnálkozással Süket elé.

– Kösz – mondta Süket, és elvette a poharat. Megitták a sört és hallgattak. Nem volt mit mondaniuk egymásnak.

A benti tompa zümmögés melegét idekint a város éles,

otthontalan kavargása váltotta föl. Nagy körül se nézett, mint aki már eleve tudja a célját, úgy indult el a maga útján, Süket egy darabig ott futott mellette, mert nem volt biztos benne, hogy esetleg nem kéne-e mégis elköszönniük egymástól, de aztán csak elmaradt anélkül is. Csodálta ezt a magabiztosságot, de nem vágyott rá, üresnek tartotta, végtelenül üresnek. Bármennyi bajt, gondot okoztak is neki a maga kétségei, nem szívesen cserélte volna el őket Nagy bizonyosságával. Nagynak elég volt az, amit tudott, bőven elég ahhoz, hogy eligazodjék, s a többivel, a nem tudható dolgokkal szinte szándékosan nem törődött. Bizonyos szempontból igaza volt, mert hát valóban, minek is törődni avval, aminek semmi haszna?

Az ébredés se mosta ki belőle annak az álom nélküli éjszakának az ízét, amit most maga mögött hagyott. Az ágyban töltött idő nemhogy levette volna a válláról a tegnapi nap terheit, újakkal rakta meg, a fáradtság összegyűlt benne, s ólmos nehezezként lapult meg a sejtjei mélyén.

Éva mintha csak rá várt volna, úgy állta el az útját az előszobában. Nem a véletlen vezette, az látszott rajta. Süket most döbbsent csak rá, amikor meg kellett szólalnia, hogy fáj a torka. Mintha tompa kést próbált volna lenyelni, s az a torkán akadt volna, olyan érzése volt. Régi betegségek pállott ágyszaga érzett, átizzadt dunnák súlyával megtetézett délutánok korma, a rongyolt izmok között vacogó láz lobbanása, amikor még a saját csontjaid súlyát is visszaérezed. Bármilyen mozdulatlanul gubasztasz az ágy kifelődött gödrében, bármilyen meghunyászkodva, már-már semmivé válva várod a gyógyulást, képtelen vagy, úgy érzed, kiérdemelni.

Nem tudta, hogy a torokfájás szülte-e a beszédétől való irtózatát, vagy fordítva, mindenestre képtelen volt megszólalni. Az asszony észrevette Süket kényszeredtségét, de

mintha kedvét lelte volna benne, csaknem a végtelenig nyújtotta a kínos egymásra várakozást, amiből Süketnek nem volt módja kiszabadulni.

– Mi újság? – kérdezte végül, amikor megunni látszott a hallgatást, olyan magától értetődően, hogy az már-már az arcátlansággal fölért. Most kéne beszélnem vele, gondolta Süket, Mariról, a gyerekről, de túl korai és túl nyilvánvaló volt az alkalom ahhoz, hogy éljen vele. – Valami baj van? – Éva már-már gyöngéd volt. – Csak nem Marival? – Abbahagyni, és elkezdni valami egészen mást, ezt szeretne volna, talán csak azért, mert nem lehetett. Megkísérteni valamit, amikor azt se tudod, mi az, hiú és fölösleges kalandnak látszik, de talán mégsem az. Nem elég hinni, amit gondolsz, vagy gondolni, amit hiszel, egyformán útvesztőbe jutsz, bármelyik módszert követed.

– Igen – vallotta be Süket hosszas tétovázás után. Többször is megfordult a fejében, tagadni fog, végül mégis az igazat mondta. Azt hitte, ez még nem jelent semmit, innen még bizvást visszafordulhat, belül azonban érezte, másképp van, elfogyott az ereje, nem tud tovább alakoskodni.

– Beszélt vele? Olyan izgatott volt a múltkor, amikor itt járt.

– Igen?

– Nem értem magát, hiszen olyan rendes lánynak látszik.

– Az is.

– Hát akkor meg miért nem jobb hozzá? Ne gondolja, hogy minden bokrban talál hasonlót, különösen manapság...

– Tudom én. El is venném... feleségül. Csak hát...

– Csak hát?

– A lakás. Nincs hova költözzünk.

– Itt elférnének, miért nem jönnek hozzánk?

– Jönnénk mi, de... a férje...

– Dömét bizza rám, megbeszélem én vele, jó?

– Köszönöm.

– Ne gondolja, hogy rosszat akar magának, maguknak, á, belülről csupa megértés, csupa jóság, arany szíve van. Maga még nem ismeri. Minden rendben lesz, nekem elhiheti. – Süketet hirtelen elkapta a köhögés, bármilyen görcsösen igyekezett, nem tudta visszatartani. Meg kellett várnia, amíg magától lecsillapodik. – Nem hiszi?

– Dehogynem... – vette elő a zsebkendőjét Süket. Kifújta az orrát, aztán ugyanavval a taknyos-mocskos zsebkendővel a homlokát kezdte törölgetni.

– Hát akkor meg legyen egy kicsit jókedvű.

– Megpróbálom – mondta Süket, de képtelen volt változtatni az arckifejezésén. Különben sem volt tiszta a lelkiismerete. Úgy érezte, visszaél Éva jóindulatával, ha nem mondja meg, hogy Mari gyereket vár. Ugyanakkor előhozakodni is képtelen volt vele. Abban bízott, lesz még rá alkalom, mintha nem tudta volna: az igazságot sose az alkalom hívja, mindig annak ellenére kell előállni vele.

– Tudom én, hogy unalmas öregasszony vagyok, de hát ne is az én kedvemért...

– Tényleg azt hiszi, ilyeneket gondolok magáról? – ijedt meg Süket.

– Jól van, jól van, csak tréfáltam... – tette az asszony Süket vállára a kezét. – Aztán föl a fejfel! Én beszélek Dömével. Maga meg... – s itt váratlanul bizalmassá halkította a hangját – ... hozza el egyszer Marit, aztán akkor majd együtt megbeszélünk mindent, jó? – A választ meg se várta, bement a szobájába.

Süket nem mozdult, a csukott ajtót nézte, mintha valamire várt volna még. Nem, dehogy akart ő hallgatózni, még amikor az ajtó megszólalni tetszett, akkor se volt egészen tisztában vele, mit csinál. Az asszony fojtott hangjának sis-

tergését Döme durva szavai követték, az ajtó nem nyelte el, inkább fölerősítette őket.

– Jöhet ám – itt rövid nevetés szakította meg a mondatot – a seggembe dugaszna! – Aztán szinte meghunyászkodva folytatta, mintha a szándékolt durvasággal sikerült volna könnyítenie a lelkén. – Tudtam, előre tudtam, hogy így lesz: add oda a kisujjadat, s az egész karodat kérik. De ezzel éppúgy nem érik be, mint a kisujjaddal. Semmivel, amíg föl nem fálnak egészen. Ez itt a baj. Eddig se volt könnyű, de kibírtam, háború, rekvirálások, tiszta röhej, hogy ilyen semmiségbe kell belebuknom, ilyesmi miatt kell megdöglennem.

– Ne beszélj bolondokat, attól, hogy meghúzzák itt magukat, még nem lesz semmi bajod.

– Ha meghúznák, nem is lenne, de éppen ez az, hogy nem húzzák meg. A lábam alól a szőnyeget, azt húzzák ki inkább, ahogy ismerem őket. Mind ilyen, nem azért mondom. Gyerek... Pelenkák... Még rendesen ki se szarhatom magamat, mert állandóan foglalt lesz a fürdő.

– Megegyezés kérdése. Legalább addig hadd maradjanak, amíg nincs gyerek.

– Aztán meg kidobod őket az utcára?

– Csinálunk egy szerződést, aláírják... Elvégre felnőtt emberek, tudják, mik a jogaik és mik a kötelességeik. Idehívtam őket.

– A nőt is?

– Marira gondolsz? Hát persze.

– Szóval azt veszi el, az unokahúgát. Nem rossz. De gondolhattam volna, hiszen olyan nyilvánvaló volt, hogy egy szava se igaz.

– Mért csinálsz ebből ilyen nagy ügyet, unokahúg, nem unokahúg, mi mást mondhatott volna?

– Még véded is?

– Dehogy védem, tudom én is, hogy hibázott, hát persze, de te soha nem csináltál ilyet, amikor fiatal voltál?

– Képzeld, soha.

– Vagy nem emlékszel rá, és nem is akarsz. – Süketnek ennyi elég volt. Így is többet hallott, mint amennyit szeretett volna.

Megalázónak érezte, hogy a háta mögött beszélnek róla, és ő nem léphet közbe. Szinte lehetetlen változtatni a dolgok menetén. Bármilyen kényelmetlen bevallani, mindnyájan kiszolgáltatottak vagyunk végül is.

Tudnék mesélni, ha volna mit. Ott állsz a horpadt fejű lovak között a közelgő őszi eső párájában topogva, fagyva, félve vársz, csak egyre vársz, bent a malom garatja mormog, megérkeznek a meleg, lisztillatú zsákok, szikkadt vállakról csúsznak le a kasba a friss szalma közé, ahova te is behúzódasz, hogy fölszívd magadba az őrlő kövek melegét a ruhádon át, s ez szinte fáj, így jutsz haza a házba, ahol asszony nép sűrög, tésztát dagaszt, kenyeret szaggat, kemen-cét fűtenek, látod a kitátott kormos líkon a huzattérben a venyige hogy izzad, pöröl, nyí, huhog.

Találomra rótta a várost, míg csak be nem esteledett. Mariék ablakában nem gyulladt föl a villany, hiába lesté. Nincsenek itthon. Hogy került ide, szerencsére azt most senki nem kérdezte tőle, s ettől megkönnyebbült. Keze a zsebében, még füttyörészett is, amikor nekivágott a környéknek, elindult a mellig érő, besüppedt kerítések során. Hal-lotta a szél motozását, mintha szemétkosárban turkálna valaki papírok, forgács és szalma közt. Ráért, mint ahogyan talán nem is illik. A legtöbb ablakon nem volt sötétítő függöny, vagy éppen elfelejtették behúzni, akaratlanul is megleshette a konyhában szöszmötölő asszonyokat, a bilin ülő gyerekeket, a vacsorát kanalazó családot, a sarokban gubbasztó öregeket, asztalra könyöklő férfiakat, érthetetlen,

eddig még sose tapasztalt szenvedély csalta beljebb és beljebb a kicsiny, megvilágítatlan utcák zezugaiba.

Egyszerre azt vette észre, hogy semmi támpontja nincsen, képtelen tájékozódni. Az volt az érzése, egyre csak körbe jár, s hiába erőlködik, nem jut el sehova, nem állt meg mégse. Kábult volt a fáradtságtól, s a kilátástalan igyekvéstől. Villamossivítást hallott. Nem hitt benne, mégis elindult felé. Ez volt a szerencséje. Sose járt még itt, ezen az ismeretlen végállomáson. Rohanni kezdett, s a fordulóban elérte az utolsó kocsit, s fölkapaszkodott rá.

Mari szinte berobban az előszobába, felő volt látni, ahogy a kisasztal, a polc, a fogas között mozgott, mintha leverni, föllökni, összetörni készülné mindent, pedig a viharos érkezés alighanem csak az izgatottságát volt hivatva eltakarni. Annyira félt ettől a látogatástól, annyira zavart volt, olyan tompa és távoli volt számára minden, hogy azt hitte, ha a villamos menne át rajta, azt se érezné most. Kicsit szégyellte a felindultságát, mégsem tudta túltenni magát rajta.

Süket elképedve látta, mennyire más lett, mintha nem is vele beszélt volna délelőtt telefonon. Akkor megszólalni is alig tudott, most meg...

Mari is érezte ennek a kettősségnek a terhét, de tudta, nem törődhet vele. Mindig így volt, bármilyen kínos-keservesen került a cselekvés vonzáskörébe, ott már hirtelen éber lett és tetterre kész. Élesen látott, határozottan ítélt, gyorsan cselekedett, szinte gondolkodás nélkül, kapkodva. Képtelen volt elodázni a tennivalókat, elkerülni a kockázatot, a sorsukra hagyni az eseményeket, olyan kihívóan ment elejükhöz, hogy az már a butasággal fölért, pedig tudta, jobban járna, többre menne, ha a háttérbe húzódná. Képtelen volt túlfokozott éberségét tompítani, kivonni az öntudatlanság köréből, mint egy külső erőnek, úgy engedelmeskedett neki,

úgy bízta rá magát a kiszámíthatatlanságára. Most is, szinte meggörnyedt az igyekezet súlya alatt.

Lehülve és kiüresedve roskadt bele a székre, amit Éva, látva, mennyire ki van szolgáltatva a hirtelen mozdulatok között leskelő gyöngeségnek, a térde is meg-megbicsaklott, sietve tolt alá. Döme az asztal túlsó sarkán a bajuszába temetkezett, az arcán sárgán virított a közönyösség álarca. Süket és Éva hátra maradtak, mint akiknek külön ügyük van. Marinak nem tetszett ez a bizalmas viszony. És még amikor bejöttek, akkor is, nem lehetett volna azt a terítőt másképpen megigazítani, csak így, Sanyi vállába kapaszkodva?

Kezdett kínosan elnyújtózni közöttük a hallgatás. Éva kínálgatással próbálta feloldani valahogy az asztal körüli feszültséget, de a hozom a teát, parancsoljanak ebből a pogácsából féle semmitmondás sehogy se akart eredményre vezetni. Annyi minden volt, amit meg kellett volna beszélniök, hogy egészen reménytelennek érzett belekezdeni.

– Hogy vagyunk, hogy vagyunk? – harsánykodott Döme. Ő fogott ki először a türelemből.

– Köszönöm, jól – mondta Süket.

– Hát a kedves unokahúga? – Süketet kínosan érintette, hogy Döme nem felejt. Nem is annyira a hazugságot szégyellte, azért volt bosszús csupán, hogy miatta Döme ennyire fölébe kerekedett, ilyen gúnyosan, ilyen sértő hangon beszélhet vele.

– Marira gondol? – kérdezett vissza Süket támadóan. – Nem az unokahúgom.

– Pedig azt hittem.

– Nagyon is jól tudod, miről van szó, miért akarod mindenáron zavarba hozni őket?

– Én, zavarba? Hát már az is bűn, ha az ember egy ki-

csit kíváncsi, és szeretné megtudni, van-e az albérlőjének unokahúga, vagy nincs?

– Mari a menyasszonyom.

– Ne mondja! És mikor lesz az esküvő?

– Nem tudjuk – szolt közbe Mari. – Az attól függ – nehezebbre esett, de ha már elkezdte, be kellett fejeznie –, lesz-e lakásunk. – Megkönnyebbült, ahogy kimondta. Döme arcán összefutottak a ráncok. Vészjósló volt. Mint egy kakuszból, külön-külön állt ki belőle minden borosta, szinte fájt tőlük a bőre.

– És van már valami? – kérdezte szenvtelenül. Éva nem szolt bele. Tudta, a végén úgyis ő következik.

– Nincs – morogta az orra alól Süket.

– Hát akkor hogyan képzelik?

– Majd csak lesz valahogy. Talán akad valami – mondta Mari letörten. – Bár így, gyerekkel... – elakadt a szava, de azután befejezte mégis – ... elég nehéz.

– Máris jön a gyerek?

– Szeretnénk – mondta Süket.

– Éppen arról beszéltünk, hogy itt is maradhatnának, ha megfelel, igaz? – szólt meg Éva, és sokat sejtetően Döme nézett.

– De gyerekről nem volt szó. Ketten is sokkal több áramot, vizet fogyasztanak, s ez mind pénzbe kerül ám...

– Többet is fizetnénk – ajánlkozott készségesen Mari. – A duplája elég lesz? – Süketnek elakadt a lélegzete.

– Talán még egy kicsit sok is... – vágott közbe megdöbbenve. – Elvégre ugyanazt a szobát használjuk.

– A pénzen, azt hiszem, nem fogunk összeveszni – mondta Éva. – Nekünk se az a célunk, hogy kifosszuk magukat, hanem hogy segítsünk. Tudom én, hogy nem könnyű kifizetni azt a pénzt, de ha majd nyugdíjasok lesznek, s ilyen

kevés nyugdíjat kapnak, mint mi, akkor jobban megértik, megértének bennünket.

– Hiszen így is ... – próbált sietve hálásnak mutatkozni Mari. – És köszönjük, nagyon köszönjük.

– Arra is gondoltunk, nem tudom, mit szólnának hozzá, hogy mivel nekünk úgyszincs gyerekünk, és itt van ez a lakás, ami, ha meghalunk, az államra maradna különben, nem volna-e kedvük eltartási szerződést kötni velünk. – Döme egy köhögőrohamba fojtotta a méltatlankodását. Megbeszélték, hát persze, de mit kell evvel ennyire sietni. Nem ért volna rá még egy kicsit? Süket és Mari döbbenet hallgattak. Nem mertek egymásra se nézni, nehogy elárulják magukat, mennyire kapva kapnak a lehetőségen. Éva zavarban volt, még az is megfordult a fejében, hogy esetleg nem kell nekik. Kínos lett volna, több annál, megalázó egy ilyen visszautasítás.

– Amíg nincs gyerek, nem bánom, addig maradhatnak – nevetett föl élesen, szinte durván Döme –, de csak addig, és egy perccel se tovább. Én nem akarok gyereket a lakásba: pelenkák a fürdőszobában, éjszakai sírás-rívás, fürdetés, mosás, vasalás: megérthetik, ehhez én már öreg vagyok. – Kifújta magát. Most, hogy túl volt rajta, megkönnyebbült. Félt, hogy esetleg nem lesz elég világos, érthető, határozott, de minden rendben ment. Igen, ezt érzi az ember. Meg aztán Süket meghökkent arckifejezése is erre utalt. – Mi nem árulunk zsákbamacskát. Jobb mindent előre tisztázni, vagy nem?

– De, igen – bólogatott készségesen Süket. – Rendben van. – Mari meg volt szégyenülve, legszívesebben világgá futott volna, elbújt volna valahol, ahol senki se látja, ahol kedvére kisírhatja magát. Hát mért ellensége mindenki annak a szegény gyerekek? Meg se született, de már az egész világ összeszövetkezett ellene. Látszólag semmi nem kény-

szerítette Süketet a beleegyezésre, hacsak Éva asszony könnyörgő pillantása nem, amit egész idő alatt magán érzett.

– A szerződést... – akart az ügy gyakorlati részére térni Éva, de Süket megakadályozta benne.

– Bármikor megköthetjük – mondta. – Minél kínosabbnak érezte az ügyet, annál gyorsabban túl akart jutni rajta.

– Jó – mondta Éva –, majd keresek valami ügyvédet.

– Ügyvédet! – horkant föl Döme. – Még csak az kéne.

Ha eddig kihúztam szabadlábon, nem volt könnyű, most már öregségemre nem akarok börtönbe kerülni. Akárhogyan is, csak ügyvédet ne keverjünk a dologba...

– Ezt pedig másképpen nem lehet – makacszkodott Éva.

– Én ügyvéd nélkül is tudom jól, hogy mit akarok – tüzelt tovább Döme. – Ide nekem gyereket nem hoznak, az egyszer biztos, ha száz ügyvéd mesterkedi ki azt a szerződést, akkor se. Ha meghalok, akkor meg úgyis, azt csinálnak a lakással, amit akarnak.

– Jól van, na, ezt még majd megbeszéljük ketten – próbálta nyugtatni a férjét Éva. – Mari fölállt, hányingere volt, olyan kétségbeesetten menekült ki a szobából, hogy még köszönni is elfelejtett. – Valami baj van? – kérdezte Éva.

– Semmi – súgta vissza görnyedten Mari, és Süket kíséretében kilépett a folyosóra. Süket mellette állt, a karját fogta, mégse látszott semmit észrevenni. Fellengzős volt, és üres. Az önelégültség mámora olyan elszántan szorította meg a torkát, mintha soha többet nem akarná eleresztetni.

A kórház

Kloroformszag süttött a folyosón, mint havas lejtőn a nap, erre gondolt, ahogy szűkre húzott szemhéja rejtékéből a tűntetően életidegen kórházi nyüzsgést figyelte. Mintha éppen valakit becsapni készülődtek volna. A főorvosra várt, a főorvos úrra. Viharzón érkezett, nem nézett se jobbra, se balra, egyenesen a szobája ajtaját vette célba. Alacsony volt, ha egymás mellé állnak, Süketnek talán a válláig se ér. Hitler-bajuszt viselt, ami szökén virított ki ráncos, vörös ábrázatából, a mellén az érzelmek cinikus semmibevevésének jelképeként éppen a szíve fölött friss vérfoltot hordott, a műtőből jött. Süket megpróbálta elállni a folyosót, mert tudta, ha az orvos egerutat nyer, s beveszi magát a délelőtti kávézás, a vizit, s az ezer más elfoglaltság sötét labirintusába, nem kerül elő többet. Egy porszem, még annyi se vagyok neki, nem, engem még a cipőjéről se törölne le, gondolta Süket, de mind ilyenek, ilyenek vagyunk, akinek hatalma van, visszaél vele, de hát mi másra is volna használható a hatalom, ha nem erre. Alulról nézve azért volt, maradt és marad mindig is olyan kiábrándítóan aljas a világ, amilyen igazságos, ésszerű és távlattal teli felülről. Ki hol él, onnan ítélt. Csak arra vigyázz, nehogy a fejed vétessen érte. Hazudni már a pólyában megtanultál, hát használd bátran a tudományod.

– Jó napot! – köszönt rá Süket az orvosra, de az mintha nem is hallotta volna, füрге egérszemével azt vizslatta

egyre, merre tűnhetne el. – Doktor úr! – szögezte most már félreérthetetlenül a mellének a megszólítást Süket.

– Mi tetszik? – törődött bele a megváltoztathatatlanba a doktor.

– Maga operálta Kopaszné?

– Jöjjön be – vált váratlanul barátságossá a doktor, s előre tessékelt Süketet. A szoba kicsi volt, alig fértek el benne ketten. – Rokona? – nézett föl a doktor, miközben az asztalon heverő papírok között turkált.

– Igen – mondta Süket az ajtó mellé szorulva –, az unokaöccse vagyok. – Nem tudott jobbat kitalálni, kénytelen volt visszatérni ehhez a régi hazugsághoz. – A férje bízott meg, hogy érdeklődjem. Úgy tudom...

– Igen – szakította félbe az orvos sietve. – Most operáltam.

– És?

– Az operáció sikerült – vágta ki gyorsan a választ, de a hangja főnnakadt, mintha még mondani akarná valamit, azonban nem mondta, csak nagy sokára szólalt meg, amikor eszébe jutott egy másik, elterelő mondat. – Ami tőlem telt, megtettem, de... – még a köhögés is rájött, nem, nem erőltette, mindez természetes volt, elképesztő gyakorlattal rendelkezett, úgy látszik, a dolgoknak efféle csűrész-csavarásában – ...nem sok jót mondhatok – fejezte be végül a kiábrándítóan prózai mondatot köhögéstől könnyes szemmel. Süket annyira meghökkent, hogy még arról is elfeledkezett, miért jött. Bár a zsebében görcsösen markolta a gyűrött ötszázásokat, az esze valahol egészen másutt járt. Előre tudta, mi lesz az orvos mondandójának a vége, de azért várta a bizonyosságot, szinte kikövetelte, mintha az valami járandóság volna. Az orvos ügyesen kerülte el a kiélezett figyelem csapdáját, akkor szólalt csak meg, amikor már elég érdektelennek ítélte a helyzetet, de akkor aztán gyors volt,

célratörő és kíméletlen. Szinte szenvtelen hangon, a tudós tárgyilagosság álarca mögé rejtőzve hadarta el az ítéletet, aminek a kihirdetésében, bárhogyan leplezte, mintha némi öröme telt volna. – Nézze, a dolog súlyosabb, mint amilyennek a műtét előtt látszott. Előrehaladott rákról van szó, áttétel az életfontosságú szerveken, máj, hasnyálmirigy. Lehet, hogy csak napjai vannak hátra, lehet, hogy hónapok... Én mindenesetre megtettem, ami tőlem tellett.

– Tudom – mondta Süket –, hálásak is vagyunk érte. – Elővette, és zavartan szorongatta a tenyerében a galacsinná gyúrt ötszázásokat, nem tudta hirtelenében, hogyan adja oda, mit is mondjon. Boríték kellett volna, s hogy nem volt, ez most szinte áthághatatlan akadálnak látszott.

A doktor előjött az asztal mögül, s ezáltal a kicsi előtérben lehetetlenül szűkössé vált a hely, szinte nem is kellett kifelé tessékelnie Süketet, úgy is nyilvánvaló volt, mennie kell, az alkalom könyörtelenül múlófélben volt, az orvos a kilincsre tette a kezét, s már egy lábfejnyi rést meg is nyitott az ajtón, Süket megérezte, ez az utolsó pillanat a cselekvésre, gyorsan az orvos zsebébe gyűrte hát a pénzt, de a kapkodó, zavart mozdulatok megbosszulták magukat, az egyik ötszázás leesett a földre, Süket izzadva hajolt le érte, az orvos lába elé, fölvette, s ezt is a másik után küldte. Hálás volt, hogy az orvos, bár utálkozva, de elviselte a meszterkedését, ahogy a köpenye körül kaparászott.

Kiléptek a folyosóra, s ami az imént egy kergebirka-akolnak tetszett, most a szabadság távlatát lehelte. Az orvos a kezét nyújtotta. Több volt ez, mint amit remélhetett, mégis menekült. Megkönnyebbülten, szinte boldogan rohant le a lépcsőn. Az események valóságos jelentésével látszólag semmit sem törődött. Csak az utolsó lépcsőfok előtt torpant meg. Nem gondolta, hogy a végén ugyanaz a szerep vár rá is, amit az imént az orvos olyan gyakorlottan, szinte élvez-

zettel játszott el, de amiben ő teljességgel tájékozatlan. Már a puszta gondolatától is, hogy ilyen helyzetbe kerülhet, annyira megzavarodott, hogy ha a lépései visszhangja hátba nem taszítja, talán még vissza is fordul.

Döme elszántan várt rá. Nem lépett közelebb, nem tola-
kodott, nem akarta megzavarni, de az elszántság azért lerítt
róla. Süketnek új volt ez a tapintat, nem ilyennek ismerte,
de nem csodálkozott, elvégre az ember kedvére megváltoz-
hat bármikor, amíg csak él. Akármilyen kíméletes volt Dö-
me jelenléte, mégiscsak kikerülhetetlenné tette a találkozást.
Süket előtt világos volt, hogy ez lehetetlen, mégis megkísér-
tette a szökés gondolata. Félrelökni az ajtóból, elfutni, eny-
nyi lett volna csak. A terv nem is annyira gyakorlati, mint
inkább erkölcsi szempontból volt képtelenség. Döme nem
leplezte az izgatottságát, sőt, mintha inkább rájátszott vol-
na. Az orra cimpája kitágult, a szemhéja remegett, olyan
belülről fakadó mozgások voltak ezek, amiket akaratlago-
san nem lehet irányítani, s mégis az embernek az volt az
érzése, hogy Döme mindezt akarattal teszi.

– Na, mi van? Sikerült? – Süket érezte, meg kéne mon-
dania az igazságot, de valahogyan nem jött a szájára. Pedig
nem érdemli meg, hogy kéméljem, gondolta. Nem, sajnálni
egyáltalán nem sajnálta Dömét, sőt, inkább haragudott rá,
hát igen, talán éppen ez, a harag volt mindennek a kerék-
kötője. Dömének föltűnt Süket tétovázása. Nem értette. Mi
lehet emögött? Fölébredt benne a gyanú, de hát ezért is csak
magának tehet szemrehányást, miért bízott rá egy ilyen alak-
ra ennyi pénzt? És ráadásul se nyugta, se tanú, semmi bi-
zonyíték. Most már nem volt más választása, hinnie kell
Süketnek mindenféleképpen, akármilyen átlátszóan hazudik
is. Mert hazudni fog, ebben biztos volt, mi mást tehetne,
én is a helyében, gondolta, én is azt tenném, hát persze.
Még csak esélye sincs rá, hogy megtudja valaha is az igaz-

ságot, nem állhat oda a doktor elé, na, mi van, doktorkám, elraktad az ezresemet? Ha mégis odaállna, akkor a doktor volna kénytelen hazudni. Ha igazat mondana, azt meg ő nem hihetné el. Mindez így utólag, minden bonyolultsága ellenére, szinte túlzottan is világos volt, csak azt nem értette, miért nem gondolt bele egy kicsit előbb, amikor még lett volna módja másképpen cselekedni. Nem akarta kiadni magát, nem akarta, hogy Süket bármit is megsejtsen a benne lappangó gyanúból, mert akkor aztán végképp minden elveszett. Így esetleg elszólja magát. Mégis, megint hibázott, hirtelen mohóságában csak kibuggyant belőle a kérdés: – Hol a pénz, odaadta? – Szóval erről van szó, vált hideggé és számítóvá azonnal Süket, ahogy belelátott Dömébe. És még csak nem is szégyelli magát a szemérmetlen, a feleségre haldoklik, de őt az nem érdekli, semmi, csak a pénz. De ha egyszer ennyire nem bízik bennem, minek adta ide, mért nem intézte maga? Elfordította a fejét, evvel jelezte, hogy nem kíván a kérdésre válaszolni. Dömét előntötte a düh, most már aztán, ekkora szemtelenség láttán végképp nem bírt magával. – Vagy eltetted, a saját zsebedbe? – Süket menni akart, érezte, ez már több annál, amit képes volna, ha marad, szó nélkül elviselni, de Döme nem engedte, megfogta a kabátja ujját, és annál fogva tartotta, húzta vissza. – Te rohadék! – már-már nem is mondta, szinte beleköpte a ragadós, méregtől átitatott hangokat Süket szemébe.

– Eresszen el, mert különben... – sziszegte vissza Süket.

– Különben? Mi lesz különben? Még te fenyegetsz engem, te szemét! Hova tetted a pénzemet, arról beszélj inkább!

– Akármit mondanék, úgyse hinné el. Csak azt nem értem, ha egyszer ennyire nem bízik bennem, akkor miért adta ide? Kértem én egyszer is? Maga hízelgett nekem, hogy

kedves jó Sanyikám így, meg kedves jó Sanyikám úgy. Mert szüksége volt rám. Most már nem kellek, hát nyugodtan belém rúghat, azt hiszi. Hülye vagyok, rohadt, szemét. De ne gondolja, hogy ilyen könnyen lerázhat. Nem. Most az egyszer én se hagyom magamat. Különben jobban tenné, ha a feleségével törődne egy kicsit. Persze, magának mindegy, magától akár föl is fordulhat, csak a pénz, a pénz, az legyen meg.

– Vigyázz a szádra . . .

– Mért nem enged el, verekedni akar?

– Tudsz valamit.

– Haldoklik . . . a felesége.

– Nem igaz! – kiáltott föl Döme. Az arcát a kezébe temette, nem törődött vele, hogy Süket marad, vagy megszökik. – Hazudsz, hazudsz, minden szavad hazugság . . . – Mintha sírt volna, úgy szakadtak ki belőle az eltorzult szavak, nem is akarta, hogy érthetőek legyenek, hogy bárki megértse őket.

– Mért hazudnék? Most mondja meg, mi hasznom lenne nekem abból, ha hazudnék?

– Nem a haszonért teszed, te pizok, hanem hogy engemet kicsinálj. Na, de ilyesmivel tréfálni, az már több, mint szemétség. Megkeserülöd, ne félj!

– Fönt van az orvos, kérdezze meg tőle, ha nem hiszi! Na, mért nem megy? – Döme úgy érezte, már az se segítené, ha agyonverné ezt a férget. Süket most már elmebeteg volt, mégis maradt. Azt hitte, csupán kíváncsiságból, pedig az önmagában nem lett volna elég erős ahhoz, hogy viszatartsa. Titkolt kárörömmel leste Döme tehetetlen vergődését. Nem látszott valószínűnek, hogy e gúnyos fölény állapotából lehetséges eljutni a teljes kifosztottságba, megálázottságba. Sükettel mégis ez történt. Megbabonázta a Dömét gyötrő, most őszintének tetsző fájdalom látványa.

Döme rádöbbsent, hogy szüksége van valakire, akinek az együttérzése enyhítheti balsorsát, és ezt az együttérzést azonnal meg is akarta szerezni, ha mindjárt Sükettől, most az se érdekelt.

– Megnézem – motyogta Döme, mintha csak magában beszélt volna. – Mit gondol, fölengednek? – Süketet váratlanul érte, hogy Döme hozzá fordul tanácsért, de azért nem utasította vissza. Megpróbált úgy viselkedni, mintha minden rendben lett volna. Nem kellett válaszolnia, Döme a szeme villanásán megérezte, hogy vele van, s ennyi most elég volt neki. – Szeretném látni, mielőtt meghal! – Bármennyire nehezére esett is, mindenképpen ki kellett mondanania ezeket a szavakat, talán, mert annyira félt tőlük. A háta meggörbedt, amikor elindult. A mozgása, a tartása olyan volt, mintha menekülne.

Süketre hirtelen tört rá a reszketés, maga se tudta, a hideg vacogtatja-e, vagy az utca mániás körforgása rázza. Mari, Mari, Mari, ez zakatolt benne, csak ez, semmi más, ez is olyan halkán, hogy szinte tudomásul se vette, csak érezte. Öregharang vecsernye-kondulásán, tejillat lebbenésén, fejés kalamoló zaján át jutott el idáig, a hazatérés öntudatlan káprázatának közelébe. A kezed se nyújtod ki, és rád nyílik az ajtó.

– Mi van? – kérdezte Mari. Süket örült, hogy Mari itthon van, s nem kell rá várnia. Mari kutatva nézett bele a szemébe. – Olyan fáradtnak látszol – mondta –, csak nincs valami baj?

– Bent voltam a kórházban – mondta Süket kissé kényeszeredetten, mert már régebben észrevette, hogy Mari nem szereti, ha Éva neve szóba kerül közöttük. Csak nem féltékeny? Marhaság, háritotta el magától a gondolatot, de azért került a témát. Érezte, a kimagyarázkodás, bármilyen meg-

győző lenne is, megalázná, nem javítana, inkább rontana a helyzeten. Most mégis képtelen volt mellébeszélni.

– És?

– Megoperálták.

– Ilyen gyorsan?

– Igen.

– Jól van?

– Á, meg fog ... – akaratlanul szakadt ki belőle a sírás, de képtelen volt uralkodni magán; ostobán keringett föl benne az önzés: mi lesz velünk, mi lesz velünk – ... halni – fejezte be a mondatot. Bár szégyellte, nem törölte le a könnyeit, nem fordult el, lesz, ami lesz, gondolta.

– Ennyire sajnálsz? – kérdezte megriadva Mari. Engem bezzeg ... ez volt benne, de nem mondta ki, képtelen lett volna lenyelni most e vallomás teljes keserűségét. Süket kénytelen-kelletlen megpróbált magába nézni. Nem őt, akarta mondani, nem őt sajnálom, de nem mondta. Megriadt a kijelentés nyomában leskelő újabb kérdéstől. Elszégyellte magát. Megpróbálta kuszált arcvonásait valahogy rendbeszedni, s elfeledkezni a belsejében leselkedő önzésről. Mindenképpen szüksége lett volna Mari együttérzésére, de nem tudta, hogyan szerezhetné meg. Miközben e belső cselvetések lehetőségeit, következményeit fontolgatta, észre se vette, hogy a szavai önálló életre keltek, a maguk egyszerű és durva módján máris keresztbe húzták minden számítását.

– Nem. Nem őt ... – mondta. Maga se hitte, hogy ilyen könnyedén túlesik rajta. Mari úgy tett, mintha elengedné a füle mellett ezt a kétes értékű vallomást, nem csapott le rá, ahogyan pedig az várható lett volna. Süket hálás volt ezért a tapintatért. Mari mintha kitalálta volna a gondolatait.

– Ha tényleg meghal, nem tudom, mi lesz velünk. Az öregben nem sok könnyörület van.

– Nem olyan harapós, amilyennek látszik.

- Amíg egyedül van, talán nem, de az első útjába eső nőt elveszi...

- Vagy fordítva, a nő veszi el őt.

- Az még rosszabb. De akár így, akár úgy, az az egy biztos, hogy kifüstölnek innen bennünket.

- Na, na, azért mi is ott leszünk. Nem adjuk föl, most már nekünk is vannak jogaink...

- Jogaink, ugyan, menj már, kit érdekelnek a mi jogaink?

- Minket, minket kell, hogy érdekeljenek. Nekünk kell harcolnunk értük.

- De ha egyszer semmi esélyünk, jobb, ha belenyugszunk a sorsunkba, és valami mást próbálunk - átölelte Süketet. - Gyere, vacsorázzunk inkább! - Kenyeret, sajtot, vaját, felvágottat vett elő, egy kis tálban még saláta is volt, Süket némi öngúnnyal szemlélte e terülj asztalkámat, eszébe jutottak a régi szalonnabőr, szárazkenyér-vacsorák, a befőttesüvegből ivott hideg tea, mennyivel más most minden, de a keserősége nem enyhült, tudta, ez csak a látszat, a lényeg ugyanolyan sunyin, alattomban lapul meg, mint eddig, s ugyanolyan elszántan kész ellenük törni bármikor.

Volt már állása, Nagy állta a szavát, mégsem tudott megbékélni a helyzetével. Azt se igen merte bevallani, milyen keveset keres, szégyellte. Mari persze tudta, de hallgatott. Neki nem ez számított. De hát végül is pénz nélkül nem lehet semmire se jutni. Ha jön a gyerek, el kell innen menniük, új lakást kell keríteni, s az is újabb kiadás. Most, amíg Mari keres, mennek a dolgok, de ha jön a gyerek, nem lesz borraavaló, a táppénz meg az ő keresete együtt se lesz annyi, amennyi Marinak most egyedül összejön. Itt a fizetését nem emelik föl, csinálhat akármit, ezt már látta, csak megalázzák. Mindenki beletapos, akinek módja van rá, és itt mindenkinek módja van, mindenki fölötte van, fölötte

levőnek érzi magát, de nem menekülhetett, nem volt hova, nem volt kihez. Elviselni, úgy érezte, ez az egyetlen elérhető cél, amit kitűzhet maga elé. De hát meddig lehet így élni, vajon meddig? A zavarosan kavargó napok eseményei közepette Éva feledésbe merült, látszatra végérvényesen elnyelte a kórház.

Már majdnem átlépte a munkahelye küszöbét, aztán mégis visszafordult, nem, esze ágában sem volt, hogy föllázadjon, csak éppen szeretne volna ezt a pár percet kicsikarni magának, ellopni tőlük. Fölkapcsolta a zsebében a rádiót és várt. Nyolc óra kö... most már mindenképpen el kellett indulnia, ha a pontos időt jelző sípolásra odabent akart lenni. Végigfutott a folyosón, becsapta maga mögött az ajtót. Mindenki bent volt már Kertész kivételével, de hát ő mindig késik. Késik, de micsoda kifogásai vannak! Őt aztán nem lehet sarokba szorítani.

– Hány óra van? – nézett föl a kávéja kavargatásából Barna, a főnök. Erőltetett, fagyos volt a hangja. Válaszul Süket újra felcsavarta a zsebében a rádiót, ahol éppen most hangzott föl a pontos időjelzés. Barnának a szeme se reb-bent, úgy mondta, amilyen vészjóslóan csak kitelt tőle: – Ez nem válasz!

– Nyolc – mondta Süket.

– Ez az, látod, éppen ez az, már megint elkéstél.

– Tudtommal nyolckor kezdődik a munkaidő – mondta Süket.

– A munkaidő, az igen. De mire te leülsz az asztalodhoz, előszedelőzködsz, fél kilenc lesz. Éppen ezért, már az elmúlt értekezleten is megmondtam, mindenki háromnegyed nyolcra köteles bejönni, aki nem lesz itt háromnegyed nyolckor, attól levonom a fél órát, aztán majd a fizetéskor megnézheti a borítékját.

– Én anélkül is megnézhetem.

– Nem érdekel a véleményed – mondta, s meg se várta, hogy Süket esetleg egy újabb közbeszólással kellemetlenkedhessen, fölállt, kihörpintette a kávéját, és bevonult a szobájába.

Éppen odafordult Sárikához, hogy megkérdezze, kiadta-e már a főnök az újabb ajánlólistát, de elkésett, Sárika, kezében az aranyszínű alumínium tálca, rajta a kávé, éppen most készült bevonulni a főnökhöz, így aztán rá már nem jutott a figyelméből, úgy tett, mintha észre se venné, átnézett a feje fölött, talán még meg is botlik benne, ha nem sajnálja a kávé, annyira semmibe vette. Mindenki a papírait túrta az asztalok mögött, mintha buzgón dolgozna, pedig ez nem az az idő volt, amikor dolgozni lehet, lázas sustorgás nesze szakadt ki innen is, onnan is, villantak leskelődve föl a lesütött tekintetek, de a látszatot nem merte megsérteni senki. Süket se tehetett mást, követte a többiek példáját, úgy tett, mintha beletemetkezett volna a munkájába, de nem haladt. Úgyis mindegy, gondolta, Barna egyetlen kézlegyintéssel, minden indokolás nélkül visszadobja majd ezt is, mint mindegyiket.

Egy idő óta Barna viselkedése megváltozott az irányában, hiszen eleinte már-már túlságosan barátságos volt, vendégségbe hívta, sokat beszélgettek, úgy bánt vele, mint egy jó baráttal, Süketet elkápráztatta ez a jóindulat, amit azelőtt soha senkitől se tapasztalt, nem gyanakodott, vakká és önteltté vált, azt hitte, ez a barátság a személyének szól, az erényei hítták ki Barna érdeklődését, önteltségében elhitte, hogy rendelkezik ilyenekkel, föl se tűnt neki, hogy Barna egyébként ekkor se segítette semmiben, a fizetését nem emelték, s ugyanazt a szemét munkát kapta mindvégig. Mégis tökéletes biztonságban érezte magát, őszinte volt, mert hát milyen barátság az, amelyikben még ezt se engedheti meg magának az ember. Az érdekeken alapuló barátságok per-

sze mind ilyenek, de hát Barnának semmi érdeke nem fűződött ahhoz, legalábbis Süket úgy vélte, hogy vele, egy ilyen kis senkivel jóba legyen.

– Beléphetnél a pártba – hozta elő egyszer a kérdést egészen váratlanul Barna. – Szereznénk egy ajánlót, a másikat én lennék...

– Nem, nem – tiltakozott ijedten Süket.

– Miért? – kérdezte Barna kissé sértődötten és rosszalóan, mint akinek visszautasítják az ajándékát.

– Nem akarok belekeveredni.

– Mibe?

– Hát ebbe az egészbe – mondta Süket kényszeredetten. Érezte, ha magyarázkodni kezd, az rosszul végződik, de nem volt más választása. Barna most már hidegen, szinte követelőzően nézett rá, és hallgatott, olyan hallgatással, ami a vákuum erejével szívtá ki belőle a szavakat, a gondolatokat. Az enyém vagy szőröstül-bőröstül, mintha ezt sugallta volna a pillantása. És Süket beszélt, azt hitte, a barátság jogán. – Őt hold földje volt a nagyapámnak, elvették tőle. Nem akarta adni, erre fölhasogatták a talpán a bőrt, hogy ne tudjon lábra állni, kilökték az utcára, négykézláb mászott haza. Makacs paraszt, mondták, és röhögve utána köptek.

– Régen volt – mondta Barna minden eddiginél behízalgóbb hangon, de érezte, most már ez sem segít. Süket nem hisz többé neki. Süket valóban belelátott Barna kártyáiba, tudta, hogy hazudnia, színlelnie kéne, nem szabadna egyetlen őszinte szót se kimondania, egyetlen arcrándulást se megkockáztatnia többet, nem tudott mégsem gátat vetni a már megkezdett vallomásnak.

– El kellett menekülnünk, nem maradhattunk a faluban. Apám a kénsavgyárban dolgozott. Segédmunkás volt. Ötvenhatban bevásárlották a munkástanácsba. Azóta nem lát-

tam. Anyám azt mondta, véresre verték a rendőrök, s amikor valahogy kiszabadult, nyugatra szökött. A határon utána lőttek. Nem tudom. Most én is . . .

– Nincs más út – mondta Barna hidegen. – Talán a régi urakat várod vissza, hogy azok szolgáltassanak igazságot neked?

– Nem kell őket várnom, itt vannak anélkül is, bérlő, ügyvéd, orvos – itt némi hatásszünetet tartott –, szatócsfiak a hatalom legelső szolgálói most is – mondta, s keményen Barna szeme közé nézett. – A hatalom őket választotta, mert ők használható emberek, nem makacskodnak, tudják, hogyan kell szolgálni, ismerik a módját. Ném, sose reméltem, hogy megszabadulok tőlük valaha is, csak szerettem volna kívül maradni, hogy ne kelljen saját magamat szembe köpnöm. Ha végképp rákényszerülök, akkor majd talán megteszem még ezt is, de amíg nem muszáj . . .

– Ahogy gondolod – mondta Barna, s kitessékelte Süket a szobából, amit még most is belengett a harminc éve elveszített fűszerkereskedés illata. Vagy csak Süket képzelte így?

Barna viselkedése nem változott meg ettől fogva sem lényegesen irányában, csak éppen vendégségbe nem hívta többet. Egy időben még azt a látszatot is megpróbálta keltetni, hogy segíti a munkájában. Arról igazán nem tehetett, hogy minden, ami Süket kezéből kikerült, valahogy zátonyra futott. A gyanút ügyesen mindig másokra terelte. Süket úgy érezte, lassan, észrevétlenül fogy el a levegő körüle. Szeretett volna segítséget kérni valakitől, de rá kellett döbbennie, senkihez se fordulhat, kizárólag Barnára van utalva. Maga ez a fölismerés is kétségbeejtő volt, aztán ráadásul ez a reggeli incidens. Nem lett volna szabad szembeszállnom, nyíltan semmiképpen sem, gondolta, és Kertész jutott az eszébe, aki tényleg mindennap elkésik, de akit ezért

mégis csak egy-egy fejcsóválás erejéig marasztal el Barna, ha elmarasztalja egyáltalán. A jutalomból, prémiumból sose marad ki. No persze, ő se kizárólag az ötletes hazugságainak köszönheti kivételezett helyzetét, a nagybátyja se akárki, meg aztán be is nősült valami . . . Szóval kibírja azt a pár hónapot féllábon is, amit itt el kell töltenie, addig, amíg talál a számára a családi tanács valami jobb helyet. Ha én is ilyen védett helyzetben volnék, talán jobban bírnám, több volna a türelmem, röhögnék az egészen. A kilátástalanság az, ami végképp kiborítja az embert.

Részeg ugyan nem volt, de az ital már kissé a fejébe szállt, kezdte embernek érezni magát. Arra gondolt, most azonnal elégtételt vesz Barnán, fölpofozza, belerúg, mert ehhez lett volna kedve, de annyit azért még nem ivott. Belátta, senki se adna igazat neki, különben is ki hallott olyat, hogy valaki értekezleten megverte a főnökét, ilyen talán még nem volt, s nem is lesz, se itt, se másutt, sehol, amióta csak világ a világ. Az ember sok mindent szeretne, de az útja végén, a veszély pillanatában, realista lesz. Még nem kezdődött el az értekezlet, azonban a konyakosüvegek már ki voltak készítve, és Sárika mindenkinek töltött. A hangulat jó volt. Most kellett volna róla jelentést írni, hangulatjelentést. Süket hallotta a fojtott sustorgást:

- Az egész vállalatnak jó a nyolc óra, csak neki nem.
- Persze, evvel akar kitűnni, bevágódni az igazgatónál.
- Evvel is.
- Mért, maga másról is tud?
- Hajaj!
- Na hallja, kell is neki igyekezni, ha egyszer főosztályt akar . . . - Aztán csönd lett, Barna megtartotta a beszámolóját. A hozzászólásokra várt. Rövid, rutinos tekintetjártatás. Ha nincs, hát akkor . . . berekesztem. De most nem ez következett.

– Süket elvtárs, magának mintha lett volna megjegyzése, úgy láttam. Kérem, ne csak a szomszédjával közölje, mondja el hangosan is, ne sajnálja tőlünk! – Barna szellemes megjegyzését szolgálai nevetés követte. Hát már itt tartunk, képedt el Süket, s idegességében összevissza ötölt-hatolt, ráadásul föl se állt. Barna nem hagyta ennyiben: – Álljon föl! – csattant a hangja. Süket beletörődve a sorsába fölemelkedett. – Vagy rosszul láttam volna?

– Tudtommal a munkaidő még mindig csak nyolc óra – mondta tompán. Barna arca elsötétült, de csak egy pillanatra. Amikor szükség volt rá, azonnal visszanyerte a kellő higgadságot, fölényt. Ez az, amire én képtelen volnék, ismerte be irigyen Süket.

Barna úgy tett, mintha Süket meg se szólalt volna, nem is lenne jelen, berekesztette a gyűlést, szabadjára engedte a hangulatot. A konyakosüvegek kint maradtak, így aztán Sükettel tényleg senki se törődött. Leírt ember volt. Mostanáig nem tudta, mit jelent ez. Mindenki átnézett rajta, kivétel nélkül, levegő volt nekik. Egyetlen együttérző pillantást se kockáztattak meg. Hogyne, hogy Barna észrevegye, aztán valami baj legyen belőle, kimaradjanak a legközelebbi fizetésemelésből, a november hetedikéi jutalomosztásból. Senki se ellensége saját magának.

Kertész is, aki egyébként megértőnek mutatta magát, amikor szólni akart hozzá, elfordította a fejét. Igaz, úgy tett, mintha csak véletlenül nem vette volna észre, de ekkorra Süket sajnos, már átlátott a szitán. Undok ízzel bőfögött föl a gyomrából a keserűség. Már bánta, megbánta nagyon, amit tett, a nyílt bűnbánatra azonban, ami esetleg még segíthetett volna rajta valamelyest, sehogy se tudta rászánni magát. A csodában már régen nem bízott, maga pedig képtelen volt a saját feje fölül elhárítani a veszélyt. Akármilyen aránytalannak érezte is a büntetését, nem volt más

választása, mint hogy megpróbálja valahogyan elviselni. Persze, ez a hogyan, ez se volt egészen közömbös.

Mint a pestis harapózott el a vállalatnál az irányában tanúsított megvetés. Talány, honnan szereztek róla tudomást, de mindenki tudta, valami van a füle mögött, most szabad, szinte illik belerúgni, leköpní, az önérzetébe taposni. Ha nem áll tanult ember hírében, amiért külön utálták, akkor is megteszik. Hiszen mindenki boldog, ha valahol, valakinek tovább adhat valamit abból a töméntelen megaláztatásból, megszegyenítésből, ami naponta éri, no, nem az egészet, a legalsó szinten erre már nincs remény, de valamit, annyit legalább, aminek árán az önbecsülésének csupán a csíráját megőrizheti magában az ember.

Az értekezlet után Barna a szokásával ellentétben azonnal bement a szobájába, Sáríkával üzent ki Süketnek, hogy azonnal menjen át Ancikához a beszerzési osztályra, és kérdezze meg tőle, mikor adták föl az egyik megrendelés ügyében a levelet. Tulajdonképpen telefonon is megkérdezhetette volna, s ha már nem, átküldhette volna Sárikát, aki szívesen ment volna, jaj, de nagyon szívesen. Mindegy. Süket érezte, nincs mit tennie, ezt a kérést a jelen helyzetben egészen egyszerűen nem tagadhatja meg. Megállt egy pillanatra a beszerzési osztály ajtaja előtt, aztán kopogott. Nem jött válasz. Ennek ellenére benyitott. Ancika félig háttal ült a bejáratnak, így nyugodt lélekkel úgy tehetett, mintha nem vette volna észre. Süket köszönt, Ancika nem hallotta meg. Süketet bosszantotta ez a viselkedés, de még nem kétkedett az őszinteségében, topogással, mesterkélt köhécseléssel igyekezett föl hívni magára a figyelmet. Hiába. Kénytelen volt az asztal túlsó oldalára kerülni, szinte belelakodni Ancika látókörébe, hogy az egyáltalán észre vegye.

– Á, maga itt van? – villant Süketre egy papírvékony

nevet
Észre
– Na
tő ötl
tó fel
Mi az
a kér
Inkáb
detlen
nált, l
nie m
nem ú
érvény
és már
nincsen
kül tá
mégisc
nak, a
– V
érdeke
emléke
ott vol
szék él
nem vo
– Sa
tehetet
egy un
– T
hang, r
ideje, l
tan ka
pett a
tatás m

nevetés kíséretében ez a kurta-furcsán gúnyos mondat. – Észre se vettem – magyarázkodott szinte boldogan Ancika. – Na, mondja gyorsan, mit akar, mert nem érek rá. – Mentő ötlete nem volt, azt meg, hogy Barna ilyen lealacsonyító feladattal küldte, egyszerűen nem akarta bevallani. – Mi az, elfelejtette? Máskor írja föl, ha ilyen rövid az esze, a kéménybel! – mondta, és megint elkacagta magát. – Inkább a munkájával törődne, ahelyett hogy folyton elégedetlenkedik. Hallom, már megint valami marhaságot csinált, híre megy ám ennek hamar. Jobban meg kéne becsülnie magát, akkor talán még vinné is valamire. Manapság nem úgy van, mint régen, aki tehetséges, aki szorgalmas, az érvényesül, az én fiam is, az én kis mókucim főiskolára jár, és már a tévében is szerepelt... – Süket fölmérte, hogy itt nincsen tovább keresnivalója. Úgy határozott, hogy szó nélkül távozik. Nem tehetett róla, hogy másképp történt, hogy mégiscsak kicsúszott a száján az a mondat, egy töredéke annak, ami a bensejében forrt.

– Vén boszorkány – mondta. Behunyta a szemét. Nem érdekelte, mi történik, tudta, mindennek vége van. Arra se emlékezett, hogyan jutott vissza a helyére, de egyszer csak ott volt. Megállt az asztala előtt, és lenézett. A megszokott szék éhesen, üresen tátotta rá fekete száját, de bekapni már nem volt ideje, Sárika szólította.

– Sanyikám, várja a főnök. – Mennie kellett, mi mást tehetett volna. Még hallotta, hogy az egyik íróasztal mögül egy undorítóan vidám női hang utána röppen:

– Te, hát ennek meg mi baja van? – de hogy kié volt a hang, nem tudta megállapítani, őszintén szólva nem is volt ideje, hogy sokáig latolgassa az eshetőségeket. Barna unottan kaparászta a körmét, föl se nézett, amikor Süket belépett a szobájába. Nem mintha mást várt volna, ez a fogadtatás mégis megviselte.

– Ancika nem volt a helyén – hazudta, s zavarában még csak be sem érte ennyivel –, betegállományban van – folytatta elvakultan törtetve a biztos bukás felé. – Talán a könyvelésben is meg tudnák mondani... Menjek a könyvelésre? – ajánlkozott egy újabb kínos kaland áldozatául Süket, csak hogy most szabaduljon.

– Nem kell... – mondta Barna, s fölvette a telefont. A házit, állapította meg Süket. Tárcsázott. Süket hiába fülelt, nem tudott semmit kivenni a beszélgetésből. A végén azonban minden világos lett. – Köszönöm, Ancika, köszönöm – emelte föl a hangját Barna, miközben jelentőségteljesen Süketre nézett. Nem, itt nem volt helye félreértésnek. Süket föllélegzett, most már úgyis minden el van veszve, gondolta, de legalább magyarázkodnom nem kell.

– Hát akkor én megyek – mondta.

– Ajánlom is – mondta Barna, és fölvette az asztalról drága, vadonatúj vállalati golyóstollát, s a már régóta kikészített puszta papír fölé hajolt, evvel kívánva jelezni, hogy dolgozik.

A város elkoszolódtott itatósa mohón szíttá magába a nedvességet. Nem sietett. Szinte jólesett neki, hogy bőrig ázik, a kabátja, a nadrágja, a cipője, az inge, a zoknija, a haja fokozatosan telítődött meg az eső érintésével. A hideglelés ezer tűszúrás képiben jött, támadta meg a bőrét, mintha egyszerre hajolt volna föléje ezer doktor, úgy érezte, s egyszerre oltotta volna be valami különös, ismeretlen betegség szérumával. Lehetetlen lett volna mindent úgy elmondania, ahogyan megtörtént. Akkor hát minek. Pedig valahogyan, valamit mégiscsak mondanom kéne, gondolta, de nem mert előállni egy ilyen lehangoló, kiábrándító hírrel, különösen így, hogy tudta, Mari milyen sokat, a lehetónél jóval többet vár tőle, szégyellte is, félt is bevallani, hogy nem tudott megfelelni ennek a várakozásnak, hogy egészen más valaki,

mint amit a megismerkedésük idején játszott, mint amilyenek Mari tartja, tartani szeretné, és amilyenek ő maga is lenni szeretne, szeretett volna. A haladék, amit maga adott magának, egyszer csak elfogyott, hiába mérte olyan bőkezűen. Be kellett nyitnia, legalább az előszobába. Mari arca semmit se árult el, pedig tartott tőle, hogy máskor olyan éles szeme most is észreveszi rajta a történeteket, legalábbis megsejt valamit belőlük.

– Gyere – mondta Mari –, öltözz át! – s a nyaka köré fonta száraz, meleg karját, az arcát az arcához szorította. Szinte perzselt a bőre. Süket önkéntelenül is elhúzódott, úgy érezte, Mari testén valami távoli, ismeretlen eredetű remegés fut át, mint egy megfejthetetlen táviróüzenet. A gyerek, gondolta Süket. Utólag könnyű bármit megmagyarázni, de amikor valóban szükség volna a bizonyosságra, a jelen szorításában a legegyszerűbb dolgokat is nehéz megérteni. Élni, gondolta, élni kell minden áron, amíg lehet, amíg csak hagyják az embert, ez sem kevés, bár a legkevesebb, amit kénytelen vagy kicsikarni a világtól, de talán a legtöbb is, amit kicsikarhatsz. Élni, sose jutott még ilyen közel a jelentéséhez, sose tapintott még rá ilyen igazán az elevenére ennek a különben már-már semmitmondó szónak. Egy pillanatra mintha nemcsak elégedett, boldog is lett volna. – Érzed? – kérdezte Mari, és Süket vállára hajtotta a fejét. – Mozog – mondta, és lesütötte a szemét, összekapcsolódott a tekintetük. Ez az önfeledtség azonban nem akadályozta meg abban, hogy a lehető legpraktikusabban cselekedjék, magával húzva Süketet a szobába, s gondosan bezárkózzék. – Így ni, most már aztán nem zavar senki. Gyere, átöltöztetlek – mondta, s újra hozzálátott, hogy lehántsa Süketről a ráragadt nedves nagykabátot. Az inggombokig jutottak, amikor valaki kopogott az ajtón.

– Ki lehet? – rettent meg Mari.

- Döme - mondta Süket durván, ki más lehetne.
- Egy pillanat - kiabált ki Mari készségesen.
- Mért szóltál? - nézett rá szemrehányóan Süket.
- Úgyis tudta, hogy itthon vagyunk.
- Hiába, ha egyszer nem válaszolunk.
- Nem szeretek hazudni.
- Bolond vagy.
- Na, öltözz már - sürgette suttogva Mari. Süket a szekrényajtó védelmébe húzódott, s engedelmesen öltözni kezdett.

- Nyithatod már - szólt ki a szekrényajtó mögül. A nadrágja még nem volt rendben, a gombokat igazgatta, aztán a szíjjal bajlódott, ami sehogy se akart bekapcsolódni.

- Kerüljön beljebb - mondta Mari, miközben kinyitotta az ajtót. Döme félszegen lépett be a szobába, a saját szobájába. Ez a tudat, hogy a saját szobájában van, mégis idegenként, feszélyezte. Mindegyik székben ruhák, könyvek, táskák s egyéb limlomok heverték, még leülni se volt hova.

- Nem zavarok? - kérdezte, amikor észrevette a nadrágjával bajlódó Süketet, aki annyira bele volt merülve a szerencsétlen piszmozgásba, hogy föl se nézett. Döme félreértette a helyzetet, így aztán a kelleténél is feszélyezettebb volt.

- Á, ahogy - csicsergett erőszakolt kedvességgel Mari. - Foglaljon helyet nálunk! - mondta, de majd elsüllyedt szégyenében, amikor látta, hogy mindegyik székben hever valami, persze, Süket holmija mind. Kapkodva csinált rendet, dobált be mindent a szekrény aljába. Döme leült. Nem ezen a széken szoktam, gondolta bosszúsan, de nem szólt. Hogyan is szólhatnék, amikor én itt csak vendég vagyok. Beigazolódni látta a legrosszabb sejtelméit.

Amikor bekopogott, úgy tervezte, barátságos lesz, elbeszélget a fiatal párral, megkérdezi, miben lehet a segítség-

gükre, jól érzik-e magukat, és így tovább, most azonban hirtelen előntötte a türelmetlenség, s nyersen és kurtán egyből a közepén kezdte.

– Mit tud a feleségemről? – szögezte Süket mellének a kérdést.

– Hát nem volt bent nála? – kérdezett vissza szinte szemrehányóan Süket.

– De voltam, csak nem találtam meg. Másik osztályra vitték, azt mondták. Oda meg nem engedtek be. – Süket rosszat sejtett. Fölugrott, és az ajtóhoz rohant.

– Hova még? – kérdezte megütődve Mari, de Döme is furcsán nézett rá. Ettől aztán lehült egy kicsit. Szégyellte, hogy így kiadta magát.

– Telefonálni – mondta. Úgy érezte, meg kéne valahogy magyaráznia a viselkedését, de hát maga se értette, valójában, miért ennyire fontos számára az asszony állapota. A magyarázkodást azonban mindenképpen szeretne volna elkerülni. Visszafordult hát az ajtóból, nem ment ki a telefonhoz, de most már ez se segített. Mari kissé sértetten figyelte, mi lesz, szántsándékkal nem avatkozott közbe. Men-nem kéne, gondolta Döme, és nyögve, nehezen fölállt a székből. Nem is annyira a fizikai erőfeszítés merítette ki, sokkal inkább a lelki, elmenni innen talán még kellemetlenebb, mint jelen lenni.

Süket Dömével együtt ért ki az előszobába. Elővette a telefonkönyvet. A kórházaknál lesz, hát persze. Sokáig lapozgatott, mire megtalálta. A központot, igen, azt kell hívni. Tárcsázott, halló, jó napot, hirtelen elege lett az egészségből, lecsapta a kagylót, tévedés, dörmögte, Döme éhes tekintettel állt mögötte, na, mi van, mi újság, sürgette az újabb próbálkozást, Süket kényszeredetten próbált engedelmeskedni, eleget tenni a várakozásnak, gémberedett ujját erővel emelte a számtárcsa fölé. Mari az ajtóból figyelte

őket, s némi elégtételt érzett, mint az anya, ha látja, hogy a gyerekei nélküle semmire se mennek. Nem bírta tovább, közelebb jött, áthajolt Döme görbedt válla fölé.

– Segítsek? – kérdezte.

– Kösz, csak ellapoztam a számot – mondta Süket –, és most meg kell keresnem újra. – Váratlan csöngetés szakította meg őket. Döme kinyitotta a kémlelőablakot.

– Távirat? – kérdezte csodálkozva. – Egy pillanat – mondta –, mindjárt hozom a pénzt. – De csak elfordult, úgy vette elő a pénztárcáját. Sokáig kotorászott. – Tessék – mondta, és a postás felé nyújtotta a markában levő aprót, és elvette a borítékot. Mari és Süket egymásra néztek, mint ha előre tudták volna az eredményt.

– Meghalt – mondta Döme csaknem szórakozottan. Hirtelen mehetnékje támadt. Nem tudta, hova, miért, csak menni, menni, ez a kényszer dolgozott benne, de Süket és Mari elállták az útját, lehetetlen volt szabadulni tőlük. Ugyan mit akarhatnak? Mari megmozdult, hogy közelebb lépjen Döméhez, talán néhány vigasztaló szót akart mondani neki, de Süket visszatartotta.

– Maradj! – mondta, és megszorította Mari karját. Betuszkolta a szobába. Mari nem ellenkezett, de azért zokon vette ezt az eljárást, utálta, ha erőszakoskodtak vele.

Amikor becsukódott mögöttük az ajtó, Süket merevsége egyszeriben fölengedett, háttal nekidőlt az ajtónak, és mélyet lélegzett, mint a filmszínész, ha azt akarja eljátszani, valami nagy veszélytől menekült meg. Elégedetten, már-már büszkén nézett körül a kis szobában. Egy véghetetlen birodalom nem ér meg ennyi büszkeséget. De mintha minden erő is elszállt volna belőle, szinte magatehetetlen volt. Marinak kellett a hóna alá nyúlania, odakísérnie az ágyhoz, leültetnie. Végül maga is mellé ereszkedett. Fogták egymás

kezét, és a padlót nézték. Egy idő után Süket kiszabadította a jobb kezét, és Mari hasára tette.

– Még mindig nem vette észre? – hajolt közel Marihoz. Lopva nézett körül, mintha itt is, most is tartania, félnie kéne valamitől. Megszokás volt, mindenbe belefészkelő megszokás, olyan, ami nem ereszti el többet, ha egyszer, bármilyen ostoba véletlen folytán, a cinkosává tette az embert. Mari gyanús könnyedséggel fölnevetett.

– Ez? – intett a fejével Döme felé. – Ugyan, mit vesz ez észre? Persze előbb-utóbb azért észre kell vennie.

– Ne törődj vele – mondta Süket –, majd csak lesz valahogy. – Ha Éva élne, más lenne, gondolta, de így, az öreggel nehéz lesz, rettentő nehéz. Na, mindegy, ha menni kell innen is, hát megyünk . . . Hirtelenül, és váratlanul lepték el az arcát a könnyek, még letörölni se volt érkezése őket. A szégyentelenség érzése, mint egy kés hasított belé, megalázó és jóleső volt egyszerre.

– Töröld meg az arcodat – mondta Mari, és odanyújtotta neki a zsebkendőjét. Süket elvette, és megtörölte vele az arcát, de a könnyek kéretlenül és tolatkóan újra előbugygyantak. Mari úgy érezte, lehetetlen messziről kell a szavait eljuttatnia Sükethez, fölemelte hát a hangját, de az eredmény így is siralmas volt. – Nem értem – mondta rekedten, tompán. Minden erőlködése arra volt elég, hogy éppen csak átlépje a suttogás határát. Annyira távol volt most tőle Süket, hogy szinte megvetette. Én a szüleimnek, az édes szüleimnek fordítottam hátat miatta, igenis, miatta, ő meg, ez meg . . . egy idegen . . . nő . . . miatt . . . Megremegett a szája széle, nem állt messze tőle, hogy maga is sírva fakadjon. Nem, nem, ezt az örömet nem szerzem meg neki, gondolta, s a makacsul feltolakvó könnyeket visszagyúrta a torkán. A kezét kiszabadította Süket kezéből, fölállt, tett egy-két tétova lépést. Az ajtó előtt megtorpant. Nekivetette a hátát.

Érezte, hogy a mozdulatok nem a saját mozdulatai, mégis ezek vezették, s ő hagyta vezetni magát. Szinte automatikusan cselekedett, húzta magára a kabátot, rohant ki a sötétbe, tárva-nyitva hagyva az ajtókat maga után. Süket meg se mozdult. Látszólag közömbösen szemlélte az eseményeket.

– Nem sajnálom – motyogta maga elé kétségbeesetten –, nem, nem nem . . . – Pedig Mari akkor se értette volna meg, ha történetesen teli torokból kiabál, olyan messze, ki tudja, hol volt már. S mert fölösleges, csak annál szégyenletesebb volt az árulása. Elhallgatott. Mintha egy fölbolygatott hanyabolyban ült volna, úgy nyüzsögtek körülötte az ellenőrzetlen gondolatok, ellepték, marcangolni kezdték, attól félt, nem hagynak rajta semmit, szétrágják egészen, még a pusztacsontjait is. Jól teszik, hát persze. Egy ilyen rohadt, önző állapot, egy ilyen senki . . . senki . . . senki . . . S ez a szó most valóságosabb volt, mintha tényleg kimondta volna, talán mert túlságosan az elevenébe vágott. A mondat értelme, pedig nem akarta befejezni, úgy csapódott rá, mint egy csapda fedele: nem érdemel mást.

–
és ne
dott,
hogya
veszt
Micik
ez kij
így al
sőt, n
fiatal
gadha
számá
maga
egyike
Dö
minth
volna
valak
varrás
Micik
gés-fo
egysz
kezni
most
Döme
lagon

Mari elmegy

– Ne mondd, aztán mi történt vele, kiment a szobából, és nem jött vissza, ennyi volt az egész? – nem volt csalódott, szinte boldogan nevetett föl. – Azt hittem, mutatták, hogyan ütötte le, de ha nem mutatták, akkor nem sokat vesztettem... – duruzsolt a telefonba áthatóan Micike. Micike túl járt már az ötvenen, de Micikének kellett hívni, ez kijárt neki, nem mintha megkövetelte volna, de valahogy így alakult. Annyi volt az egész, hogy nem haragudott érte, sőt, némileg mintha még büszke is lett volna rá. Valamikori fiatalságának egyetlen maradéka volt ez. Így aztán nem tagadhatott meg tőle némi ragaszkodást. A külső szemlélő számára nevetséges és értelmetlen lehet ez a ragaszkodás, ő maga azonban úgy érezte, legigazabb, legmélyebb titkainak egyike.

Döme sután és leforrázva hallgatott a vonal túlsó végén, mintha nem is ő csöngette volna föl Micikét, ugrasztotta volna ki a körülötte burjánzó ezer tennivaló közül, hanem valaki más. Mosás, mosogatás, takarítás, főzés, bevásárlás, varrás, több volt belőlük mindig, mint ami elvégezhető, de Micike nem bánta, ez volt az életeleme, ez a lehetetlen sürgés-forgás hálózta be az utolsó porcikáját is. Másrészt, ha egyszer hátat fordított nekik, akkor úgy meg tudott feledkezni róluk, mintha sohase senyvedt volna a rabságukban, most is olyan odaadással csicsergett, hallgatott, mintha Dömén kívül semmi más nem létezne a számára ezen a világon. Döme nem tudott mit kezdeni magával, csak hall-

gatott, zavartan köhécselt ott a vonal túlsó végén, és a polkba kívánta a pillanatot, amikor eszébe jutott, hogy fölhívja Micikét, de hát honnan tudhatta volna, hogy ilyen lehetetlen helyzetbe kerül majd általa.

Micikének persze könnyű, a színésznő nem váltja úgy a szerepeit, kaméleon a színét, mint ő saját magát, egyik pillanatban még poros, nyútt melegítőben pucolja az ablakokat, a másikon frissen mosott háziasszonyként kavarja, szolgálja föl az ételt a vendégeinek, az unokáját pesztrálja nagymamaruhában, aztán aranypókhálós kisestélyiben, a hajában művirág-bokrétá, az Opera poloskás páholyszékén ropogtatja a cukorkát, ágyból nézi együtt az egész város mulya tévébaglyaival az esedékes krimit, s most vele is mint egy főhercegnő beszél. Hát nem szélhámosság ez valahol? Más hasonló helyzetben biztosan telepanaszkodta volna az életét, de Micike nem szólt, mintha semmi nem esne nehezeire, pedig hát dehogynem, csak éppen tudta, nem sok jóra számíthat. Egy csöpp megértést azért szívesen elfogadott volna, de hát ha nem, akkor nem, a világért se könyörgött volna senkinek, pedig néha végtelenül fáradtnak érezte magát, s végtelenül kilátástalannak azt az igyekezetet, amivel a világnak, a hétköznapiaknak ezekben az apró-cseprő ügyei-be kapaszkodott, de előre tudta, mi lett volna a válasz, ha panaszkodik, szinte a fülébe karmolt Rózi hangja, ahogy mondja, mondja, ahogy mondta volna, ha alkalmat ad neki rá, a magáét, hát persze, szegény anyukám, a te korodban nemigen ugrálhat az ember, elvégre nem vagy mai csirke, meg hasonlók.

Én szültem egyáltalán? Nehezen tudta legyűrni az ingerültségét. Az, hogy esetleg segítsenek rajta, hogy levegyenek valamit a válláról, ó, nem, az meg se fordult a fejükben soha, no persze, van nekik elég bajuk, tudja ő jól, nem is kívánná, hogy tényleg segítsenek, elég lett volna; ha csak

fölajánlják a segítségüket, és ő visszautasíthatja, nem, kislányom, elbírok én vele magam is, tegyétek csak el, megvan nekem a magamé, de szívesen tért volna ki a segítő szándékuk elől, ha lett volna rá alkalma, de hát nem volt. Csak ez bántotta. Ő már akkor előre látott mindent, amikor Rózi bolond fejjel, még a gimnáziumot se végezte el miatta, hozzámment ehhez az üresfejű fajankóhoz, ehhez a Mukihoz, hogy lehet valakinek ilyen hülye neve, te úristen, de nem szólt, mert nem szólhatott. Nem értette a lányát, mi örömet talál benne, hogy kitart egy ilyen használhatatlan férfit, mert az volt, semmire se jó, pipogya fráter, rosszabb, mint egy selyemfiú, még ha csinos volna, de nem, málészájú, mulya hivatalnok volt már akkor is, nem egyéb. Szereti? Ó, hogy oda ne rohanjak! Különben se hitte, hogy egy ilyen férfit egyáltalán lehet szeretni. Hát akkor meg mi az istenért?

Szerencsére hamar elmúlt a fáradsága, a kétségbeesése, ahogy jött, olyan követheetlenül feslett le róla. Ő már csak ilyen, nem esik kétségbe, kikapcsolódik egy kicsit, kipihen magát, aztán jöhet az új nap, jöhet minden előlről. Bármilyen nagyra vannak a fiatalságukkal, a teherbíró képességükkel, azért őt nem pipálják le, ebben biztos volt, jöhetnének hozzá tanulni, volna mit, de ha nem jönnek, az se baj, próbáljuk ki, mire megy ki-ki a maga erejéből. Nem vagyok olyan öreg, ahogy hiszitek, majd meglátjuk, ki szalad a másikhöz, hogy így anyukám, úgy anyukám, beteg a kis Peti, bevásárolni kéne, orvoshoz, patyolatba, munkába, vendégségbe menni, vigyázni a gyerekre, óvodába vinni, igen, ez az, aminek aztán nincsen se vége, se hossza. Talán én szaladok majd mindevvel hozzátok?

Hát persze, az én unokám, de nektek meg a gyereketek, minek csinál az olyan ember gyereket, aki nem tudja ellátni, az olyan szerencsétlen flótás, bezzeg az én uram, az meg-

teremtette, ami a családnak kellett, nálunk szolgáló volt, pesztra, aztán meg pótmama, bejárónő, na igen, ahogy az idők változtak. Az ilyen tehetetlen, lusta, életteretlen frátereknek, mint ez a Muki, nem is szabadna megnősülniük soha, ha én miniszter lennék, törvénnyel tiltanám meg. Na persze, minden másképp lenne, ökelme se ugrált volna ennyire, ha szegény uram nem hagy itt bennünket, nem szokik meg nyugatra avval a pizsok kis titkárnővel, ó, ha egyszer a kezem közé kerülne, kikaparnám a szemit, az egyszer biztos, mind a kettőt a kis pizsoknak, szegény Robimnak sose jutott volna magától eszébe ilyet csinálni, így cserben hagyni a családját, hiszen világegyetben családszerető ember volt, élt-halt a lányáért, de csak menjen, ha egyszer annyira menni akart, nem sajnálom, megállok a magam lábán, megteremttem én magamnak, ami kell, ha a fene fenét eszik, akkor is.

Türelmetlenül fordított hátat gondolatai motollazúgásának, zárta el előlük ijedten az érzékeit, hogy most már minden figyelmével a jelen pillanaton csüggjön. Időegésíttette Döme hallgatása, mért nem szól, hova tűnt, mi lett vele, csupa kérdés volt, csupa vibráló türelmetlenség, alig tudott megálljt parancsolni magának, hogy ne kezdjen el kiabálni, törni, zúzni, veszekedni, talán ha tényleg lett volna kívül, meg is teszi, nem nyeli le a mérgét, még jobb is lett volna, így azonban nem volt más választása, meg kellett maradnia a feszült figyelem állapotában, fülét a kagylóra tapasztva próbálta megfejteni a beszűrődő rejtélyes jeleket, írógépkopogást, ajtónyikorgást, ablakzörgést, edénycsörömpölést, vízcsobogást vélt hallani, de kuszaságukban nem volt semmi értelem, semmi megfajtásra váró jelentés. Csak nem tette le? Annyira megijedt ettől az eshetőségtől, hogy az elhatározásával ellentétben mégiscsak megszólalt: – Letette? – kérdezte elvékonyult, szinte csipogó hangon.

- Nem - mondta Döme. Micikében, mint a bolondóra, egyre csak a bizonytalanság járt körbe-körbe, hiába szeretett volna megszabadulni tőle, nem tudott, mért olyan mogorva, barátságtalan, csak nem bántottam meg valamivel? Bizony isten nem akartam. Sose lehet tudni, mikor melyik cselekedetével okoz bajt az ember, szerencse kérdése ez is, mint annyi más, de hát még talán jóvá lehetne tenni, nem olyan végzetes, hiszen csak valami apróságról lehet szó, valami semmiség biztosan...

- Mi baj van? - suttogta. Annyira átlátszó volt a kellemkedés szándéka benne, hogy képtelen volt arcpirulás nélkül engedni neki. Szerencse, hogy nem vezették be a képes telefont, gondolta, ezer szerencse.

- Semmi - válaszolt Döme. Semmiképpen sem akart szószátyár vénembernek látszani, különösen most nem, hogy ilyen kényes helyzetbe került. Hiszen ennek a telefonhívásnak a pusztja ténye is félig-meddig udvarlásnak számított, hacsak egyenesen leánykérésnek nem. És az én koromban, gondolta, az én koromban már ez is több a soknál. Évára gondolt, és szégyellte magát. Csak egy mozdulat, gondolta, és vége van az egésznek. Tényleg úgy érezte, le kéne tennie a kagylót, nem volna szabad tovább halogatnia. Most még semmiség volna az egész, minden jóra fordulhatna, de ha nem, beláthatatlan bonyodalmakba keveredik, mert Micike nem Éva, ez volt az, ami már az első pillanattól kezdve vonzotta és taszította is egyszerre, sokkal kiszámíthatatlanabb, megbízhatatlanabb, nem, nem alattomos, inkább rejtélyes. Igen, leteszem, szánta rá magát végre. Elégedett volt magával. Na végre, gondolta, most legalább a saját akaratom szerint cselekedtem. Aztán mégse így történt. Furcsa zajokat hallott, ajtócsapódást, beszélgetésfoszlányokat, s ez fölkelte a kíváncsiságát, gyanút fogott.

- Van nálad valaki? - izgatottságában minden kertelés

nélkül, szinte szemtelenül tért rá a tegezésre, amit eddig annyit és olyan körülményesen kerülgetett. Micikét elégedettség töltötte el, mondhatni boldog volt.

– Nálam? – súgta megindítón.

– Úgy hallottam – erősködött tovább Döme.

– Senki, csak a lányom meg a vejem... – Dömének nem tetszett: miért akar ilyen sietve átsiklani a téma fölött? Eddig nem beszélt a családjáról, most meg... Talán nincs valami rendben?

Mিকে érezte, hogy a család kényes téma, ezért nem hozta szóba. Félt, hogy esetleg abba a látszatba keveredik, mintha a lakás miatt húzna Döméhez. Pedig hát nem. Vagy a szerelem bolygatta volna föl? Ugyan, az én koromban, hárította el magától a gyanút, bár nem túl határozottan, nem egészen őszintén. Ha se nem érdek, se nem szerelem, mi volt hát akkor e különben megmagyarázhatatlan kaland ösztönzője? Meg akarta, mindenképpen meg akarta mutatni nekik, nem olyan öreg, amilyennek látni szeretnék, nem az a vén satrafa, hanem igenis kell még valakinek. Hogy ez is érdek? Hát istenem, mi nem az ebben a rohadt világban, mi nem? Uhh! Már-már örömteli mozdulattal rázta le magáról a kétségeket, fröcskölte szanaszét, szabadult meg tőlük.

Sétálni az ünnepi, üres városban nyári vasárnap délután, amikor mindenki odakint tolong a roskadtan horpadozó balatoni országúton, fagyaltot nyalni, kávé inni, cigarettára gyújtani olyan izgatott mozdulattal, mintha először tenné, mintha fiatal volna, a füst nem marta volna szét a hangját, a festék a haja színeszálát, a krémek s az idő az arca bőrét, mintha minden úgy volna, mint egykor, amikor lehetett volna még másképpen is, meg-megtorpanva a kirakatokat nézni, aztán megállni, s csak állni, állni a tenyérszerű tér közepén, miközben a kövekből előlővellő forróság áram-

ütése szinte a csontja velejéig beléhatol, ez is ő volt, most ez volt, mert ez akart lenni, olyan, amilyennek Döme megismerte, amilyen akkor volt, amikor először találkoztak, amikor leszólította, mert hát így volt, akármilyen nevetséges is, mint egy gyerek lányt az utcán. Megállt mellette, mint egy kóbor kutya, éhesen, fáradtan, hajszottan, kopottan, s belémart, talán csak azért, hogy az éhségét, ami dühödten dolgozott benne, valahogy csillapítsa, de ő már akkor érezte, nem marad ez ennyiben, azért is állt olyan könnyen kötélnék, könnyebben, készségesebben sokkal, mint ahogy mu-tatta.

A karját Döme karjába fűzte, amitől Döme, ezt is észre-vette, megremegett. Szinte mámorossá vált attól az érzéstől, hogy valakire, mindegy, akárki is az, még mindig ekkora hatással van. Kimondhatatlanul hálás volt. Nem tudta tűr-tőztetni magát, szembefordult Dömével és belenézett a sze-mébe, úgy, olyan odaadással, ahogyan évek óta nem nézett már senkinek a szemébe, érdekes, ezeket a lányos csacska-ságokat, mintha sohase lehetne elfeledni. A hatás váratlan volt. Döme, mint egy szégyenlős kisfiú, úgy sötötte le a sze-mét, szinte rá se lehetett ismerni, mintha nem is ugyanaz a szereleméhségtől búzló, kővert kankutya lett volna, aki az imént olyan mohón markolt bele a vállá húsába, hogy hol-napra kék foltok jönnek majd elő minden ujja nyomán.

– Lányod is van? – kérdezte Döme makacsul belera-gadva a családi ügyek firtatásába.

– Még unokám is – mondta Micike. Legyünk túl rajta, akkor már legyünk túl rajta egészen!

– Na, ne ugrass!

– Mért ugratnálak?

– Hiszen még olyan fiatal vagy – mondta ki Döme a szokás hívásának engedve az ízetlen bókot.

– Köszönöm – mondta Micike, mintha meghatódott vol-

na, pedig inkább nevetni lett volna kedve, vagy sírni. Istennem, micsoda útszéli tempó! Hát igen, sírni, sokkal inkább sírni. De hát miért tűröm el akkor? Mért nem adom ki az útját? Húsz évvel ezelőtt nem gondolkodtam volna rajta ennyit, nem tétováztam volna, az biztos.

– Eddig nem is beszéltél ... róluk – harapta el a mondat torkát mohó egyszerűséggel Döme. Minek annyit csúrnicsavarni, gondolta.

– Nem akartalak terhelni vele – vette elő erre bűbajos hangját Micike. – Gondoltam, úgyis találkozunk még, lesz idő, alkalom, hogy mindent elmondjunk egymásnak ... Akár most szombaton is ... eljöhetnél. Jó? Hát akkor vegyük úgy, hogy megbeszéltük. Bármikor jöhetsz, de legjobb, ha úgy öt-hat óra tájban ... Vacsorára. Gyere, mert várlak ám!

– Köszönöm – dörmögte Döme a kagyló mellé –, köszönöm.

– Ne köszönd, csak gyere! – búgta Micike a telefonba, s egy utolsó, csábító kacajjal is megtetézte a bolondító felhangok ellenére is túl hétköznapiak ítélt szavakat.

– Ott leszek – mondta Döme, de a hangjából hiányzott a meggyőződés. Micike elégedetlen volt, de már nem akart tovább erősködni, úgyse segített volna vele semmit, gyorsan elbúcsúzott inkább, nehogy még elrontson valamit, mert, bár a hatás nem volt tökéletes, azért ő elégedett volt, úgy érezte, amit tehetett, azt megtette, nem kell magának szemrehányást tennie.

Süket jól hallotta a beszélgetést. Még csukott ajtón át is behallatszott volna, de nyitva volt, no, nem azért, hogy hallgatózzék, véletlenül, egészen véletlenül maradt így, igen, több mint valószínű, bár pontosan nem emlékezett már rá. Mért kéne nekem mindenre emlékezni, gondolta bosszúsan. Igaz, becsukhatta volna, amikor meghallotta, hogy Dö-

me a telefonnal piszmog, de hát mit bizonyít az, hogy nem tette, semmit, az égvilágon semmit. Minek hívta volna föl magára a figyelmet? Még azt hitte volna a vén bolond, hogy hallgatózom. Egy pillanatra fölötltött benne, mi lenne, ha Döme tudomására hozná, mindent tud, mindent hallott, nem ártana egy kicsit rápirítani a vén kujonra, nem ártana, de a cselekvésig már nem jutott el, annyira elszórakoztatta maga a puszta ötlet, hogy meg is elégedett ennyivel.

Micike, ahogy letette a kagylót, igyekezett észreétlenül besurranni a szobába, hallotta, hogy a fiatalok a konyhában vannak, s azt remélte, nem veszik észre, s így sikerül egy kis időre, legalább, amíg megnyugszik, közömbös kifejezést erőltetnie az arcára, egérutat nyernie, azonban rosszul számított, még el se indult, éppen csak megfordult a fejében a szökés gondolata, Rózsi máris rányitotta az ajtót.

– Mi van, anyukám? – csicsergett bűbájosan.

Micike nem akarta megadni magát a sorsának, majd csak elengedi Rózsi, s akkor hozzájuthat egy kis nyugalomhoz, összeszedheti magát, a gondolatait végre. Különben sem olyan kérdés volt ez, a Rózsié, amire okvetlenül válaszolni kell: mi volna, általában soha sincs semmi, miért pont most volna valami! Elindult a szoba felé. Maga is csodálkozott, hogy ilyen magától értetődő mindez, mintha valóban semmi sem akadályozná. – Kivel beszéltél? – csattant föl Rózsi hangja, ahogy elébe állt. Korán örült, úgy látszik. Rózsi maga is szégyellte, hogy így beszél az anyjával, mégse hátrált meg, mégse engedte az útjára. Micike ijedten húzta össze magát a kérlelhetetlen hang hallatán. Egy időre letett távozási szándékáról, de azért nem válaszolt. Dacosan, kihívóan nézett vissza Rózsi szemébe. Mi közöd hozzá, ez volt ebben a tekintetben. Rózsin azonban nem lehetett ilyen könnyen kifogni. – Valami hapsi volt? – Micikének el kellett ismernie, hogy vesztett, de a sírás, ami a torkát fojto-

gatta, továbbra se engedte, hogy megszólaljon. – Csak nincs valami baj? – enyhült meg Rózsi, de most már a kedveskedés is bosszantotta Micikét, ezt is hazugnak érezte.

– Hapsi... Neked mindenki hapsi... – mondta, s ez is nehezebbre esett most, hogy a rosszallásának hangot adjon, amiben pedig máskor biztosan a kedvét lelte volna.

– Jó, hát akkor legyen férfi. Így jobb? – Rózsi nem értette, miért ez a nehezítés: hiszen én csak érdeklődtem, eszem ágában sem volt számon kérni semmit, nevetséges, mi jogon kérhetnék én számon valamit is, csak éppen szerettem volna végre minden sanda szándék, minden kolleghiális alattomoság nélkül, a hivatalban amúgy is naphosszat ebben pácolódom, elbeszélgetni valakivel, a magam kedvére, de úgy látszik, nem lehet, még az anyámmal se. Meg volt bántva. – Csak nem férjhez menni készülsz? – vágta oda, hiszen már úgyis mindegy volt, a nyers, bosszúálló kérdést.

– Miért ne – fordította élesre a szót Micike is.

– Ugye tréfálsz? – Istenem, de szerette volna, ha valóban csak tréfa az egész, egy rossz tréfa, semmi több.

– Dehogy... – mondta Micike fölényesen, s kihasználva Rózsi megingását, bement a szobába. Az ajtót azonban nem tudta behúzni maga mögött, mert Rózsi ott volt szorosán a nyomában. Látszott rajta az eltökéltség, hogy nem hagyja ennyiben.

– De hiszen ez... de hiszen ez lehetetlen...

– Mért volna? – Rózsi hallgatott. Némán nyelte le inkább a mérgét, félt, hogy esetleg valami olyasmit talál mondani, amit maga is megbánná később. Micike így is, szavak nélkül is megérezte Rózsi magatartásában a fenyegetést, az ellenségességet. Magyarázkodni kezdett: – Elvégre nekem is jogom van a saját életemhez, nem?

– Ahogy vesszük.

– Szóval, te még ebbe is bele akarsz szólni, az én magán-
életembe! Annak idején én nem szóltam bele a tiédbe, pe-
dig valamivel több jogom lett volna hozzá.

– Elég rosszul tetted.

– Hagyjuk ezt most, nem ide tartozik.

– Nem – mondta Rózsi. Merőn nézett az anyjára. Csupa
fenyegetés volt a tekintete.

– Csókolom – köszönt be a konyhából Muki.

– Ne kiabálj, inkább gyere be! – szólt vissza türelmetle-
nül Rózsi. Muki erre bedugta a fejét az ajtórésein, a szája
tele volt étellel.

– Éppen kajálok – mondta mentegetőzve.

– Nem baj – mondta Rózsi –, majd abbahagyod! – Mu-
ki ismerte ezt a hangot, s jobbnak látta nem ellenkezni.
Röstelkedve somfordált befelé, miközben a keze fejével a
kiflimorzsákat próbálta lesöpörni a zakója melléről. – Anya
férjhez akar menni – förmedt rá Rózsi. Arra se volt ideje,
hogy összeszedje magát, rákésüljön, amit hallani fog, talán
nem is értette, mit mondott Rózsi, mégis úgy kapta föl a
fejét, mintha puskalövést hallott volna.

– Tessék?

– Férjhez megy. Jól hallottad.

– Kicsoda?

– Az anyám.

– Gratulálok – hajolt meg Micike előtt Muki. Így, bo-
hózkodással próbálta enyhíteni a zavarát.

– Na, ne marhaskodj, ez komoly – állította meg félúton
Rózsi.

– Az ő dolga – vont a vállát Muki szinte unottan.
Nyugi, nyugi, veregette meg gondolatban a saját vállát, nem
kell mindjárt fölkapni a cukrot, az asszony azért van, hogy
veszekedjen. Ha nem veszekedne, akkor volna okod ide-

geskedni, akkor biztos lehetnél benne, hogy valami baj van, de így . . .

– Mit nevensz, te féleszű! Nem tudom, akkor is ilyen jó kedved lesz-e, amikor majd az utcára kerülünk. Elvégre lakás kell az ifjú párnak, nem gondolod?

– Hallgass . . . – mondta Micike a sírással küszködve. Kibálni akart, de a suttogásig is alig jutott el.

– Mért, nincs az ürgének lakása? – csodálkozott Muki, s bár a kérdés Rózsának szólt, ártatlanul pimasz tekintetét Micikére emelte.

– Hogyne volna – szabadkozott gyorsan Micike, de nyomban el is szégyellte magát, hogy így meghátrált egy ilyen senkiházi elől. – Attól függetlenül, ez a lakás az enyém . . . tudtommal.

– Hát persze, hogy a tiéd, anyukám, ezt senki sem vitatja – torkollta le Micikét szívélyesen Rózsí. Forrt benne a méreg: az övé, az övé, folyton ezt hajtogatja, mást se tud mondani, az enyém, az enyém, én szereztem . . . jó vicc, próbálna meg most lakást szerezni, amikor . . . és ráadásul egy ilyen férjjel a nyakában . . . röhej; de azért az indulatai mögött hideg ésszel már számolt is: szóval van az ürgének lakása, na, így mindjárt más az ábra . . . S bár nehezeére esett hangot változtatni, megtette. – Úgy rendelkezél vele, ahogy akarsz.

– Egyelőre még élek, nincs szándékomban végrendelkezni.

– Én se arra gondoltam.

– Hanem?

– Hát ha férjhez mégy, össze is költöztök, vagy nem? Egy házaspárnak nem lehet két lakása.

– De nagyon tudod! – Hát így állunk, képedt el Micike, ezek máris a lakásra spekulálnak, kihúznák a fejem alól a párnát, a talpam alól a szőnyeget, ha nem figyelnék oda,

még szerencse, hogy levegő van elég, hogy azt nem kell megosztanom velük, mert akkor megfojtanának, megfojtanának, az egyszer biztos. – Nézzétek, én mindig is segitettem nektek, és segíték ezután is, amiben csak tudok, de végre meg kéne már próbálnotok önállósodni, hogy ne kelljen folyton az enyéimre spekulálnotok.

– Nem erről van szó – szűkült el Rózsi szeme –, tudod nagyon jól, hogy a vállalatnál megígérték, a legközelebbi átadásnál kapok lakást, csakhogy az se megy máról holnapra.

– Mióta mondod már ezt!

– Semmit se adnak ingyen – mondta Rózsi tompán. Sajnálta, hogy belement ebbe a beszélgetésbe, hogy többé-kevésbé őszinte volt. De hát, amikor az anyám! Igen, ez tévesztette meg.

Odabent a hivatalban, ott más volt, ott mindig a helyén volt az esze, bár a tanulást, az iskolát sose szerette, gyorsan haladt előre. Csinos volt, tudta, kire hogyan kell mosolyogni, ez se olyan egyszerű tudomány, amilyennek látszik, mikor mit kell mondani, kinek a véleményéhez kell csatlakozni. Most is továbbképzésre akarta küldeni a főnök, vezetőképzőre, azt mondta, ha elmegy, biztosan megválasztják párttitkárnak. Akkor aztán kapna lakást is, de még milyet. Menne is szívesen, csak hát a gyerek. Kire hagyjam? Az anyámra talán? Nem, hát ez kész örökség, kitérne a hitéből, ha csak megemlíteném is neki. Na és aztán Muki, hogy ő mit szólna hozzá, arról jobb nem beszélni. Így se nézi jó szemmel a munkaidő utáni értekezleteket, hogy bent maradok néha, pedig hát ezt másképpen nem lehet csinálni, valamit valamiért. De ez, ez minden egyes alkalommal levágja a dilit, féltékeny, a hülye, mintha munkaidőben is nem annyiszor csálnám meg, ahányszor akarom. Különben is, mit szívja annyira mellre? Nem tud semmit, és ez a lé-

nyeg, igazán nyugodt lehetne. Itt egy valakinek volna oka idegeskedni, és az én vagyok. Nem veszik észre, de hogy léteznek, avval is minden pillanatban akadályozzák az érvényesülésemet, ugyanakkor folyton azt kérik számon, miért nem szerezem meg ezt meg azt, amit meg kéne szereznem a családnak.

És Muki miért nem szerzi, ő miért? Azt mondja, rendesen elvégzi a munkáját. Na bumm, attól még senki sem kapott lakást. Csak vigyorg mindenem, vagy méltatlankodik, de hogy tényleg megpróbálna valamit, valahogyan előbbre jutni, ahhoz nincs esze.

- Ezt meg hogy érted? - szólalt meg Muki. Rózsai az érzékeny pontjára tapintott, és nem egészen akaratlanul.

Az anyját próbálta tovább puhítani, vádoló tekintettel nézett rá: látod, mit tettél velem, egész lényéből ez sugárzott, de hiába, valahogyan most nem találta az anyai jóindulat nyitját, pedig máskor olyan egyszerűen és könnyedén ment minden. Anyja makacs és zárkózott arcát látva, úgy érezte, mintha most futna el a lelkéből annak a gyöngéd-ségnek az utolsó csöppje is, amivel ehhez az archoz, ezek-hez a vonásokhoz, és mindahhoz, ami mögöttük van, olyan kétségbeesetten ragaszkodott. Igen, eddig így volt, bármennyi veszekedés, panaszkodás, vád és öröm árán, de így, mostantól azonban másképpen lesz, másképpen kell lennie, és nem én akartam.

- Miért, azt gondolod, én kaptam bármit is ingyen az ... élettől? ... ettől a bűdös, rohadék élettől? - Rózsit megdöbrentette az anyja hangjából kicsapó forró, már-már az izléstelenség határát súroló őszinteség, de a belső ellenkezést ez se némította el: miért, azt hiszed, nekem ingyen lesz? Különben sem értette, mit takarhat ez a szokatlan viselkedés, mi célja van vele az anyjának. Nem érzett lelkiismeret-furdalást, hogy mindenben a számítást keresi. Mert

hát miért is ne? Azt kell keresni mindenben, ami van, és nem azt, amit vélni szeretnénk. Idegesen rántotta meg a vállát. Mindegy, hagyjuk . . . Nem volt ideje. A gyerek föl-sírt odakint. A konyhában laktak, amiből így, hogy a rés-zükre függönnyel leválasztották az ágyhelynyi hálót, csak egy főzőfülke maradt. Rózi idegein átvillámlott a türel-metlen indulhatnék, etetés, pelenkázás, mosás, vasalás, va-csora, mosogatás, hát igen, éjfél is elmúlik, mire ágyba ke-rülök. Hogy fogadkozott pedig tegnap, ma okosabb lesz, jobban takarékoskodik az idejével, meghúzza a gyeplőt, igen, és éjfél előtt ágyban lesz, és olvas egy kicsit, nem bán-ta volna, ha fél oldal után leragad a szeme, de olvasni akart, olvasni, olvasni mindenáron, nem is annyira az olva-sás élményére vágyott, inkább csak az ezernyi kielégítetlen és kielégíthetetlen kívánságtól megroppant idegrendszerét szerette volna egy ilyen csalóka mutatvánnyal félrevezetni, de nem, hát úgy látszik, ez sem sikerül, ebből sem lesz sem-mi, bármilyen semmiségnek, könnyen elérhetőnek látszott eleinte. Persze, amíg nem nyújtod ki utána a kezedet, min-dennel így vagy, gondolni könnyű rá, elérni nehéz. A ki-lincsre tette a kezét, jelezve, hogy menni készül. – Már mész?

- Sír a gyerek.
- Sose hallgatsz meg – nézett rá szemrehányóan az anyja.
- Nem érted meg, hogy sír a . . .
- Most a gyerek, máskor meg más, mindig van valami kifogásod, csak hogy itt hagyhass, elszaladj . . .
- Nem gondoltam volna, hogy ennyire önző vagy.
- Én, önző? Hagyom magamat mindenből kiforgatni, és akkor tessék, ez a köszönet.
- Ha így áll a dolog, akár holnap elköltözünk.
- Hova?
- A gellérthegyi villánkba. Mért érdekel ez téged?

- Mert érdekel.
- Hova az istenbe költözhetnénk?
- Albérletbe? Azt nem engedem.
- Miért?

- Csak - jajdult föl ijedten Micike. Hogyne, mit szólnának hozzá a Pistáék, meg a Peti húga, az a pöffeteg bolondgomba, hogy az én lányom albérletben nyomorog, amikor ők... Na, nem, hát azt nem élném túl.

- Más kibírja, mi is kibírjuk.

- Nem, nem engedem - mondta Micike falfehéren. Rózi erre hátat fordított neki, bár látta, hogy sír, nem törődött, most már nem tudott törődni vele, kiment a szobából. Szinte vidám volt, mindenesetre megkönnyebbült. Benyitott a konyhába, s félrecsapva a függőnyt a gyerekágyhoz lépett, és a karjára kapta a kis Anettet.

- Mi van, kislányom, hát éhes vagy, gyere, itt van az anyuci, már melegíti is a kis vacsorádat... - gügyögte a gyerek fülébe, mire az mintha megértette volna, nyomban elhallgatott, s kíváncsian leste az anyja mozdulatait, valóban a vacsorát készíti-e, mert ha nem, hát ő képes újra kezdeni a sírást, a szája szögletében még ott volt az az édes kis görbeség, nem sokba került volna. - Így ni, addig feküdjél vissza, amíg anya elkészíti az ételedet - mondta, és óvatosan visszafektette a kislányt az ágyba, mire annak nyomban legörbült egészen a szája, látszott rajta, kétségbe van esve, de azért nem sírt, úgy látszik, egyelőre az anyja pusztája jelenléte elég volt ahhoz, hogy ne veszítse el minden reményét. Rózi sűrűgve kevert-kavart a kis edényekben, ellibbent a tűzhelyhez meg visszalibbent, aztán a gyerek fölélt duruzsolt, mesélt: - Anett - mondta -, kicsi Anett - s megsimogatta a puha, pelyhes fejecskét.

Anett, azért is Anett, ébredt föl benne megint a régi dac, Anett és nem Rózi. Rózi, istenem, hogy lehet egy gyerek-

nek ilyen közönséges, hülye nevet adni, ráadásul egy kislánynak, ez az, amit végképp nem lehet megérteni. Tehén-név, pfoj, borzongott össze még most is, ha erre gondolt, annyira utálta a nevét, pedig megszokhatta volna már, ha meg lehetne szokni az ilyesmit egyáltalán. Muki is avval vette le annak idején a lábáról, hogy Zsinek hívta, olyan magától értetődően és ismeretségük első percétől fogva, mintha egy francia filmből szólt volna ki hozzá egyenesen. Pedig egyszerűen csak a nevének a második fele volt ez a Zsi, de annak idején nem vette észre, azt hitte, tényleg valami francia filmből van, mint minden, amit Muki előhozott, mert az a hülye mindent onnan tanult, francia, mondta, és már rohant is a moziba. Azóta se jött meg az esze, nem jössz, drágám, mondja, s már el is ment, meg se kérdezi, miért nem megy vele, hogy utálja azóta ezeket a limonádé francia filmeket, pedig azelőtt, ó, azelőtt egyáltalán nem utálta, együtt jártak moziba, mindenhova, ki se lehetett vakarni őket a négyes páholyból, bal négyes, az volt a kedvenc helyük. De régen volt, úristen, de régen!

Ezektől a gondolatoktól valahogy fölkavarodott az egész belseje, olyan szokatlan volt. Azért megetette, tisztába tette a gyereket, akit annyira elfárasztott a hosszú tortúra: várákozás, evés, bőfögés, hogy alighogy visszakerült az ágyba, nyomban elaludt.

Az ablakhoz ment, lenézett az utcára. Alig tudta visszatartani magát, hogy ne tépje föl az ajtót, s ne rohanjon maga is a tekintete után, szembe az utca apadó sötétjével, a járókelőkkel, az autókkal, a villamosokkal, szembe minden-nel. Néhány elvétett illatért a meggyűrt, kietlen város levegőjében, amilyen leheletnyi, annyira mindent átható volt a csábítás ténye. Mi lüktethet bennük, az atlanti viharok mérge, amit, így képzelte, tengerészek nyaltak le sóval cserzett ajkukról, bagótól s rumtól hólyagos nyelvvel, vagy délten-

gerek unalmas balzsama? Szinte jajgatott a szemérmetlen-ségtől, ahogyan mindezt elképzelte, de nem mozdult. Hátat a falnak vetette, tekintetét vadállatéberséggel fúrta bele az ablak moccanatlan homálykékjébe, a keze akaratlanul előre-lendült.

Ellökte magát a faltól, az ágyhoz lépett, fölemelte a már alvó kislányt, aki erre megadóan nyöszörgött, a puha fejecs-két az arcához szorította, s mélyen beszívta a gyerekhaj ke-sernyész dióillatát. Milyen kietlennek tűnt most minden áb-ránd, ami el akarta téríteni ettől a közelségtől, szégyellte magát, hogy hallgatott rájuk, akár csak egy pillanatra is, egyáltalán, hogy észrevette őket.

Süket türelmetlenül róttá a parányi előszobát, róka jár így állatkerti ketrecében a kurta rács mögött, aztán egyszer csak, mintha hirtelen rátalált volna arra, amit keresett, meg-állt Döme ajtaja előtt, de nem bírta rászánni magát, hogy kopogjon, benyisson, pedig tudta, hogy Döme bent van, ki-hallatszott a motozása. Igen, beszélnem kell vele, gondolta, de ez a beszélgetés, minél közelebb volt a lehetősége, annál terheesebbnek tűnt. Hátat fordítani, és menni, menni el in-nen, hogy sose lássa többé ezt a szerencsétlen lakást, Döme kárörvendő, öreg arcát, az lett volna jó. Rajtam ti csak ne röhögjete, harapta össze az ajkát, s már ment is volna, de Döme megelőzte.

– Mit keres? – szólalt meg ingerülten.

– Én? – kérdezett vissza méltatlankodva Süket. – Sem-mit. És maga, maga mit keres, mit leselkedik . . . utánam?

– Én leselkedek! – kapkodott levegő után Döme. – Ve-gye tudomásul, hogy velem így, ilyen hangon – szinte ful-dokolt a fölháborodástól – nem lehet beszélni. Még hogy le-selkedek, én leselkedek, és ezt maga mondja, éppen maga. Az előbb is, amikor telefonáltam, ott hallgatózott az ajtó mögött, ne, ne tagadja, észrevettem, mindent tudok, érti?

– Hallgatóztam? Röhej. Ha befogom a fületem, akkor is kénytelen lettem volna végighallgatni, úgy kiabált. Egyáltalán, minek magának telefon, evvel a hangerővel anélkül is boldogulna. Különben is, úgy bele van esve magába az a csaj, hogy ha egy szót se szólna hozzá, azt is meghallaná.

– Ő neked nem csaj.

– Ohó, hát így állunk! Fogadni mernék, feleségül is veszi a végén.

– Semmi közöd hozzá – mondta elutasítóan Döme. Aztán, ahogy támadásba ment át, hirtelen udvariassá változott a hangja: – Ha szabad érdeklődnöm – mondta –, mi van a kedves unokahúgával? Rég láttam. Csak nem elutazott?

– De igen – mondta Süket megverten.

– Hova?

– A nagynénjéhez.

– Gondolhattam volna – mondta Döme, és csaknem fölnevetett. – Nehogy aztán ketten érkezzenek meg... – Süketnek elevenébe vágott ez az ízetlen tréfa. Nem fogok meghunyászkodni, gondolta, s egyenesen Döme szemébe nézett.

– Miért, nagy baj volna?

– Nem erről volt szó – mondta Döme. Nem tudta eldönteni, komolyan vegye Süket vallomását, vagy csak ugratásnak tekintse. Egyelőre megpróbált tovább puhatolózni.

– Vagy már elfelejtetted, mi van a szerződésben?

– Dehogy, csak hát nem olyan dolog ez, amit előre ki lehet számolni.

– Családtervezésről még nem hallottál? – vált egyre vélszójóslóbbá Döme, ahogy közeledett a bizonyossághoz.

– Hallottam, de... – Süket gondban volt. Nehéz volt bármit is mondania, ha meg akart maradni a józslés határain belül, de hát ez most, úgy érezte, nem olyan fontos, fő az, hogy sikerüljön kívágnia magát. – ...határidő-módosítás is van a világon, nem?

– Én értem a tréfát, de a jelen helyzetben képtelen vagyok méltányolni a... a... – nem tartotta eléggé kifejezőnek az ide kívánczozó szót, de azért kimondta: – ...szellemességedet.

– Tudom – mondta Süket, s szinte összeroskadt a fölismerés súlya alatt –, mert tényleg meg akar nősülni.

– Ehhez neked semmi közöd – lökte el magától ijedten Döme a gyanúsítást.

– Hát éppen ez az – mondta Süket szinte könyörögve –, hogy nincs hozzá semmi közöm.

– Miért, ha volna...?

– Lebeszélném róla. – Döme várta a folytatást, de Süketnek minden rábeszélő tudománya kimerült ebben az egyetlen mondatban.

– Mit tudsz te erről? – érzékenyült el Döme. Megpróbálta viszonzni Süket őszinteségét, de ő is meghátrált már az első mondatnál. – Különbén is, jó tanáccsal teli már a padlás. Meg aztán azt se szeretem, ha hülyének nézik az embert.

– Csak nem rám céloz?

– Szegény Éva sok mindent elnézett maguknak – tért át újra a magázásra Döme –, és a kedvéért én is, de ő már meghalt, ha nem vette volna észre, és a helyzet evvel gyökeresen megváltozott, most már más szelek fújnak.

– Az új asszony nem ilyen elnéző, mi?

– Arra kérem, a megjegyzéseit tartsa meg magának – mérgezte meg Döme. Süket nem válaszolt, hátat fordított, mintha beismerné a vereségét, és se szó, se beszéd, elindult kifelé. – Elmegy? – szólt utána Döme, de Süket nem méltatta figyelemre. – Na látja, ezt jól teszi – kiabált utána Döme még a lépcsőházba is. – Akár vissza se jöjjön többet! – Döme egyedül maradt a győzelmével. Szinte ellenállhatatlan kísértést érzett, hogy a telefonhoz folyamodjék, tőle

kérjen segítséget, de hát kit hívhatott volna föl, ugyan kit, senki nem volt az ismerősei között, akire ilyen esetben számíthatott volna, hacsak Micike nem, igen, Micike, de hát ez képtelenség... Még egy órája se volt, hogy letette a kagylót, meg különben is, mi köze van neki ehhez az egészhez, nem vagyok én taknyos gyerek, gondolta, hogy folyton asszonyok szoknyájába kelljen kapaszkodnom, megállok én a saját lábamon is. De nem volt valami meggyőző a fogadkozása.

Hát megint az utca, az ölelte magához. Mintha a nagyanya kendője lett volna, úgy gyűrődött az arcába váratlanul enyhén a szél, mintha nem nehezedett volna rá többé az ezernyi gond átka, kilátástalan helyzete rácsai semmivé váltak volna körülötte, olyan szabadnak érezte magát. Lehetett mindez érzéksalódás műve, nem érdekelte, örömmel fogadott bármilyen biztatást, hazug vagy igaz, tudta, nem válogathat. Mari, Mari, Mari, hajtogatta magában, mintha valami idegen név volna csak, és most keresné a gazdáját. A város azonban néma maradt, kiábrándítóan és borzongatóan néma. Elkerülni szeretne volna a kórházat, lopakvón mégis közelített hozzá.

Mari az utolsó pillanatig halogatta az indulást, irtózott a kórháztól, persze érthetően, legszívesebben otthon szült volna, ha teheti, mint a nagyanyja, no de most más világ volt. Éjjel érkeztek taxival. Süketnek úgy rémlett, órákba telt, mire valakit találtak a kórházban. Az se nagyon akart szóba állni velük. Álmos, bosszús nővérarc. Ilyenkor minden rendes ember alszik, őt meg akárki kedvére kirángathatja az ágyból, igaz, hogy csak úgy ruhástul dült le, de akkor is, hol itt az igazság! Az orvos fiatal ember volt, és lehetetlenül magas. Onnan föntről nézett le Süketre, ide-oda ingatva apró meggyماغfejét. Néhány kórházi tréfát eresztett meg, inkább csak megszokásból, mert hallgatósága nem

volt, aztán eltávozott, oda se nézett Marira, akit teljes egészében a nővér gondjaira bízott, valószínű, ugyanoda ment vissza, ahonnan jött, talán az ügyeletesszobába. Süket utána kiabált, doktor úr, doktor úr, kétségbe volt esve, de az orvos vissza se nézett, mintha nem hallaná. Süket nekilendült, tett egy-két lépést, hogy utolérje, aztán reményvesztetten megállt.

Kezében ott szorongatta az összegyűrt borítékot, benne a pénzt, amit oda akart adni az orvosnak, de elmulasztotta az alkalmas pillanatot. Az önvád egyre jobban a sarokba szorította, nem tudott szabadulni tőle. A folyosó, a lépcső, minden reménytelenül üres volt. Saját kellemetlenül visszhangzó lépéseitől megrettenve osont vissza a padhoz, letette rá a borítékot, aztán visszahúzódott a bejáratí üvegajtó mögé, a sötét előtérbe, és várt. Nem hiába. Valahonnan újra lépések visszhangja hullott a folyosó cementlapjára, s nyomukban föltűnt az orvos is, mintha csak véletlenül tenné, sétált el a pad előtt, eresztette le hosszú, valószínűtlenül hosszú karját, hajolnia se kellett, elég volt egy kissé a térdét berogyasztania, hogy ujja közé csippentse a borítékot, amit ki se bontott, meg se nézett, mintha döglött egér lett volna, úgy csúsztatta bele a zsebébe, s ment tovább lépései visszhangos kopogásától űzve végig a kihalt ajtók előtt.

Süket alig bírta észrevétlenül végigvárni a jelenetet, minden önuralmára szükség volt hozzá. Boldog volt. Sikerült, hát mégiscsak sikerült. A legszívesebben becsapta volna maga mögött a nehéz bejáratí ajtót, s rohant volna végig az utcán, csattogó léptei szárnyára bízva magát, át a dermedt parkokon, talán még kurjongatott volna is, ha nem szégyelli, kiabálva verte volna föl a város csöndjét, ehelyett gyáván veszteg maradt, magába fojtotta minden dühét, energiáját, s csak amikor az orvos léptei ismét elhallgattak, akkor me-

részkedett elő, kullogott el megverten, hajlott háttal, vállán az éjszaka minden reménytelenségével, zűrzavarával.

Úgy érezte, lehetetlenül régóta gyalogol már, a feje teli volt zúgó fáradtsággal, szeme a hajnal meglepően együgyű, szürke derengésével, s ekkor mintha egy vékony sivitás cérnáját húzta volna keresztül valaki a városon, talán még halani is vélte ezt a megmagyarázhatatlanul gyöngéd, már-már negédes hangot, ami nem is létezett talán, és mégis egy tűszúrás magabiztosságával érte el, nem, nem a fülét, a homloka legközepén hatolt át, és a tarkóján jött ki, ennek ellenére úgy érezte, nem az agyvelejét sértette meg, egyszerre támad mindenünnen, egész lénye ellen, és olyan könnyedén semmisíti meg, hogy azon már a szégyen se segít. A legmeglepőbb az volt az egészben, hogy mégis van, hall, lát, jár, gondolkodik, érez, s bármennyire más embernek érzi magát, azért alapjában véve mégiscsak ő maga az. Hát persze, a gyerek. Valahogyan megalázónak érezte volna, ha nem hisz, és más valamit próbál keresni megrendülése mélyén. Amúgy se volt semmire bizonyíték, minden csak a megérzések homályos labirintusában bolyongott. Reggel volt már, bár még nem nyilvánvalóan. A fény ott lapult a szemetes palánkok tövében, a kerítések hasadékában, a tűzfalak mellékén, a széljárta utcafordulókban ugrásra készen, tudta, egy pillanatra csak, és széttaszítja a szűkülő szemhéjakat. Az ólomszürke kábulatból úgy csattant ki a napsütés, mintha narancs leve csorran a szádra, miközben a bűdös, szédült moziban ülsz.

Látogatáskor aztán ő is ott toporgott a kórházkert rácsos kapuja előtt bebocsátásra várva, ott sietett a többiek között végig a csikorgó kerti úton, csak amikor belépett az éjszakai kísértetürességét teljesen levetkőzött folyosóra, ami mégis tagadhatatlanul ugyanaz volt, akkor bizonytalanodott el, torpant meg, állt egyik lábáról a másikra. Kihez forduljon,

hova menjen? Kezében óraingaként járt a szedett-vedett ajándékokkal teli műanyag szatyor. Sokáig várta így a jó-szerencsét, mire rászánta magát, hogy érdeklődjék. Oda-ment egyik nővérhez, és megkérdezte tőle, hol fekszik Mari. A nővér megmutatta az ajtót, bement.

Mari viaszszárgán feküdt a legbelső, ablak melletti ágyon, s mozdulatlan arccal bámulta a mennyezetet. Nem aludt, de mintha mégsem lett volna jelen. Látszólag észre se vette Süketet, még akkor se, amikor az megállt az ágy lábánál, beszélni próbált hozzá. A szeme rebbenése jelezte csak, hogy hall, ért mindent. Túlságosan távol volt most, túlságosan messziről kellett volna visszajönnie ahhoz, úgy érezte, hogy törödni tudjon bármivel. Képtelen volt vállára venni e kö-zeledés hétköznapi apróságokból összezsúfolt terheit, oda-fi-gyelni rájuk. Süket is csak egy volt ezek közül a kellemet-lenségek közül, beleolvadt a környezet zavaró mozzanatai-ba, egészen nem is tudta kihámozni onnan, az éjjeliszekré-nyen álló pohár víz átellenéből.

– Mi van veled? – kérdezte Süket rekedten, s közelebb merészkedett az ágyhoz. Mari erre elmosolyodott, igaz, kis-sé gúnyosan, kissé lenézően, de hát mégiscsak mosoly volt ez. Süket így is fogadta, Mari keze után nyúlt, hogy meg-szorítsa, de a kéz elhúzódtott előle. Talán nem akarattal, de mégiscsak. Mari úgy érezte, nem ismerik egymást. Mintha minden, ami volt, kihullott volna belőle, teljesen üresen, érzések, gondolatok, emlékek nélkül feküdne itt, az se biz-tos, hogy itt, az se, hogy ő maga. Nehéz volt ebből a hihe-tetlenül egyszerű ábrándból visszatérni, ami nem is ábránd volt tulajdonképpen, sokkal súlyosabb annál, inkább valami kényszerképzet, vagy az se, hiszen önként menekült hozzá, teljesen önként, ez nyilvánvaló volt. Süket kedvéért meg-próbált egy pillanatra elfeledkezni róla, de kár volt, ezt most látta csak, amikor találkozott a tekintetük, és a kezük

is egymásba kulcsolódott, mert Süket egyáltalán nem méltányolta az erőfeszítéseit, sőt mintha túlságosan türelmetlenül sürgette volna a választ, némi méltatlankodás érzett a hangjában. – Hogy vagy? – kérdezte újra. Miért ez a kínzó türelmetlenség? Még a kezét is megrángatta. Bármilyen finomnak szánta a mozdulatot, Marinak az volt az érzése, erőszakkal akarja kicsikarni a választ. Lemondó mosollyal kísérté az ostoba igyekvést.

– Jól – mondta. A válasz szemmel láthatóan ellentmondott az állapotának. Süket olyan együgyű mohósággal fogadta el mégis, hogy ez már Marinak is gyanús volt. Belátta, bármilyen nehezére esik, meg kell próbálnia őszintén beszélni. – Csak majdnem meghaltam. – Úgy érezte, nem is ő mondta ki ezeket a szavakat, maguktól potyogtak ki a száján, s mintha el se hangzottak volna, ott maradtak tompán és könnyörtelenül kettejük között a levegőben. Nem, nem kellett volna, de hát most már nem lehetett változtatni. Túl súlyosak voltak ezek a szavak ahhoz, hogy részvétet fakaszszanak, pedig hát semmi másra nem vágyott most, semmire, csak egy kis részvétre, együttérzésre.

– Az orvos, az ügyeletes, nem segített? – Mari válaszul megrázta a fejét. – Pedig odaadtam neki a pénzt.

– Annak?

– Igen.

– Soha többet nem láttam.

– A szemét... – szaladt ki Süket száján.

– A nővér is elment aludni. Megvárták, amíg reggel bejött a saját orvosom. Addigra... – addigra már alig... éltem.

– Micsoda mocskos banda... – fakadt ki újra Süket, de ez sem csillapította lappangó lelkiismeret-furdalását. Ha a kezébe adom a pénzt, egyenesen a kezébe, akkor talán

segít. S ha akkor se, hát én, én magam is telefonálhattam volna. Na persze, így kényelmesebb volt...

– Mindegy... – mondta Mari békítően. – Túléltem. – A tekintetét most emelte először ismerősen, az összetartozás kényszerét is vállalva, Süketre. – Látod, már jól vagyok – mondta, és elmosolyodott. – Otthon mi újság?

– Döme nőül.

– De hiszen csak most halt meg a felesége!

– Törődik is az vele...

– Hát ezt azért nem gondoltam volna róla, bár sejtettem. Kezdett túl szép lenni minden. És az új asszony, mi van az új asszonnyal?

– Hallani se akar rólunk, még nem láttam, de ezt már tudom.

– Most mit csinálunk?

– Találtam másik helyet. Egy nyaralót. Nem olyan rossz. Azért van mit csinálni rajta, se kályha, se semmi, de most nincs olyan nagyon hideg. Víz, villany van, még-bojler is... Mikor jössz haza?

– Haza?

– Hát hogy mondjam? Jobb szeretnél anyádhoz menni inkább?

– Nem, nem – szorította meg ijedten Süket kezét Mari. Homályos, talán könnytől homályos tekintetét fölemelte. Süket boldogan fogadta a bizalomnak ezt a megmagyarázhatatlan állapotát, amiben a kettejük közé fészkelte bizalmatlanság egyszerre semmivé vált, ahogyan az ajándékot szokás. – Csak mi maradjunk együtt, a többi nem számít – mondta Mari. Süket lehajolt a paplanra, és megcsókolta a kezét. Kétségbeesve, mint a gyík tokája, lüktetettek a csuklón az erek. Ahogy hozzáért, a száraz, meleg bőr riadtan rándult össze, s megtelt gyanakvással. Süket fölemelkedett,

úgy tett, mintha semmit se vett volna észre. Mari szintén.
– Jó? – kérdezte Mari.

– Jó – mondta Süket, s bár nem akarta, kiszaladt a száján –, de nehéz lesz.

– Hát persze – mondta Mari –, de legalább nem szól bele senki. Úgy unom már, de úgy, hogy mindig mindenki mindenbe belepofázik. Csak egyszer végre a magam ura lehetnék, nem érdekelné, hogy mi az ára. – A paplan kórház-szagú hegy-völgyei fölött újra egymásra néztek. Süket boldogan fürdött a meg nem érdemelt bizalomban, ami Mari szeméből áradt feléje, habár maga se hitte, hogy valaha is képes lesz neki megfelelni.

– Kérjük, fejezzék be a látogatást! – reccsent rájuk az ügyeletes nővér hangja.

– Hát akkor én megyek – mondta Süket lehangoltan.

– A gyereket láttad? Burokban született, azért volt vele ennyi baj. De azért aranyos. Ha sietsz, még megmutatják odakint, az előtérben képernyőn ... – Süket kihúzta a kezét Mari kezéből.

– Mikor jöjtek érted? – kérdezte.

– Szerdán már mehetek, azt mondták, de azért telefonálj, mielőtt jössz, hogy biztos legyen – hadarta Mari. – Egy ágyat kéne vened, a játékboltban, ott lent, nálunk is láttam, meg egy kocsit, meg egy mérleget a kölcsönzőből, de ezek nem olyan fontosak, elég lesz, ha hazamegyek, csak a bőröndöt ne felejtse el, mindent összekészítettem, ott van a szekrény aljában, biztosan megtalálsz ... – Fölemelte a fejét, hogy megcsókolja Süketet. Annyi esztelen, gyerekes ragaszkodás volt ebben a csókban, mint amikor először csókolták meg egymást.

– Ezt itthagynom – mondta Süket, és letette az éjjeliszekrény alsó polcára a nyűtt műanyag szatyrot, amit mindvégig a kezében tartott, aztán elindult. Ahogy távolodott, még a

második ágynál se volt egészen, Marinak az volt az érzése, máris teljesen elfelejtette őt, és valóban, hátra se nézett, a lépései ruganyosak, gondtalanok voltak, talán még füttyörészett is. Mariban nem volt harag, csak éppen csodálkozott, hogy lehet ez? Vagy csak én látom így, tűnődött, de olyan nyilvánvalónak látszott az egész, úgy érezte, hogy nem tévedhetett.

Vén szaros, gondolta ingerülten Süket, miközben fejét a villamos rázkódó ablakának támasztotta, nehogy azt hidd, annyira rá vagyunk utalva az ócska lakásodra, hát nem, edd meg, fulladj bele, gebedj meg tőle, megleszünk mi nélküled is... A homlokán még akkor is érezte az üveg remegését, amikor már régen elhúzódott az ablaktól. Megmondom én neki személyesen is, csak találkozunk! Mindenre képesnek érezte magát, úgy érezte, nincs előtte lehetetlen, alig várta, hogy cselekedhessék. Az idegei, az izmai olyanok voltak, mint egy visszanyomott rugó, a túlhajtott tettekrekésztség energiája csaknem szétfeszítette. A hátralevő napok mind ebben a valószínűtlen izgalomban vágattak el fölötte. Mert folyvást az alkalmas pillanatra várt, nem volt képes, hogy az idő múlását előzve mindent rendbe tegyen maga körül. Ez is, az is elmaradt, kicsúszott a kezéből, és most már képtelenség lett volna pótolni, hiszen újabb és újabb tennivalók tolakodtak a helyükre, s mindig több, jóval több, mint amennyit ellátni egyáltalán lehetséges.

Miért sír, mi baja lehet, kapkodott Mari ingerülten a fiókok után, a gyógyszerek között keresgélt, majd az orvos telefonszámát próbálta föllapozni, miközben futó pillantást vetett a gyerekekre. Már otthon volt, a nyaraló kopott, pusztá falai között. Süket dolgozni ment, ezt se egészen értette, ezt a pár napot igazán kivehette volna. Remegett, a háta, a hása, a talpa, a haja, a füle, mindene, szinte fájt. Rettenetesen érezte a hideget. Hiába kapcsolta be a villanytűzhely

minden lapját, még a sütőt is, s a villanymelegítőt, meg se kottyant ebben a jégveremben. Az nem létezik, gondolta tehetetlen dühvel, hogy egy ilyen kis vacak lyukat ne melegítsen be ennyi minden. De úgy látszik, létezett, sőt, a hideg mintha egyre fokozódott volna. Hát ez aztán már több volt a soknál. Körülnézett, mit vághatna földhöz, de semmi alkalmas tárgyat nem talált, legyintett. Nem, ez egészen egyszerűen lehetetlen, gondolta, és odament a tűzhelyhez, hogy legalább a kezét megmelegítse, ekkor vette észre, hogy a főzőlap éppen hogy csak langyos, a sütő meg jéghideg.

Talán a biztosíték, gondolta, de hát azt se tudom, hol van. Sírva ment ki az előszobába. Itt már sötét volt, alig jött be fény a kicsi kukucskáló ablakon. Villanyt kellett volna gyújtani, de a világítás is kiment, nem égett semmi, gyufát, gyertyát keresett, s ennek a fényénél próbálta megtalálni a biztosíték dobozát. Szerencséje volt. Csak éppen székre kellett állnia, kihozott hát egy széket, fölállt rá, és belenézett a dobozba, kapcsoló, biztosítékok, óra, minden a helyén volt. Most mit csináljak, szállt le csalódottan. Minden haragja Süket ellen fordult, ilyenkor kell elmennie ennek is, mindig ilyenkor, amikor baj van, mintha megérezné, s attól menekülne. Én nem érdeklek, le vagyok ejtve, fagyjak meg, forduljak föl, vagy boldoguljak, ahogy tudok, a gyerekekkel együtt, ez a véleménye, csak ő jól szórakozzon, más nem érdekli. Jó is az, nem mondom, csak hogy az élet nem ebből áll, nem csupa szórakozásból... Elfáradt, túl hamar elfáradt a szélmalomharcban, mert hát minek mondják mindezt, amikor senki se hallja.

Igen, az is jobb lett volna, ha ellentmond valaki, ha mindez élesbe megy, veszekszenek, s valóban van miért kiállnia, van, akivel szemben védheti magát, az igazát, de így a vakvilágba, a semmibe vagdalkozni nevetséges, egyszerűen nevetséges volt, nevetséges és megalázó. Hirtelen fu-

totta el a szégyen, s hagyatott abba mindent vele. Szinte tá-molyogva ment oda a gyerekekhez, aki megszégyenítően békés arckifejezéssel aludt, mintha nem is sírt volna föl az előbb, és most Süketre hasonlított. Nehezen győzte le az ellenszen-vet, amit ennek a hasonlóságnak a fölfedezése ébresztett benne. Összerezcent. Ajtónyitást vélt hallani. Figyelt, de hiába, a zaj nem folytatódott. Tévedtem, gondolta csaló-dottan. Olyan merev volt az egész teste, hogy amikor leha-jolt a gyerekekhez, attól félt, eltörik a dereka. A gyerek kö-zelsége, melege, mert meleg volt, és puha, mint egy fészek, mocorgása, bőrének, hajának megnyugtató, már-már közöm-bös illata föloldotta a görcsösségét, könnyedén egyenesedett ki. Megint embernek érezte magát, aki ura a saját gondo-latainak, cselekedetének. A tűzhely továbbra sem műkö-dött, de mintha mégse lett volna annyira hideg. A bojlerban még volt egy kis meleg víz. Legalább lesz miben fürdetnem, gondolta, de hát ez is, a fürdetés is ilyen hidegben egyre lehetetlenebbnek látszott. Pedig valahogyan fürdetnem ké-ne! A lázas akarás azonban nem látszott ehhez elégnek. Ki van szolgáltatva, ezt be kellett látnia. Szinte összecsu-klott a fölismerés súlya alatt.

Nem, hát ez így nem mehet tovább, gondolta, és előhú-zta a bőrröndöt az ágy alól, s elkezdett csomagolni. Nem volt sok dolga. A saját holmijához jóformán hozzá se nyúlt, csak a gyereké hevert szanaszét, azt kezdte összekapkodni gyors, most már újra szinte gondtalan mozdulatokkal.

Süket tudta, érezte, egyetlen elfogadható megoldás léte-zik a számára, meg kéne alázkodnia, bocsánatot kéne kér-nie Barnától, és akkor még minden, ha jóra nem is fordulna, de elsimulhatna. Minél inkább nyilvánvalóvá vált azonban előtte, hogy ez volna nemcsak az egyetlen lehetséges, de ta-lán az egyetlen helyes út is, annál vadabb ellenkezés ébredt benne. Valahogy azt képzelte, ha enged a külső kényszer-

nek, ha meghajol, ha beismeri senki voltát, utána enged az értékítéletüknek, avval tényleg kevesebb lesz, pedig talán éppen ez lett volna az egyetlen mód, hogy fölülemelkedjék rajtuk. Minél makacsabbul kitartott, annál nyilvánvalóbbá vált a veresége, de mintha észre se vette volna. Felfuvalkodottságában odáig ment, azt is elképzelhetőnek tartotta, a makacssága képes lesz megtörni Barnát, s persze vele együtt az egész hivatali rendszert, mind meghátrálnak, beismerik tévedésüket.

A külön e célra összehívott értekezleten maga az igazgató is megjelenik, kezét fog vele, így kell ezt, fiatal barátom, mondja, gratulálok, ilyen hajlíthatatlan, őszinte emberekre van szükségünk, ilyen bátor kiállásra, ilyen forradalmi harcok magaviseletre, ezért prémiumban részesítem, fizetésemelést kap, és kinevezem osztályvezetőnek, azt a csúszó-mászó, hízelkedő Barna elvtársat pedig úgy kirúgom innen, hogy a lába se éri a földet, mire persze a többiek is odajönnek hozzá, akik mint a leprást kerülték eddig, hogy kezét szorítsanak vele, s elrebeghessék kisded mentségeiket, csálódok van, gyerekeim, anyám beteg, szegény öreg nagynénemet kell eltartanom, és így tovább, ő tudja, hogy mire megy ki mindez, gyáva férgek, de mentséget, azt bármire találunk ezret is, a saját anyjukat is fölfalják egy kis fizetésemelésért, előléptetésért, november hetedikéi jutalomért, nem emberek ezek, ocsmány hivatali féreg valamennyi, de ő nem tesz szemrehányást, megbocsát nekik, hagyja, hadd tekeregjenek tovább a maguk kis féregalagútjaiba, csalják, lopják meg, súgják be egymást, éljék tovább megszokott életüket, nem üt szét közöttük, nem csinál ki senkit, még Barnát se, nem, még őt is futni hagyja . . . egyetlen szerény mosoly elég lesz a győzelmét megünnepelni, fölülről tekint le rájuk.

Annýira megszédült ezektől az ábrándoktól, hogy még a durván az orra alá dörgölt tények is csak megkésve voltak

képesek ráébresztetni igazi helyzetére, akkor, amikor már nem lehetett semmit jóvátenni, visszacsinálni, írásban beadott felmondását elfogadták, a munkaviszonya megszűnt. Nemhogy az igazgató, senki se vizsgálta ki az ügyet, senki se kérdezte meg, miért mondott fel, mi baja van, nem törődött vele a kutya se, mehetett, amerre látott, szemmel láthatóan örültek, hogy megszabadultak tőle. Erre azért nem számított, ez egy kicsit fejbe kólintotta, kénytelen volt kijózanodni.

Kényszeredetten nyúlt a telefonhoz, valahogy szégyellte, hogy megint Nagytól kell segítséget kérnie, akit, hiába volt a barátja, lenézett elvtelen karrierizmusa miatt. Ott leszek, mondta Nagy a telefonba. Valami perverz örömet okozott neki, hogy Süket lehetetlen ügyeivel bajlódjon, pedig ehhez aztán igazán semmi érdek nem fűzte, sőt, mondhatni, a saját kárára csinálta, de hát ilyen a szenvedély. Ahogy kilépett a kapun, Nagy már várta.

– Gyere, vettem jegyet, ülünk be ide a moziba!

– Mi megy?

– Nem tudom. A kínai papírvágó kés, vagy valami ilyesmi. Francia krimi. Ez kell most neked – mondta Nagy, és nevetett, olyan sátáni biztonsággal, hogy fekete, gondozatlan fogai mind kilátszottak.

– Sietek – próbált minden meggyőződés nélkül tiltakozni Süket.

– Ugyan, hova sietnél – mondta Nagy, és átfogta Süket vállát, és hurcolta befelé a moziba. – Az állással meg ne törődj, majd szerzek, jobbat is ennél. De azért máskor ne csinálj ilyen marhaságot, mert ezt sehol se nyelik le... – A sötétben székek és lábak között botorkálva keresték a helyüket a jegyszedő lámpájának körét követve. Már a nagyfilm ment.

Óriási bordó kocsí gördült végig a kerti úton, a fák alatt,

mögötte a villa üvegfa kék álmofényben játszott, a volánnál rezzenetlen arccal ült a férfi, ingnyaka, kézelője fehérén világított, s a foga is a barna, jóképű cigányarcból. A kocsi kigördült az automatikusan nyíló-csukódó kerti kapun az útra. Idegborzoló száguldás következett, veszély veszélyre halmozva egyetlen percben, aminek a végén ott vigyorog a győztes öröm szemérmetlen kielégülése.

A lélegzet-visszafojtott figyelemből mocorgásba, halk cukorkáspapír-zörgésbe oldódó közönség újabb feszültségnek feszkelte neki magát a pállott, bűdös műbőr üléseken. Nem volt megállás, szédülten forogtak a látványtól megbabonázva, mintha örvény szívta volna őket.

– Menjünk – súgta Süket, s rekedt hangjából akaratlanul is kiérzett a kétségbeesés.

– Most a legjobb . . .

– De nekem akkor is . . . mennem kell . . .

– Hülye vagy! – adta meg magát egyetlen vállrándítással Nagy, s fölászálódott a székről. A mögöttük ülők szitkozódása kísérte őket. Az ajtóban, a vészlámpa fényétől vörös arccal Nagy még megállt egy pillanatra, hogy visszanezzen. – Most osztja ki őket – mondta szemrehányóan Süketnek. – Ezt még várjuk meg! – Amikor az utolsó ütés is elcsattant, a revolverek elhallgattak, akkor volt csak hajlandó elfordulni a vászontól, s kilépni az ajtón. – Itt a telefonom – csúsztatott egy papírgalacsint Nagy Süket kezébe. – Szólj oda hozzám holnap. Nem vagyok valami nagy ember, de a KISZ-t, azt azért respektálják, attól félnek. De hát féljenek is, az anyjuk bűdös úristenit, nem igaz? – az utcalámpa fénye leleplezte Nagy arcán a sárga, torz vigyort. – A lakással mi van?

– Az albérletből kirúgtak a gyerek miatt . . . Egy faházat bérelek . . .

– És jó az?

– Nem zavar senki . . .
 – De befagy a seggetek.
 – Épp most akarok kályhacsövet venni.
 – Hát akkor siess! – El se búcsúztak, Nagy már seholy volt, mintha a föld nyelte volna el, Süket hiába kereste. Tud-e a közelben valami vasboltot, azt szeretne volna tőle megkérdezni.

No mindegy, gondolta, nem egészen egykedvűen, s kénytelen-kelletlen a saját tájékozódási képességére, ismereteire próbált hagyatkozni. Mindjárt az első boltban megkapta a csöveket, de könyök, az nem volt. A madzaggal összekötözött köteget a hóna alatt szorongatta, a másik kezében az aktatáska, így járta végig az ajánlott boltokat, de egyikben sem találta, amit keresett. Az utolsó boltba már el se akart menni, de valami belül azt súgta neki, ne add föl! Sose bocsátotta volna meg magának, ha nem próbálja ki ezt az utolsó eshetőséget is.

Szinte dühödten esett neki az üvegajtónak, amikor hosszas tévelygés, kérdezősködés után végül sikerült megtalálnia a boltot, de az ajtó zárva volt. Még égett a villany, néhányan ténferegtek odabent. Kopogott, de senki nem vett róla tudomást, mintha nem hallanák. A végén már maga is kételkedni kezdett benne, tényleg hallható-e ez a kopogás. Ököllel verte a vastag üveget, csak úgy rengett belé az egész portál, az ökle sajgott . . . Azt se vennék észre, ha betörném? Végül valaki odajött az ajtóhoz, nem azért, hogy őt beengedje, egy távozó vevőnek nyitotta ki az ajtót, s utána rögtön be is zárta. Süket hiába próbált benyomakodni, hiába kiabált, a bentiek szemében egyszerűen nem létezett. A szerencsés vásárló is úgy ment el mellette, mintha meg se hallotta volna a kérdését, amit pedig csaknem az arcába kiabált. Összehúzta magát, letörten oldalgott el a tett, jobban mondva a tehetetlenség színhelyéről. A csövek minduntalan

szét akartak csúszni, állandóan igazgatnia kellett őket, nehogy lepotyogjanak.

Annyira valószínűtlennek látszott, hogy valaha is hazajárhat, s annyira kimerült a reménytelen erőfeszítésektől, hogy először meg se ismerte a házat, mintha nem tudta volna, minek jött ide, csak állt a rozoga léckapu előtt, és képtelen volt belökní. A kapu erre magától zörrent meg, egy macska huppant le róla egyenesen a lába elé. Na, te, mit akarsz, hőkölt hátra, s ijedtében csaknem belerúgott a szerencsétlen állatba, miközben az némi simogatás reményében megpróbált hozzádörgölni a cipőjéhez.

A házból gyanús csönd sípolt, s borzongató hideg szivárgott kifelé. Rosszat sejtett. Sietve nyúlt a konyhaajtó kilincse után. Meglepi volt a rendtelenség. Nem tudta mire vélni a helyzetet, aminek rendkívülisége most zavarba hozta. A kályhacsöveket és a táskát ledobta a padlóra, a csövek szétgurultak, a lábával próbálta összeterelni őket. Oda se nézett, mégis azonnal észrevette az asztalon hagyott cédulát. Anyámhoz mentünk! Ez állt rajta, meg az aláírás: Mari. A kirojtosodott lapszélre kapkodón, csupa kisbetűvel még az is oda volt biggyesztve utóiratként: és ne gyere utánunk.

Elejtette a cédulát, olyan nehéz lett hirtelen. Hát igen, ettől tartott, de valahogy nem gondolta, hogy így, ilyen egyszerűen, már-már könnyedén következik be. Az ajtót elfelejtette becsukni maga mögött, s az éjszaka erre a kevés meleg utolsó maradékát is kiszippantotta a házból. A huzat eloltotta a gyertyát, a szobára füstölgő sötétség borult. Csak most vette észre, hogy nincs villany. Kiment az előszobába, gyufavilágnál új drótot fűzött a biztosítékba. A villany fölgyulladt, s ettől, ha lehet, még üresebb lett a ház, mint eddig volt. A rideg kongás, amivel a csövek szétgurultak, ott visszhangzott a háta mögött, de nem enyhítette, sőt, talán még kibírhatatlanabbá tette az ürességet.

S ekkor valami neszezést hallott a szoba felől. Megörült a váratlan segítségnek, rohant azonnal a zaj irányában. Csak nem hagyta itt a gyereket? Rohantában majdnem föllökte Marit, aki éppen most indult kifelé a szobából, hogy megnézzé, mi van. Már útra kész volt, az egyik karján a bepólyált gyerek, a másik kezében a degeszre tömött bőrrönd.

– Mi történt?

– Megcsináltam a villanyt is.

– Vettem észre.

– Ki volt égve a biztosíték... – Mari nem szólt, érezte, nem szabad megállnia, körülnéznie, elbúcsúznia, mennie kell, s akkor nem lehet semmi baj.

– El akarsz menni? – már az előszobában volt, amikor Süket, fölismerve a helyzetet, ijedten utána kiáltott.

– Nem olvastad a levelemet?

– De igen.

– Akkor mért kérdezed? Ne csinálj úgy, mintha nem tudnád.

– De ha egyszer tényleg nem tudom...

– Se fűtés, se semmi, nézd meg, csupa kék a kicsi szája... Ha tüdőgyulladást kap... hát én nem állok jól magamért...

– Mért kapna – próbált szabadulni a vádtól Süket –, amikor pólyában van?

– De néha azért tisztába is kellene tenni, nem gondolod? Hogyan is gondolnád! Ilyen apróságokkal te igazán nem törödsz. Igazad van, kellemesebb az embernek a saját szórakozásával foglalkozni, mint az ilyen apró kellemetlenségekkel. De hát valakinek avval is törödni kell, akármilyen semmiség, hogy ne fagyjon meg a gyerek, hogy ne csípje ki a fenekét a kaka, mosni, vasalni, tisztába tenni, főzni, etetni, minden... Azt mondod, erre itt vagyok én? Egyedül, mindent csak egyedül nem lehet, nem bírok megcsinálni.

Nem bírom, egészen egyszerűen nem bírom, érted? – Nem tudott tovább parancsolni magának, sírva fakadt. – Hol az istenbe jártál, hogyan voltál képes elmenni, amikor tudtad, hogy itthon, tudnod kellett, hogy itthon mi van. Dél óta az ajtót lesem, hogy jössz-e már, én marha, hozod-e azokat a rohadt kályhacsöveket, sikerül-e begyűjtanunk, de hát úgy kellett nekem, mincké bízottam én benned, amikor tudhattam volna, tudnom kellett volna, hogy neked a család csak annyit számít vagy talán még annyit se, mint a piszok a körmőd alatt... – Görnyedten zokogott, mintha görcs húzná össze. Süket érezte, meg kellene valahogyan vigasztalnia, de annyira az elevenébe talált minden szó, annyira elhatalmasodott rajta az önvád, s olyan bénítóan hatott rá, hogy képtelen volt megszólalni, vagy akár csak megmozdulni is. De ha sikerült volna is úrrá lennie magán, Marit akkor se mert volna megérinteni. Annyi fenyegetés lapult törékeny, görnyedt alakjában, hogy minden kísérlet, ami ki akarta mozgítani ebből az állapotából, képtelenségnek tetszett. Lehajolt, hogy összeszedje a kályhacsöveket.

– Ezek után rohagáltam egész nap... Aztán könyököt mégse kaptam, pedig végigjártam öt boltot is, nem volt sehol, az egész városban... Közben a munkahelyemről is kirúgtak, Barna közölte velem, hogy most már ne menjek be többet, látni se akar, kereshetek más helyet, elfogadták a fölmondásomat.

– Mondtam én, hogy nem kellett volna megírni azt a levelet.

– De hiszen nem fölmondás volt az, csak egy egyszerű levél, és nem is Barnának címeztem, hanem az igazgatónak...

– És az meg leadta Barnának... Számíthattál volna rá. Így szokott ez lenni.

– Azt mondd, ebben is én vagyok a hibás? – Süket arca

eltorzult, a szemhéja, a szemöldöke rángatózott, a szája szinte eltűnt, az orrcimpája kitágult; olyan furcsa volt így.

– Dehogy – mondta Mari, s hirtelen megsajnálta Süketet. Olyan szerencsétlennek látszott most itt a kályhacsövek között térdelve! Letette hát a bőrdödöt, közelebb lépett hozzá, és megsimogatta a haját. – Szegény – mondta. Kicsit szégyellte, hogy az előbb annyira ingerült volt. Megpróbálta enyhíteni a fájdalmat, amit a másiknak okozott, de a saját fájdalmára nem volt orvossága. Letette a gyereket. Lesegítette Süketről a nagykabátot. – Csupa víz, te bolond – mondta. – Legalább vegyél föl valami mást, különben megfázol. A sütő kezdett meleget adni. Mari odaakasztotta melléje a nagykabátot. Automatikusan zsebelte ki, ahogy mosás előtt szokta a ruhákat. Hát ez meg mi, akadt meg valami gyanús papírfecnyben a keze, előhúzta, s a villany felé fordulva megvizsgálta. Mozijegyek, csodálkozott el. Ráadásul kettő. Megnézte a dátumot, mára szólt. A piszok, sziszszent föl. És én marha, majdnem hittem neki. Barna, munkahely, kályhacső, utazás, mi mindent ki nem talál, össze nem hord, istenem, mi mindent, csakhogy a kurvájával moziba mehessen, jó meleg moziba, amíg mi idehaza fagyoskodunk. Nem akart szólni, csak elmenni észrevétlenül. Fölvette a gyereket, s megpróbált kisurranni az ajtón, de Süket észrevette, s nem engedte. Erre nem volt mit tennie, Süket orra alá tolta a jegyeket. – Ez mi?

– Találkoztam Naggyal, és bementünk, de nem néztük végig... – Hogy kerültek ezek hozzám, bámult hitetlenkedve a jegyekre Süket, amikor nem is láttam eddig őket, Nagy vette meg, adta oda a jegykezelőnek mind a kettőt, neki is kellett volna zsebre tennie, és most mégis...

– Azt még csak lenyeltem volna valahogy, hogy a kurváddal moziba jársz, amíg mi majdnem megfagyunk a fűtetlen lakásban, de hogy becsapjál, azt nem tűröm el. Elég hülye

voltam, hogy eddig is hittem neked. És most újra át akarsz vágni! De hát minek, minek, azt mondd meg, mit akarsz evvel elérni? – a választ már meg se várva, kirohant a házból azon hajadonfótt, gyerekekkel a karján, ahogy volt, éppen csak a kabátját kapta le a fogasról, még a bőrröndöt se vitte magával. Süket utána iramodott, de ahogy az éjszaka kesernyés illata az arcába tódult, megtántorodott.

A gyerek fölsírt, talán a futás okozta rázkódástól, vagy az éjszaka hidegétől, s ez a sírás, mintha kés fúródott volna át a torkán, az ajtófélfának szegezte. Mire szabadulni tudott, Mariék már messze jártak. Ha nem jön az autóbusz, még így is utolérhette volna őket. Fölkapta a bőrröndöt, és rohanni kezdett, tárva-nyitva hagyott maga mögött mindent. Nem volt szerencséje. Még látta, ahogy a busz eltűnt a kanyarban. Ilyenkor este jó, ha félóránként jár. Utálta most a lakást, utált visszatérni bele, de nem volt mit tennie.

Egy szénaboglyánál állt meg. Nekidőlt. A füledt, dohos melegből hirtelen fölérzett a mezítlábas gyerekkor napsütés-illata, amikor még minden olyan önfeledt volt, minden beteljesíthetőnek látszott, hát nem, erre aztán végképpen nem volt szüksége, újabb gyomorszorító fájdalomra, akkor már inkább az üres, hideg lakás, a villató villanyfény, akkor már inkább jöjjön az. Ellökte magától az önként kínálgató haladékot, és futni kezdett.

Odabent olyan rettenetes fáradtság lepte meg, hogy a tűzhelyet lezárni, a villanyt eloltani alig volt érkezése. Ruhástanul bújt be az ágyba, húzta, gyűrte magára a takarót. Mégse tudott elaludni. Reggelig harcolt az álom és az álmatlanság közé szorult gémberedettség ellen.

Próbálta valahogyan rendbehozni magát, kisimogatni a nadrágját, a haja gubancait szétrángatni fésű híján a tíz ujjával, a kabátja, az inge gyűrődéseit átrendezni, de hamar rá kellett jönnie, az igrkezete teljesen hiábavaló. Belebújt

a nagykabátjába, ami Mari jóvoltából valamelyest kiszáradt az éjszaka a tűzhely mellett, s most jótékonyan takarta el rendezetlen ruházatát. Kezébe vette a bőrröndöt, s kilépett a házból. Mariék felé vette az útját. Visszaviszem a bőrröndöt, gondolta.

Becsöngetett. Nem Mari nyitott ajtót, ahogyan pedig várta, hanem az anyja. Mi az, ma még dolgozni se ment be, ijedt meg Süket. Nem lepődött volna meg, ha egy jókora pofon fogadja. Ehelyett olyan kedves volt hozzá a mama, mint még soha. Zavarban volt, hiszen nem szolgált rá, nem ezt érdemelte.

– Te vagy az, fiam?

– Igen – mondta Süket, s a meghatottságtól könny szökött a szemébe. El kellett takarnia az arcát.

– Ne, most ne gyere be – mondta a mama, és miközben elvette tőle a bőrröndöt, kitolta az ajtórésből. Mielőtt azonban végleg becsapta volna Süket orra előtt az ajtót, még egyszer kidugta a fejét: – Azért ne feledkezz meg rólunk – mondta, s a háta mögé mutatott, ahol a szobából mint-ha valami gögicselésféle hallatszott volna ki. – Jó lány ez. Nagyon jó. Talán túlságosan is, az a baja. És szeret téged. Nagyon szeret. Csak hát...

A
A p
elfos
fészke
Erre
nál,
ki a
látta,
ben,
tört
imént
san é
bálko
ban
gyors
lami
hogy
megn
A
radt
se lát
érezte
togzó
vele,
egész
len vo

Kaland

A kezében egy agyongyűrött papírgalacsint morzsolgatott. A papír már túljutott a kezdődő bolyhosság fokán, éppen elfoszlani készült, néhány gyűrődés le is vált róla, és belefészkelte a tenyere árkaiba, amik ettől viszketni kezdtek. Erre a kellemetlen, viszkető érzésre eszmélt föl, mit is csinál, és ijedten hagyta abba a papír gyűrögetését, göngyöltette ki a rojtossá fozlott, itt-ott kilyukadt cédulát, de amikor látta, a délelőtti, szokatlanul erős napsütés sokat segített ebben, hogy a betűk, a számok éppen rajzolódni ki a meggyötört papiroson, éppen és ismerősen, hamar elfelejtkezett iménti ijedtségéről. Elolvasta a címet, de ugyanolyan gyorsan és nyomtalanul el is felejtette, mint amikor először próbálkozott vele, hogy megjegyezze. Ha továbbra is a markában marad a papír, tudta, megint csak nem állhat ellent. gyorsan zsebre dugta hát. Jobbnak látta, ha a kezének valami más elfoglaltságot keres; a sálja szélét kezdte cibálni, hogy ilyen igazán ártatlan munkára akadtak az ujjai, ez megnyugtatta, már-már elégedettséggel töltötte el.

A külvárosi kapualj sötétje, akár egy ágyúcső, úgy maradt mögötte, ő maga golyóként, vakon löködött előre, meg se látva, föl se ismervé mindazt, ami elmaradt mellőle. Bár érezte a tavasz jelenlétét, a rosszízű április verebekkel, patogzó rügyekkel teli káprázatát, sokat nem gondolhatott vele, a háta mögött ásító kifürkészhetetlen kényszer hatalmas egész lényét megülte, lezárta az érzékeit, úgy, hogy képtelen volt fölfogni azokat az üzeneteket, amelyek a külső vi-

lág változásairól, vagy csupán csak annak a jelenlétéről tudósíthatták volna. Ez a feszültség a nekiindulás pillanatában tartotta fogva, aztán gyorsan fölengedett. Amikor leszállt az autóbusról, mert közben autóbusra is kellett szállnia, szinte nem tudott mit kezdeni a váratlanul rája köszöntő szabadsággal. Minden helyzetet, amibe a következő lépés esetleg belesodorhatná, idegennek, ellenségesnek vélt. Amikor a belátás mégis a nem kívánt elhatározás közelébe juttatta, szédült, a szeme káprázott, rosszul lett kísértette.

Az a széles sugárút, amelyiknek a sarkára a kezdeti lendület kivetette, ahol az autóbusról leszállt, egyenesen a céljához vitte volna, ha rajta indul el. Kinyíló érzékei belefedkedtek a látványba, de ugyanakkor, mintha meg is tagadták volna. Úgy érezte, ez az egész díszes, virágos, füstös forgatag ellene tör, szembe árad vele, elsodorni készül, valahova egészen máshova, mint ahova indult. Alig kellett valami, a szél egy kiszámíthatatlan hullámütése, valamelyik járókelő vállának a koccanása, vagy csak egyszerűen a tekintet elkalandozása, hogy kitérjen, elhagyja a még meg se kezdett utat, és beforduljon a legközelebbi mellékutába. Amikor észrevette, hogy engedett a környezet kényszerének, egy kis elégedettség töltötte el, örült a haladéknak, amit evvel a kitérővel nyert, mert szerette volna elodázní, minél jobban elodázní a megérkezést. Ugyanakkor volt benne valami szorongás, s némi elégedetlenség is, hogy meghátrált, hogy megint csak nem tudott úrrá lenni a gyerekkora óta benne fészkelő gátlásokon, s a világ kirakatfelszíne helyett a sötét elvezető csatornában, titkolt mellékutakon, kerülőkkel igyekszik megközelíteni a célját.

Pedig hát ott se figyelt volna rá senki, ott se vették volna észre. Nem is ettől félt. A saját szemét nem hunyhatta be, és minden egyes járókelő ott az önbecsülésében ingatta volna meg, ennél is, annál is alábbvaló vagyok, folyton csak

evvel kellett volna foglalkoznia egész úton, és ezt nem akarta.

Itt más volt a helyzet. Itt minden cipő félre volt taposva, kopott kabátok, ázott svájcisapkák népe tévelygett bennük. Nem kellett szégyellnie magát, sőt, úgy érezte, lenézheti őket, akik itt tülekszenek a fal mellé szorulva kicsinyes dolgaik után, gúnyos mosollyal bámulhat bele a foghíjas, koravén arcokba, mintha evvel a lenézéssel elleplezhetné azt a sorsközösséget, ami legbelül, bármennyire titkolta, szerette volna tagadni, összekötötte velük. Én önként kerültem erre, vetette ellen az önérzete a belső kételkedés szavának. Miért, folyt tovább benne a vita, ők talán nem?

Látszatra mindenki önként választja meg a maga útját. De hogy milyen körülmények vezetik az embert erre az önkéntes választásra, arról jobb nem beszélni. Nem, nem az erőszak. Az erőszakot legtöbbször megelőzi a belátás. Ilyenkor úgy látszik, fölösleges annyi gonddal, bírósággal, rendőrséggel, s egyéb demokratikus intézmények sorával őrizni rang és kórság ezer kiváltságát, előjogát, nélkülük is, ha az emberek belső ítélőképességére bízánk mindezt, ugyanúgy megmaradnának a különbségek, mint velük, az őrizetükben, vagy talán még jobban elmélyülnének.

Persze, akik fölül vannak, tudják, szükséges ez a kényszer, ha nélküle is elrendeződne az élet, akkor is, mert ennek az árnyékában hat az a belső kényszer, amelynek iránytűje helyes útra tereli a tévelygőket. Ez ad biztonságot, önbizalmat a fölüllevőknek a cselekvéshez, azokhoz a cselekvésekhez, amikről ők maguk, de mindig csakis ők, azt állítják, hogy az alul levők érdekeit szolgálják.

Azok, akik odalenn penészes odvakba húzódva már talán el is veszítették saját képességeiket, s a nyomorúsággal kötötték szövetséget, valóban nemigen formálhatnak jogot se a világ, se a saját dolgaik intézéséhez. Ők maguk is jól tud-

ják ezt, és nem tartanak, hogyan is tarthatnának, igényt efféle, jóra semmiképpen se használható, jogokra. Nem érezte magát a nyomorúság szövetségének, ő aztán igazán nem. Sőt, inkább az ellenfelének. Igaz, ez a szembenállás csak elméleti volt, a harc még nem kezdődött meg, de már készült rá, már elhatározta magát, az erkölcsi aggályokat már félretolta, csak az első adandó alkalomra, az első lehetőségére várt.

Bármennyire utálta a tavaszt, elkerülni nem tudta a vele való találkozást. Ahhoz pedig, hogy szemtől szembe megtagadja, gyöngé volt. Mit tehetett volna mást, elfogadta az ízléstelen hízelkedést, földre dőlt a nap és a szél meleg ringatásában, bedőlt csábításuknak, kigombolta még a kabátját is, az ócska szárnyakat odavetette a szélnek, pedig már most sejtette, hogy köhögés, megfázás lesz az alattomos együttlét, a meleggel álcázott mérges érintések vége.

Éppen a legrosszabb időpontban, amikor már-már kibontakoztak volna a séta kellemes percei, kellett észrevennie, hogy megérkezett. A címet, a házszámot meg se nézte, a szag árulta el neki, hol van. A papírok penészes, dohos szaga elvetemülten áramlott fölfelé a pincéből, dőlt a folyosón át a keramitkockákkal kirakott bérházudvarra, a kapualjba, ahonnan már csak egy lebbenés az utca; az utca, ami nem tűri az efféle otthonosan meghitt szagokat, benzinszagú, szeles zsákjába mindent egymásra gyűr.

Mintha sose ismerte volna a megtorpanás, a tétovázás bűnét, úgy ment előre a zezugos benyílókon egyenesen, amerre a raktárszag vezette. A folyosó mennyezetét belepte a fénycsövek szúnyogzűmmögése. Megállt, pedig a folyosó végéről már jól idelátszott a csigalépcső, aminek erőszakos görbületei hívták, húzták maguk felé. Nem mozdult, és mégis ott volt, szinte akarata ellenére, szemben az első lépcsőfokkal, keze zavartan babrált az esztergált széktámlára

emlékeztető vaskorláton. A kopás fényesre csiszolta a vaskok bordás mintázatát, a rovátkákból visszavibrált a fénycsövek érthetetlen, fehér tompasága.

A lépcső felső csúcsán egy meg-megrezzenő tejüveg ajtó mögött a személyzeti osztály kartondobozokkal béelt, sötét odvában szemüveges, nyájas öreg pók fonja fonalát, rendezgeti jóindulatúan a cédulákat, leveleket, amelyek közül egyik az ő bűneit tartalmazza. A jóságos pókarcon fölényes mosoly fut át, amely mosoly lassan sajnálkozó fejrázássá változik.

Előfordult nemegyszer, hogy még kávéval is megkínálták, s csak utána jött a hideg zuhany. Valószínű, sohase sikerül megtudnia, mi van a titokzatos dobozok mélyén, mert az nem rá tartozik. Hanem kire? Amikor észrevette, hogy túl udvariasak vele, azonnal elkezdett nyomulni a gyomrából fölfelé a keserűség. Van a hivatalnokoknak egy bizonyos mosolyuk, amit kizárólag akkor vesznek elő, amikor már végképp elhatározták, hogy kirúgják az embert, hogy megszabadulnak tőled. Jobb lett volna, ha nem ismeri meg sohase ezt a mosolyt, de kénytelen volt megismerkedni vele. Az egészben az volt a legkínosabb, hogy nagyon jól tudta, csakis önmagát okolhatja a történetekért.

De magában keresni a hibát, ehhez nem rendelkezett elég lelkiezővel. Az önvád alattomosan ülte meg az érzéseit, köttötte gúzsba a gondolkodását, szította el előle a levegőt. Az elrontott dolgok egymás sarkába hágva kavartak föl, anynyira buján és öntetszelgőn, hogy néha már maga a nemzőatyjuk se ismert volna rájuk. Elengedte a korlátot, és neki támaszkodott a falnak, de itt sem érezte nagyobb biztonságban magát, mint a korlátnál.

Ekkor kivágódott az ajtó lapja, és ez az ajtócsapódás, s a nyomába toluló üvegzörgés megszakította benne a gondolatok önemésztő örvénylését, aminek magától sehogy se tu-

dott gátat szabni. Mintha egy pillanatra abbamaradt volna a fénycsövek esztelen zümmögése is. Aztán, ahogy megnyugodott keretében az ajtó üveglapja, a fénycsövek újra elkezdtek zümmögésüket. A fény, most ötlött csak a szemébe, kemény volt, és kissé kékes árnyalatú, ennek ellenére a foglepedék penészessárga színével vont be mindent.

Egy férfi jelent meg a csigalépcső ormán. Megtorpant, mintha valami meglepte volna, de aztán annál nagyobb robajjal rúgtatott le. Majd föllökte a falnak támaszkodó Süketet. A férfi egyébként elegánsnak mondható szürke öltönyét is kikezdte a világítás undorító sárgasága. Ki ez, nyilallt bele Süketbe. Nem állt félre, pedig nem volt kizárt, hogy a rámenős idegenben esetleg, ha szerencséje van, leendő főnökét sérti meg. Mit tolakszik, gondolta, és nem mozdult továbbra se a helyéről.

A férfit nem zavarta Süket modortalansága, hosszan az arcába nézett, bizonytalan mosolyra rándult a szája szöglete, a műfogsora is kivillant egy pillanatra. Biztosan ismerjük egymást.

- Szervusz - mondta. Süketet bosszantotta, hogy megelőzték. Evvel a szervusszal se tudott mit kezdeni. Hogyan viszonzom? Ha már egyszer megoldani képtelen volt, megpróbálta elkerülni a feladatot: morgott valami köszönésfélét az orra alatt, ami a hangalakját tekintve a szervusz és a jó napot közé esett. Kezddjen vele, amit akar, gondolta, indulni akart, de a férfi, bizonytalan ismerőse, visszatartotta.

- Mondd - hajolt közel -, honnan ismerjük mi egymást? Süket szerencséire nem adta ki egyik képtelen ötletét se, megvárta, hogy az idegen hozakodjék elő a magáéval.

- Nem dolgoztál te véletlenül a Csominál?

- De igen.

- Hát akkor megvan. Propaganda, igaz?

– Igen.

– Monddd, ki is volt ott akkor az osztályvezető? Valami Robi, milyen Robi is, na...

– Barna.

– Barna, ez az, Barna Robi. Rendes gyerek volt, nem? De te aztán elmentél. Mért is mentél el? Akkor te már nem voltál ott, igaz, amikor a Somos, tudod, az igazgató... – közelebb hajolt Sükethez, még a vállát is megfogta, a hangját suttogóra vette, miközben a szeme ide-oda járt, nem hallja-e őket valaki, úgy mondta: – ...lebukott. Valami piszkos ügybe keveredett, kérlek. Erre aztán eltették a Kel-lékkiegészítő Vállalathoz, nem mondom, ott is valami igazgatóhelyettes volt, de hát tudod, az mit jelent, semmit, kérlek, semmit az égvilágon. De a lánya, a lánya, az nagy karriert csinált. Nem tudom, emlékszel-e rá, ott dolgozott egy darabig a Csominál. Nem akarták fölvenni az egyetemre. Nekem is szóltak, hogy csináljak valamit az érdekében, mert én sokáig a minisztériumban dolgoztam, na hát én beszéltem is ott egy-két emberrel, azt már aztán nem tudom, azért-e, másért-e, elég az hozzá, a lányt végül is fölvették. Ott aztán nagyon jól futott. Valami külkeres, vagy mi az ördög volt. Előbb a KISZ, aztán a párt, tudod te is, ami az ilyesmihez kell, a végén hozzáment valami vonalas pasihoz, kint voltak egy évig a Szovjetunióba, most hazajött és...

– Válgék egészségére – szakította félbe nyersen Süket a végeérhetetlen szóáradatot. Nem akart hallani mások sikeréről, már maga a téma is a végletekig fölbosszantotta. Karrier... Pfoj! Micsoda idióta csak volt, te úristen. Karrier! Fulladjon bele!

– És te, kérlek, mit keresel itt?

– Állást.

– Én nem dolgozom itt, csak beugrottam egy ismerősöm-höz. Különb en is nyugdíjban vagyok, tudod. – Menni ké-

szült, de mintha szégyellt volna ilyen nyilvánvalóan megfutamodni. Kínjában tette föl a kérdést: – És milyen állást keresel, ha szabad kérdeznem?

– A raktárban van valami...

– Ó, ott biztosan van hely. Nekem nem mondták, de biztos vagyok benne, hogy van. Na, szervusz, kérlek, én akkor megyek is, nem tartalak föl. Sok szerencsét, sok szerencsét.

De beijedtél, öregem, pedig kár volt olyan hirtelen összejönnöd magadat, én nem vagyok Somos igazgató úr, vagy pardon, elvtárs, nem kérek az ilyen beszari alakoktól semmit. Mástól se. Le vagytok ejtve mind egy szálíg. Mire fölért a lépcsőn, elpárolgott a haragja. Megállt az ajtó előtt, és megpróbált belesni a homályos üvegbe, kockára téve, hogy rajtakapják. A valószínűtlenül alacsony mennyezet alatt egymást érték az asztalok, az asztalokon mindenütt dobozok, a dobozokban cédulák, a cédulák fölött fejek imbolyogtak, mintha léggömböket kötözött volna valaki tréfából az asztali lámpákhoz, mormolás, suttogás és poharak csörömpölése hallatszott ki, rejtélyes és érthetetlen zajok, amiknek semmi közük nem volt egymáshoz.

A keze ott volt a kilincsen, csak le kellett volna nyomnia, és bent van egyenesen az irodában, ahol Bajnok elvtársat kellett volna keresnie. Csak ennyit mondasz, Bajnok elvtársat keresem, és akkor már tudnak rólad. Behunyta a szemét, nem akart látni, nem akart tudni semmiről. Fekete karikák táncoltak előtte, a bársonyos árnyalattól egészen a szurokfeketéig minden. És ez olyan szép volt, de olyan szép, hogy most semmi mást nem akart látni. Ahelyett, hogy lenyomta volna a kilincset, hátat fordított az ajtónak, és a karikák után vetette magát. Az elveszített kamaszkor minden igyekezetét visszaérezve lerúgatatott a csengő-bongó, már-már csilingelő vaslépcsőn, mit se törődve most a háta

mögött settenkedő lelkiismeret-furdalással, hiába súgdosott az a fülébe hitegetőn, meg kellett volna próbálnod; biztos sikerült volna, most biztosan. A felszabadultságnak eddig még sose ismert érzése lett úrrá rajta.

Kilépett a kapualjból, s máris benne találta magát az utca forgatagában. Alig érte a lába a földet, valami tompa tánc rugdalta előre, aminek nem tudott parancsolni, az parancsolt neki, nem is neki, a lábának, ő csak tehetetlenül nézte, mit művelnek vele, hova cipelik a saját testrészei.

Végül is elejtette a lendület, s a környezet prése egyre szorosabbra zárult körülötte. A fák hálójába akadt szél ott nyekergett, nyögött, vergődött a feje fölött, szinte csak egy karnyújtásnyira, és nem lehetett biztos benne, hogy a következő pillanatban nem szakad a nyakába, nem görnyeszti még szorosabban bele a földbe, ahonnan most néhány lépés erejéig is alig tudja elszakítani magát.

A kapualjak pinceszagú sötétje, a házfalak kőmerevsége oldalirányból fenyegette. Nem volt más választása, előre kellett mennie. Ez se látszott azonban egyszerűnek, a szembejövők azt az érzést keltették benne, ők mennek helyes irányba, őket kellene követnie, s ha megfordul, megint ugyanaz lett volna a helyzet, megint csak a szembejövők lettek volna többen, és megint csak nekik lett volna igazuk. A fejét behúzta kopott kabátja gallérjába, és a tüdeje tele lett a szövet áporodott, téli szagával. Mint egy gázálarc szűrte át a gallér a hideg tavaszi levegőt. Nem fordult, nem nézett, nem figyelt semerre, csak ment, örülve a pusztá lépéseknek is már.

A hét vezérnek s az Árpád-házi királyoknak szemük se rebbent, szoktak ennél különb látványhoz is, ha hazugul parádés külsejük ellenére mégiscsak van közüik azokhoz, akiket jelképeznek, talán még vesébe is látnak a pusztanyargalástól gyulladott szemükkel. Az idő rossz tréfája az em-

lékezés. És milyen kedvtelve él vissza még evvel is. Egy emberöltő valamit véghez vinni semmi, a pusztuláshoz talán még sok is.

Kinézett a fölhajtott gallér mögül, és fölemelte az arcát, mintha az esőnek tartaná oda, pedig az ég még csak nem is ígérte az esőt. Fenntartás nélküli egyszerűséggel állt fölötté. Bizalmasan csak az övé is tudott lenni, ellentétben az emberi világgal, ami többnyire a bizalmatlanságtól roskadozik. Futva vágott át a téren, rohant föl a lépcsőn, mintha volna hol védelmet keressen.

A múzeum unalmas, ásító szája egykedvűen nyelte el. Nem nézelődött, mint róka a ketrecben, sietve és bizalmatlanul jött-ment végig a termeken, ki tudja, miért akarta azt a látszatot kelteni, hogy keres valamit? A véletlen állította meg, vagy még az sem. A repedezett ecsetvonások alatt megborzongott a vászon. Az okker és a vörös harsogó napfelkeltéje a kopott komód szúette, régi barnájából süttött fel, zsörtölődő csuparánc öreganyám százéves élete piszka alól lövellt.

A szavak lomtárában, amit az agynak egyik használaton kívüli tekervényében rendezett be a pókhálós emlékezés, ráta-
lált valamire. Régi bútordarab, ennyi volt csak. Eleinte nem tudott mit kezdeni vele, nem érdekelte, később meg, amikor aztán rákényszerült, hogy foglalkozzék vele, túlságosan is komolyan vette. Elemi erővel robbant szét a zsigerei mélyéből egész testébe az undor. A szolgaságé.

Hányfelé kapaszkodnak az ember emlékei egyszerre, és amikor valamelyik pókszálat követni kezded, a többit el kell hagynod, pedig mind egyforma mohósággal tapad a múltba. Egy bútor barnája, a szolgaság levethetetlen gögje, te úristen, hány nemzedéken át kell cipelni az átkot. S ha eljön az idő, a te időd, és levetheted, akkor se menekülhetsz tőle, esetleg, ha szerencséd van, másra hárítod. Talán azért

marják szét olyan eszelősen azok a kiszámíthatatlan ecsetvonások a levegő hatalmára hivatkozva, amit egybe szerettek volna tartani? Nem olyan kérdés ez, amire bárki is választ akarna adni, amire választ várna bárki.

Irtózni az érintéstől, átérezte magában, mi az. Úgy rémlett, hogy most egy kézfogás, egy vállveregetés, egy idegen kabát véletlen súrlódása elég lenne hozzá, hogy teljesen kiforgassa önmagából. A komód ormótlanul ejtette a lába elé a szanaszét-gyümölcsöket: a bibircsókos bőrű narancsokat, a szögletes felületű almákat. Minden teli volt velük, óvatlan lépést nem tehetett az ember. Megérezte a sárgába, a vörösbe fűlő ízek marását az ínyén, a nehézkes kancsóból kiömlő víz portalan áramában úsztak föl hozzá, elsodort virágszirmok útján egy sohasem volt nyárból tévedezve.

Már magát azt a szót, hogy dél-francia, ellenszenvesnek találta. Enyhén barna szemöldöke megrángott, amikor erre gondolt. Nem akart tovább maradni. Narancsokkal, almákkal bajlódni, lélegzeni, nevetni mit ér, ha nem te vagy, játszod csak, ami volnál?

Egy eddig ismeretlen mozdulat parancsát érezte átsugárzani, amely túl csonton, izmon, a belek ellenőrzetlen renyhesége alján ütött tanyát, és sündisznókuporgáshoz hasonló helyzetbe kényszerítette, ahol a levegőből is kevesebb kell. Mindenből, ami megszédítheti az embert. Ínyén még ekkor is ott parázslottak az ismerős, de meg nem ízlelt ízek, s a homlokát egy fogorvoslámpa kitartásával sütötte a tompa, almasárga fény.

Meglökte valaki. Eddig észre se vette, hogy más is van a teremben rajta kívül, most meg hirtelen ez az elviselhetetlen karattyolás, zshivajgás! Pedig régóta itt lehetnek már.

– Maga meg hogy kerül ide? – énekelt a nyakába egy dohányos, rekedt női hang. Sárika volt az, azonnal fölismerte, még csak hátra se kellett néznie.

– Én még csak-csak, de maga hogy kerül ide?
 – Pszt! – tette az ujját kövér, de csábítóan szív alakú szájára Sáríka, és a szemével intett Süketnek, hogy hajoljon közelebb, akkor megsúgja. Süket engedelmeskedett. Sáríka pálinkás lehelete szinte talpig beburkolta. – A szocialista brigáddal jöttem! – mondta Sáríka, s némi büszkeség érződött a hangján. Mozgósítva egész irdatlan kövérségét, gyöngéden odasimult Sükethez. – De nem maradok – és a hangjában undor bújkált. Seszínű, mégis beszédes tekintetét, amelynek mélyén már ott lapult a merev részegség árnya, rávetette Süketre, és hosszan, kínosan hosszan rajta felejtette. – Maga nem jön velem? – kérdezte. Minden szót külön elővigyázatossággal ejtett ki. A teste hullámszerűen látszott, az apró malacszemek alatt táskák lüktettek, egész lényéből csak úgy sütött a várakozás. Süket érezte, hogy felelnie kéne, de nem volt mit. – Jöjjön! – karolt bele puhán, bár kissé erőszakosan Sáríka. – Jöjjön, na! – és az ormótlan test magát meghazudtoló könnyedséggel lebegett vele végig a termen, s csak a botlasztó lépcsőkön ingott meg, nehezült el néha, de amint visszanyerte az egyensúlyát, azonnal újra lebegni kezdett. Kiléptek a kapun, átevicéltek a téren, és mentek tovább. Süket kifújta magából a megkeseredett levegőt, a tekintetét átbújtatta a tavaszi platánok még csupasz ágbogai között, s egyenesen a pállott, nem sokat ígérő, de azért enyhe kék üzenetét a leszálló este árnyékai között is megőrző égre emelte. Sáríka, mint egy vén macska, úgy dorombolt, szuszogott, haráskolt mellette. Kezdte kényelmetlennek érezni, hogy egy ilyen ronda kövér nőt kell cipelnie itt a nyílt utcán magával. Most már szeretett volna megszabadulni tőle. Sáríka akkor se volt sokkal soványabb, amikor együtt dolgoztak a Csomínál, de a főnök titkárnője volt, és igencsak fönnhordta az orrát, nem sokat törődött vele. A köszönését is, csak ha jó napja volt, akkor fogadta el. Sa-

nyiká
szem
nevet
szoba
arcár
zánót
semm
A fő
napon
nem r
megén
sokat
Furcs
– H
– M
csak f
volt.
elmúlt
– E
Sáríka
súgni
szájon
szogta
– N
egyált
Sáríká
savany
volt k
feszíté
Ha
magát
nem á
nyivel

nyikám, lebegett el az asztala előtt föltartott fejjel, lesütött szemmel, én túl szép vagyok magának, mondta, és nevetett, nevetett, nevetett. De nemcsak ő, nevetett mindenki, aki a szobában volt. A hideglelés szegény pókhálóként ragadt az arcára, hetekig, hónapokig nem tudta lemosni, mintha hozzászáradt volna a bőréhez, talán még most is ott volt. Pedig semmi oka nem volt rá, semmi oka, hogy így bánjon velem. A főnök szeretője, súgta a fülébe valaki mindjárt az első napon. Ettől kezdve még csak rá se nézett Sáríkára, nem, nem mintha undorodott volna tőle, inkább félt, mintha előre megérezte volna, hogy meg akarja szegényíteni. – Tudja, de sokat neveltünk mi magán ott a Csominál, jaj de sokat! Furcsa fiú volt. Nagyon furcsa.

– Furcsa, miért?

– Miért, miért, hát honnan tudnám én azt? Egyszerűen csak furcsa volt. Olyan furcsa. Olyan nem közénk való volt... Olyan... darabos... Mit mondjak? Régen volt, elmúlt, nem érdekes.

– És most már nem vagyok... olyan? – Válasz gyanánt Sáríka nevetni kezdett. Közel hajolt, mintha bizalmasan súgni akarna valamit, de helyett merészen és váratlanul szájon csókolta Süketet. Már közben, és csak sietve szuszogta ki:

– Nem, nehehem... – Süket hidegen látott mindent, egyáltalán nem érintette meg az a heves szenvedély, ami Sáríkat. Az ormótlan, idegen nyelv pállott cigarettaíz és savanyú alkoholszagot fröccsentett szét a szájában. Nem volt képes viszonzni a csókot, még elviselni is komoly erőfeszítésébe került.

Ha nem Sáríka lett volna a tettes, hát biztosan ellöki magától, itt hagyja a kerítés tövében, és elszalad, és meg nem áll hazáig. Így azonban maradt, maradnia kellett. Ennyivel tartozott régi önmagának. Talán bosszút akart állni?

Sárika teljesen ki volt szolgáltatva neki, az alkalom hibátlan volt, mégse tudott élni vele.

Sárika semmit nem vett észre, továbbra is csábítóan illegette magát, súlyos mellét Süket karjának eresztve. A megállóban álltak, a buszra várva. Süket lassan, óvatosan, de egyre följebb csúsztatta kezét Sárika hóna alá, aki nem sokat tétovázott, egyből viszonzta a közeledést. Villamosfogantyúktól, korlátoktól elkoszolódott mutatóujját Süket szájára tette, a lüktető ujjbegy egyre erőszakosabban nyomódott beljebb és beljebb a foga közé. Süketet ekkorra már a fuldoklás és az undor egyformán megkörnyékezte, nem tehetett mást, mint hogy megharapta a lázas kívánsággal szájába tolakvó ujjat. Tollpihesikoltás rebbent föl Sárika mázsás testéből.

Bár senki nem figyelt rájuk, Süketet, aki túlságosan is félt a feltűnéstől, feszélyezte Sárika kihívó modortalansága: ahogyan a legváratlanabb helyzetekben, s látszólag teljesen indokolatlanul buján föl-fölkacagott, ahogy, részegségét cseppet se leplezve, eltűzlött bizalmassággal a vállára dőlt, a keze becsúszott a kabátja, az inge alá, és ott kalandozott a puszta hátán, meg a dereka körül.

Csak a kapualjban eszmélt föl. Távolról áthallott ugyan valamit a kivilágított autóbusz nyögéséből, érzett valami édeskés, émelyítő utóíz a tömény benzingáz emlékeként, de mintha mindez nagyon régen történt volna, és mintha nem is egészen vele. Meleg-mocskos szemétszag lengte körül őket, amit a kifordult belül kukák árasztottak magukból. Ennek a szagnak a hatására kijózanodott. Elhárította magától Sárika ránehezedő súlyát, és odébb lépett, olyan könnyűnek tetszett most ez is, befejezni az egészet, odébbállni, és szabadon menni tovább, Sárika térde megbicsaklott, de mielőtt végleg elesett volna, sikerült megkapaszkodnia az egyik kukában. A másik kezével ugyanakkor elkapta Süket

kabátját. Hihetetlen elszántsággal, minden erőtartalmát lat-
ba vetve szorította. De hát miért, amikor sohase kedvelte
igazán? Annak idején egyenesen idegesítette. Ronda, mo-
dortalan pali volt. Csak gondolnia kellett rá, azokra a ré-
gi, szép időkre, és nyomban megváltozott, szinte nagylel-
kűen hagyta sorsára Süketet, mintha nála boldogtöbb tá-
maszban is reménykedhetett volna.

Amikor aztán mégis számot vetett a realitásokkal, szem-
rehányóan, a síráshoz közel álló arckifejezéssel kapott újra
Süket után, s kábán motyogta maga elé:

- Gyere vissza! Gyere... vissz... szal - A kisemmi-
zettségtől megalázva várta a csodát, várta, hogy Süket visz-
szajöjjön. Süket nem az az ember volt, aki érti a szív szavát,
de most föltámadt benne a részvét, s úgy elhatalmasodott
rajta, hogy a józan ész képtelen volt mértéket szabni neki.
Visszafordult, s elindult Sárika felé. Szinte a sírással küsz-
ködött, amikor átölelte. Meg kéne magyaráznom, gondolta,
de ahogy Sárika hóna alá csúsztotta a kezét, hogy helyet-
tesítse a még mindig támasztékul szolgáló kukát, egyszerre
mindenről elfeledkezett. Sáríkában, megérezvén újra a biz-
tos támaszt, föloldódott az iménti feszültség, teljes súlyával
ráakaszkodott Süketre, akinek ugyancsak össze kellett szed-
nie magát, hogy meg tudjon felelni a várakozásnak. Ez a
fájdalomba torkolló erőfeszítés váratlan vágyakozást éb-
resztett benne, amely a dobhártyáján kezdett dobolni türel-
metlenül, mint asztal lapján ugráló éhes ujjak. Keze Sárika
melle felé csúszott, a kövér kitüremlések között azonban
nem tudott pontosan eligazodni. Egyre bizonytalanabbul
tapogatta Sárikát, aki nem látszott észrevenni a heves ost-
romlást. Ez lehangolta Süketet. Tényleg nem venné észre?
Ha meg észreveszi, mért tesz úgy, mintha nem venné észre,
mit akar vele közölni? Sárika, talán, hogy leplezze izgatott-
ságát, megeresztett egy cifra káromkodást. A borizű, cigaret-

taérdes hang ellenére Süketet meglepték a szavak, elvégre mégiscsak egy nő ejtette ki őket, akárhogy vesszük. Sárika nem zavartatta magát, kezét Süket vállára tette, tárgyilagosan a lépcső felé fordult. – Menjünk! – mondta, és elindult, magával vonszolva Süketet.

– A kulcs – mondta Süket. – Nem találom a kulcsot. – És el-elmaradozva a zsebeit kezdte kutatni. Volt neki jó néhány. Akadozva, dülöngélve, de azért haladtak. – Nem találom – suttogta Süket szinte egyszerre a lépcsőház visszahangjával. – Hova az istenbe tehettem? – Sárika a korlát segítségével előrekapaszkodott, magára hagyva Süketet, aki a nadrágzsebeket már kiforgatta, s most a felöltővel vesződött. Hátra voltak még a zakó, a szivar-, a belső- meg az oldalzsebek.

Végül mindezek ellenére a kulcs mégiscsak előkerült. – Nofene – mondta Süket, és iramodott máris Sárika után, aki ekkorra jócskán előtte járt, de azért vissza-visszaesett az elmaradt lovagra. – Itt vagyok – súgta Süket a fülébe a lépcsőfutástól elfulladva, amikor utolérte, és sietve elhelyezte kezét a nemrég elhagyott hajlatok között.

– Na, na! – kuncogott csiklandósan Sárika, és mélyet lélegzett. Ezáltal végre kidomborodott hatalmas melle, ami időközben Süket érintései alatt izgatott keménységre lelt. Süketen áthullámozott a rátalálás kétes öröme. Elszántan indultak neki mind a ketten újra a lépcsők elleni kilátástalan küzdelemnek. – Ez az? – súgta kérdően Sárika, ahogy az első pihenőre értek. Fáradt volt, a nevetés is lihegés kíséretében bugyborékkolt ki a száján.

– Nem – mondta Süket.

– Hát melyik?

– A harmadik. – Szó nélkül indultak tovább. Közel jártak már a célhoz, amikor Sárika minden teketória nélkül hirtelen a falhoz fordította Süketet, és teljes súlyával rádőlt.

Süket mozdulni se tudott, kikerülhetetlen, vastag csók zárta le szabadkozásra nyíló száját. De Sárika így is, egy hasbeszélő ügyességével, kifejezést adott az érzéseinek.

– Nem bírom, érted, egyszerűen nem bírom tovább! – mondta. Nem lehetett tudni, mire érti mindezt, a lépcsőmászás nyomán föllépett fizikai fáradtságra, vagy a vágyakozás hatalmasodott el rajta ennyire. Ennek egyébként eddig nem sok jelét mutatta, de most már szabad kezével Süket nadrágján kotorászott, és belemarkolt, ahol keményet érzett. – Itt van, ni, megtaláltam a kapukulcsot! – böfögte egyszerre fulladozva a röhögéstől és az izgalomtól. Süketnek nehezebbre esett megszakítani ezt a trágár pillanatot, de cselekednie kellett, ha nem akarta, hogy Sárika az egész lépcsőházat fölverje. Szinte a karjára kapta, érdekes, mintha semmi súlya nem lett volna, úgy vitte föl a hátralevő két-három lépcsőfokon Sarikát, az ajtó előtt tette le. Ekkor, utólag nyilallt bele a hasfalába a szúrás, csak nem sérvet kaptam? Óvatosan tapogatta ki a zárat, mélyesztette bele, forgatta meg a kulcsot. Sárika szinte átsodorta a küszöbön. Ez a mohóság aztán megint kettejük közé telepítette a gyanút. – Vigyázzon, mert még elcsábítom a végén – szirénázta démonira véve a hangsúlyt Süket fülébe. Elbambult, a részegségtől meggyötört ábrázata csak igen nagy jóindulattal lett volna csábítónak nevezhető, Süket mégse tudta kinevetni.

– Ugyan – mondta Süket, hogy elhárítsa magától e kínosnak érzett felszólítást –, nem vagyok én már gyerek... sajnos...

– De hozzám képest az – kacagott vissza a rosszullett pereméről hamuszürke arccal Sárika. – És ráadásul maga még józan is – jegyezte meg lehangoltan, de ezt már csak magának. Kissé még el is fordult, mintha megbántódott volna.

– Józan? Ugyan, hogyan is lehetnék én józan... – Süket érezte, hogy a válasz nem teljes, valamit mondania kell még, ami igazán hitelessé teszi Sárika szemében ezt a valamót, de sokáig nem találta meg a helyes kifejezést, pedig már kezdettől fogva ott hevert a lába előtt, vagyis inkább a nyelve alatt. – ...maga mellett! – mondta ki végre. Örült, hogy sikerült rátalálnia a keresett közhelyre, s befejezhette a mondatot. Sárika erre hangosan, szinte hidegen fölnevetett. Süket, hogy elhallgattassa, szájára tapasztotta a tenyerét, amit erre Sárika minden teketóriázás nélkül megharapott. – Au! – kapta el Süket a kezét.

– Kellett ez magának? – kérdezte Sárika szemrehányóan, és hosszan, erősen, amennyire csak az előszoba sötétje engedte, Süket szemébe nézett. – Minek játszik a tűzzel?

– Pszt! – sziszegte Süket mutatóujját a szája elé téve, miközben fejével a jobb oldali ajtó felé biccentett. Sárika helyeslően bólogatott, jelezve, hogy megértette a jeladást, de törödni nem sokat törődött vele.

– Itt nincs villany? – kérdezte. Indokolatlanul hangos maradt továbbra is. Süket arra gondolt, szájon kéne csókolnia, de most annyira józan volt és kiábrándult, hogy képtelen volt rászánni magát egy ilyen ízetlen rohamra. Magyarázkodni kezdett inkább ideges, itt-ott suttogásba fúló hangon.

– Van, csak nem akarom fölgyújtani.

– Miért?

– Majd odabenn megmondom. – Óvatosan lopóztak befelé. Micike ajtaja előtt kellett elmenniük. Az ajtó, igaz, csak résnyire, de nyitva volt. Hogy hallgatózhasson, a pizsok, morgott magában Süket. Legszívesebben belerúgott volna az ajtóba. Mégis Sárিকát figyelmeztette inkább, aki már megint zajt ütött, nehezen vergődött át az ismeretlen előszoba akadályain. Süket a fekete ajtónyílásra kapta a sze-

mét, ahonnan egyre gyanúsabban szivárgott elő a csönd. Az öregasszonynak még a szuszogását se lehetett hallani. Nem is lélegzik, az annya úristenit! Szakadna benne örökre, gondolta Süket, mármint a lélegzet, s elfordult az ajtónyílástól. A saját szobájába vezette Sárikát. Itt már viszonylag biztonságban voltak, de Süketnek még mindig az öregasszony járt a fejében. Hét óra sincs, de ő már alszik. Ilyen hülyének néz engem? Már nem gyanította, tudta, nem sikerült észrevétlenné maradniuk. Ezért aztán nem is csillapította Sárikát, aki botladozva járt-kelt a szobában, s még egy széket is felborított. Süket felkapcsolta a villanyt. – Hát ez az – mondta, és hunyorogva körbemutatott a szobában. Sárikát nem érdekelte a szoba, ingerlően riszálta a farát, s közben kihívóan nézett Süketre.

– Nem zárod be az ajtót? – dorombolta.

– Nem jó a zár. Már megint elrontotta ez a vén szipirtyó.

– Akkor legalább tegyünk eléje valamit! – Süket odavitte a felborult széket az ajtóhoz, és nekitámasztotta.

– Ez jó lesz? – Sárika már levetette a nagykabátját. Ahogy gombolkozott, ahogy kibújt a kabátból, Süketet szinte megvadították ezek a mozdulatok. Átölelte Sárika derekát, már amennyire érte. Miközben Sárika válaszolni készült, a nyitott száját kezdte csókolgatni. Sárika ennek ellenére kimondta, amit elkezdett.

– Jó... – és ez egyformán fölfogható volt válasznak, vallomásnak. Amikor véget ért a csók, Sárika szétnyíló, vastag ajka között újra láthatóvá lettek a nyáltól csillogó, erőteljes, sárga fogak. Süket kéjesen megborzongott a harapásuktól való félelem alatt. Sárika borízú hangon mindenféle disznóságokat sugdosott a fülébe. Süket nem értette szó szerint egyiket se, annyit azonban kihámozott belőlük, hogy időközben Sárika is a teljes odaadás útjára lépett. Hátul

Süket ekkor már a szoknya, a melltartó kapcsaival babrált, de nem boldogult, nem ismerte bonyolult fortélyait. Sáríka szétterpesztett lábbal állt, s egyre jobban magára húzta Süketet, aki hiába kapkodott elvesző egyensúlya után. Sáríka tartotta meg. Süket erre teljesen rábízta magát, szinte belesüppedt, úgy csókolta. Aztán újabb kísérletet tett a kapcsokkal és a gombokkal. – Hagyd, majd én – bugyborékolta Sáríka, és hátra nyúlt, hogy segítsen, a vigyázatlan mozdulat eredményre vezetett, kipattant a melltartó csatja, és Sáríka melle, ha lehet, az eddiginél is viharosabban áradt szét a blúz alatt, ugyanakkor azonban az egyensúlyukat is elveszítették. Lezuhantak a szőnyegre. Az asztal nem borult fel, csak a váza dőlt el Süket hátára csurgatva egy kevés áporodott hideg vizet. Az eséstől-e, vagy Sáríkanak útközben még erre is volt ideje, kipattant a másik csat is, és Sáríka erőteljes rúgásokkal igyekezett megszabadulni az összegubancolódott szoknyától. Süket is vetkőzni kezdett, ledobta a nadrágját, és éppen a gatyáját készült levenni, amikor Sáríka rászólt, oltsd le a villanyt. Süket engedelmeskedett, aztán tovább vetkőzött. Valami kaparászást hallott az ajtó felől a sötétben. Nem vette komolyan. A szürke tűzfal végeztével, az ablak felső harmadában az eszeveszetten mély kékség hátterén fehérén ragyogtak a csillagok. Utálta őket, elkapta hát a tekintetét. Sáríka felé indult, aki ekkor már majdnem egészen meztelenül feküdt a szőnyegen, csak a harisnyájával volt még egy kis baj. Letérdelt, hogy segítsen, s ekkor földőlt az ajtó elé állított szék. – Mi volt az? – emelkedett félkönyékre Sáríka. Mind a ketten az ajtót bámulták, amely lassan, mintha tolvaj akarná benyitni, tolódott befelé. A résen egy gyakorlott kéz nyúlt be, és minden keresés nélkül egyenesen a kapcsolóra kúszott. Fölkattant a villany, a durva és erőszakos villanyfényben ott állt előttük Micike.

Kidölelt szemmel bámult, hogy semmit se mulasszon el, és közben izgatottan kapkodta a levegőt. Az izgalomtól vagy a rossz levegővételtől szederjes arcán a fölháborodás kifejezése ült. Süket fölfokozott vágyakozása hideg csömörre változott. Hirtelen mintha a szoba is kihült volna. Az egyik zokniját még mindig a kezében szorongatta. Fölnézett. Egyenesen bele Micike arcába. Már nem volt csalódott, mint az első pillanatban. Ettől félt, erre számított eleitől fogva, de hát Sáríkának hiába beszél az ember. Micike eltakarta a szemét, hogy evvel is jelezze fölháborodását. Az ujjai közül kukucskált ki, s így azért a kíváncsisága se maradt kielégítetlenül.

– Nem szégyelli magát? – Süket nem válaszolt. Micike ettől bátorságra kapott. A következő kérdésében már Sáríkákat is belefoglalta. – Nem szégyellik magukat?

– Állítsd le magad, öreganyám! – torkolta le türelmét vesztve Sáríka Micikét. Eddig is csak azért nem szólt, mert azt remélte, Süket előbb-utóbb eleget tesz férfiúi és házigazdái kötelességének, kirúgja az öreglányt, de most, hogy ennyire elfajult a helyzet, belátta, nincs más megoldás, neki kell beavatkoznia. Kényelmetlen, félkönyöklő helyzetéből visszaereszkedett a szőnyegre, és nagyot ásítva egy jólesőt nyújtózott, hadd lássa a vén szipirtyó, nem sokat törődik vele. Szinte biztos volt benne, hogy ezek után eltakarodik.

– Na, én akkor megyek is – mondta Micike –, nem zavarok tovább –, de nem mozdult. Most már egyre leplezetlenebb szemtelenséggel bámult hol Süketre, hol Sáríkára.

– Ugyan, Mici néni – mondta Süket, bár tudta, hogy evvel a nénivel végképp elrontja a helyzetét –, maradjon csak nyugodtan, engem nem zavar –, de ekkor már a szavaival teljesen ellentétben nagyon is szégyellte magát. Kínos igyekezettel kapkodta föl a zokniját, és kajtatott a szétszórt ruhadarabok között a gatyája után. Sáríka csábítóan nyújtó-

zott el a szőnyegen, látszott rajta, hogy esze ágába sincsen eltakarodni. Süket időközben megtalálta a gatyáját, fölhúzta, és most a nadrágjával vesződött. Csak úgy félvállról, mintha nem is neki mondaná, vetette oda az öregasszonynak: – Na, mért nem ül le? – Micike nagy lélegzetet vett, látszott rajta, most már végleg elhatározta, fölháborodik.

– Hívom az erkölcsrendészetet – mondta. Süket azon begombolatlan nadrágban, betüretlen inggel ugrott hozzá, hogy megbékítse. Egyik kezével a nadrágját tartotta, hogy le ne csússzon, a másikkal Micike karjába kapaszkodott, úgy kérlelte.

– Na de kedves Micike, gondolja meg... – Micike kiántotta Süket szorításából a karját, és odébb húzódott.

– Nem gondolom! – mondta, de láthatóan megfélemlített előbbi elszántságáról, amivel a telefon felé indult.

– Elvégre maga is volt fiatal, nem? – Micike elvörösödött, nem sok hiányzott, hogy pofon vágja Süketet.

– Hagyd, hadd menjen – szólt közbe Sárika, és bosszúsan fölült. Süket engedelmeskedett, otthagyta Micikét az ajtónál, és újra az öltözködésbe mélyedt. – Ott dolgozik a férjem, majd az ad neki – fejével az öregasszony felé biccentett –, ha sokat okoskodik.

– A férje – élénkült föl Micike –, és mit szól a kedves férje, hogy maga ilyen alakokkal... – itt majdnem kiköpött az utálattól. – Megengedi?

– Ahhoz magának semmi köze.

– Szép kis alak lehet, szép kis férj, mondhatom – haddarta Micike, miközben kihátrált az ajtón, és alighanem mégis a telefonálás mellett döntött, mert hallani lehetett, hogy fölemeli a kagylót, a billentyűt kattogtatja, vonalra vadászik.

Süket rémülten vetette magát utána. Mielőtt kilépett volna az ajtón, visszafordult, és kétségbeesve mutogatta Sári-

kának, hogy gyorsan, gyorsan, öltözzön föl, bár maga se hitte, hogy Sárika figyelembe veszi a kérését.

Milyen jól behallatszik minden, csodálkozott Sárika. Azt is hallani lehetett, ahogy Süket megszakitotta a jelentkező vonalat. Az ezután fölhabzó beszédben, vitatkozásban azonban egymásra torlódtak a szavak, megtépázta őket a fojtott indulat, csak egy-egy mondatfoslány jutott el hozzá, de ezek is alaposan fölkellették az érdeklődését. Azonnal vigye innen ezt a . . . Szerette volna hallani, minek nevezi őt az öregasszony, bár sejtette, nem sok kétsége lehetett ez irányban, és mégis. Idegesítette, hogy mindig csak az öregasszony beszél, Süket, ez a mulya meg csak hallgat.

Olyan kristálytisztá józanság lett úrrá rajta, hogy maga se akart hinni neki, de amikor öltözni kezdett, akkor már tudta, nem csalás, úgy van valóban, az összevissza gabalyodott, forgatott ruhák, a harisnya, a bugyi, a szoknya, a melltartó, a blúz másodpercek alatt kisimultak és a helyükre kerültek a keze alatt. Feszült rajta minden, csaknem a régi volt megint, mondhatni csinos. Kilépett a szobából, és a két veszekedő, telefont csapkodó bolond mögött, anélkül, hogy azok ebből bármit is észrevettek volna, eljutott a kijárat ajtóhoz. Kinyitotta, és máris a huzatos, szemétszagú lépcsőházban találta magát.

Süket, amikor meghallotta az ajtócsapódást, s a visszhangzó lépések kihívó kopogását, félrelökte az öregasszonyt, és csak úgy zokniban, ingben, ahogy volt, Sárika után vetette magát. A lépcsőházban még mindig ott visszhangoztak az ismerős lépések. Mélyen áthajolt a korláton, de nem látott semmit. Talán nem is ő volt, próbálta vigasztalni magát, hiszen lehetetlen lett volna ennyi idő alatt felöltöznie. Rohant vissza a szobájába, de a szoba is üres volt, akárhogy nézegette, vizsgálta, Sárikának még csak egy levetett ruhadarabját se lelte meg benne. Hallotta, ahogy az öreg-

asszony becsapta a nyitva felejtett bejárati ajtót, és elégedetten bevonult a szobájába, aztán csönd lett. Hosszú, ki-
merítően hosszú csönd. Leült az ágy szélére, és a szőnyeg
emberarcsejtelmeket rejtő kopásaiba bámult, oda, ahol nem-
rég még Sárka feküdt, de bármennyire akarta, képtelen volt
visszaidézni az alakját, mintha ez az egész nagyon régen,
álmában, vagy még ott se történt volna meg.

H
pok
nem
állt
miér
kásb
mi. I
szeko
lán e
szem
keny
futott
féle
lehet
itt le
soha
dolta
siker
ágyb
Lá
Nem
ha sz
fől be
zavar
kerek
tében

Gyilkos

Hol van Döme? Furcsa volt, hogy a kérdés, ami már napok óta, hetek óta foglalkoztatta, de amit eddig egyszerűen nem tudott megfogalmazni, most ilyen magától értetődően állt elé. Egyszerre világos lett, amit eddig nem értett, hogy miért van teli feszültséggel, jár-kei föl s alá mostanság a lakásban, miért érzi úgy magát, mintha hiányozna neki valami. Hát persze, Döme kellemetlenkedése, zsörtölődése, veszekedése hiányzott. Azt azért, hogy ilyen hajnalok hajnalán evvel ébredjen, mégsem találta rendjén valónak. A szemközi tűzfal fölött éppen hogy elsápadt a cikcakkos keskeny égdarab, ahogy mondani szokták, halvány derengés futotta el, úgy négy-öt óra körül lehetett. Valami motozás-féle zajra ébredt. A konyhából vélte hallani. Micike nem lehet, morogta álmosan, este még a lányáéknál volt, de ha itt lenne is, ilyen korán nem kel föl, tízkor szokott fürödni, soha egy perccel se korábban. Biztosan képzelődöm, gondolta, és megpróbált a másik oldalára fordulni, hátha úgy sikerül újra elaludnia, de hiába. Kénytelen volt kiugrani az ágyból.

Lámpalázasan, tétova kézzel nyitotta föl a konyhaajtót. Nem lepődött meg, hogy odabent Rózsi fogadta, sőt, mint ha számított volna rá, olyan praktikus kérdések merültek föl benne: hogy kerülhetett ide, mit akar, és hasonlók. Azért zavarban volt, az ajtóval babrált, a hajába túrt. Rózsának kerekre nyílt a szeme, amikor Süket megjelent az ajtó keretében, még a szembogara is megremegett. Süketnek hízelgett

ez a rémülettel vegyes kíváncsiság, hiszen eddig Rózsi észre se vette. Amikor találkoztak, inkább elfordította a fejét, nehogy véletlenül köszönnie kelljen. Mintha az a vigyorgó, féleszű selyemfiú, az a Muki, a férje, annyival különb volna nálam! Eh, buta liba, mit törődöm én vele! Sokat adott volna érte, ha ő is semmibe veheti Rózsit, de Rózsival nem lehetett ilyen könnyen elbánni. Könnyű volt neki, nemcsak a mindenféle cuccok, a külföldi kölnik miatt, egyébként is csinos volt, még a legegyszerűbb ruhában is megakadt rajta a férfiak szeme, s nemcsak a férfiaké, még a kutyák, macskák se tudtak közömbösen elmenni mellette, úgy, hogy a lábához ne dörgölözzenek. Alighanem jó pár férfit esz utána a fene, különbeket, mint én. Nem volt hát meglepő, hogy Rózsi hirtelen támadt érdeklődése ennyire hízelgett a hiúságának.

Rózsi természetesen borzas hajából, ami máskor roska-
dozott a lakktól, most az ágy meleg szaga szállt föl. Csak
nem itt aludt, képedt el Süket. Ó, én marha, miért nem vet-
tem észre? Talán félt, hogy ilyen korán fölébredt? Csak
nem tőlem? Biztosan a mama beszélte teli a fejét. Életem-
ben nem láttam még egy ilyen kelekótya nőt, mint ez a Mi-
cike. Süket Rózsi vállára tette a kezét. Oktalan merészség
vezette, de mint az most is bebizonyosodott, nemegyszer ez,
az oktalanság a legjobb tanácsadó. Érezte, hogy Rózsi meg-
rázkódik, mintha hosszas belső vívódás eredményeként most
indult volna el a félelemtől az odaadás felé vezető úton.
Dacosan, szinte kihívóan viszonozta Süket vallató tekinte-
tét, s érdeklődéssel, már-már hidegen nézett bele az arcába.
A homloka lapos, állapította meg, a szeme olyan szűk, hogy
alig lát ki rajta, a pofacsontja széles, s ettől olyan feszültek
az arcvonásai, mintha maszkot hordana, a szája még vala-
hogy elment volna, szabályosnak látszott, csak az volt a baj,
hogy a szögletében valami kellemetlenül rezgő árnyék vib-

rált folyton, amiről nem lehetett tudni, a durvaság vagy a bizonytalanság jele-e éppen. Úgy érezte, ha a mama meséi nem borzolják föl az idegeit, akkor is volna mitől tartania, akkor is ugyanilyen furcsán érezné magát. Csak tudnám, mit esznek rajta a nők, az a Mari, aztán ez a Sárika, vagy kicsoda, hát még akiről nem tudok, na hiszen, nem akarom összeszámolni őket, nem az én dolgom, van neki felesége, számolja az, van mit számolnom nekem anélkül is. Ettől ideges lett, hogy már megint ilyen hülyeségek járnak a fejében, amikre nem akart gondolni. Muki pedig le van ejtve, határozta el, csináljon, amit akar, élje a maga életét, hiszen én is élem a magamét.

A kérdés megfogalmazva, kimondásra készen lapult a nyelve alatt, mégse mert előállni vele. Érezte, nem alkalmas a hangulat, az időpont.

– Hol van ... – itt megakadt, de aztán mégiscsak tovább folytatta – ... a férje? – Rózsi félreérthetetlen célzatossággal fölnevetett.

– De nagy csibész maga ...

– Miért? – öltött álméltkodó arcot Süket.

– Hát hogy ilyeneket kérdez. – Rózsit kicsit zavarta, hogy Süket úgy tett, mintha nem érzékelte volna a beszélgetés sikamlós kétértelműségét.

– És a kedves mamája?

– Ó, a mama, a mama nagyon haragszik. Azt mondta, látni se bírja magát. Nem is aludt itt. – Hát persze, jól sejtettem, gondolta Süket. – Mondja, miféle disznóságot csinált, hogy így megharagította? – Az öreglány tényleg nem szólt volna semmit? Nem, az lehetetlen. Azért én se vagyok olyan hülye, amilyennek látszom, ilyen egyszerűen nem lehet átvágni.

– Mért csúfolódik velem?

– Komolyan beszélek – mondta elmélyülő hangon Rózsi, és közelebb hajolt Sükethez, szinte a mellére borult.

– Ugyan, ismerem én a mamát, biztosan mindent elmesélt.

– És ha igen?

– Akkor mért tőlem kérdezi?

– Mert én magától szeretném hallani. Ha elmondja...

– Szívesen – szökött Süket arcába a vér –, magának szívesen. A mamája biztosan jól befektetített, mi?

– És én mégis kíváncsi vagyok. Nem elég ez?

– Dehogynem – mondta Süket, és egy váratlan mozdulattal átkarolta Rózsi nyakát, aki erre hátravetette a fejét. Süket szájon csókolt. Rózsi ajka engedékenyen nyílt meg, az odaadás kesernyés íze szivárgott az ajka peremére, de a csókot nem viszonzta. Süketet ez a közönyösség meghátrálásra késztette, sokkal inkább, mintha némi ellenállást tapasztalt volna, amire egyébként föl volt készülve, mi több, számított.

– Ne ilyen hevesen! – mondta Rózsi, és mindkét tenyerét Süket mellének feszítette, de nem tolta el magától. Le-sütötte a szemét, az arca ki volt pirulva, az ajka remegett, s nedvesen csillogott.

– Bocsánat! – mondta Süket, és meglazította az ölelését.

– Azt hiszi, mert védtelen nő vagyok, azt csinálhat velem is, amit akar?

– Nem hiszem, de különben sem akarok én semmit csinálni magával – mondta Süket leforrázva, és elengedte Rózsit.

– Nem? – akadt el Rózsi lélegzete, s a sértett hiúságtól összeszűkülött a szeme. Nem törődött vele, hogy elleplezze érzéseit, amire pedig máskor mindig olyan gondosan ügyelt. – Szóval nem? – sziszegte esendően az őszinteség sodrába gabalyodva. Mintha csupán azért nyitotta volna ki a szá-

ját, hogy ingerlő nyelve kilásson, s a szavakat csak úgy mellékesen ejtette volna el. Bár az indulatai vezették, inkább bátortalanul viselkedett. – Akkor meg miért erőszakoskodott az előbb? Na nem baj, így is jó – mondta, és hátat fordított Süketnek.

Süket nem tudott figyelni, még mindig a régi kérdés rágta belül. Képtelen volt megfeledkezni róla, ugyanakkor arra se tudta rászanni magát, hogy odaálljon Rózsi elé, és minden kertelés nélkül nekiessen. Eleinte azért nem, mert nem akart mindjárt ajtóstul rontani a házba, aztán meg túl bizalmasra fordult a viszonyuk.

– Hol van Döme? – nyögte ki végül mégis. Rózsi úgy tett, mint akinek fogalma sincs, miről van szó. Pedig tudta, ő, ez nagyon is nyilvánvaló volt. Mind tudják, Micike is, Muki is, Rózsi is, de csak Rózsitól tudhatom meg, tűnődött Süket. A mama túl dörzsölt ahhoz, hogy bármit is eláruljon, vele semmire se mennék, az egyszer biztos, Muki meg... Legyintett. Vele egyszerűen nem lehet mit kezdeni. Rózsiban volt minden reménye, mert Rózsi nem olyan volt, mint a többiek, mintha semmi köze se lett volna hozzájuk, ehhez az idegesen vibráló, gyűlölködő légkörhöz, ami Döme új házassága óta az egész lakást betöltötte. Rózsi nem gyűlölte, eljött hozzá, itt aludt vele egy lakásban, a hajában még ott volt a párna illata. De hát miért, rezzent meg benne a gyanú. Megérezte, itt valami titoknak kell lappangania, de nem akart tudni róla. Annyira eszelős makacssággal tolakodott ki belőle a kérdés, hogy szinte utálta magát miatta: – Tud valamit Döméről? – Megpróbálta feloldani a kérdés okozta kínos hangulatot, odahajolt Rózsi nyakához, olyan közel, hogy a lehelete megcsiklandozta a konty alatti, kócosan szerte meredező pihéket. Már nem remélte a sikert, úgy érezte, minden elveszett, s talán ettől lett ilyen vakmerő.

– Mi van vele? – rándult össze riadtan Rózsi.
– Én is azt akartam kérdezni – makacskodott Süket.
– Nem tudom, fogalmam sincs – próbált kitérni a válasz elől elszántan Rózsi. – Talán beteg. Maga nem hallott róla?
– De igen – hazudta egy váratlan ötlet sugallatára Süket. Még nem tudta pontosan, mit akar vele elérni, de azt tudta, hazudnia kell, nem árulhatja el a tájékoztatlanságát. Biztosan beteg, s ha beteg, akkor kórházban van, következett meglepő logikával. – Éppen meg akartam látogatni – mondta ki azonnal, ahogy leszűrte a tanulságot. – Maga nem jön?

– Nem – zárkózott el Rózsi.

– Nincs egy villamosjegye? – kérdezte tettetett együgyűséggel Süket, miközben a zsebében kotorászott, mintha tényleg jegyet keresne.

– De hiszen az onkológiára busszal kell menni... – mondta Rózsi. Észrevette, hogy elszólta magát, s ijedten elhallgatott.

– Busz, villamos, nem mindegy? – nyerített föl Süket diadalmasan, és átölelte Rózsit. Rózsi merev volt, mint a deszka. Mindent tud, döbbsen rá ebben a pillanatban. Elárultam magam, elárultam, én bolond, én bolond! Meggöngyödyedt, s hangtalanul rázkódni kezdett, mintha sírna. Süket megsajnálta, próbálta vigasztalni, de hiába, a zokogáshoz hasonló rázkódás azonban mintha csillapult volna. Süket ezt, nem tudhatni, milyen alapon, biztatásnak vette. Az ujja belemélyedt az asszony puha vállába. Ó, micsoda vad ellenállás lett erre a válasz. Rózsi még karmolni is megpróbált, hogy szabaduljon, de Süket most már semmivel se törődött, a konyhai asztalra döntötte a rúgkapáló asszonyt. Ekkor derült ki, nem is volt olyan veszélyes ez az ellenállás. Egy-két apró karmolás, vércsik azért ott maradt az arcán, a nyakán emlékeztetőül.

– Disznó, te, te disznó – suttogta szinte szerelmesen Süket fülébe Rózsi, miközben a haját cibálta. Most már nem próbálta ellökni, a mellére húzta, mintha ott akarná elringatni, ott, a két combja között. – Rohadt állat, hát azt hiszed, én is olyan vagyok, mint a kurváid, velem is azt csinálhatod, amit ve... lük... – váratlanul egyetlen odaadó sóhajtás kedvéért kifogyott a szóból. Süketet is meglepte, hogy ilyen villámgyorsan, szinte kegyetlen célratöréssel peregetek le az események, miközben a mozdulatok, a szavak egészen másról, éppen az ellenkezőjéről látszottak tanúskodni. Bármilyen óvatosan is csikordult meg a kulcs a zárban, Süket figyelmét nem kerülte el.

– Jönnék! – suttogta ijedten Rózsi fülébe, s menekülni próbált. Nemcsak a rajtakapástól félt. Mari is eszébe jutott, Mari, a gyerek, akiket olyan kurtán-furcsán elfeledni látszott, amikor pedig értük, miattuk akart tenni mindent.

– Hadd jöjjenek – mondta Rózsi, és ellentmondást nem tűrő hévvel még szorosabban ölelte, szinte préselte magába Süketet.

– És ha az anyád az? – Rózsi ajkán eltorzult kiáltás tört ki. Süket csókkal igyekezett elnémítani. Azok ott ketten, a zajokból jól ki lehetett venni, hogy ketten vannak, akkor már túljutottak a bejárat ajtón, s az előszobában kalamoltak. Valószínű hallottak mindent, mégse jöttek beljebb, mintha csak az alkalmas pillanatra vártak volna. – És ha Muki, ha a férjed az? – Rózsi ernyed-boldogan hagyta magára az időt, s nem törődött semmivel. Süket sietve próbálta rendbeszedni a ruháját. Rózsinak is segíteni akart, de ő nem engedte.

– Hagyjon! – mondta, s úgy állt ott szemben Sükettel, mintha semmi se történt volna közöttük. Süket teli volt gyengédséggel, amit a büntudat ébresztett benne, de Rózsi nem engedte közel magához. – Hagyjon engem – emelte föl

a hangját –, és ne erőszakoskodjon. – Erre, mintha végsőzóra, Micike föltépte az ajtót. Megállt a küszöbön, s tágra meredt szemmel, s tettetett fölháborodással bámult Süketre.

– Hát így állunk? – mondta. Egyáltalán nem volt meglepve, inkább elégedettnek látszott. Egészen más tükröződött Muki arcán. Teljesen kifordult magából, a máskor mindig derűs, túlságosan is derűs arc most szinte az ismeretlenségig föl volt dülva, a készséges, szelíd modorából se maradt semmi. Ha Micike nem tartóztatja föl, biztosan nekiesik Süketnek.

– Hagyjon, hagyjon engem – próbált utat csinálni magának –, megölöm ezt a szemetet! – Süket úgy érezte, ha Muki most megütné, vagy kést rántana ellene, nem volna képes védekezni, hiszen igaza van. Gyáván húzta be a nyakát, hajtotta le a fejét, s takarta el a kezével az arcát, hogy ne is lássa, mi történik. A verés azonban elmaradt. Gyáva szar, gondolta, miközben elvette az arca elől a kezét, én szétverném a fejét annak, aki a feleségemet, és ráadásul a szemem láttára, a gondolat meghökkentette, nem lehetett biztos benne, hogy vele is nem történik-e meg ugyanez, ha nem is a szeme láttára, ha a tudta nélkül, de azért ugyanez.

– Maradj békén! – förmedt rá Micike a vejére, s a biztosság kedvéért könnyökkel még egyszer jól oldalba taszította. Muki erre azonnal összegörnyedt, s eltűnt a háta mögött. – Majd én elintézem – mondta Micike, s belépett a konyhába, Süket tekintete Rózsi unott arcára tévedt. Szinte nem is figyelt rá, Micike jóvá hagyó pillantásának engedelmeskedve azon fáradozott éppen, hogy rendbe hozza magát. Szánalmas volt. Akárcsak én, gondolta Süket, s ez több volt, mint együttérzés. Csupa félreérthető mozdulat, olyan, mint maga az élet. Most sajnálta csak, hogy nem lehet igazán őszinte hozzá. Segíteni akart, de Rózsi ellökte. Talán még csak nem is haragból. Nincs szükségem rád, ennyi volt

ebben a mozdulatban, és nem több. – Nem tudom, a kedves felesége mit szól hozzá, ha megtudja – fordult aggódó arccal Sükethez Micike. – Nem mintha tőlem tartania kéne, én nem mondom el neki, de hát úgyis kitudódik egyszer, mint minden ebben a városban. Hát nem szégyelli magát, amíg ő a gyereket neveli, addig maga itt... és ráadásul az én szegény lányommal... – Váratlanul zokogásba tört ki, de egy rövid, hatásos roham után hamar visszanyerte a nyugalmát – ...erőszakoskodik.

– Mit csináltam? – horkant föl Süket méltánytalanságot szimatolva, de Micike hidegen, mondhatni kegyetlenül állta útját.

– Hagyjuk ezt – mondta –, majd a bíróságon, ott igazolja magát! – Megfogta Rózsi könyökét, és sietve tuszkolta kifelé Muki karjaiba. – Menjetek, menjetek! – mondta, és becsukta mögöttük a konyhaajtót. – A többit elintézzük már mi ketten is. – Mit akarhat a vén szipirtyó, nyugtalankodott Süket, de azért megpróbált úgy csinálni, mintha cseppet sem érdekelné ez az egész. Micike megvárta, amíg odakint elcsöndesedik az előszoba, Mukit és Rózsit elnyeli a lépcsőház, csak akkor szólalt meg. – Marival együtt él még? – Nem sokat teketóriázott, egyenesen Süket mellének szögezte a kérdést.

– Ahhoz magának semmi köze – mondta Süket. Megpróbált továbbra is nyugodtnak látszani, de a keze remegett, ahogy a kilincs után nyúlt. Igen, szökni szeretett volna, Micike azonban eléje penderült, s megpróbálta föltartóztatni. Olyan erővel lökte félre az öregasszonyt, hogy az nekítántorodott a konyhaszekrénynek, ahonnan a hirtelen rázkódástól ki is esett néhány üvegpohár, s idegesítően tompa puffanással robbant szét a kövön. Süket fölhasználta Micikének ezt a pillanatnyi megingását, s kilódult az elő-

szobába, onnan a lépcsőházba. Nem lehetett megállítani. Micike utána rohant, de már nem érte el.

– Ezért még megfizetsz! – hasított bele vérfagyasztó élességgel a lépcsőház visszhangos, cipőkopogással teli csöndjébe a hangja.

A lába szinte magától vitte Süketet a kórház felé. A háború kitört, s nyíltan is most már. Okosabb lett volna persze, ha késlelteti egy kicsit, talán sikerül kipuhatolnia ezt, azt, megtud még néhány nem éppen érdektelen részletet, de hát most már a kocka el volt vetve. Az indulatok ellenőrzetlen rulettkerekein újabb lehetőségek úsztak el. Bolondság lett volna sajnálni őket, pont ezeket, ha annyi mást gond nélkül hagyott oda, de azért bántotta a dolog. Sokat azonban nem rágódhatott rajtuk, mennie kellett tovább.

Egy huszast nyomott a portás kezébe, s máris átrohant a kapun. Fogalma se volt, látogatási idő van-e, vagy tilosban jár. Nem törődött semmivel, csak ment előre. Gyógyszer, izzadság és ürülék szaga keveredett össze, s mindenütt a folyosókon ez a nyomasztó szagkeverék kísértette. Átjárószobákon osont keresztül, ahol a szellőzetlen ágytakarók alól beesett szemű betegek pillantásai kísérték, de nem törődött velük, mindegyik arcában csak azt kereste, hasonlít-e Döme-re, ahogy megbizonyosodott róla, hogy nem, máris ment tovább. Végre az egyik szekrény melletti ablaktalan mélyedésben rátalált. Megállt az ágy előtt, és nem tudta, mit csináljon, csak állt, és nézte az öreget, mintha evvel véget is ért volna a küldetése.

Döme kidugta az orrát a takaró alól, ahova a feléje törte idegen láttán behúzódott, csalódottan ismert rá Süketre, mintha valaki mást várt volna. Semmit se változott, talán még le se fogyott, az ember azt gondolhatta volna, kutya baja, még a modora is ugyanolyan mogorva, elutasító volt, mint egészséges korában.

– Á, méltóztatott idetolni a képét a fiatalúrnak? – rikácsolt Süket arcába, s fölült.

– Most tudtam meg – próbált mentegetőzni Süket.

– Engem akarsz átejtetni?

– Becsületszavamra . . .

– Ne esküdj hamisan, azt bünteti a törvény!

– Micike nem mondta meg.

– Kicsoda?

– A felesége.

– Felesége a hóhérnak.

– Hát nem vette el – derült föl Süket – mégse?

– Csak papíron.

– Sütheti – fakadt ki Süket –, amikor itt nálunk semmi más, csakis az számít, a papír.

– De nem nekem.

– Az lehet, a törvény azonban szarik magára, azt csak a papír érdekli, akinél a papír, azé az igazság. Ügyvédtől is megkérdeztem, ez így van.

– Ha meghaltam, lehet, de még élek.

– Hát persze.

– Ne félj, szétütök én közöttük, ha kiengednek innen.

– És ha nem?

– Ki kell engedniök, különben megszököm. Ilyen könnyen azért nem adnak túl rajtam. Hiba volt, hogy bejöttem, de akkor még hittem neki, a mocskos könnyeinek. Még sírt is, úgy könnyörgött, ne csinálja ezt velem, azt mondta, ha meg akar gyógyulni, be kell mennie, mindenképpen be kell mennie. Valami ismerőse van itt, az intézett mindent a pizsoknak, egy műtős. És én jöttem, én marha, bedőltem a könnyörgésének, mert akkor még nem tudtam, amit most már tudok, csak a lakás érdekelte, arra hajtott elejitől fogva. A vén banyája! Hova tettem az eszemet, amikor elvettem, csak azt tudnám? Marha voltam, közönséges marha,

hiszen már akkor nyilvánvaló volt, nem család ez, való-
ságos bünszövetkezet. – Gondterhelten túrt bele a hajába,
egész csomók maradtak az ujjá között. Közelebb intette
magához Süketet. Süket leült a takaróra. Döme, miután kö-
rülnézett, s látta, hogy senki se figyeli őket, bizalmasan a
fülébe súgta. – A végén még eltesznek láb alól, ha nem
vigyázok. Ez a műtös is például, csak belém vág egy injek-
ciót, és már nem is vagyok. Semmi az egész, egy léggel több
vesződség jár, ha agyon akarják ütni. – Átfogta Süket nya-
kát, s a suttogását egészen bizalmasra tompította. – De
ugye, öcsém, te ezt nem hagyod? Ha segítesz, tied a lakás,
odaköltözhetnek mind a ketten, jöhet a gyerek is, hát per-
sze, a gyerek is, nem bánom.

– Miért hozták be?

– Rosszul voltam, nagyon rosszul, megmérgezett a bűdös
kurva. De most már jobban vagyok, nincsen semmi bajom.

– Akkor biztos kiengedik.

– Ezek? Nem ismered te ezeket, sintérek ezek, nem or-
vosok, jószántukból nem engednek már sehova engemet,
csak a hullaházba. Talán jobb is volna, előbb-utóbb úgyis
meg kell hálnia az embernek, az a pár év ide vagy oda nem
sokat számít, de azt nem akarom, hogy ezek kiröhögje-
nek. Amióta azt hiszik, az övéké a lakás, ide se tolták az
orrukat. – Egész súlyával rákapaszkodott Süketre, és húzta,
húzta lefelé úgy, hogy Süket egészen közelről érezte az ágy
tomp szellentés- és vizeletszagát, olyan töményen és egy-
másba áporodva, hogy az már nem is volt bántó, nem is
undorította, inkább heves, könnyekig ható sajnálkozást vál-
tott ki belőle. – Figyelj rám! – suttogta olyan hangosan
Döme, hogy az már kiáltásnak is elég lett volna.

– Figyelek – mondta Süket.

– Harcolj! – rikkantotta el magát Döme, de Süket nem
válaszolt. – Nem hallod? – türelmetlenkedett Döme.

– Dehogynem – mondta Süket –, hallom.
– Ne ijedj meg tőlük, nem olyan erősek, amilyenek mutatják magukat, csak bele a közepibe, az anyjuk kurva istenit! – Elengedte Süket nyakát, és most már mind a két kezével hadonászott, ököllel csapkodta a levegőt, mintha evvel akarná újabb és újabb rohamra vezényelni Süketet.
– Fogadj ügyvédet, az a lakás a tied, és senki másé. Csak ki ne menj belőle, maradj bent, vidd a családot ís, és véd magad, védjétek magatokat, jogotok van hozzá. Nézesd át a szerződést ügyvéddel, ha nem jó, még átíratjuk, én mindent aláírok, minden a tied, neked adok mindent. Csak ki ne menj a lakásból, mert ha kimégy, ezek nem engednek vissza többet, akármit csinálsz.

– De hiszen van egy lakásuk.

– Egy garzon. Mi az? Semmi. Az marad a mamáé, ők meg ide jönnek.

– De hiszen ide csak Micike van bejelentve.

– Mondd már, Rózsi elvállik, odaköltözik az anyjához, hova máshova költözhetne, persze, viszi a gyereket is, persze csak névleg, addig, amíg tégedet kicsinálnak, akkor aztán majd szépen megosztóznak a lakáson, úgy, ahogyan akarnak. Ide jönnek a fiatalok, a régiben meg marad a mama. Igazán nem nagy ügy. Ennyit megér egy lakás manapság.

– Ugyan, csak képzelődik.

– Bár úgy lenne!

– Ennyire azért nem számítók.

– Majd ha már kiforgattak mindenből, akkor azért gondold rá, mit is mondott az öreg a halálos ágyán.

– Nem hal meg maga, nem olyan könnyű meghalni.

– Hát nem, de ezek tesznek róla, ne félj, hogy sikerüljön. Most már többet ne törődj velem, eredj, és harcolj...

– Megpróbálok.

– Ne csak próbáld, szánd el magad . . . mindenre!

– Mindenre?

– Másképp nem lehet. A lényeg az, hogy sikerüljön. Az igazság mindig annak az oldalán van, aki győz, de mit prédikálok én itt neked, te ezt jobban tudod, mint én, legalább is jobban kéne tudnod. Ha sikerül kitérnod őket, mindegy, hogyan, a tied a lakás, és nem kérdezi senki, hogyan szerezted.

– Nem tudom, hogy ilyen áron is megéri-e, nem tudom . . .

– Nem hiszel nekem?

– Dehogynem, csak hogy más mondani, és más megcsinálni. Nem szívesen szánja rá magát az ember tisztességtelen dolgokra.

– Te még fiatal vagy, neked bírnod kellene.

– Erre, azt hiszem, sohase elég fiatal az ember, erre születni kell . . .

– Ha a helyzet rákényszerít, olyasmit is meg kell tennünk, amit egyébként sohase tennénk. Na, szedd össze magad! – mondta Döme, és beteghez egyáltalán nem illő erővel, szinte eszelősen szorította meg Süket kezét. – És most menj! – lökte el magától. – Eredj, intézd el őket . . . helyettem is! – Süket visszanézett a jól ismert arcra, amin most mintha hirtelen megjelenni látta volna a halál rezzenéstelen árnyékát. Menekült. Futva jutott ki a tereméből. Végigrohant a folyosón, le a lépcsőn. Alig várta, hogy kibukjon a kapun, s beszívhatta a város benzingőzös, nehéz levegőjét, amit olyan mohó fuldoklással nyelt most, mintha a legtisztább hegyi fenyőillat lett volna.

Körül a város hideg egykedvűséggel örölte áldozatait. Testi, lelki, társadalmi nyavalyáikkal mit se törődve gázolt bele lakói jelentéktelen életébe, törte össze, forgatta ki őket igazi valójukból, ahogyan éppen jött, itt, aki nem elég éber,

nem veszi észre időben a veszélyt, nem tér ki előle, az bizony elveszett, ellenben, aki jól tájékozódik, kihasználja a kedvező fordulatokat, okosan szolgál s hízeleg, az igen, annak van jövője, élettere, nem mondom, kivételes adottságokra van szükség ehhez is, de hogy mifélékre, arról jobb nem beszélni. Jókra, rosszakra? Azt hiszem, senkinek sincs joga megítélni, egyes-egyedül csak az életnek, az ő gyakorlata pedig aligha alapszik a méltányosságon, erkölcsi elveken. Talán ő az egyetlen, aki ezt nyugodtan meg is teheti, lehet méltánytalan, bűnözhet bátran, nem kell félnie a megtorlástól.

Szokatlan volt mindezt látnia, szédült bele, a fejét fogta, úgy indult meg a lejtős utcán. Nem volt kedve hazamenni. Egyre jobban eltávolodott otthonról, egyre kijebb sodródott a város centrifugájában, mint mindenki, akinek fogytán az ereje, egészen addig, amíg aztán bele nem röpül a mindent és mindenkit szemrebbenés nélkül elnyelő külvárosokba. Szinte lebegett ebben a bizonytalan állapotban, a gondolatait mégsem volt képes eltépni az öregasszonytól, vele vitatkozott, veszekedett, harcolt vég nélkül, akármit tett, akármerre is járt egyébként. Úgy érezte magát, mint a mesebeli farkas, amelyik köveket hurcol a gyomrában, már nem bánta volna, ha valaki késsel szabadítja meg a szenvedéseitől, kegyetlen terhétől, csak szabadítaná már, csak szabadítaná, minél hamarabb. A legszívesebben mindent abbahagyott volna, mindent, amit csak lehet, az egész életet akár, ha lehetett volna, ha valami kegyetlen erő meg nem akadályozza benne.

Mindenáron, mindenáron, ezt hajtogatta magában, de nem hitte el, hogy lehetséges engedelmeskednie. Mégis, amikor a kapukilincsre tette a kezét, olyan magától értetődőnek tetszett minden, mintha tényleg ide indult volna, s nem egy

meglepő, önmaga számára is meglepő fordulat térítette volna el.

A repecskes, vénséges arcon átvetült a ritkás akáclomb csipkehullámozása, a ráncokból darázsszárnyak mérge süttött. A sehonnan sehova udvari ösvény, a szappanos víz marta kopár föld, ahol se fű, se gaz nem virul ki, semmi zöld, nem ellenkezett, biztonságot adó egykedvűséggel állt alatta. Látta, hogy az arc, gyermekkorra egyetlen biztos támasza, most ellene fordul, de azért csak ment tovább, befelé, nem törődött vele.

– Micsinyátá te rohadék avva' a szögén lánnya'? Emon-ták a szomszédok, ne féjj! Hogy a férög rohassza mög a beledet, te szarházi, te Sobri Jóska, te Rinaldó Rinaldini... Hordd el magadat, amíg szépen mondom! Mög ne lás-salak többet ittennék, mer mingyár hívom a röndért, az ec-cer biztos... – A nap, most már abból a valóságos, kegyet-len télutóból, amiben valóban állt, állnia kellett, az arcába süttött, s jeges, erőtlen érintése rémülettel töltötte el. Háló-üres tétovasággal rángtak meg a védtelen öregasszonyrán-cok.

– Néném – szólalt meg Süket meghatottan.

– Nénéd ám neköd a hóhér – mondta az öregasszony, s befordult az ajtón a sötét szobába, ügyet se vetve tovább a kéretlen jövevényre. Süket nem ment utána. Telítve volt így is a viszontlátás kettőzött érzésével; a beleiben bizser-gett, a gyomrában pezsgett ez az érzés a fájdalom s a bol-dogság határán kétesen imbolyogva. A sírás környékezte, túl sok volt ez, bár maga akarta, túl sok, ahonnan elindult, visszanézni. Megmarkolta a hideg, jeges törzset, s az akác kérge belemélyedt a bőrébe, érezte, tudta, valahol ott van benne a nyár mézízű messzesége, bármilyen hihetetlen, bár-milyen valószínűtlen, bármilyen érthetetlen, ha ő sohase látja többet, ott van akkor is. Nem, nem lehet visszacsinál-

ni semmit. Tudta ezt eddig is, de sohase érezte ilyen vég-
érvényesen. Valahogyan úrrá kellene lennie a helyzeten,
gondolta, de semmiféle ésszerű megoldás nem ötlött elébe.
Az öregasszony újra előjött a házból, s megindult feléje.
Egy sodrófát lóbált fenyegetően a kezében a feje fölött, fe-
kete, fogatlan száját kitátotta, Süketnek az volt az érzése,
elnyeli, mindjárt elnyeli a napot.

– Hát még mindig itt vagy, te isten átka? – rontott rá
rikácsolva Süketre, aki kiábrándítóan józanul fogta föl ke-
zével az ütést, s csavarta ki az öregasszony kezéből a sodró-
fát. Megkísértette az ötlet, hogy visszaüssön, de szerencsére
nem kapott rajta. Nevetni kezdett inkább, s nevetett, neve-
tett, ahogyan csak a torkán kifért cinikus nemtörődömség-
gel. A sodrófát odalökte a földre, az öregasszony lába elé,
aki nehezen, szuszogva, nyögve hajolt le érte. Nem is any-
nyira a fáradtság, mint inkább a megszégyenülés miatt.

– Megyek, megyek már, vén szipirtyó – mondta Süket,
s kihátrált az utcára. – És nem jövök vissza többet.

– Ajánlom is! – Az öregasszony rikácsolása úgy állt be-
le a hátába, mint egy kés. S ettől mintha megkönnyebbült
volna, úgy érezte, újra ura a saját akaratának.

Mariék felé vette az útját, beszélnem kell vele, beszélnem
mindenképpen, ezt hajtogatta magában egész úton, amíg
csak oda nem ért a ház elé. Nem mert becsöngetni, a húgy-
szagú orgonasövény árnyékába húzódott, onnan leste, mi
lesz, nyílik-e az ajtó, ki lép ki rajta, Mari volt. A kezében
egy fehér műanyag bilit tartott, és hirtelen, sietős mozdulat-
tal az orgonabokor felé lötytyentette. Véletlen volt, hát per-
sze, de Süketen ez nem sokat segített. Papírzsebkendőt vett
elő, avval próbálta letörölgetni magát. Nem szégyenkezett.
Elvégre, ha igaz, a saját gyereke, gondolta, s csaknem
örült, hogy így történt. Azért ezek után valahogyan mégsem
akarózott neki előlépni. Inkább csak egy önkéntelen moz-

dulat, semmint tudatos elszánás eredménye volt az a této-
tova lépés, ami kisodorta baljós rejtekhelyéről. Mari a meg-
lepetéstől csaknem elejtette a bilit, amikor észrevette Süket-
ketet.

– Ne haragudj – mondta –, nem akartam.

– Semmi – mondta Süket –, nem számít.

– Gyere, segítek – mondta Mari, és odalépett Sükethez,
s a kezében levő száraz pelenkával megpróbálta tisztára
törölni a nadrágját.

– Hagyd, nem érdekes – mondta Süket.

– Nem is olyan nagyon látszik meg – mondta Mari, és
békítően nézett bele Süket szemébe. Süket túl mohón csa-
pott le az alkalmasnak látszó pillanatra.

– Gyere vissza! – mondta.

– Nem megyek – tiltakozott ijedten Mari.

– Miért?

– Mindenki tudja...

– Mit?

– Hát hogy Rózsival, szóval, hogy mit csináltál vele...

– Mit csináltam volna?

– Na, ne add itt nekem az ártatlant! Talán nem igaz?

– Azt nem mondtam.

– Hanem? Mit tudsz, ezek után is tudsz még valamit
mondani?

– Gyere vissza!

– Soha! Érted? Soha!

– Az öreg nekünk adta a lakást, a miénk lenne, ha visz-
szajönnél. Jóra fordulna minden. Szeretlek... mert csak
téged szeret... lek... Hidd el!

– Nem hiszem – mondta Mari elhaló hangon –, nem tu-
dom elhinni. Már nem! – Látszott az arcán, hogy a sírással
küszködik, talán azért is fordított olyan hirtelen hátat Süketnek.

Süket át akarta fogni a sírástól rázkódó vállát, de Mari nem hagyta, berohant a házba. Süket megpróbált utána menni, az ajtó azonban nem engedett. Bezárkózott, itt már nincsen több keresnivalóm, ismerte el. Valahogyan mégsem akarózott odábbállni. A lelke legmélyén, a többi bevallatlan titok között még most is ott lapult a remény, hogy Mari csak próbára akarja tenni, nem kell sokat várnia, egyszer csak kinyitja az ajtót, a nyakába ugrik, megcsókolja, mint ha mi sem történt volna, és elindulhatnak végre újra együtt hazafelé, mint régen, de valahogy most egészen másként, mint akkor, mélyebb, sokkal mélyebb egymásrautaltsággal az idegeikben, olyan mély egymásrautaltsággal, ami erősebb a leghőbb szerelemnél. A gyerek, hát persze, a gyerek is velük lesz, Imre, a kicsi Imre. Könnyet préselt a szemébe a szégyen, hogy eddig nem gondolt rá.

Úgy érezte, végtelen ideig képes volna várni, ha egyszer biztos lehetne benne, hogy sikerül elérnie, amit akar, csak-hogy minél tovább várt, annál bizonytalanabb lett a kimenetele a várakozásának. A keserűség és a düh gombócai meg-megakadtak a torkán, ahogyan nyeldekelték őket. Bele-rúgott a kerítésbe, s bár a cipője orra felhasadt, a lábujja sajgott, mégis némi elégtételt érzett, valamelyest csillapult a kétségbeesése. Futni kezdett, öklével belevágott az ócska-telep deszkapalánkjába, a korhadékból fröcskölve szálltak szét a véres szilánkok, de vissza se fordult. Lihegve, izzadtan hagyott maga mögött mindent.

Na most aztán leszámolok Micikével, nőtt meg benne az elszánás, pedig már nem is volt miért. Szinte berobbant a lépcsőházba, de már az ajtónál meg kellett torpannia, kulcs-keresés, miegymás, volt ideje rájönni, nem is olyan egyszerű, amire készül. Leszámolni, mit jelent ez, nem tisztázódott benne, nem is tartotta fontosnak, hogy tisztázódjék, aztán, amikor cselekvésre került volna a sor, kiderült, enél-

kül lehetetlen moccannia. Ahonnan nem várjuk, onnan támad mindig a bizonytalanság. Mert ez lapult benne, a bizonytalanság, bármilyen vad mozdulatokkal, meggondolatlansággal tört is be a lakásba, nyitogatta sorra az ajtókat, kockáztatva, hogy valamelyik mögött Micikére talál. S amikor így történt, amikor a fürdőszobaajtót belökvé a sikoltózó Micikével találta magát szembe, akinek még a törülközőt se volt ideje maga elé kapni, akkor dadogva hőkölt hátra, csukta vissza az ajtót, nem tudta, mitévő legyen.

– Bocsánat, bocsánat, bocsánat... – hajtogatta tehetetlenül, már-már nevetségesen a becsukott ajtó előtt. Miért nem zárja be a fürdőszobaajtót, ha egyszer levetkőzik, a vén kurva, még a végén azt hiszi, hogy leskelődöm utána, méltatlankodott magában, de csak magában.

– Semmi, semmi – mondta Micike. Igyekezett úgy viselkedni, mint aki természetesnek veszi ezt az egészet, egy apró, megjegyezni se érdemes balesetnek, de azért ki volt pirosodva, amikor előjött állig a frottirköpenyébe burkolózva. – Tessék, parancsoljon – hagyta nyitva az ajtót maga mögött, s el akart menni Süket mellett, de az elállta az útját. – Mit akar? – kapta föl erre ijedten a fejét Micike, mintha csak most döbbsen volna rá teljes kiszolgáltatottságára. Süket nem készakarva állta el Micike útját, de Micike ezt nem tudhatta, talán ezért volt erőszakosabb a kelleténél. A könyökével próbálta félretolni Süketet, többször is a bordái közé dőfött, de Süket nem mozdult. – Eresszen, eresszen már! – sziszegte az asszony, s megpróbálkozott a menekülésnek egy újabb módjával, azt remélte, talán sikerül átpréselődnie Süket és a fal közötti résen.

– Na, mit lökdös? – horkant föl Süket, megelégedve a lankadatlan ostromot.

– Maga lökdös, nem én – mondta Micike –, én csak a szobámba szeretnék bemenni, a saját szobámba, érti!

- És? Miért nem megy?
 - Mert nem enged. Mondja, mi baja van velem?
 - Nem tudja?
 - Honnan tudnám, nem vagyok gondolatolvasó.
 - Voltam az öregnél. Meglátogattam a kórházban.
 - Na és aztán?
 - Szeretne hazajönni.
 - Magának ehhez semmi köze. Ha akarja, meglátogathatja, nem állok az útjába, de a gyógykezelésébe nem szólhat bele, az a mi ügyünk, a szűkebb családé, na és persze legfőképpen az orvosoké.

- Beszélek velük, hogy engedjék haza!
 - Hogy képzeled, milyen jögon?
 - Gondoltam...
 - Maga csak ne gondoljon semmit! Talán nem voltam elég világos? Elmondhatom még egyszer. Semmi köze hozzá, érti?

- Hát azért ez nem egészen így van...
 - Nézze, nekem nincsen időm arra, hogy magával vitatkozzam, menjen a bíróságra, fogadjon ügyvédet, ha nem tetszik valami, de nekem hagyjon békét, mert ha nem, hát bizony isten megkeserüli! És most táguljon innen az ajtóból, mert be akarok menni a szobámba!

- Mindent tudok - mondta elfúló hangon Süket, az arca szürke volt, s szederjes foltok ütköztek elő rajta a visszafojtott indulattól.

- Ne mondja!
 - De mondom. Csak azért csinálnak mindent, hogy megszerezzék a lakást.

- Miféle lakást?

- Hát ezt.

- És kik?

- Maguk. Maga meg a kedves családja.

– Téved. Én nem akarom megszerezni ezt a lakást.
 – Nem? – csodálkozott el Süket.
 – Nem, mert az enyém.
 – A magáé?
 – A férjemé, meg az enyém.
 – És én?
 – Maga itt csak egyszerű albérlő. Az is csak addig, amíg föl nem mondunk magának, és ha így viselkedik...
 – Téved, szerződésünk van. Ha Döme meghal, enyém a lakás, és maguk mehetnek a francba.

– Szerződés? Hogy maga miket ki nem talál!
 – Ez nem kitalálás, ez az igazság.
 – Ne gyerekeskedjék!
 – Nem hiszi? – horkant föl Süket, és berohant a szobájába, hogy megkeresse a szerződést. Idegesen túrt bele a fiókokba, de a szerződés nem volt sehol. Az egyik fiók kiborult, a papírok a szőnyegre ömlöttek, letérdelt, úgy csúszott-mászott közöttük. Az nem lehet, az nem lehet, egyre csak ezt hajtogatta magában. Pedig tudta, hogy lehet, hogy nagyon is lehet. Talán még számított is rá, csak éppen nem volt ereje beletörődni. Ellopták, motyogta maga elé, igen, el, s egyszerre sötét lett körülötte minden. Olyan hihető és olyan logikus volt az egész, hogy már nem is gyanú volt ez, talán még a bizonyosságnál is rosszabb. A keze ökölbe szorult, fölmarkolt egy papírcsomót, aztán tehetetlen dühében megpróbálta a földhöz vágni, de a papírok nem engedelmeskedtek, röpült, szállt szanaszét a szobában valamennyi, eszük ágában sem volt leesni, a kezével kellett elhessegetnie őket az arca elől, ahogy rohant kifelé. – Nincs meg! – üvöltötte, de ekkor már Micike nem volt sehol. Tanácstalanul torpant meg a hirtelen ránehezedő harag súlya alatt.

Tekintete a becsukott ajtóra tévedt, rászorította a fülét: lélegzet-visszafojtva hallgatózott. A tétova kaparászás,

szöszmötölés tulajdonképpen semmit se jelentett. Könnyen lehet, hogy csak a saját érzékeim csalódása, játéka mindez, s arra szolgál, hogy becsapjon, tévútra vezessen, gondolta, lehet, hogy amíg én itt hallgatózom, Micike már hetedhét országon is túl jár, és jót röhög rajtam. Egy ilyen boszorkánytól minden kitelik. Akármilyen értelmetlennek ítélte, azért maradt, különben sem volt egyelőre más választása. Várt egy darabig, aztán kopogott, de nem jött válasz. Mohón nyúlt a kilincs után, hátha nyitva van, azonban hamar ki kellett józanodnia, az ajtó zárva volt. Bezárkózott a nacsasasszony, no de se baj, kifüstölöm én, az egyszer biztos. És most már ököllel kezdett dörömbölni.

– Jöjjön ki, jöjjön ki! – kiabálta. – Csak egy pillanatra, nagyon fontos dolgot akarok megbeszélni magával. Nem hallja? – Persze nem jött válasz. Szemrehányást is tett magának, hogy ilyen átlátszó trükkel próbálkozott. Hiába tapasztotta megint a fülét az ajtóra, még annyira se jutott, mint az imént, a szoba makacsul hallgatott, mintha ellene tenné, csakis és kizárólag ellene.

Megjátszom, gondolta, hogy elmegyek, ha bent van, biztosan fölbátorodik, kimerészkedik, és akkor nyakon csípem, a markomba kerül. Az ötlet könnyen jött, szinte magától, annál több baj volt a megvalósítással. Nem kiabálhatok be neki, hogy na, én most megyek, a viszontlátásra, az túl átlátszó volna, amilyen dörzsölt, egyből kitalálná, miről van szó, nem, valahogyan másképpen kell csinálnom. S bár szívből utálta a színészkedést, most, hogy ráfanyalodott, szinte a kedvét lelte benne.

– A bűdös anyját – élte bele magát a szerepbe –, ez biztosan megszökött, de ne félj, tudom, hova mentél, elkaplak, az egyszer biztos... – morogta félig elfordulva az ajtótól, de azért úgy, hogy behallatsszék, aztán tüntetően hangos léptekkel elindult kifelé. Föltépte, becsapta az ajtót, csak

úgy visszhangzott tőle a lépcsőház. Várt egy darabig, majd óvatosan, osonva indult vissza. Már egyáltalán nem bízott a sikerben, egész úton, az első lépéstől kezdve az volt az érzése, Micike mindent tud, átlát az egész ravaszkodásán, s jót röhög a markába, mégis végigcsinálta, amit elkezdett. Visszalopózott az ajtóhoz, s most már nem volt más dolga, mint hogy várákozzék. Ki gondolta volna, hogy ez is ennyire nehéz? Alighanem még percek se teltek el, de mintha évek lettek volna, olyan volt, és ráadásul teljesen értelmetlennek tűnt. Ha elkapom is Micikét, a szerződést úgyse tudom visszaszerezni tőle, hülye volna, ha visszaadná, én se adnám a helyében, gondolta. Szinte jobb szerette volna, ha minden marad a régiben. Végül Micike mégiscsak kinyitotta az ajtót, óvatosan kémlelt elő a tenyérnyi résen, tiszta-e már a levegő. Nem volt szerencséje, a tekintete éppen összetalálkozott Süketével. Dermedten néztek farkasszemet. Süket lába automatikusan csúszott be az ajtó részébe, mintha valami iskolás csínytevésről volna szó. Nem törődött vele, hogy az ajtó becsípte a tyúkszemét. S ekkor az indulat furcsa erővel tépette föl vele az ajtót. Micike, aki még mindig a kilincsbe kapaszkodott, szinte kiröpült a szobából, s odakint, ahogy a kilincs kicsúszott a kezéből, térdre esett. Sietve tápászkodott föl, érezte, nem szabad egyetlen pillanatig sem ilyen szánalmasnak, kiszolgáltatottnak mutatkoznia. Ha van mód a menekülésre, az csak a támadás lehet. Megpróbált hát ehhez mértén viselkedni. A nyakát előrenyújtotta, s fenyegető pózban közelített Sükethez. Süket védekezően az arca elé emelte a kezét a gyerekkori reflexnek engedelmeskedve, mintha pofontól félne. Hiszen, akár a fiam is lehetne, döbrent meg Micike, s elfogadta a kihívást, ütött, úgy ütötte meg Süketet, olyan meggondolatlanul, de olyan kíméletesen is, mintha a saját gyereke lett volna.

– Mit képzél maga? – sziszegte a szemébe vakmerően.
– Velem nem lehet csak úgy erőszakoskodni, kaphat még egyet, ha ez nem volt elég –, de ekkor már menekült. Süket utána.

– Megütöttél? – üvöltötte. – Meg mertél ütni? – és elkapta az öregasszony grabancát.

– Hívom a rendőrséget – próbált újra a fenyegetéshez folyamodni Micike, s már nyúlt is a telefon felé, de Süket visszarántotta.

– Előbb kérem a papírt!

– Miféle papírt?

– Hát a szerződést.

– Nem tudok semmilyen szerződésről.

– Nem? – hördült föl Süket, és megrázta Micike fürdőköpenyét. A hiányos öltözék keltette kihívás most vad undort váltott ki belőle. Micike megpróbálta összébb húzni a szétnyílt köpenyt, de nem tudta. – Nem szégyelli magát? – kérdezte Süket, s az asszony arcába köpött. Micike elsápadt, s kitepte magát Süket szorításából.

– Ezért még megfizetsz – suttogeta eszelősen, s megint a telefon után kapott. Nem is várt vonalra, azonnal tárcsázni kezdett. Süket két marokra fogta az asszony nyakát, s messze eltartotta magától, mint egy utálatos virágcsokrot.

– Megvan a szerződés, vagy nincs? – kérdezte, s fokozta a szorítását.

– Mondtam már – jött a válasz. Süketet elképesztette a vakmerőségnek ez a foka. Csaknem hitt neki, tényleg valaki más tette volna? De közben szórakozottan tovább szorította Micike nyakát. – Au, au, ááá, segítség! Segítség! Segítség! – kiabált Micike. Egy szempillantás alatt megváltoztatta a taktikáját, a halálmegvető bátorságot a legmélyebb kétségbeeséssel cserélte fel. Nem abban reménykedett, hogy a szomszédok meghallják a kiabálását, nem, erre

nem sok remény volt, hiszen soha nincsenek itthon, de talán Süket megijed a lehetőségtől, biztosan nem szeretné fölverni a házat. Süketet valóban idegesítette Micike kiabálása, csakhogy nem azt a megoldást választotta az elcsöndesítésére, amiben Micike reménykedett, esze ágában sem volt elengedni, éppen ellenkezőleg, tovább szorította a nyakát. Micike örülhetett, ha levegőt kap, nemhogy kiabálni tudott volna.

– A szerződést – hörögte egyenesen Micike arcába Süket.

– Jó – mondta Micike, és elsötétült előtte a világ. Süket baljós igyekezettel próbálta életre kelteni, jól meg kellett ráznia, pofoznia, mire sikerült.

– Hát mégis magánál van? – kérdezte megkönnyebbülve, csaknem barátságosan.

– Nem, nem nálam.

– Hogyhogy?

– Talán Rózi vitte el. Idehívom, jó?

– Át akar ejteni!

– Ha nem hisz nekem, hívja föl maga. Mondom a számot.

– Nekem a szerződés kell. Ha nem keríti elő fél percen belül, nem állok jól magamért. – Újra elkapta az asszonyt, aki most már nem is próbált menekülni, és fojtogatni kezdte. – Add ide, add ide – ordította. – Hát nem érted, különben meghalsz! – mindezt csak ijesztésnek szánta, de olyan meggyőző volt, hogy maga is remegni kezdett. A hatás nem maradt el, Micike végső kétségbeesésében a körmével Süket arcába, a szemé közé kapott. – Még karmolsz is, te szemét? – jajdult föl Süket, és szinte akarata ellenére elengedte Micikét, aki nem számított ilyen gyors sikerre, szinte elszédült tőle, megtántorodott a váratlan szabadság súlya alatt, s nekiesett a radiátornak, azután ott maradt fekve a fűtőtest fémbordázata előtt. Süket nézte egy dara-

big, majd óvatosan közelebb merészkedett hozzá. Föléje hajolt. – Na, keljen már föl, a hétszentségít, mit szórakozik itt velem! – mondta, és a cipője orrával megpiszkálta a földön fekvő tehetetlen testet, először csak a vállát, aztán a fejét is.

Úristen, talán már nem is lélegzik, ijedt meg, s letérdelt. Nem, az nem lehet, hogy ilyen hamar vége legyen! Talán csak meg akar ijeszteni, hát persze, hiszen nem is csináltam vele semmit, az égvilágon semmit. Most megint úgy látta, van remény, de azért az ijedtsége nem múlt el. Remegő kézzel nyúlt az asszony pulzusa után, nem találta, de a keze még meleg volt. Óvatosan bánt vele, attól tartott, csak színlelés az egész, Micike egy váratlan pillanatban fölpattan, szemközt köpi, vagy a hasába rúg, s bár egyre képtelenebbnek látszott rosszindulatú gyanakvása, nem tudott tőle szabadulni. Kénytelen volt megszakítani a vizsgálódását. Dölgavégezetlenül egyenesedett föl, s csak ekkor, távolról vette észre, ami közelről elkerülte a figyelmét, hogy Micike füle tövében az ősz tincsek között egy apró, lila lyuk van, s hogy ebből a lyukból ritka, de állhatatos cseppekben valami sötét, olajszerűen sűrű folyadék csöpög a padlóra, s egész kis tócsává gyűlik odalenn. Erőt vett magán, s újra lehajolt. Az ujját végighúzta az öregasszony halántékán, s hozzáérintette a lyukhoz, ijedten állt föl, de még a szemének, a tapintásának se akart hinni, semminek és senkinek. Az ablakhoz ment, sokáig nézte az ujjára ragadt vörös síkosságot. Vér, motyogta maga elé szinte unott tárgyilagossággal, hát mégiscsak vér, mondta, olyan közömbösen törölte bele a nadrágjába a kezét, mintha még mindig nem hitte volna egészen.

Hiába nézett ki az ablakon, nem látott semmit. Ez a homályos, szürkén lüktető semmi belelökődött az arcába, eltömte a fülét, a szemét, az orrát, a száját, puhán, kíméle-

tesen tapadt a bőrére, és nem engedte lélegzethez jutni, de most ez is jó volt. Nem vezeklés, de afféle. Hátrálni kezdett, mintha bármit is megoldhatna évvel. Egyszer csak ott volt mögötte a szék, és ő belerogyott. Újra látta, ahogy a vékony fekete vércsík gilisztája végigmászik a halántékon, és apró cseppekké válva beletekergőzik a padlón levő tócsába. Mentőt kellene hívni, ez volt az utolsó gondolata, aztán hosszú emlékezetkihagyás következett, álom volt ez, kimerültség, vagy valami más, ki tudná megmondani.

Csöngetés riasztotta föl, zökkentette ki az öntudatlanság kátyújából. Várta, hogy megismétlődjék, de hiába. Talán csak álmodtam az egészet, gondolta, s várt, hátha mégis történik valami, de a csönd érintetlen volt, mintha soha többé nem akarna megmoccanni. Megpróbált maga elébe menni a változásnak: kíváncszorgott a lépcsőházba, áthajolt a korláton. Odalenn a lépcső üres volt. Meg kellett kapaszkodnia, nehogy lerántsa magához.

– Van itt valaki? – kiabált le. Durván verődött vissza a hangja. Úgy érezte, valaki beletömi a szájába, legyőmőszöli a torkán ugyanazokat a szavakat, oda száműzi, ahonnan az imént ő előhívta őket. Fulladva, ereje fogytán kíváncszorgott a helyére. Úgy látszik, tényleg csak álom volt, gondolta, és leroskadt a székbe. És a többi? Becsukta a szemét, de így is látta az öregasszonyt. A halántéka alatt egy-egy csepp súlyától sötétén megremegett a vértócsa, mintha még mindig nem lett volna bevégezve semmi.

c
-
t
a
l,
-
a,
z,

g
n
r-
bé
ni
r-
d-

za
ö-
n-
n-
n-
re-
y-
ha

Szépirodalmi Könyvkiadó
Felelős vezető Illés Endre igazgató

A kiadvány az Athenaeum Nyomdában készült,
Budapesten, 1983-ban
Munkaszám 82.3096

Felelős vezető Szlávik András vezérigazgató
Felelős szerkesztő Benedek Mihály
Képszerkesztő Zsoldos Vera
Műszaki vezető Ginács László
Műszaki szerkesztő Tóth Attila

A védőborítót Cservenka Ferenc felvételének
felhasználásával

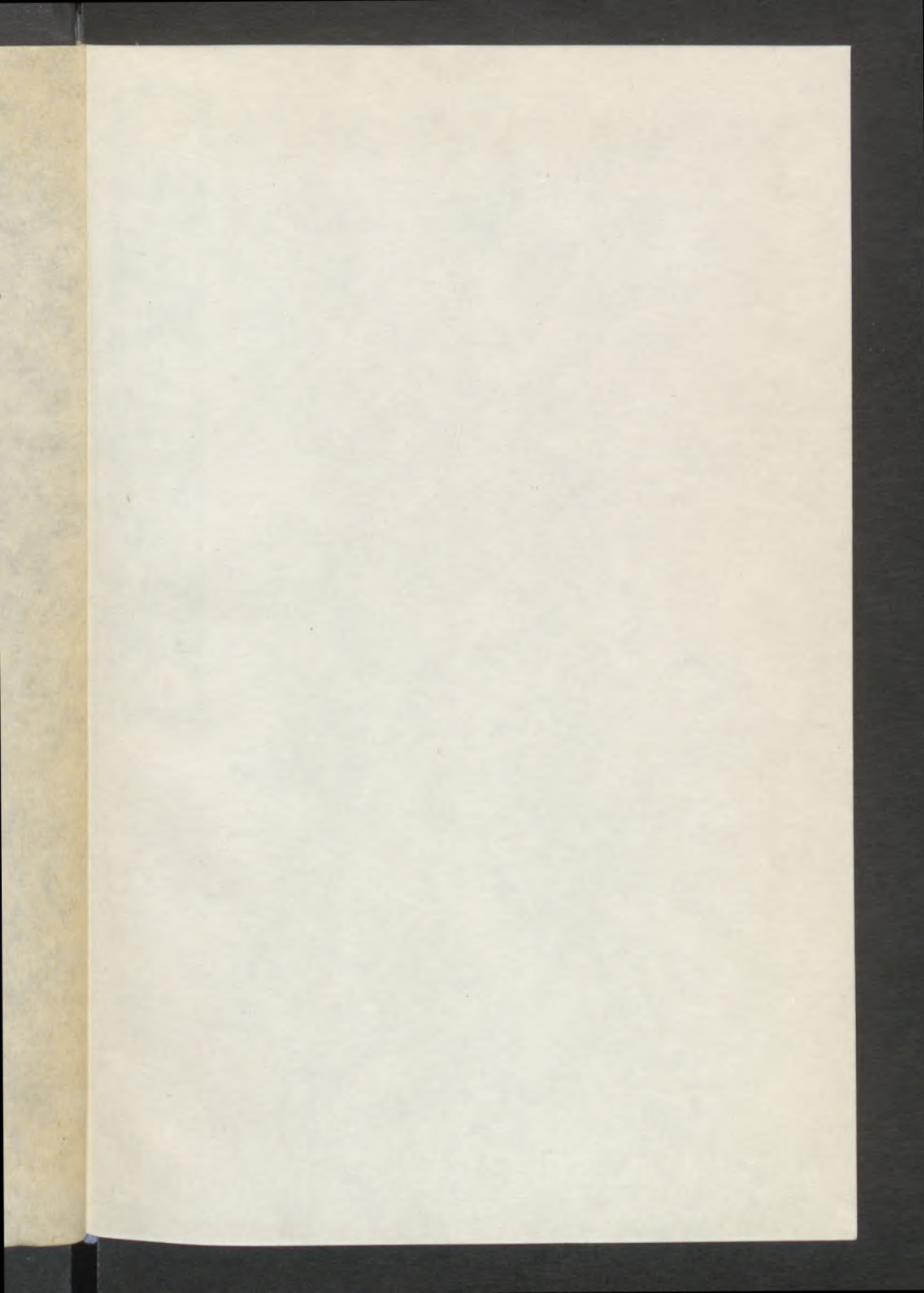
Kolozsváry Bálint készítette

A szerző fényképe Mezey Katalin munkája

Megjelent 13,37 (A/5) ív terjedelemben

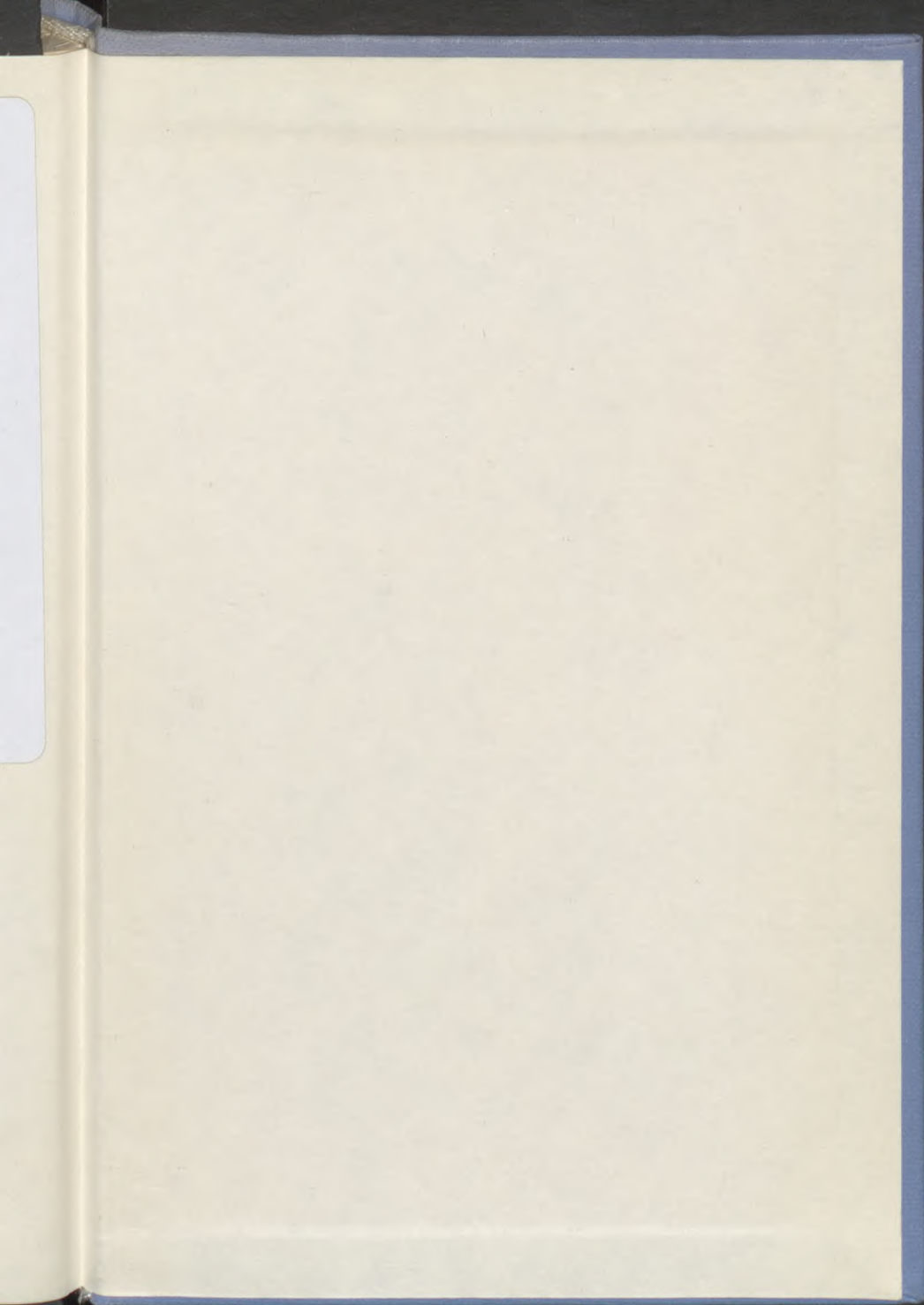
Sz 3828 – h – 8385

ISBN 963 15 2446 9

623

61-31

Oláh János
Az örök